Dzisiaj 28 stron

Wydani

KURIER P

wychodzi

Odpowiedzialni kierownicy działów: kultury i sztuki Tad
Za wszelkie inne działy odpowiad

Wydawnictwo: Dr
w Pozn

Nr 368 Wydanie P Poznań, niedzie

Poznań, 14 sierpnia.

W pamiętną rocznicę

W niedzielę mija lat siedemnaście od chwili, kiedy wojska polskie, wspomagane przez ochotników z całego kraju, wstrzymały u bram naszej stolicy napór wojsk bolszewickich.

Bitwa warszawska była bitwą w całym tego słowa znaczeniu historyczną. Wynik jej bowiem nie tylko uratował niepodległość Rzeczypospolitej, lecz położył zarazem tamę zalewowi czerwonej fali na zachód i próbom zrewolucjonizowania całej Europy.

W pamiętnych dniach sierpniowych naród polski broniąc swej własnej niepodległości, stał się zarazem obrońcą kultury i cywilizacji chrześcijańskiej przed rozkładowym działaniem wschodu.

Z nizin beznadziejnej już prawie katastrofy armii porwał Polaków do zwycięskiego wysiłku — apel obrony państwa. Naród polski skupił się i dał z siebie wszystko. Z tego zacięcia, z tego hartu woli i energii ducha zrodziło się zwycięstwo oręża. Nie zawiódł przed siedemnastu laty apel do wewnętrznych sił narodu.

„Cudem nad Wisłą" ochrzczono bitwę sierpniową. I całkiem słusznie. Opatrzność bowiem sprawiła, że w tych krytycznych chwilach zdobyliśmy się na tak wspaniały poryw, którego przykładów tak pełna jest nasza historia i który nam zjednał znów miano „obrońców chrześcijaństwa". Był to niewątpliwie poryw, jakich niewiele spotykamy w historii innych narodów.

Kiedy czerwona fala dotarła już do bram stolicy, kiedy zdawało się, że tylko cud zdoła nas uratować od jej zalewu, nastąpił nagły zwrot. Polskie wojska zdecydowały powstrzymać napór nieprzyjaciela nagłym i niespodziewanym przeciwuderzeniem. I wtedy naczelne dowództwo wyznaczyło dywizję wielkopolską na kolumnę przeciwuderzeniową a pułki poznańskie poszły na pierwszy ogień. Znane są bohaterskie i pełne chwały walki wielkopolskich żołnierzy, które zadecydowały o powodzeniu ustalonych planów.

Porywające zwycięstwo polskiego oręża powstrzymało napór bolszewików na zachód i ochroniło Europę od zagłady. Od tego czasu minęło lat 17, a hydra komunistyczna znów podnosi głowę. Krwawa wojna za Pirenejami i odgłosy dział na Dalekim Wschodzie wskazują, że bolszewizm wszczął nową ofensywę. Niedawno donosiliśmy, że Komintern ustalił już wytyczne swej działalności na Polskę i że atak komunistyczny ma być niesłychanie gwałtowny, na wielu równocześnie frontach, przy bardzo znacznych nakładach pieniężnych.

I dziś znowu stoimy przed zagadnieniem odwołania się do żywych sił narodu, do tego entuzjazmu najszlachetniejszego, który nieraz kosztem wielkich ofiar osobistych skłania ludzi do pracy na rzecz naszej ojczyzny.

I tak jak przed laty 17 wojska wielkopolskie zdecydowały o zwycięstwie polskiego oręża w bitwie warszawskiej, tak samo dziś znowu postawa społeczeństwa ziem zachodnich rozbić ma zakusy komunistów i powstrzymać ich napór. Stąd bowiem na całą Polskę promieniuje ten prawdziwy i właściwie pojęty nacjonalizm, który w 1920 r. sprawił „Cud nad Wisłą". W społeczeństwie bowiem ziem zachodnich tkwią te żywe siły narodu, te same siły, które przez półtora wieku walczyły z naporem zaborców, przeciwstawiając się ich próbom germanizacji.

Dziś, w 17 rocznicę „Cudu nad Wisłą", należy stwierdzić, że tak jak wówczas o naszym zwycięstwie, tak i dzisiaj w walce z komunizmem siłą decydującą jest prawdziwy nacjonalizm bez żadnych kompromisów i bez żadnych domieszek. Obóz narodowy, tak właśnie pojęty nacjonalizm reprezentujący, jest tym taranem, o który rozbija się fala komunizmu

Szan

Artyleria strzela bez prz
Odważny atak piechot

Szanghaj. (PAT) Ogień leryjski trwa bez przerwy. Japońc zajęli i umocnili całą część kor międzynarodowej, położonej na p od Hu-Czeu-Creek. Wzdłuż linii jowej Szanghaj — Wosoong wybu liczne pożary. Dworzec północny bez przerwy bombardowany przez baterie japońskie.

Tokio. (PAT) Od bomb i sków japońskich w dzielnicy Czap Szanghaju wybuchły liczne po grożące zniszczeniem całej tej c miasta.

Artyleria japońska gwałtownie bardowała gmach prasy w Szangl

Szanghaj. (PAT) Po kró przerwie rano walka została wzno na. Bitwa posuwa się w kier zachodnim. Gwałtowną strzelani kanonadę armatnią słychać na przegach zatoki Suczeu, której południową część zajmują Chińczycy, a północną Japończycy.

W dzielnicy Jang-Tse-Pu słychać gwałtowną strzelaninę. Dzielnica ta jest położona u krańca północnej części koncesji miedzynarodowej.

Tokio. (ATE) Starcia w dzielnicy Czape w Szanghaju przybierają coraz poważniejszy charakter. Obecnie walki tocza się w pobliżu dworca północnego. Dowódca wojsk japońskich polecił wszystkim oddziałom japońskim wziąć udział w walkach. Kontrtorpedowiec japoński zbombardował wybrzeże Juking, które obecnie stoi w płomieniach.

Szanghaj. (ATE) Toczy sie regularna walka pomiędzy wojskami chińskimi i japońskimi. Japończycy otrzymali posiłki i rozwinęli akcję bojową na duża skalę, popartą ogniem karabinów maszynowych i moździeży.

Tramwaje miejskie przestały funkcjonować, a na terytorium miasta raz po raz wznoszą sie ku niebu kłeby dymu i ognia. Nad miastem odbywają się walki powietrzne pomiędzy lotnikami obu stron.

Napływ uchodźców z północnych części miasta trwa w dalszym ciągu. 13 bram wiodących do koncesji międzynarodowej zamknięto i ustawiono przy nich silnie uzbrojone straże. Dzielnica Hong-Kiu należąca właściwie do koncesji międzynarodowej, praktycznie będąca jednak pod kontrolą japońską opuszczona została przez ludność chińską. Przez most wiodący do południowych dzielnic miasta przewala się niekończąca się fala uchodźców.

Położenie w dzielnicy międzynarodowej wzbudza również niepokój. Obronę tej dzielnicy stanowi oddział ochotników składający się z 6.000 ludzi. Władze wojskowe chińskie oświadczyły, że nie biorą odpowiedzialności za bezpieczeństwo międzynarodowej dzielnicy w związku z akcją wojsk japońskich.

ści koncesji międzynarodowej, rachując przy tym na solidarność Francji i Ameryki, gdyż oba te państwa są również zainteresowane w utrzymaniu neutralności. W związku z tym rozpoczęły się rozmowy trzech wyżej wymienionych państw.

Koła miarodajne podkreślają, że Anglia posiada rozległe interesy w Szanghaju, z których nie może zrezygnować. Wartość fabryk i przedsiębiorstw obywateli angielskich w

Londyn. (ATE) W związku z sytuacją na Dalekim Wschodzie rząd angielski postanowił wysłać posiłki wojskowe celem obrony interesów obywateli angielskich w Azji Wschodn.

W Southampton znajduje się oddział złożony z przeszło tysiąca żołnierzy gotowy do odjazdu. Z garnizonów angielskich znajdujących się w Hong-Kongu, na półwyspie Malakka i w Indiach wysłano liczne oddziały do Szanghaju.

Porozumienie Czang-Kai-Szeka z Sowietami?

Londyn. (ATE) Z Tokio donoszą: Czang-Kai-Szek pod wpływem sowieckiej grupy Kuomintangu zdecydował się na realizację wojskowego przymierza ZSRR.

Na rozkaz Czang-Kai-Szeka, przywódcy lewego skrzydła Kuomintangu, Sun-Fo i Czen-Lin-Fu w tych dniach przybyli z Szanghaju do Nankinu i nawiązali rokowania z ambasadorem sowieckim Bogomołowem.

Ambasador chiński w Moskwie, Czan-Tin-Fu, wezwany został do Nankinu celem poinformowania rządu nankińskiego o pozycji, zajętej przez ZSRR w związku z wypadkami w Chinach. Następnie rząd nankiński wydeleguje do Moskwy „cieszącą się autorytetem osobistość" celem zawarcia formalnej umowy.

Założenie dla manewrów na Sycylii

Rzym. (PAT). W nocy rozpoczęły się na Sycylii wielkie manewry, których założeniem jest obrona zachodniego wybrzeża wyspy przed desantem wojsk nieprzyjacielskich. Na manewry przybyli król Wiktor Emanuel, książę Piemontu i Mussolini.

W manewrach bierze udział z każdej strony po 5 dywizyj. Wśród wojsk „czerwonych", nacierających, znajduje się specjalna grupa pancerna, złożona z szybkich jednostek.

Pierwsza faza manewrów przewiduje cofanie się wojsk „niebieskich" (sycylijskich) przed natarciem przeciwnika, w drugiej fazie „czerwoni" usiłować będą wedrzeć się w głąb wyspy kierując się ku Palermo.

Zadaniem „niebieskich" będzie zgrupowanie i rzucenie maksimum sił do przeciwnatarcia.

Stroną „niebieską" dowodzi gen. Ambrosio, stroną „czerwoną" gen. Nicolsi, kierownictwo manewrów spoczywa w ręku gen. Gabba.

Ciągnienie loterii

Warszawa. (Tel. wł) W ciągnieniu Loterii Państwowej większe wygrane padły na następujące numery:

75 000 zł — 109 514
30 000 zł — 7 187
15 000 zł — 161 452
10 000 zł — 57 233, 8 117, 110 255
5 000 zł — 167 105, 177 563
2 000 zł — 11 994
1 000 zł — 19 404, 67 599, 76 506, 89 615. (w)

wa...
rownik...
dowej Ro...
Anarchistycz...
U. M. w różnych...

Korespondent „...
stępnie, iż w Albace...
nie lewicowe wywołały
łując opanować urząd po...
pomocy milicjantów brygady
narodowej. Komendant placu ge...
Mangada usunął demonstrantów przy
użyciu karabinów maszynowych. Demonstranci zostali rozstrzelani bez sądu, a w mieście ogłoszono stan oblężenia.

Celem stłumienia próby rozruchów anarchistycznych w Barbastro i Caspe w Aragonii, zostały wysłane do tych

Prowokacja niemiecka

Chojnice. (Tel. wł.). Przejeżdżała ok. godz. 13.00 przez Chojnice autobusem wycieczka młodzieży hitlerowskiej. . Właścicielem autobusu (Nr I. B. 15007) jest niej. Renkawitz z Piły.

W czasie przejeżdżania wycieczki ul. min. Pierackiego przechodziło chodnikiem dwóch księży, a mianowicie ks. dr Pryba, proboszcz z Nowego Miasta n. Drwęcą oraz ks. prob. Licznerski z Karsina, pow. chojnicki. Młodzież hitlerowska ujrzawszy księży poczęła w ich stronę miotać wyzwiska oraz grozić.

Wycieczka ta, jak się dowiadujemy z pewnych źródeł, odbywała podróż nad jeziora Mazurskie.

Pomysłowi Żydzi

Kraków. (Tel. wł.) Straż graniczna wykryła ciekawą aferę. Jedna z firm żydowskich sprzedawała w roli centrali towary łódzkie, jako towary wiedeńskie z wiedeńskiej firmy „Special-Wäsche-Gesellschaft". Firma wiedeńska nadsyłała do Polski tylko swoje etykiety pod adresem firmy łódzkiej Hirszberg i Wilczyński. Proceder ten uprawiano od r. 1933.

Wiadomości

Z okazji zbliżającej się rocznicy bitwy warszawskiej „Osserwatore Romano" zamieszcza na pierwszej stronie obszerną korespondencję poświęconą pobytowi obecnego papieża w Polsce w roku 1920.

*

Ewangelicki związek harcerski oraz państwowy związek ewangelickich gminnych zrzeszeń szkolnych zostają zakazane na terytorium Turyngii.

*

Włoskiemu uczonemu, akademikowi Giordaniemu udało się otrzymać celulozę ze zwykłej trzciny błotnej.

*

Chiński minister dr Kung przybył do Wiednia, skąd ma udać się na festival w Salzburgu.

*

W Wiedniu rozpoczął się proces przeciwko komunistycznej grupie trockistów oskarżonych o zdradę stanu. Zajmowali oni redakcję gazety „Bolszewik".

*

Miasto Split oczekuje w niedzielę przybycia księstwa Kentu. Przybędzie prawdopodobnie również małżonka księcia regenta Pawła, Olga, siostra księżnej Kentu.

*

Do Kowna przybył generalny sekretarz Ligi Narodów Avenol, skąd następnie udaje się do Rygi, Tallina i Helsingforsu.

*

Podbiegunowa ekspedycja sowiecka odnalazła na wyspie Rudolfa szczątki obozu ekspedycji polarnej wysłanej przez Stany Zjednoczone w 1904 r.

*

Werdyktem sądu przysięgłych w Birghampton, skazanych zostało 8 gangsterów oskarżonych o porwanie syna przywódcy politycznego Johna Connela. Kary opiewają na 27 do 70 lat więzienia.

*

Mija 50 lat od założenia „Związku Zrzeszeń Polskich" w stanie Rio Grando do Sul w mieście Porto Alegres.

...denta w Walencji

...ami i trockistami — Zamieszki ...unty głodowe

...olicji. Od-
...nty socja-
...ich walce

...wydawnic-
...znego, wy-
...Solidaridad
...stację skraj-
...órej manife-
...ostać do cen-
...ordonów poli-
...ony doszło do
...którym manife-
...na przedmieścia,
...iadają duże składy

...) „Exchange Tele-
...Lizbony, że w mieście
...jącym się we władzy
rządu walenckiego wybuchły poważne rozruchy na tle głodowym. W wyniku odbywanych manifestacyj doszło do starcia publiczności z policją, przy czym zabito i raniono wiele osób, a w tej liczbie kilka kobiet.

St. Jean de Luz. (ATE) Rząd walencki postanowił rozwiązać radę autonomiczną Aragonii, by żadna instytucja samorządu regionalnego nie decydowała w sprawach polityki administracyjnej równolegle z rządem centralnym. Zarządzenie to, które wywołało wielkie wrażenie w kołach lewicowych, uzupełnione zostało natychmiastową nominacją przez rząd walencki gubernatora Aragonii w osobie Jose Ignacio Mantecch.

Na froncie aragońskim

ODCINEK TERUEL
na froncie aragońskim.

Paryż. (Tel. wł.) Pierwsza część ofensywy wojsk narodowych na froncie Teruel, której celem było uwolnienie Teruelu od niebezpieczeństwa nagłego ataku nieprzyjacielskiego, została zakończona. Oddziały gen. Franco zdołały umocnić w sposób wydatny swe pozycje. Pozycje te będą starannie rozbudowane i mają służyć za bazę wypadową dla drugiej fazy ofensywy, tj. właściwego natarcia na Cuenca.

Według doniesień ze źródeł powstańczych, milicje rządu walenckiego poniosły w dotychczasowych walkach wielkie straty, które są oceniane na 3000 zabitych i rannych.

Sytuacja na froncie Teruel przedstawia się obecnie następująco: Na północ od Teruelu wojska narodowe posiadają doskonale ufortyfikowane pozycje, z których mogą zapewnić ochronę linii kolejowej Teruel — Saragossa.

Na zachód od Teruel pod Albarracin i w przylegających od południa łańcuchach górskich oddziały gen. Franco, po osiągnięciu znacznych sukcesów oczyszczają teren z resztek wojsk nieprzyjacielskich. Punkt ciężkości działań w tej części frontu leży na odcinku Toril (na południe-zachód od Teruelu), skąd biegnie droga w kierunku południowym.

Oddziały narodowe podjęły od Toril manewr okrążający, zagrażający pozycjom pomiędzy Toril a Villel. Operacja ta została pomyślnie zakończona i wojska czerwone, którym groziło odcięcie, wycofały się w kierunku Torre Baja.

Rządowcy bronią się zaciekle w trudno dostępnych przełęczach górskich, jednakże próby przerwania pierścienia otaczających ich wojsk powstańczych dotychczas się nie powiodły.

Milicjanci od trzech dni nie otrzymują zapasów żywności i będą musieli się wkrótce poddać. Na południe od Teruelu 7 batalionów wojsk walenckich znajduje się w odwrocie, kierując się szosą Teruel—Walencja, która jest pod ostrzałem artylerii powstańczej.

Aresztowania cudzoziemców w Z. S. R. R.

Berlin. (PAT) Z polecenia rządu Rzeszy ambasador niemiecki w Moskwie złożył na ręce rządu sowieckiego ostry protest przeciwko aresztowaniom szeregu obywateli Rzeszy na terenie sowietów. Prasa niemiecka donosi z niezwykłym oburzeniem o zakrojonych w ciągu ostatnich tygodni na szeroką skalę fali aresztowań obcych obywateli w Sowietach.

Liczba aresztowanych obywateli niemieckich obliczana jest na 214 osób. Wśród aresztowanych znajdować się ma m. in. również 140 Węgrów. .

Aresztowani Niemcy, stanowiący około 20 pct wszystkich obywateli Rzeszy, przebywających w ZSRR znajdują się w obozach koncentracyjnych, bądź w więzieniach śledczych G. B. M.

Rosną nastroje religijne w Rosji

Leningrad. (ATE) „Leningradzka Prawda" alarmuje znowu, że daje się zauważyć znaczne wzmożenie się nastrojów religijnych. Objawia się to zarówno w chrzczeniu wszystkich nowonarodzonych dzieci, jak również w odnawianiu przez popów dawnych i budowaniu nowych cerkwi.

Społeczeństwo uczęszcza bardzo licznie na wszystkie nabożeństwa do cerkwi. We wsiach kursują pogłoski, że w najbliższym czasie będzie koniec z komunizmem w Rosji i chłopi dostaną z powrotem skolektywizowaną ziemię.

Nie chcą płacić

Londyn. (ATE) Dotychczas nie otrzymano zaległych rat wielkich mocarstw na utrzymanie systemu kontroli granic hiszpańskich. W związku z tym rząd angielski odmówił zapłacenie swej raty, która miała wpłynąć w dniu 8 bm. Płatności mniejszych państw, które pokrywają 20 pct ogólnej sumy kosztów, nie mogą wpłynąć na polepszenie się niepomyślnego stanu finansowego urzędu kontroli.

Lot Lewoniewskiego

Moskwa. (PAT) W piątek o godzinie 14.32 Lewoniewski nadał wiadomość, iż ostatni motor po prawej stronie przestał funkcjonować z powodu wadliwego dopływu oliwy. O godzinie 17.53 samolot rzucił zapytanie: czy mnie słyszycie?

Wszystkie stacje radiowe, zarówno państwowe, handlowe, jak i prywatne w Ameryce Północnej bez przerwy poszukują sygnałów, nadanych przez samolot. Do godz. 2.30 rano nie zdołano jednak nawiązać łączności z samolotem Lewoniewskiego.

Żydowski samosąd

Wilno. (Tel. w.ł) Antoni Kraselski przejeżdżając motocyklem ulicą najechał na 7-letnią Haję Chanolowicz. Tłum Żydów zebrał się na miejscu i chciał urządzić samosąd na Kraselskim, którego ocaliła policja. 3 Żydów aresztowano.

Król palestyński w Warszawie

Warszawa. (Tel. wł.) Na dworcu głównym doszło do oryginalnego zajścia. Mianowicie na ławkę skoczył młody chłopak w koszuli, na której miał namalowany z wszystkich stron napis: Król palestyński. Oświadczył on, że jest autentycznym królem palestyńskim i wzywał wszystkich do świętej wojny przeciw Arabom obiecując każdemu uczestnikowi dostojeństwa i zaszczyty na dworze królewskim.

Policja zatrzymała tego „króla", którym okazał się chory umysłowo 17-letni Srul Tenenbaum. Przyjechał on do Warszawy na gapę i stąd policja odesłała go do domu. (w)

Chcieli okraść wywiadowcę

Warszawa. (Tel. wł.) Dwaj Żydzi Kurcwajg i Dziulek, złodzieje międzynarodowi, jadąc tramwajem nr 17, upatrzyli sobie jakiegoś pana jako ofiarę. Gdy już przystąpili do przecięcia kieszeni i wydobycia portfelu, schwycił ich ów jegomość ,którym był wywiadowca policji i zakuł obu w kajdanki. (w)

Rozłam w ZZZ w Łodzi

Łódź. (ATE) Bawił sekretarz generalny zarządu głównego ZZZ z Warszawy, p. Jerzy Szurig, który w imieniu p. Moraczewskiego przybył, celem interweniowania w związku z ostatnimi decyzjami łódzkiego ZZZ. Związek, jak wiadomo, zgłosił wystąpienie z centrali warszawskiej i przemianował się na Zrzeszenie Związków Zawodowych. Usiłowania p. Szuriga w kierunku nawiązania kontaktu z kierownikami łódzkich związków wchodzących w skład ZZZ nie odniosły skutku.

700-lecie Berlina

Berlin. (PAT) Rozpoczynają się zakrojone na szeroką skalę uroczystości związane z 700-ną rocznicą przyznania praw miejskich Berlinowi. Miasto przybrało niezwykle uroczysty wygląd. Morze sztandarów, girland i proporców pokrywa wszystkie ulice. Od Bramy Brandenburskiej po przez Tiergarten rozwieszono setki tysięcy barwnych lampionów.

Rokowania prasowe

Londyn. (PAT) Reuter donosi z Berlina, że odbywają się nieoficjalne rokowania pomiędzy stowarzyszeniem korespondentów zagranicznych a państwowymi urzędami prasowymi. Dzienniki wieczorne zaniechały dalszych napaści na dziennikarzy zagranicznych.

Urzędowa ceduła Giełdy Zbożowej i Towarowej

Poznań, 14. 8. 1937 r.

STANDARTY: Pszenica 742 g/l.

Ceny orientacyjne:

Żyto nowe zdatne do przemiału	22.25—	22.50
Usposobienie stałe.		
Pszenica	29.50—	30.25
Usposobienie stałe		
Jęczmień 673—678 g/l.	17.50—	18.00
Jęczmień 700—717 g/l.	18.50—	19.75
Usposobienie słabe.		
Owies nowy	18.25—	19.25
Usposobienie stałe.		
Mąka żytnia gat. I 0-50%	32.25—	32.75
Mąka żytnia gat I 0-65%	30.75—	31.25
Mąka żytnia gat. II 50-65%	23.75—	24.25
Usposobienie spokojne.		
Mąka pszen. gat. I wyc. 0-30%.	48.75—	49.25
Mąka pszenna gat. I 0-50%	44.75—	45.25
Mąka pszen. gat. I-A 0-65%	42.75—	43.25
Mąka pszenna gat. II 30-65%	39.75—	40.25
Mąka pszenna gat. II-A 50-65%	35.75—	36.25
Mąka pszenna gat. III 65-70%	33.75—	34.25
Usposobienie spokojne.		
Otręby żytnie stand.	16.75—	17.25
Otręby pszenne grube stand.	18.00—	18.25
Otręby psz. śr. przemiału stand.	17.25—	17.50
Otręby jęczmienne	15.50—	16.50
Rzepak zimowy	55.00—	57.00
Gorczyca	33.00—	35.00
Groch Wiktoria	23.00—	25.00
Mak niebieski	67.00—	70.00
Makuch lniany w taflach	24.75—	25.00
Makuch rzepak. w taflach	19.75—	20.00
Makuch słon. w taflach 42—43%	25.50—	26.50
Śrut Soja	26.50—	27.50
Słoma pszenna luzem	2.90—	3.15
„ pszenna prasowana	3.40—	3.65
„ żytnia luzem	3.25—	3.50
„ żytnia prasowana	4.00—	4.25
„ owsiana luzem	3.30—	3.55
„ owsiana prasowana	3.80—	4.05
„ jęczmienna luzem	3.00—	3.25
„ jęczmienna prasowana	3.50—	3.75
Siano zwykłe luzem	5.85—	6.35
„ zwykłe prasowane	6.50—	7.00
„ nadnoteckie luzem	6.95—	7.45
„ nadnoteckie prasowane	7.40—	8.45

Ogólne usposobienie spokojne.

Ogólny obrót: 3556 tonn. w tym żyta 1679 tonn, pszenicy 512 tonn, jęczmienia 102 tonn, owsa 101 tonn.

Niemcy na Wschodzie

Na samym początku swego istnienia spotkało się państwo polskie z posuwającymi się od strony zachodniej Niemcami. Pierwsi budowniczowie tego państwa — Mieszko I i Bolesław Chrobry — musieli wciąż wojować ze swymi zachodnimi sąsiadami.

Na całej przestrzeni Europy wschodniej zjawiły się przednie straże niemczyzny w postaci kolonistów, a za nimi wojownicy i dążenia do rozszerzenia władzy politycznej. W ciągu szeregu wieków posunęli się Niemcy znacznie na wschód, kosztem narodów słowiańskich, które się cofały w swym stanie posiadania.

Najpomyślniejszym — być może — wydarzeniem w tej dziedzinie dla Niemiec było przywoływanie przez ks. Konrada Mazowieckiego Zakonu Krzyżackiego na Pomorze polskie i powierzenie mu misji nawracania pogańskich Prusaków. Bo Zakon nie tylko usadowił się na dobre w dzisiejszych Prusach wschodnich, nie tylko wytępił lub wynarodowił pierwotnych mieszkańców tego kraju, lecz przez łączność z Zakonem Kawalerów Mieczowych, którzy siedzieli w Rydze i w Rewlu, posunął placówki niemczyzny daleko na północ, aż ku Zatoce Fińskiej.

Po sekularyzacji Zakonu w wieku XVI zamieniły się Prusy Książęce w kraj niemiecki, mający tylko mniejszość polską. Dalej na północ zaś, w Kurlandii i na Inflantach, stali się Niemcy posiadaczami ziemi i ujęli mocno zwierzchnictwo społeczne, a na jakiś czas i zwierzchnictwo polityczne w swe ręce. Przeszły co prawda później Kurlandia i część Inflant pod panowanie polskie, a reszta Inflant pod panowanie szwedzkie. Spadkobiercą Polski i Szwecji została na początku XVIII wieku Rosja.

W następstwie tego nie osłabło, lecz przeciwnie, wzmocniło się stanowisko Niemców w krajach nadbałtyckich. Administracja rosyjska oparła się na nich, popierała ich interesy. Co więcej — Niemcy nadbałtyccy uzyskali duży wpływ na biurokrację i na politykę rosyjską i w ciągu wieków XVIII i XIX stali się ważnym czynnikiem w życiu wewnętrznym Rosji. Każdy, kto zna dzieje państwa rosyjskiego w tym okresie czasu, może wymienić dziesiątki nazwisk niemieckich, należących do wyższych urzędników, wojskowych i działaczy społecznych. Rola Niemców w życiu i polityce Rosji przedwojennej była bardzo duża. Byli oni niewątpliwie ostoją przyjaźni rosyjsko-niemieckiej, przednią strażą niemczyzny na wschodzie.

Dla pozycji Niemiec w Europie wskazane powyżej zjawiska miały wielkie znaczenie. Odsunąwszy Polskę od morza, wyciągnąwszy swe ramię daleko na północ ponad Bałtykiem, opanowawszy żywotne ośrodki w Rosji byli Niemcy czynnikiem dominującym na Wschodzie Europy.

*

Wielka wojna europejska lat 1914—1918 zakończyła się klęską państw centralnych, a przede wszystkim Niemiec. Utracili oni na zachodzie Alzację i Lotaryngię; o wiele jednak większe i mające o wiele większe znaczenie dla ich przyszłości straty ponieśli oni na wschodzie.

Utracili część Śląska, Wielkopolskę i Pomorze na rzecz Polski; zostały zlikwidowane całkowicie ich pozycje w krajach nadbałtyckich, oraz ich wpływy w Rosji. Opinia powszechna zwraca przede wszystkim uwagę na bezpośrednie straty terytorialne. Kto wie jednak, czy dla przyszłości narodu niemieckiego nie są ważniejsze te straty, jakie ponieśli Niemcy w prowincjach nadbałtyckich i w Rosji.

W Estonii i na Łotwie został żywioł niemiecki usunięty całkowicie ze wsi przez reformę rolną. Ziemia przeszła we władanie chłopów estońskich i łotewskich, a dawni jej posiadacze, tzw. baronowie nadbałtyccy, przeważnie opuścili te kraje. Można sobie wyobrazić podbój krajów nadbałtyckich przez Rosję; trudno natomiast wyobrazić sobie, w jakich warunkach i na skutek jakich wydarzeń mógłby powrócić tam żywioł niemiecki. Wydaje się, iż jest to niemożliwe, że księga dziejów posuwania się niemczyzny w kierunku północnym jest raz na zawsze zamknięta. Narody litewski, łotewski i estoński postępują szybko pod względem cywilizacyjnym i kulturalnym i nie można przypuścić, by ich przywiązanie do samodzielności mogło osłabnąć. Jeśli w przeszłości mogli rycerze zakonni odgrywać tu rolę apostołów cywilizacji i kultury, to dziś przedstawiciele Niemiec współczesnych takiej misji już spełniać nie mogą.

To samo, jeśli chodzi o możność odzyskania przez Niemcy wpływów na życie wewnętrzne kraju, można powiedzieć o Rosji. Niezależnie od tego, jak się rozwiną dalsze dzieje bolszewizmu, jaki będzie w przyszłości ustrój społeczny i polityczny tego kraju, jest rzeczą oczywistą, że żywioł rdzennie rosyjski trzymać będzie w swym ręku kierownictwo państwem, że w życiu społecznym i gospodarczym utrzymają się u steru czynniki rosyjskie.

Najdalej dziś wysuniętą na wschód placówką niemiecką są Prusy Wschodnie. Jest jednak rzeczą ciekawą i zasługującą na podkreślenie, że istnieje wyraźna tendencja wśród żywiołu niemieckiego do odpływu na zachód. Działają tu czynniki biologiczne, społeczne, gospodarcze i polityczne. Prusy Wschodnie są słabo zaludnione, a mimo to gdyby nie polityka niemiecka, która zabiega i wydatkuje na to duże środki, by żywioł niemiecki w Prusach Wschodnich nie topniał, to gęstość zaludnienia w tym kraju zmniejszałaby się wydatnie.

*

Jeśli się tedy podsumuje następstwa wojny lat 1914—1918 na wschodzie Europy, to jako wynik tego wysuwa się na pierwsze miejsce fakt cofnięcia się nie tylko granic państwa niemieckiego, lecz także fakt cofnięcia się żywiołu niemieckiego i wpływów niemieckich. Spoglądając na fakt ten z perspektywy historycznej, dochodzimy do wniosku, że jest to najważniejszy wynik wielkiej wojny europejskiej lat 1914—1918. A to przede wszystkim dlatego, że straty poniesione są nie do odrobienia, że są one — zdaje się — definitywne, pomimo szybkiego odzyskania sił wewnętrznych przez Niemcy i pomimo odbudowy ich pozycji politycznej w Europie.

Fakty, które były punktem wyjścia do rozważań powyżej przytoczonych, są znane oddawna. Stanęły mi one jednak wyraziście przed oczyma w czasie niedawnej wycieczki do krajów nadbałtyckich. Wrażenia z tej wycieczki wyniesione sprawiły, że cofnięcie się stanowiska i wpływów niemieckich nad Bałtykiem i dalej na wschodzie wydało mi się najważniejszym zjawiskiem wśród wyników wielkiej wojny europejskiej. Nie trzeba dowodzić, że zagadnienia z tym związane posiadają wielkie znaczenie dla polityki polskiej.

STANISŁAW KOZICKI.

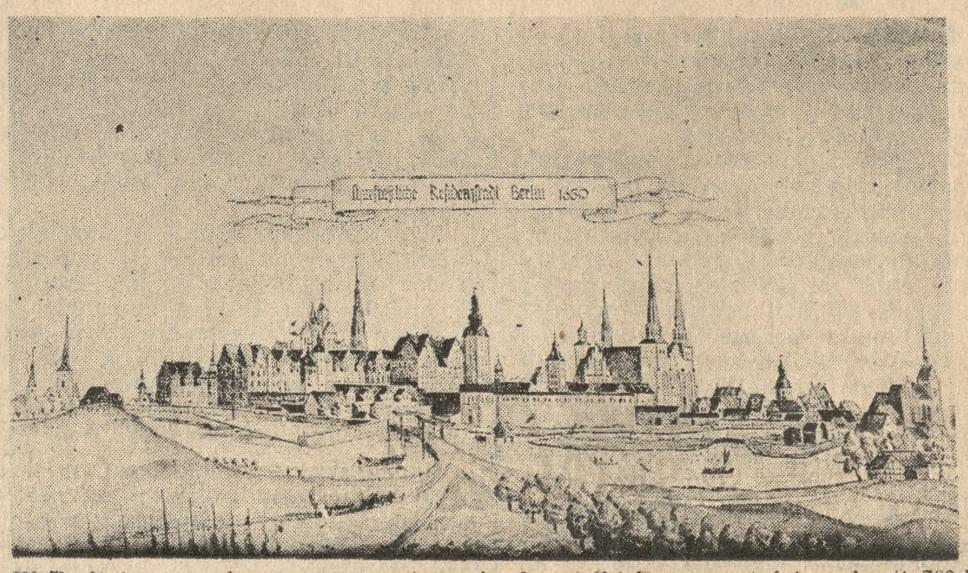

W Berlinie prowadzone są przygotowania do wielkich uroczystości z okazji 700-lecia miasta. Na zdjęciu stary miedzioryt Mateusza Meriana przedstawiający Berlin w r. 1650, widziany od strony ulicy Unter den Linden.

Rzym — Berlin a Rzym — Londyn

Nieoczekiwanie dowiedział się świat, po półtoragodzinnej rozmowie ambasadora włoskiego w Londynie hr. Dino Grandiego z pierwszym ministrem brytyjskim p. Nevillem Chamberlainem 27 lipca rb., po czym nastąpiła wymiana listów przyjaznych Chamberlain—Mussolini, — o ponownym zaznaczeniu się skłonności do odprężenia między Anglią a Włochami, co byłoby, oczywiście, ze wszech miar pożądane dla całokształtu stosunków i układu sił w Europie.

Między Anglią a Włochami, od drugiej połowy ubiegłego stulecia, istniała przyjaźń stała, która była jedynym bodaj czynnikiem trwałym polityki włoskiej, łatwo poza tym przechodzącej np. od trójprzymierza Niemcy—Austria—Włochy do trójporozumienia z Francją i Anglią. Ale w ostatnich paru latach dążenia Włoch na Morzu Śródziemnym i w jego pobliżu zaniepokoiły Anglię. Podbój Abisynii zagroził połączeniu władztwa brytyjskiego od Afryki Południowej do Egiptu, oraz Kanałowi Sueskiemu, tak doniosłemu dla związku Imperium Brytyjskiego, a nawet w ogóle zaburzył spokój Anglii na wschodniej połaci Morza Śródziemnego. Wkroczenie Włoch, bardzo czynne, w wojnę domową w Hiszpanii, zagroziło wzmożeniem wpływów włoskich w zachodniej części Morza Śródziemnego u bramy Gibraltaru. Odtąd stosunki angielsko-włoskie stały się tak napięte, że już na przejściu z roku 1936 w rok 1937, w rozmowach ambasadora brytyjskiego w Rzymie sir Erica Drummonda z p. Mussolinim i z hr. Ciano, starano się wprowadzić załagodzenie przez tzw. gentlemen-agreement z 2 stycznia 1937, poręczające „status quo" na Morzu Śródziemnym i dążność do przyjaznego porozumiewania się, ale wkrótce okazało się, że napięcie trwa dalej.

Tymczasem bowiem Włochy skłoniły się ku przyjaźni z Trzecią Rzeszą. Gdy nacjonal-socjalizm doszedł w r. 1933 do władzy w Niemczech, szukał on styczności z Włochami wysuwając pokrewieństwa pojęciowe z faszyzmem, a po podróżach pp. Goebbelsa i Goeringa do Rzymu doszło w czerwcu 1934 do zjazdu Mussolini—Hitler w Wenecji. Ale zamordowanie kanclerza Dollfussa w Wiedniu w lipcu 1934 przez spiskowców nacjonal-socjalistycznych, sprowadziło tak ostry zatarg między Włochami a Rzeszą, że Mussolini ściągnął dywizje na granicę tyrolską. Dopiero podbój Abisynii przez Włochy, przeciwstawiając je Anglii, Francji i Lidze Narodów, skłonił Mussoliniego do ponownego nawiązania z Niemcami, które nie należąc do Ligi od końca r. 1934 i zwalczając ją, oraz przeprowadzając zbrojenia w sporze z Anglią i z Francją, chętnie podawały rękę Włochom.

Dalszą sposobność współdziałania stworzyła wojna domowa w Hiszpanii, gdyż Włochy i Niemcy, pod hasłem walki z bolszewizmem, przystąpiły do usadawiania swych wpływów w Hiszpanii przeciw Anglii i Francji. W ten sposób doszło do odwiedzin włoskiego ministra spraw zagranicznych hr. Ciano w Niemczech i do podpisania umowy włosko-niemieckiej o współpracy na gruncie międzynarodowym z 23 października 1936.

A tymczasem napięcie między Włochami a Anglią wzrastało. Włochy zżymały się na Anglię za nieuznawanie podboju Abisynii i mocno ją drażniły dążeniem do wpływów w Hiszpanii i na wodach hiszpańskich. W maju rb., tuż przed koronacją króla Jerzego VI, obłożono we Włoszech zakazem dzienniki angielskie i odwołano z Londynu sprawozdawców pism włoskich. A na tle zatargów o niewkraczanie w Hiszpanii, po mowie p. Chamberlaina w Izbie Gmin z 25 czerwca rb., ostrzegającej przed zadrażnieniami, Mussolini odpowiedział nazajutrz, w wystąpieniu dziennikarskim, ostrymi zarzutami przeciw Anglii.

Ale oto właśnie wtedy, na 23 czerwca rb., zapowiedziane były odwiedziny p. von Neuratha w Londynie, które z powodu zatargu zostały odroczone. Najmniej martwiono się, z powodu niedojścia do tych odwiedzin ministra spraw zagranicznych Rzeszy, oczywiście we Włoszech. Zarazem zaś powiedziano sobie w Rzymie, że jeśli przy istnieniu tzw. osi Rzym—Berlin mają Niemcy porozumiewać się w pojedynkę z Londynem, lepiej je uprzedzić niż dreptać w tyle za nimi.

Skorzystano w Rzymie z pierwszej nadarzającej się sposobności. P. Eden, brytyjski minister spraw zagranicznych, wygłosił w Izbie Gmin 19 lipca rb. mowę, w której stwierdził bardzo stanowczo, że Anglia nie dopuści do osłabienia swego stanowiska ani we wschodniej, ani w zachodniej części Morza Śródziemnego, ale uznaje też potrzeby i stanowisko innych mocarstw. W tydzień po tej mowie był p. Grandi u p. Chamberlaina i zaczął się zwrot pojednawczy, a nawet już i dziennikarze włoscy wrócili do Londynu.

W polityce włoskiej jest zawsze dużo gry, a napewno przeważa ten pierwiastek w polityce tzw. osi Rzym—Berlin, która dla Włoch jest głównie odskocznią do ułożenia się z Anglią i także z Francją.

STANISŁAW STROŃSKI

KASETKI (safesy)
Wynajmuje
Oddział P. K. O.
od 16. VIII. rb.
Poznań
Ng 47408
Pl. Wolności 3 — tel. 48-47
Pewność P. K. O. Zaufanie

FAKTY i OCENY

Kto będzie następcą płka Grzędzińskiego

Prasa warszawska donosi, że po wyjeździe płka Januarego Grzędzińskiego na prowincję, zadają sobie pytanie, kto obejmie redakcję tygodnika „Czarno na białym".

Należy zaznaczyć, że płk Grzędziński zaprzeczał wiadomościom, jakoby był redaktorem tego tygodnika. Formalnie ma rację, był jednak faktycznie osobą w tym piśmie decydującą.

Któż zatem może być jego następcą?

W kołach politycznych mówią, że chyba p. Jan Bronisław Seinfeld, który należał do wybitnych współpracowników „Czarno na białym", czego dowodem może być fakt, że jemu w tym piśmie powierzono przeprowadzenie wywiadu z b. premierem, prof. Kazimierzem Bartlem.

Jeszcze o Klubie 11 Listopada

„Wieczór Warszawski" przynosi następującą wiadomość:

„Z dobrze poinformowanego źródła dowiadujemy się, że akcja Klubu 11 Listopada nie ulegnie likwidacji, a przeciwnie, będzie wzmożona we wrześniu.

„Wczoraj zarząd klubu przyjmował w swoim lokalu przedstawicieli rumuńskiej „Żelaznej Gwardii".

Czyżby chodziło o dowiedzenie się od gości rumuńskich, w jaki sposób można zrobić — żelazną gwardię z tego, co jakoś nie chce się kleić?...

„OZN" w Wilnie

„Słowo" wileńskie donosi, że w Wilnie odbyła się konferencja prasowa „OZN", mająca poprzedzić niedzielny zjazd wiejski tej organizacji. Referat wygłosił p. Ostoja Owsiany, nie przynosząc ciekawych szczegółów. Po referacie prelegentowi zadawano pytania. „Słowo" notuje tylko niektóre z nich:

— „Czy „Ozon" popiera rząd, czy nie?

— „Nie jest na razie dostatecznie zorganizowany, żeby sięgać po władzę.

— „W jakiej formie może nastąpić zmiana rządu?

„Pan Ostoja-Owsiany zaznacza, że nie wie, co na to pytanie odpowiedziałby płk Koc, że to, co powie, jest jego zdaniem, że sądzi, iż pułkownik Koc zostanie premierem i dobierze sobie ludzi.

— „Kiedy?"

Ostatnie pytanie pozostało bez odpowiedzi.

Sprawa redaktora Pieniężnego

Za co Niemcy likwidują prasę polską na Warmii i Mazurach

Głośna sprawa wytoczonego przez władze niemieckie redaktorowi „Gazety Olsztyńskiej" i „Mazura" — Sewerynowi Pieniężnemu — procesu o niezgodne jakoby z treścią i duchem niemieckiego ustawodawstwa prasowego redagowanie obu wymienionych wyżej pism zasługuje na specjalną uwagę nie tylko ze względu na sam fakt procesu jako wyrazu niewątpliwej akcji przeciwko przejawom życia polskiego na terenie Prus Wschodnich, lecz przede wszystkim ze względu na rodzaj i charakter zarzucanego red. Pieniężnemu przewinienia.

Jak wiadomo, red. Pieniężnemu wytoczono proces za zamieszczenie w „Gazecie Olsztyńskiej" i w „Mazurze" kilku artykułów i notatek, których forma i treść — jak mówi skarga — nie mieściła się w ramach postanowień niemieckiej ustawy prasowej, a które w rzeczywistości były najniewinniejszą formą przedstawiania istotnego stanu rzeczy i warunków, w jakich Polacy w Niemczech żyją.

W „Gazecie Olsztyńskiej" w nrze 51 z 10. 3. umieszczony został artykuł pt. „Prawdy zasadnicze — O dzieciach i stosunku rodziców do nauczycieli". Artykuł ten, wskazujący rodzicom dzieci polskich na to, że dziecko ich może i winno uczęszczać tylko do szkoły polskiej, kończył się następującym stwierdzeniem:

„1. Z woli Bożej Wy i dzieci Wasze jesteście członkami społeczeństwa polskiego w Niemczech. Tej prawdy nikt zmienić nie może ani rozkazem ani gwałtem. Pochodzenia Waszego nawet Wy sami nie możecie zmienić. Można się pochodzenia swego zaprzeć, lecz nie można go zrzucić jak niewygodne szaty.

2. Własne sumienie i duma narodowa wskażą Wam, do której szkoły dzieci Wasze mają uczęszczać! Może nią być tylko szkoła, odpowiadająca Waszym i dzieciom Waszym potrzebom duchowym i kulturalnym. Szkoła, związana ściśle z Wami i z całym społeczeństwem polskim w Niemczech.

3. Chcąc być człowiekiem o silnym charakterze, nie ulegającym lada podmuchowi wiatru — z jakiejkolwiek bądź strony on wieje — dasz posłuch prawdzie, którą sumienie Twoje ci wskazuje: Idź i czyń według nakazów sumienia i prawdy!"

W nrze 63 (z 17. 3.) „Gazety Olsztyńskiej" znalazł się artykuł pt. „Kochajmy swą macierz", wskazujący na konieczność otoczenia ziemi ojców uczuciem miłości i pełnego oddania. Artykuł ten posiadał następujące zakończenie:

„Po licznych i rozległych wioskach i osiedlach ziemicy naszej brzmi dotychczas dźwięk mowy polskiej. Od lat tysięcy w nieprzerwanej melodii język polski łączy nas wszystkich w jedną wielką i nieśmiertelną rodzinę polską. Nie zdołała wytępić go żadna wroga fala burz i nawałnic. Niezliczonym masom naszych rodaków trzeba wszczepiać miłość świadomą do zagonu, miłość i przywiązanie do macierzy, której pola rozległe dotychczas skrapla pot naszego wysiłku i naszej pracy. Zrodzić i utrwalić się musi w najszerszych masach naszych rodaków przekonanie, żeśmy nie dzierżawcami, sublokatorami tej ziemi, ale prawowitymi panami i właścicielami zagonu ojcowskiego."

Oba wyżej podane w dosłownym brzmieniu cytaty mają wykraczać przeciwko § 13 oraz § 14 drugiej niemieckiej ustawy prasowej, posiadającym brzmienie następujące:

„Dziennikarze mają obowiązek przedmioty, które opracowują, przedstawiać zgodnie z prawdą i oceniać je według najlepszej swej wiedzy" (§ 13).

„Dziennikarze są w szczególności obowiązani unikać w gazetach wszystkiego, co zdolne jest osłabić siłę Rzeszy Niemieckiej na zewnątrz lub na wewnątrz, wolę społeczną narodu niemieckiego, niemiecką obronność, kulturę lub gospodarkę albo obrazić uczucia religijne innych" (§ 14, 2).

Przeciwko tym samym paragrafom niemieckiej ustawy prasowej mają wykraczać również części z wspomnień pośmiertnych, umieszczonych na łamach „Mazura" w numerach z 10. 3. i 17. 3. br. z okazji zgonu zasłużonego działacza mazurskiego Zientary, a posiadających brzmienie następujące:

„Zmarły w najtrudniejszych warunkach trwał przy naszym czasopiśmie i brał udział w naszym życiu społecznym. Zmarły musiał nawet znieść kaźń więzienną. Jego twardy, odporny charakter nie pozwalał mu na zginanie karku przed nawałnicą obcą." („Mazur" — nr. 20 z 10. 3.).

„Od najmłodszych lat brał czynny udział w życiu narodowo-społecznym, tak podczas pamiętnego plebiscytu na Mazurach, jak i w wyborach do sejmów pruskich i parlamentów niemieckich. Nieraz ciężkie chwile przeżywał, lecz serce jego było zawsze gorące i płomienne. Nawet kraty więzienne nie przemogły Jego ducha. Pozostał On zawsze i wszędzie otwartym Polakiem i służenie i pracowanie dla sprawy ojczystej uważał za Swój święty obowiązek." („Mazur" — nr. 22 z 17. 3.).

Oto jak wyglądają przewinienia red. Pieniężnego, za które grozi mu skreślenie z listy dziennikarzy, a pismom przezeń redagowanym likwidacja! Prasa niemiecka w Polsce już dawno musiałaby być zlikwidowana, gdybyśmy zechcieli zastosować wobec niej te kryteria, jakie dla pognębienia prasy polskiej w Niemczech stosują ostatnio władze niemieckie. Strona niemiecka winna więc zrozumieć, że prowadzona przez nią gra jest niesłychanie ryzykowna.

Przy zaparciu, hemoroidach, bólach w krzyżu i plecach — naturalna woda gorzka **Franciszka Józefa**, stosowana kilka razy dziennie w niewielkich ilościach jest wyśmienitym środkiem. Zal. przez lek.
Tg 21 346

Stronnictwo Narodowe w Poznaniu

bierze **w niedzielę, 15 sierpnia** udział w międzypowiatowym zjeździe S. N.

w Kostrzynie

Odjazd pociągu z Poznania w niedzielę. o godz. 8.10 lub autobusami. Bliższe informacje **w Zarządzie Powiatowym S. N. w Poznaniu św. Marcin 65-9.**

Pielgrzymka Str. Nar. do Częstochowy

Do stóp Królowej Korony Polskiej urządza zarząd grodzki Stronnictwa Narodowego na stoł. m. Poznań pielgrzymkę pod opieką duchową ks. prałata Józefa Prądzyńskiego.

Zbiórka uczestników pielgrzymki w sobotę, dnia 4 września o godz. 20 przed pomnikiem Serca Jezusowego. Po krótkiej modlitwie i przemówieniu opiekuna duchowego pielgrzymki, rusza pochód na dworzec, skąd nastąpi o godz. 22 wyjazd pociągami popularnymi do Częstochowy. Przyjazd do Częstochowy w niedzielę rano o godz. 5. O godz. 6 spowiedź i Komunia św. podczas nabożeństwa odprawianego przez duchownych naszej pielgrzymki, poczym msza św. dziękczynna i ślubowanie.

Po nabożeństwie zwiedzanie skarbca i wieży. Następnie obiad oraz zwiedzanie miasta i jego zabytków.

Wyjazd z Częstochowy w niedzielę o godz. 20. Przyjazd do Poznania w poniedziałek rano o godz. 3.

Pociągi tak w jedną jak i drugą stronę zatrzymywać się będą na stacjach: Poznań, Środa, Jarocin, Pleszew i Ostrów.

Wszyscy uczestnicy pielgrzymki zamieszkali na prowincji mogą do wyżej wymienionych stacyj dojechać pociągami osobowymi, na które otrzymają, za okazaniem biletu do Częstochowy, 50 proc. zniżki kolejowej, o ile przejazd do powyższych stacyj przekracza 20 km.

Wszystkie zgłoszenia z Poznania należy kierować do biura zarządu grodzkiego S. N. przy ul. Św. Marcin 65, m. 10 — tel. 19-12 w godzinach od 10—14 i 17—21, względnie do wszystkich sekretariatów kół S. N. w poszczególnych dzielnicach miasta.

Cena biletu za przejazd w obie strony wynosi 9 złotych od osoby.

Uczestnicy pozamiejscowi zgłoszą swój udział bezpośrednio w zarządzie grodzkim S. N. w Poznaniu z równoczesnym przekazaniem sumy za przejazd. Zgłoszenia i przekazy pozamiejscowe przyjmuje się najdalej do 31 sierpnia rb.

(—) Ks. Józef Prądzyński
(—) Dr Tadeusz Wróbel
(—) Mieczysław Jaraczewski

Zjazd S. N. w Kaliszu

W niedzielę 15 bm. odbędzie się w Kaliszu zjazd Str. Narodowego. Zbiórka o godz. 10 na podwórzu przy ul. Babina 8. O godz. 11 msza św. w kościele Ojców Franciszkanów, a następnie defilada.

O godz. 13 publiczne zgromadzenie na rynku Dekerta, na którym przemawiać będą dr Bielecki z Warszawy i dr Wróbel z Poznania.

Z okazji zjazdu Str. Narodowe wydało jednodniówkę.

Poświęcenie proporca S. N. w Pleszewie

W niedzielę, dnia 8 sierpnia rb., odbyła się uroczystość poświęcenia proporca wraz z zebraniem Stronnictwa Narodowego. O godz. 10 zebrali się członkowie oraz delegacje z Kalisza i Ostrowa w sali Bursy Bractwa Kurkowego, po czym nastąpił wymarsz do kościoła farnego na nabożeństwo. Przed mszą św. dokonał poświęcenia proporca ks. prałat Niesiołowski. Okolicznościowe kazanie wygłosił ks. Kryszak.

Uroczyste zebranie rozpoczęło się o godz. 13 w sali Bursy. Na wstępie powitał prezes Zarządu Powiatowego dr J. Białasik obecnego na sali ks. prał. Niesiołowskiego, ks. Kryszaka oraz zebranych członków i gości. Ks. prał. Niesiołowski wygłosił dłuższe przemówienie, w którym podniósł, że idea narodowa, tak bardzo przez pewnych ludzi zwalczana, zaczyna ogarniać coraz szersze kręgi narodu polskiego. Następnie składali życzenia p. Leśniczak imieniem Zarządu Pow. z Ostrowa oraz p. Olszewski z Kalisza zapraszając Pleszew na dzień 15 sierpnia na zjazd pow. w Kaliszu. Po przemówieniu delegata Zarządu Okr., omówieniu spraw organizacyjnych „Pieśnią Bojową" oraz okrzykami na cześć Polski Narodowej solwował prezes zebranie.

Zgon weterana z 1863 r.

Warszawa. (PAT) Zmarł jeden z najbardziej zasłużonych powstańców 1863 roku, sybirak-weteran, śp. Antoni Tarnawski, odznaczony Krzyżem Niepodległości z Mieczami, Krzyżem Walecznych trzykrotnie, Śląskim Krzyżem Waleczności i Zasługi, Krzyżem 70-lecia Powstania Styczniowego itd.

Śp. Antoni Tarnawski pochodził ze Lwowa.

JASTRZĘBIE ZDRÓJ
Perła Uzdrowisk Śląskich
Najsilniej radoczynna polska solanka jodo-brom. Nowoczesny basen kąpielowy
Tani sezon jesienny
JASTRZĘBIE - PLAŻA
Tg 21 348

POLSKIE TOW. KRAJOZNAWCZE PRZECIW KONKURENCJI ŻYDOWSKIEJ

Jak informuje agencja prasowa „Kabel", Polskie Towarzystwo Krajoznawcze zwróciło się do Komisariatu Rządu z protestem przeciwko statutowej nazwie Żydowskiego Towarzystwa Krajoznawczego, wychodząc z założenia, że podobieństwo tej nazwy może powodować szereg nieporozumień, co byłoby dla Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego bardzo niepożądane, jako dla organizacji, rozwijającej swą działalność już od roku 1906.

Aczkolwiek Komisariat Rządu odniósł się do tej sprawy życzliwie, nie została ona jeszcze załatwiona, ponieważ Ministerstwo Komunikacji, do którego zwrócił się Komisariat Rządu — jako do organu opiekującego się turystyką i krajoznawstwem — po opinię, zwleka dotychczas z konkretną decyzją.

ODSZKODOWANIE ZA STRZAŁ FATALNY

Przed Sądem Okręgowym w Warszawie toczyć się będzie w nadchodzący poniedziałek rozprawa o wysokie odszkodowanie, jakiego domaga się robotnik Czesław Guzowski z Włoch pod Warszawą. Został on postrzelony przez policjanta podczas jakiejś awantury ulicznej i nawet był następnie pociągnięty do odpowiedzialności sądowej pod zarzutem stawiania oporu władzy. Tutaj jednak nastąpiło jego całkowite uniewinnienie i to w dwóch instancjach.

Obecnie na tej podstawie Guzowski domaga się odszkodowania w wysokości 40 tysięcy złotych, ponieważ wskutek postrzału stracił władzę w prawej *ręce i jest* niezdolny do pracy.

OGÓLNO - POLSKA PIELGRZYMKA MISYJNA DO CZĘSTOCHOWY

Pod protektoratem Ich Eminencyj Księży Kardynałów dr Augusta Hlonda, Prymasa Polski, i dr Aleksandra Kakowskiego, Metropolity warszawskiego, urządza Prezydium Papieskiego Dzieła Rozkrzewiania Wiary w porozumieniu z księżmi dyrektorami diecezjalnymi w dniach 22 i 23 września rb. ogólno-polską pielgrzymkę misyjną do Częstochowy celem uczczenia 75-lecia śmierci Marii Pauliny Jaricot, założycielki co dopiero wspomnianego dzieła. W ramach pielgrzymki odbędzie się między innymi uroczysta akademia na cześć Marii Pauliny Jaricot, której proces beatyfikacyjny jest w toku. W ministerstwie komunikacji czyni się starania o zniżki kolejowe. Program akademii jak i inne dane o pielgrzymce poda się w bliskim czasie.

NA „TYDZIEŃ GÓR" W WIŚLE

Od 12 bm. ważne już są karty uczestnictwa Ligi Popierania Turystyki, na podstawie których wyjeżdżający obecnie do Wisły uzyskać mogą 66 pct zniżki na kolejach. Karty uczestnictwa tracą swą ważność 24 bm.

Wyjeżdżający nabywa w kasie bilet ze zniżką 33 pct., a powraca następnie zupełnie bezpłatnie. Na stacji dojazdowej nie należy oddawać biletu, gdyż będzie on służył wraz z kartą uczestnictwa ostemplowaną w dniu wyjazdu jako dowód na powrót bezpłatny.

STRAJK WĘDLINIARZY W WILNIE

Na tle niemożności dojścia do porozumienia między właścicielami zakładów wędliniarskich w Wilnie a ich pracownikami wybuchł tamże strajk tych ostatnich. W związku z tym policja aresztowała jedenastu członków Chrześc. Związku Rzeźników, których osadzono w areszcie.

MORSZYN-ZDRÓJ
dg 24063 Jedyny w Polsce Zdrój wód gorzkich
Najtańszy sezon: wrzesień-październik
Informacje: Zarząd Zdrojowy Morszyn-Zdrój i wszystkie placówki Orbisu.

SAMOZATRUCIE NA TLE WĄTROBY
Samozatrucie bywa przyczyną wielu dolegliwości (bóle artretyczne, łamanie w kościach, bóle głowy, wzdęcia, odbijania, bóle w wątrobie, niesmak w ustach, brak apetytu, swędzenie skóry, skłonność do obstrukcji, plamy i wyrzuty na skórze, skłonność do tycia, mdłości, język obłożony). Trucizny wewnętrzne wytwarzające się we własnym organiźmie, zanieczyszczają krew niszczą organizm i przyśpieszają starość. Wątroba i nerki są organami oczyszczającymi krew i soki ustroju, 20-letnie doświadczenie wykazało, że zioła lecznicze „Cholekinaza" H. Niemojewskiego jako żółcio-moczopędne są naturalnym czynnikiem odciążającym soki ustroju od trucizn własnych. Bezpłatne broszury otrzymać można w laboratorium fizjologiczno - chemicznym „Cholekinaza" H. Niemojewskiego, Warszawa, Nowy Świat Nr. 5.
ng 46 219

Nasze uzdrowiska a Żydzi

Ze strony poważnej otrzymujemy następujące słuszne uwagi z prośbą o opublikowanie:

Przymusowe stykanie się na każdym kroku z żydostwem w naszych uzdrowiskach jest tak dotkliwie odczuwane przez wszystkich polskich kuracjuszów i letników, że po prostu obrzydza to pobyt w najpiękniejszych okolicach obniżając tym samym dobroczynne działanie czynników leczniczych. Jest to najaktualniejszy przedmiot narzekań na stosunki w naszych zdrojach i klimatykach, ich najsłabszą, najwięcej zniechęcającą stroną.

Wobec coraz powiększających się zadrażnień i powszechnego rozgoryczenia w tym kierunku największy już czas, aby w tej kwestii — w miejsce bezpłodnych narzekań i irytacyj — szukać jakiegoś rzeczowego rozwiązania tak w interesie kuracjuszów jak i samych uzdrowisk.

O co głównie chodzi?

Pomijamy na razie zażydzenie handlu i własności nieruchomej w uzdrowiskach. To okropne opanowanie tam przez Żydów wszystkich warsztatów zarobkowania, choć łączy się z poruszoną sprawą, wymaga osobnego omówienia.

Zmiana na lepsze nastąpić może jedynie przez zdecydowaną postawę czynników miejscowych a przede wszystkim chrześcijańskiej części gości uzdrowiskowych. Obojętność w tym względzie zarządów zdrojowych zemści się prędzej czy później na odnośnych uzdrowiskach wobec żywiołowych uczuć polskiego społeczeństwa. Obecny brak narodowego uświadomienia po stronie niektórych jeszcze kuracjuszów, przyzwyczajonych do żydowskiego otoczenia w stałym ich miejscu pobytu, jest i będzie coraz rzadszy, i tolerowanie obecnych stosunków (żydowskie apteki, restauracje zdrojowe, kioski itd.) nie może potrwać długo.

To, co nadaje naszym uzdrowiskom obraz odrażający — to krążące i rozsiadające się po wszystkich pryncypalnych i najpiękniejszych miejscach chałaty z pejsami, żeńskie czepki i peruki — to wsyzstko najczęściej brudne, w rozwalonych pozach, z wypiętymi brzuchami przy akompaniamencie plucia i niemożliwego do słuchania charkotu żargonowego, przeplatanego nieraz podrywającymi wykrzykami, zwłaszcza „młodzieży", w sabat zaś dzikimi „majufesami". Są to rzeczy dla każdego europejczyka zupełnie niemożliwe do zniesienia i ze względów higienicznych dla otoczenia niedopuszczalne.

Przy źródle ścisk brudnych postaci i wyciągniętych rąk z kubkami. W dalszym kręgu dzieciarnia żydowska plątająca się pod nogami, dokoła wszystkie ławki zajęte przez żydostwo. To samo przy muzyce i na deptaku. Mowy tam nie ma o znalezieniu jakiejś ławki wolnej od takich Żydów. I nie tylko w centrum opanowanym w zupełności przez to ghetta, z którego chrześcijańska publiczność z tego powodu zasadniczo musi zrezygnować. W najpiękniejszych częściach parku, najodleglejszych od tej strony uzdrowiska, w której się gnieździ żydostwo, a graniczących z najschludniejszymi willami, właśnie najchętniej przebywa ta czerń żydowska, wlokąc się niedbale, idąc zawsze środkiem drogi, że minąć się trudno, szwargocąc głośno i charcząc i plując.

Bo co także poza brudem, nieestetycznym ubiorem i rażącym szwargotem czyni to otoczenie niemożliwym do zniesienia: zupełna bezceremonialność. Zachowują się, jak u siebie na Nalewkach, nie zważając na nic i na nikogo. Znajdujesz np. wreszcie wolną ławkę trochę na ustroniu i siadasz. Zaraz przychodzi Żyd lub Żydówka z bachorami i siada obok, choć są inne ławki wolne, lub może się przysiąść do swoich.

Kulturalny kuracjusz zaciska więc zęby, wstaje i ucieka ze swoją gazetą znowu dalej. A z reguły ostrożniejszy nie używa wcale tych ławek w parku, bo wie, że jeśli nie przed chwilą, to bardzo niedawne siedziały tam brudne chałaty i peruki, że tam pluto i charkano na ziemię lub nawet na ławkę! W tych warunkach pozbawionym jest się w ogóle korzystania z parków, ławek, muzyki zdrojowej, deptaku itp.

Co chwila wzbiera w człowieku obrzydzenie i irytacja. Czy to są warunki do leczenia skołatanych nerwów i odpoczynku? Czy to jest choćby równouprawnienie chrześcijańskiej klienteli, która kilkakrotnie więcej płaci za wszystko w uzdrowisku, gdy to brudne żydostwo żyje za grosze przy swych zdolnościach wyzyskiwania wszystkiego za bezcen?

Trzeba raz stwierdzić, czym to jest w istocie i że w proteście przeciw temu nie ma przesadnych żądań, ale tylko domaganie się sprawiedliwości w korzystaniu z urządzeń uzdrowisk w stosunku do wydanych pieniędzy i zapewnienia higieny oraz estetyki w zakładach zdrojowych.

A wobec tego musi się na to wreszcie znaleźć jakaś rada. Twierdzenie przeciwne dowodzi nie tylko niedołęstwa właściwych czynników, ale także ogólnego cierpiętliwego znoszenia terroru niekultury wskutek tyloletniego przyzwyczajenia do stosunków, jakie nie dałyby się pomyśleć chyba nigdzie na zachodzie.

Przede wszystkim władze policyjne i sanitarne na podstawie ogólnych przepisów o higienie i porządku publicznym mogą i powinny wydać szczegółowe zarządzenia, które są konieczne. Muszą to być zarządzenia specjalne ze względu na specjalny charakter i cel uzdrowisk i na stosunki miejscowe danego uzdrowiska. Zarządzenia takie mogą zawierać i przepisy zupełnie wyjątkowe, które choć nie wymienione wyraźnie w ustawach, wynikają z ich zasadniczych postanowień. Jeśli zaś to będzie konieczne, trzeba wydać rozporządzenia wykonawcze do ustaw w tym przedmiocie.

Skoro mamy najszczegółowsze postanowienia prawne o tym, jak fryzjer ma golić, a nawet mydlić, lub jak ma się sprzedawać mięso lub ciastka, to byłoby nawet bardzo wskazane wydać szczegółowe normy o czystości, ruchu i hałasie w uzdrowiskach. Nasze komisje zdrojowe za mało w tym kierunku działają, a jeszcze mniej nadzorują. Znane jest najzgodniejsze z prawem zarządzenie o czystości ubioru i estetycznym wyglądzie osób używających kąpieliska w Katowicach; w uzdrowiskach zaś chodzi nie tylko o łazienki, ale także o źródła, koncerty, ławki, deptaki, ruch na chodnikach, jezdniach itp.

Co do sposobu umożliwienia kulturalnej publiczności czystego i spokojnego miejsca do odpoczynku, słuchania muzyki, a choćby nawet do spacerów, to mamy już także wzór ze Szczawnicy, gdzie właściciele pensjonatów wydzierżawili po prostu dla swoich pensjonariuszów ławki obok muszli koncertowej do wyłącznego użytku. W podobny sposób dałoby się bardzo wiele rzeczy urządzić z wielką korzyścią dla kuracjuszów jak i dla zakładu zdrojowego. Można przecież wydzierżawić za małe opłaty czy za obowiązek utrzymania w porządku także części spacerów i ławki; jeśli może nie te, które już są, to przynajmniej te, które w przyszłości będą urządzone w okolicy nowych will. Właściciele pensjonatów mogliby to uzyskać przez przyczynienie się do tych urządzeń czy finansowo czy w inny sposób np. przez odstąpienie jakiegoś skrawka gruntu gminie zdrojowej.

W tym kierunku powinien iść powszechny nacisk opinii publicznej, wymagania kuracjuszów oraz dobrze rozumiany interes właścicieli pensjonatów i w ogóle właścicieli odnajmowanych mieszkań, a zatem przede wszystkim samego właściciela zdroju. Spółki właścicieli nieruchomości dla tych celów mogłyby osiągnąć rzeczy zgoła dotychczas nieprzewidywane — przy poparciu właścicieli zakładów zdrojowych i komisyj zdrojowych.

Ale przewaga mało płacącej a terroryzującej klienteli żydowskiej domaga się jeszcze dalej sięgającej pełnej ochrony mniejszości chrześcijańskiej przed jej obecnymi udrękami: zupełnego oddzielenia kulturalnej publiczności od niechlujnego i drażniącego żydostwa. Zaraz np. można by przeprowadzić część tej akcji w ten sposób, jak to już w pewnym uzdrowisku praktykowano przed wojną światową — przez wprowadzenie dwojakiej taksy zdrojowej. Opłacanie niższej taksy nie dawałoby prawa przebywania w pewnych miejscach uzdrowiska, jakiejś wyodrębnionej części parku, która by tym samym dawała schronienie mniejszości kulturalnej, płacącej taksę wyższą. Sposób taki nie mógłby wywołać żadnych wątpliwości prawnych.

Stare łazienki, znajdujące się z reguły w środku między obecną stroną żydowską a chrześcijańską (linia demarkacyjna między mieszkaniami żydowskimi a chrześcijańskimi jest wszędzie wyraźna, tylko Żydzi zawsze pchają się na drugą stronę) pozostałyby jako łazienki II czy III klasy, natomiast nowe I klasy wybudowanoby w znacznym oddaleniu. Podobnie nowe źródła, które prawie wszędzie domagają się już rozszerzenia i lepszych urządzeń. Podobnie nowy deptak kryty i nowa muszla koncertowa, gdzie miejsca i ławki mogłyby być albo wydzierżawione przez właścicieli domów chrześcijańskich, albo też byłyby zastrzeżone dla kuracjuszów płacących wyższą taksę.

Sposobów jest wiele, trzeba tylko powiedzieć sobie, że jest to konieczne; trzeba tylko mocno chcieć i żądać. Że przez to nasze uzdrowiska przybrałyby zupełnie inny wygląd i że na tym zyskaliby ich właściciele, to rzecz niewątpliwa. Jest to zresztą rzecz tak aktualna dla uzdrowisk, jak może żadna inna. Cierpliwość polskiej klienteli zdrojowej zaczyna się bowiem wyczerpywać. Musimy mieć podczas leczenia i wywczasów — higienę, estetykę i spokój. Nie możemy właśnie wtedy przyzwyczajać się do brudu i odrazy.

A druga kwestia żywotna, to stykanie się towarzyskie z Żydami nawet w pierwszorzędnych pensjonatach! To może zaraz ustać i ustać musi, bo to od pensjonariuszów samych zależy. Do dziś są pod tym względem stosunki niemożliwe. Płacimy wysokie ceny i mamy za to przebywać i jadać nawet w towarzystwie żydowskim, do którego nie jesteśmy przyzwyczajeni, a które, choćby najlepiej wyglądające, razi nas wszystkimi odrębnościami fizycznymi, towarzyskimi i duchowymi obcą a nawet wrogą nam mentalnością, zapatrywaniami i uczuciami.

Dziwić się należy Żydom, którzy się w tych warunkach pchają tam, gdzie ich nie chcą, ale jeszcze więcej tym pensjonatom, które ich przyjmują. Powinny raz wybrać albo klientelę polską, albo żydowską. A jeśli nie chcą się zdecydować, sami ich do tego zmusimy. Każdy z nas powinien bezwzględnie przy zgłaszaniu się do pensjonatu żądać zapewnienia, że nie spotka się tam z Żydami. Pensjonaty zaś, nie przyjmujące Żydów, powinny we wszelkich swoich ogłoszeniach wyraźnie to zaznaczyć.

Nie wolno z lenistwa czy jakiejś nieuzasadnionej drażliwości tolerować dalej tych stosunków w naszych uzdrowiskach.

I jest przecie jakiś centralny Związek Uzdrowisk, a właścicielami uzdrowisk są sami Polacy i Skarb Państwa. Co się w tym kierunku czyni?

W. D.

Chorzy na żołądek, jelita, nerki, wątrobę i żółć, stosują chętnie co rano na czczo szklankę naturalnej wody gorzkiej **Franciszka Józefa,** ponieważ powoduje ona bezbolesne i szybkie wypróżnienie i długotrwale pobudza prawidłową przemianą materii. Zalecana przez lekarzy.

Tg 21 347

STRAJK W U. S. A.

W Brooklinie doszło do starcia między policją, a tłumem 1000 przeszło strajkujących robotników doków okrętowych. Na zdjęciu policja piesza i konna rozprasza demonstrantów.

Wycieczka do Paryża

od 18. 9. do 9. 10 via Gdynia — Kopenhaga — Havre okrętem. Powrót koleją przez Berlin **zł 350,—.** Dodatkowa wycieczka autocarem: Paryż — Aix les Bains — Chamonix — Geneva — Paryż **zł 225.** Informacje i zgłoszenia tylko Stow. Polsko-Francuskie, Warszawa, Ujazd. 39.

Tg 21 350

STRONNICTWO NARODOWE

KOŁO RATAJE

Zebranie plenarne w sobotę 14 bm. o godz. 20 na sali p. Przybeckiego na Ratajach.

PRAWDZIWA ROZKOSZ
to papieros w zwijce
MOKKA

Tg 21 349

Województwo poleskie

Jest to zakątek Polski najmniej znany, najsłabiej zaludniony i, jeśli chodzi o narodowość mieszkańców, najbardziej nieokreślony. Na obszarze 34.631 klm. kw. zamieszkiwało w dniu 8 grudnia 1931 r. ogółem 1.131.939 dusz, a więc bez mała 33 na 1 klm. kw. Ta najmniejsza w całej Rzeczypospolitej gęstość zaludnienia wynika z istnienia tam olbrzymich obszarów słynnych błot, leżących wzdłuż Prypeci, lewego dopływu Dniepru.

W. Poleskie w znacznej części pokrywa się z granicami diecezji pińskiej, na czele której stoi J. E. ks. biskup Kazimierz Bukraba. Poprzednikiem jego był zmarły przed paru laty jeden z największych książąt naszego Kościoła, wielki patriota i męczennik za sprawę katolicką i polską, świętej i świetnej pamięci ks. biskup Zygmunt Łoziński.

Polesie należy do ziem, najsrożej w dobie popowstaniowej przez rządy carskie prześladowanych. Cała dzisiejsza ludność prawosławna to b. unici, a nawet i łacińscy katolicy, gwałtem „nawróceni"! W epoce pomiędzy 1863 a 1900 r. zburzono, przerobiono na cerkwie, zamknięto itd. 82 kościoły i kaplice łacińskie. W r. 1836-9 zamieniono na cerkwie około 400 kośc. katol. ob. wsch. Z tych świątyń rewindykowano tylko b. łac. kościoły w liczbie 29 i wytoczono powództwo o zwrot 309 b. unickich świątyń.

Co do ludności Polesia, to wprost groteskowe wyniki daje porównanie danych ze spisu w r. 1921 i 1931. Jeden jedyny podział wyznaniowy daje nam cyfry mniej więcej zrozumiałe. Więc widzimy, że liczba katolików wzrosła w omawianym 10-leciu z 68.698 na 124.951, czyli z 7,8 proc. na 11,3 proc. Prawosławni zwiększyli się z 697.373 na 875.804, ale zmalał ich stosunek do ogółu ludności z 79,7 proc. na 77,9 proc. Wyznawcy talmudu wzrośli nieznacznie ze 110.639 na 113.988, a odsetek ich zmalał z 11,8 proc. na 10,3 proc. Wydatnie wzrosły „inne" wyznania, czyli przeważnie sekty, bo z 378 na 11.934 ludzi.

Zgoła fantastycznie przedstawia się zestawienie liczb narodowościowych. Więc Polacy w tym okresie czasu „zmniejszyli się" z 214.052, czyli 24,3 proc. na 164.106, czyli 14,5 proc., Białorusini z 325.220 (42,6 proc.) na 74.983 (6,6 proc.), Rusini ze 156.142 (17,7 proc.) na 51.894 (4,6 proc.), Rosjanie wzrośli z 4.272 (0,5 proc.) na 14.207 (1,2 proc.), Żydzi z 90.981 (10,3 proc.) na 112.966 (10 proc.), „inni" z 1.375 na 5.997 i... „tutejsi" z 38.565 (4,4 proc.) na 707.087 (62,6 proc.)!

Dla większości mieszkańców Polski zgoła niezrozumiałym jest pojęcie o języku, jak i narodowości „tutejszej". Koncepcja ta, jako wynik najdalej idącego braku uświadomienia wśród prostego ludu (liczącego największe odsetki analfabetów, bo w miastach 18,4 proc., a na wsi 53,1 proc.), może i jest najwłaściwszym określeniem tych ludzi? Bo jeżeli np. w pow. kobryńskim w r. 1921 wykazano 62 proc. Polaków, 26,6 proc. Białorusinów, 3,5 proc. Rusinów, 0,1 proc. Rosjan, 7,9 proc. Żydów i 0,3 proc. „tutejszych", podczas gdy w r. 1931 znaleziono Polaków 8,8 proc., Białorusinów 45,7 proc., Rusinów 19,2 proc., Rosjan 2,9 proc., Żydów 9,2 proc. i „tutejszych" 55,1 proc., to zestawienie tych tak groteskowych różnic najdokładniej wskazuje, że wpisywanie do tej, czy innej rubryki było kwestią przypadku, czy też osobistego poglądu komisarza zbierającego dane, a w każdym razie absolutnego niezrozumienia ze strony ludności, czego od niej chcą? W tych warunkach nazwa „tutejszego", najbliżej bodaj określa przeciętnego Poleszuka, jako typowy materiał etniczny. Na tle Polesia szczególnie jaskrawo uwydatnia się cała znikomość owej iluzorycznej „białoruskiej" narodowości.

Można by tylko postawić pytanie, co w ciągu lat 10 zrobiła administracja i szkoła polska, że lud pozostał wciąż jeszcze w tak beznadziejnej ciemnocie?

Szkół powsz. w r. 1933/34 Polesie liczyło 1.127, z czego na miasta przypadało 74 i na wieś 1.053. Uczniów w miastach było 23.748 i na wsi 139.845. Szkół średnich ogólnokształcących w tym samym roku Polesie posiadało 13 z 2.989 uczącymi się. Z tych 5 było państwowych i 8 prywatnych. Szkół specjalnych, zawodowych, etc. nie było wcale. Żałować należy, że „Statystyka szkolnictwa 1933/34", wydana przez G. U. S., nie podaje języka wykładowego w powyższych szkołach. Wiemy tylko z Rocznika Stat., że w r. 1923/24 na 758 szkół powsz. 725 było polskich, 3 rusińskie, 18 żydowskich żargonowych, 11 hebrajskich i 1 rosyjska. Czy ten sam stosunek się utrzymał przy tak wydatnym rozszerzeniu sieci szkolnej? Czyżby z 16 powsz. szkół białoruskich nie było w dalszym ciągu ani jednej z nich na Polesiu?

Łącznie z niskim poziomem oświaty, notujemy równie nikły stan prasy poleskiej, liczącej 2 polskie i 1 żydowski dzienniki, 1 tygodnik polski i 5 żydowskich, 2 polskie miesięczniki urzędowe świeckie i 1 diecezjalny oraz 1 miesięcznik rosyjski religijny prawosławny.*)

Jak to zawsze jakoś łączy się jedno z drugim. Wraz z bardzo niską oświatą i kulturą najbardziej ze wszystkich województw zażydzone jest Polesie. Z miast najwięcej Żydów liczy Pińsk (63,4 proc.), aczkolwiek stosunek ten znacznie się zmniejszył od r. 1921, kiedy ich tam było 74,8 proc.! W ogóle stosunek proc. Żydów w ciągu 10 lat spisowych zmniejszył się na Polesiu, jak i w innych województwach

WŁODZIMIERZ DWORZACZEK.

*) Dane co do prasy zaczerpnięte z jedynego, najbardziej szczegółowego i kompletnego „Katalogu Prasowego Para" na r. 1935.

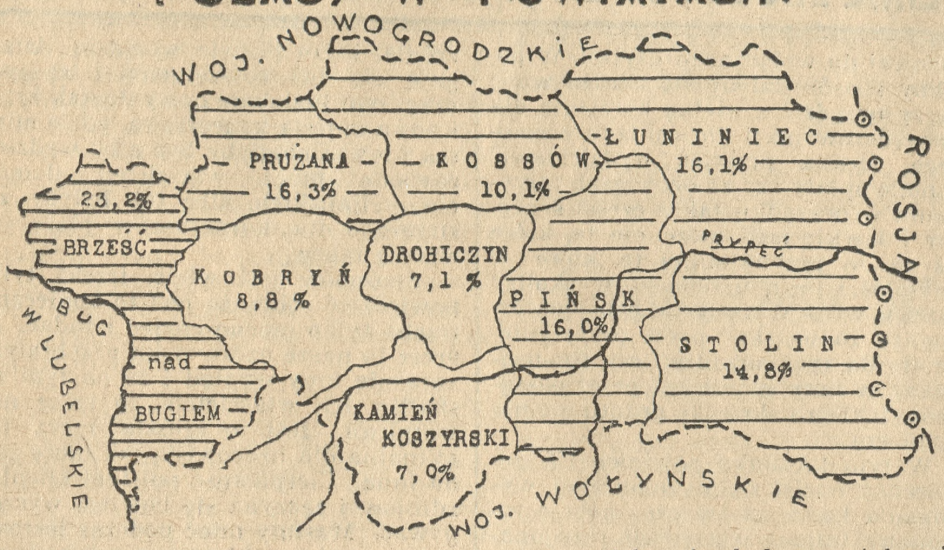

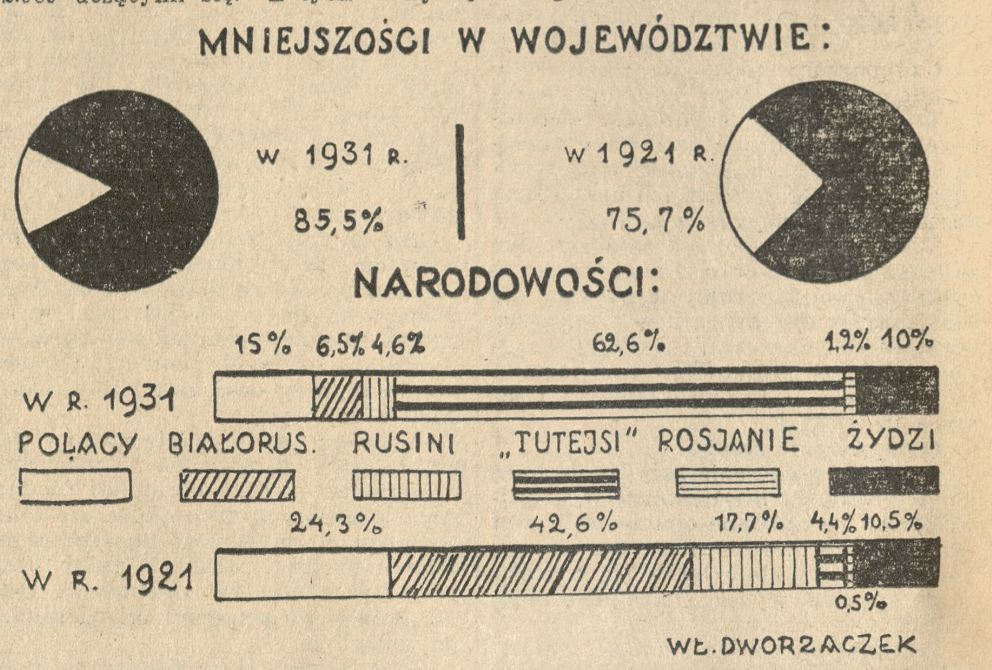

Żydzi napadają na bezbronne kobiety

(Od własnego koresponden ta „Kuriera Poznańskiego").

Wilno, dnia 13 sierpnia.

Ostatnio w Wilnie i na Wileńszczyźnie miały miejsce wypadki, świadczące o niespotykanej dotąd u nas bezczelności Żydów.

Pisma donosiły już o napadzie w Wilnie Żydów na dorożkarza chrześcijanina, Józefa Wieromieja. Napad ten wywołał żywą reakcję wśród warstw robotniczych. Na nagłym nocnym zebraniu w Chrześcijańskich Związkach Zawodowych, Związek Dorożkarzy wydał odezwę, w której dając wyraz oburzeniu z powodu niesłychanych metod Żydów-przybłędów, stosowanych wobec Polaków, gospodarzy kraju, wzywa społeczeństwo do popierania jedynie chrześcijan. Jednocześnie Chrześcijańskie Zw. Zaw. wskazując na jawnie i planowo we wszystkich dziedzinach stosowanych przez Żydów bojkot Polaków, w ostrych słowach potępiają „szabesgojów" i nawołują Polaków do ścisłego stosowania bojkotu Żydów.

Ale nie minęły echa napadu na dorożkarza, gdy znów chrześcijańskie Wilno zostało wzburzone wiadomością o napadzie w dniu 11 bm. na rynku Kalwaryjskim Żydów na straganiankę chrześcijankę — Salomeę Wośkiełłową. Została ona bez żadnej przyczyny uderzona początkowo przez nieznaną Żydówkę koszem w głowę, tak silnie, że dostała krwotoku z ust, a następnie pobita przez Żydów, którzy w tej chwili po zajściu oblegli omdlałą Wośkiełłową. Z rąk rozjuszonego tłumu żydowskiego wyrwały Wośkiełłową sąsiednie straganiarki-chrześcijanki. Jedynie brakiem mężczyzn tego dnia na rynku da się wytłumaczyć, iż do powiększenia zajścia, które szybko zlikwidowała policja, nie doszło. W każdym razie wzburzenie na rynku trwało przez cały dzień i zajście w całym mieście było żywo komentowane.

Jeszcze bardziej bezczelne i prowokacyjne wystąpienie Żydów było w dn. 6 bm. w m. Oszmianie. Miasteczko to, stosunkowo niedaleko położone od Wilna, posiada przeważającą ilość ludności chrześcijańskiej (w innych miasteczkach zażydzenie jest przerażające), przy czym ruch narodowy robi tam coraz większe postępy.

Kolportaż pism narodowych, zorganizowany przez członków Stron. Narodowego i coraz bardziej w życiu stosowany bojkot Żydów, wywołuje w miasteczku już od dłuższego czasu silne wzburzenie wśród „narodu wybranego". Ale dotąd siedzieli oni cicho i dopiero ostatnio dali wyraz swej nienawiści w stosunku do chrześcijan.

Przebieg zajścia był następujący: do żony robotnika, Władysława Gierwiatowskiego, trudniającej się praniem bielizny, przybył Żyd Kagan, fryzjer, po odbiór kołnierzyków, oddanych do prania. Żydowi nie podobał się jeden z wypranych kołnierzyków, wobec czego paczką swych kołnierzyków rzucił w twarz Gierwiatowskiej, po czym najspokojniej zabrał ze stołu paczkę cudzych kołnierzków i usiłował z nimi się ulotnić. Gdy zaś Gierwiatowska zastąpiła mu drogę, prosząc o zwrot cudzych własności, Kagan popchnął z całej siły Gierwiatowską, która padła na ziemię, doznając przy upadku dotkliwych obrażeń, które mogą się stać niebezpiecznymi dla jej życia, gdyż Gierwiatowska jest w ostatnich miesiącach ciąży.

Po dokonaniu swegu czynu Kagan z pralni ulotnił się.

Przybyły w jakiś czas potem Władysław Gierwiatowski, znalazł swą żonę omdlałą na podłodze. Po dojściu do przytomności praczka opowiedziała o zajściu prosząc męża, by odebrał zabrane przez Kagana cudze kołnierzyki. Gdy Gierwiatowski wraz ze swym sąsiadem Hajkowskim udali się do zakładu fryzjerskiego Kagana, zostali tam otoczeni przez 4 fryzjerów-Żydów, uzbrojonych w noże i brzytwy, którzy napadli na robotników polskich, ciężko ich raniąc szeregiem ciosów w głowę, a następnie skrwawionych wyrzucili na ulicę.

Wiadomość o zajściu lotem błyskawicy rozeszła się po mieście. W tej chwili koło zakładu fryzjerskiego zebrał się tłum, który powybijał wszystkie szyby w zakładzie fryzjerskim Kaganów i w sąsiednich domach żydowskich. Wzburzenie zebranej ludności chrześcijańskiej było tak wielkie, iż niechybnie dokonano by nad bezczelnymi Żydami samosądu, gdyby nie przybyły oddział policji, który położył kres zajściu, aresztując Kagana i jego braci fryzjerów.

Wypadek ten wywołał w Oszmianie nastrój silnego podniecenia. Na ulicach krążą dotąd patrole policyjne czuwając, aby do dalszych zajść nie doszło. Z Wilna do Oszmiany wyjechała komisja śledcza, która prowadzi dochodzenia.

Z. K.

Z ruchu narodowego

BUDZYŃ. W sali p. Hekierta odbyło się zebranie plenarne Stron. Narodowego. Ze względu na zbliżającą się porę jesienną postanowiono zwiększyć wydatnie pracę organizacyjną. Uchwalono urządzić we wrześniu zebranie publiczne. Zebranie zakończono „Pieśnią Bojową". (db)

KCYNIA. Zebranie tutejszego koła Stronnictwa Narodowego odbyło się w sali Hotelu Polskiego. Po dłuższej przerwie wakacyjnej przystąpiono do intensywnej pracy. Zebranie zagaił kierownik placówki udzielając głosu przybyłemu delegatowi z Wągrowca, który w obszernym i treściwym referacie przedstawił zebranym zgubne skutki działalności masonerii w Polsce. Referat przyjęto gorącymi oklaskami, po czym przystąpiono do omówienia zjazdu międzypowiatowego, który odbędzie się w Bydgoszczy. (kc)

GĘBICE. Odbyło się w sali p. Sobierajskiego zebranie S. N. pod przewodnictwem kierownika placówki p. Fr. Kazowa. Mocne przemówienie wygłosił p. Kazimierz Łaganowski, który wobec ataków na Kościół i duchowieństwo katolickie w Polsce, wezwał wszystkich narodowców, aby gremialnie stanęli pod sztandarem Szczerbca Chrobrego, aby wspólnym wysiłkiem przeciwstawili się zakusom żydo-komuny i byli gotowi zdecydowanie bronić ideałów naszego katolickiego narodu. Zebranie zakończono Pieśnią Bojową. (tg.)

— **GNIEZNO.** W sali Hotelu Europejskiego odbyło się plenarne zebranie Wydziału Młodych Stronnictwa Narodowego. Referat wygłosił p. Bartusch. (br.)

MOSINA. W sali p. Stanikowskiego odbyło się zebranie obwodowe Stron. Narodowego, na którym w pełnych werwy słowach przemawiał referent z Poznania. (ms)

ROGOŹNO. W lokalu p. Paczyńskiego odbyło się plenarne zebranie Stronnictwa Narodowego. Wygłoszono dwa referaty, na temat ideowy i gospodarczy. W dyskusji poruszono kwestię żydowską. (rt)

Kronika towarzyska

Wesoła niedziela to właśnie jutro 15 sierpnia. Spotkamy się na boisku Sokoła, gdzie Stow. Pań Miłosierdzia parafii farnej organizuje wielką **Zabawę dla dzieci** na rzecz biednych parafii. Początek o godz. 1', wesołe urozmaicenia, konkursy i korowody dzieci. Wszystko to przy dźwiękach doborowej orkiestry. Szczególna atrakcja to gry towarzyskie a przedewszystkiem własny a nadzwyczaj smaczny i tani bufet. **Wstęp zaledwie 20 groszy.** W razie niepogody zabawa na sali.

zg 1835/6

Żałujesz, żeś stracił dużo na kuracji, wycieczce, zabawie, lecz nigdy nie pożałujesz tego, co stracisz

na Dożynkach

które urządza parafia św. Rocha na Miasteczku 15 sierpnia br., gdyż czysty dochód przeznacza się na budowę nowego kościoła św. Rocha na Ratajach.

zg 1837/8

Na Jasną Górę na odpust Narodzenia Najśw. Marii Panny można się wybrać z pielgrzymką, którą urządza „Pielgrzym" przy Stow. Pomoc Rodzinna w Poznaniu. Wyjazd nastąpi we wtorek, dnia 7 września przed południem około godziny 10 — powrót w czwartek 9 września około godz. 10 wieczorem. Cena biletu w obie strony zł 8.50. Zamiejscowi otrzymują na przyjazd do Poznania 50% zniżki dojazdowe i powrotne na przestrzeni od 30—150 klm. Zgłoszenia do 27. bm. przyjmuje „Pielgrzym" przy Stow. Pomoc Rodzinna, Poznań, ul. Podgórna 10a. Pieniądze na bilet i porto można przesyłać przez PKO. konto nr. 204-548. Biuro czynne od 9—13 i od 15—18, tel. 20-62.

zg 27 595/6

Pamiętajmy!... W niedzielę!...

W niedzielę najbliższą spotkamy się wszyscy w ślicznym ogrodzie Bractwa Strzeleckiego na Szelągu. Odbędzie się tam **wielka zabawa** Pań Wincentek parafii św. Marcina. Zabawa będzie bardzo urozmaicona. **Dużo miłych niespodzianek. Gra w kostkę, kręgle, strzelanie, piękne** i wartościowe premie. Doskonała muzyka rytmiczna. Wyborny i tani bufet. Wstęp dla dorosłych 50 gr, dzieci 30 gr, dla rodzin o licznym potomstwie znaczne ulgi.

zg 1839

Pociąg popularny do Lubasza na „Dożynki na pograniczu", który odjechać miał w niedzielę 15 bm. **został odwołany** z powodu zbyt małej ilości zgłoszeń.

zg 1 829

Restauracja w Hotelu Polonia Grunwaldzka 18, poleca **bezpłatnie** salę do zabaw i **pokoje klubowe** na wszelkie uroczystości. Kuchnia wyborowa. Ceny niskie. Wieczorem dancing.

Ng 46 497

RÓŻNE

— * **Kończą się ulgowe przejazdy dla dzieci.** Jeszcze tylko dziś i jutro tj. w niedzielę, 15 sierpnia, mogą dzieci korzystać z ulgowych przejazdów na P. K. P. Podawaliśmy już dane statystyczne, dotyczące ulgowych przejazdów za pierwsze dni imprezy „P. K. P. najmilszym turystom", dziś notujemy, że we wtorek wyjechało z Poznania na wywczasy 121 dzieci, w środę 208, w czwartek 165. Ogółem więc do czwartku 12 bm., a więc w ciągu 8 dni imprezy, skorzystało z ulgowych przejazdów w Poznaniu 775 dzieci. Wobec tego, że najwięcej przejazdów przypada na soboty i niedziele, liczba korzystających z nich dzieci podczas sierpniowej imprezy przekroczy zapewne w Poznaniu tysiąc. (sk)

— * **Co ludzie gubią w pociągach?** Oto barwna kolekcja z jednego miesiąca przez pasażerów zgubionych i nie odebranych rzeczy: 18 par rękawiczek, 15 okryć głowy, męskich, damskich i dziecięcych, 13 lasek, 10 parasoli, 9 par kaloszy męskich, 9 paczek z różną zawartością, jak żarówki, książki, przybory obuwnicze, spodnie, bielizna męska itp., 5 szalików, 3 portmonetki, 3 okulary w rogowej oprawie, 2 pary pantofli, 2 fartuchy damskie, 2 mapki szkolne, 2 walizeczki, 1 płaszcz zimowy, 1 swetr damski, 1 kurtka męska, 1 torebka damska, foremka blaszana do pieczenia ciasta, ciepłomierz - aparat „Wenk", wiadro z marmeladą, paczka natfaliny, skrzypce z futerałem, poza tym liczne drobnostki, jak poduszka, nóż, wieczne pióro, szufelka dla dzieci i inne. Powyższe rzeczy będą w najbliższej publicznej licytacji, która odbędzie się na stacji tutejszej w ekspedycji pospiesznej, 16 bm. o godzinie 11, sprzedane. (pt)

STAN POGODY W POZNANIU

14 sierpnia 1937

Temperatura 7 godz. + 19.0, 13 godz. + 27,4.

Ciśnienie
7 godz. 748.5 mm. niskie
13 godz. 748,0 mm.
tendencja barom.: ciśnienie lekko spada

Zachmurzenie
7 godz. całkowite
13 godz. pogodnie

Wiatr
7 godz. kierunek połud.-zach., szybk. 3 m/sek.
13 godz. kierunek poł.-zach., szybk. 6 m/sek.

Temperatura w dniu 13 sierpnia br. była:
najwyższa + 28.0 o godz. 16
najniższa + 17 o godz. 4

Prognoza pogody na dzień jutrzejszy:

Pogoda zmienna, przelotne deszcze, chłodniej.

VI Targi Pałuckie w Żninie

Mieszkańcy stolicy Pałuk żyją obecnie pod znakiem przygotowań do VI Targów Pałuckich, które odbywać się będą od 28 sierpnia do 5 września 1937 r. Za kilka tygodni na wielkich placach wystawowych przy ul. Gnieźnieńskiej kipieć będzie życie handlowe.

Targi Pałuckie zdobyły już dobre imię w świecie handlowym i stały się w międzyczasie ważnym ośrodkiem handlu wymiennego w województwie.

Artykuły, które w roku bieżącym będą wystawione na VI Targach Pałuckich, są tak różnorodne, że zainteresują poważnie szerokie sfery kupieckie, przemysłowe, rzemieślnicze i rolnicze, jak i najszersze masy zwiedzających, popularyzując region pałucki, prezentujący na Targach cały swój dorobek w działach produkcji rolnej i przemysłowej.

Targi zeszłoroczne zwiedziło około 16 000 osób, co dowodzi wielkiego zainteresowania się Targami.

W czasie trwania Targów jest możność zwiedzenia prasłowiańskiej osady bagiennej w Biskupinie pod Żninem oraz ziemi pałuckiej, obfitującej w liczne jeziora i zabytki historyczne.

Na okres Targów wprowadzona zostanie stała komunikacja autobusowa na trasie Targi — Biskupin i z powrotem.

W roku bieżącym wprowadzona została pewna inowacja — mianowicie targi kramne, które zastąpić mają zniesione w tut. mieście i okolicznych miastach jarmarki kramne.

Targi kramne odbędą się w dniach 2 i 3 września na terenach Targów.

Z okazji Targów Pałuckich odbędzie się w Żninie w dniu 15 sierpnia II „bieg biskupiński" o nagrodę przechodnią redakcji „Wielkopolanina".

Z WIELKOPOLSKI

— * **GOSTYŃ.** Na ostatnim posiedzeniu Rady Miejskiej, które odbyło się w ub. piątek w obecności p. burmistrza Niestrawskiego oraz 14 członków Rady Miejskiej. Rada uchwaliła poczynić w budżecie adm. na rok 1937/38 następujące zmiany: powiększyć kredyt w dziale XIII. diety dla członków Wydz. Pow. i Sejmiku o 61 zł. Zmniejszyć kredyt w dziale XIII. par. 41 o 61 zł. Przyjęto sprawozdanie za rok 1936/37 i udzielono Zarządowi Miejskiemu pokwitowania. Uchwalono 11 głosami nabyć parcele od spadkobierców p. Heinscha i p. W. Sury za cenę 3 zł za 1 m². Uchwalono zaciągnąć pożyczkę długoterminową z funduszu odnowienia gazowni do kwoty 18 000 zł spłacalną w ciągu 10 lat. — Rada Miejska uchwaliła nabyć łąkę na kąpielisko od p. bud. Fr. Polaszka za cenę 3 500 zł. Sprawę przełożenia dnia targowego Rada Miejska odroczyła i poleciła sprawę tę zbadać Zarządowi Miejskiemu, czy zlikwidowanie targów piątkowych nie spowoduje poważnych strat dla miasta, szczególnie czy nie ucierpi na tym rzemiosło, przemysł i handel. (gp)

— * **GNIEZNO.** Z mieszkania Wiktorii Konopy, ul. Witkowska 2, skradziono różną biżuterię i 12 zł gotówki łącznej wartości 150 zł.

— Mistrz malarski Władysław Konieczyński z ulicy Mieczysława 47 zgłosił na komisariacie systematyczną kradzież farby malarskiej i pieniędzy przez swego ucznia.

— Na stacji kolejowej w Gnieźnie skradziono Marii Kaszewskiej z ulicy Chrobrego 35 torebkę papierową z zawartością dwóch kapeluszy damskich wartości 50 zł. (br)

— * **INOWROCŁAW.** Doroczne święto pułku piechoty „dzieci kujawskich" odbędzie się dnia 22 bm. w ramach wewnętrznych.

— Starosta powiatowy dokonał otwarcia w Markowicach nowej drogi bitej, łączącej szkołę powszechną, urząd pocztowy i cmentarz parafialny z centrum wioski.

— Kilku chłopców zabawiało się przed posesją p. Chojnackiego w różne gry i zabawy. Wśród obecnych był także synek Chojnackiego 10-letni Jerzyk. Nagle jeden z jego kolegów wszedł na dach i zrzucił część rynny, która Jerzyka trafiła prosto w głowę. Nieszczęśliwy chłopiec stracił natychmiast przytomność, doznając złamania czaszki. W beznadziejnym stanie odstawiono go do szpitala.

— W niedzielę 15 bm. przypada 15-lecie miejscowego Bractwa Kurkowego. Obchód połączono ze strzelaniem o zwycięzcę żniwnego oraz drogocenne nagrody i ordery.

— Zawody w koszykówkę pomiędzy „Gopłanią" a KPW dały wynik 32:17 na korzyść „Goplanii".

— Nieznany rowerzysta najechał tak nieszczęśliwie 10-letnią Genowefę Wiśniewską z Wronowów, że dziewczę doznało złamania obojczyka i licznych okaleczeń. Odstawiono ją do szpitala. (mz)

— * **KROTOSZYN.** Zarząd Miejski w Krotoszynie przeprowadza obecnie regulację potoku „Jawnik". Są to wstępne prace projektowanej kanalizacji miasta. Przy pracach znajduje zatrudnienie około 40 robotników.

— Burmistrz Fenrych powołał w ub. środę do życia komitet obchodu 17 rocznicy „Cudu nad Wisłą".

— * **KSIĄŻ.** W ub. czwartek o godz. 13 wybuchł w cegielni parowej w Książu, własność p. Czesława Wojciechowskiego strajk, który objął wszystkich robotników, zatrudnionych w przedsiębiorstwie, w liczbie 20 osób. — Strajk powstał na podłożu zarobkowym. Robotnicy, którzy porzucili pracę, domagają się wypłaty zaległych zarobków, przypadających na poszczególnego z nich w kwocie od 9 do 100 zł. Strajkujący zajęli cegielnię i ogłosili, że pozostaną na miejscu do chwili zrealizowania ich postulatów. Wybrano trzech delegatów upoważnionych do interwencji w starostwie powiatowym w Śremie. Strajk ma przebieg naogół spokojny. (su)

— * **MIĘDZYCHÓD.** Podczas ostatniej burzy w dniu 9 bm. piorun uderzył w stodołę rolnika Kadziszewskiego w Aleksandrowie, powiat Międzychód, niszcząc ją doszczętnie. Pastwą płomieni padły wszystkie tegoroczne zbiory oraz różne maszyny rolnicze. Szkody wynoszą 11 tys. złotych a poszkodowany był ubezpieczony na 7 500 zł. Przybyłe straże pożarne z Międzychodu, Bielska, Zatomia Starego i Nowego nic nie zdołały uratować.

— Rzadki w dzisiejszych czasach jubileusz pracy zawodowej w charakterze gospodyni na służbie w jednej rodzinie u państwa Rutkowskich, a obecnie u zięcia p. dra Kubczaka obchodzi wierna i oddana jubilatka Michalina Maślankiewiczówna.

— Komenda Chorągwi Wielkp. Harcerzy urządziła ognisko przed pomnikiem Powstańców Wielkp. z okazji rocznicy zwycięstwa nad bolszewikami owego pamiętnego dnia „Cudu nad Wisłą". Przemówił kapelan harcerzy ks. prof. Skaziński.

— W pow. międzychodzkim J. E. ks. biskup Dymek dokona wizytacji biskupiej w następujących parafiach, należących do dekanatu Chrzypska Wielkiego: od 1 do 2 września w Chrzypsku Wielkim, 2 do 3 Lutom i Łężce, 3 do 4 Sieraków, 5 do 6 Kwilcz i Mościejewo, 6 do 7 Kamionna, 7 do 9 w Międzychodzie. (mw)

— * **NOWY TOMYŚL.** W autobusie na linii Nowy Tomyśl — Lwówek umieszczona została przy drzwiach autobusu skrzynka do listów. Do skrzynki tej mogą mieszkańcy na postojach wrzucać listy, normalnie opłacone i adresowane do wszystkich miejscowości

— Władze centralne odwołały termin rekrutacji górników do kopalń węgla w Belgii, wyznaczony dla powiatu nowotomyskiego na dzień 13 bm. Nowy termin rekrutacji podany zostanie poszczególnym górnikom zarejestrowanym w tut. starostwie.

— Budowa nowej szosy Białawieś — Grodzisk jest już na ukończeniu i wkrótce będzie oddana do użytku publicznego. Szosa ta składa się częściowo z nawierzchni twardej, częściowo z kamieni polnych.

— Ostatnio nieznani sprawcy skradli w nocy rolnikowi Zieslerowi z Jabłońskiej-Woli, pow. Wolsztyn, centryfugę, pierzynę i większą ilość bielizny. Poza tym zabrali złodzieje z podwórza psa, który po dwóch dniach wrócił z powrotem.

— W lasach bolewickich p. Karol Marcinkowski z Nowego Tomyśla znalazł niezwykły okaz prawdziwego grzyba, ważący 2 funty i 375 gramów. (n)

— * **OBORNIKI.** W kościele parafialnym pobłogosławiony został przez ks. prob. Szymańskiego związek małżeński p. Aleksandry Michalskiej z p. Tadeuszem Wilowskim.

— Garderobę wartości 110 zł skradziono na szkodę nauczyciela p. Lisa w Ludomach.

— W ostatnim czasie masowo pojawił się w naszym powiecie a szczególnie w Ludomach groźny szkodnik pszczelnictwa „taszczyn pszczeli" zwany popularnie wilkiem pszczelim. Jest to owad podobny do osy, ubarwienie ciała ma jednak jaskrawsze. Za tępienie tego szkodnika Tow. Pszczelarzy w Obornikach uchwaliło wypłacać wynagrodzenie. Przyjmowaniem złowionych owadów i wypłacaniem wynagrodzenia zajmuje się p. Jabłoński z Ludom.

— W dniu 12 bm. odbyło się w sali Hotelu p. Narożyńskiego zebranie Rady Powiatowej i prezesów Kółek Rolniczych z powiatu, który zastanawiając się nad kwestią szkód wyrządzonych przez mrozy i częściowo posuchę stwierdzili, że przewidywania tegorocznych omłotów zbóż w większej części powiatu znacznie zawiodły. Najwięcej ucierpiały żyta i jęczmień, którego zbiory słabsze są o 50 procent od normalnego stanu. Pszenica w ogóle nie dopisała. Domagano się, aby powołane komisje jeszcze obecnie przeprowadziły indywidualne badania omłotów. Wysunięto także projekt utworzenia własnej mleczarni. Przemysł ten uważać należy jako b. aktualny i niezwykle palący, tym bardziej, że na miejscu istnieje tylko mleczarnia niemiecka. (sto)

— * **OSTRÓW.** Pierwszą ofiarę mszy św. złoży Bogu w poniedziałek 23 sierpnia o godz. 8 w kaplicy ss. Elżbietanek w Ostrowie ks. Bogdan Brzóska. Ks. prymicjant jest wychowankiem sierocińca ss. Elżbietanek w Ostrowie. — Święcenia kapłańskie otrzyma ks. Brzóska w Katedrze Łódzkiej.

— Zawody pływackie między „Wartą" (Poznań) i „Ostrovią" odbędą się na tutejszym basenie miejskim Szczygliczka w niedzielę 15 bm. Początek o godz. 15

— „Dzień żołnierza polskiego" uczczony będzie capstrzykiem w sobotę o godz. 19,30, a nazajutrz 15 bm. nabożeństwem w kościele paraf. o godz. 10,30. Po nabożeństwie defilada na rynku, a po południu na stadionie miejskim wielki festyn popularny. Wieczorem dancingi w „Carltonie" i „Europie", na oświatę żołnierzy naszego garnizonu.

— Kat. Stow. Młodzieży żeńskiej w Prusinie obchodziło uroczystość poświęcenia proporczyków. Przy kapliczce przydrożnej po stosownej przemowie dokonał aktu poświęcenia proporczyków ks. asystent Garyantesiewicz.

— Na zebraniu zwołanym przez Tow. Przemysłowo-Rzemieślnicze, po referacie posła Piotra Lasoty uchwalono rezolucję. Rzemiosło ostrowskie wyraża nadzieję, że do protestu przeciwko projektowi p. Ptasińskiego z Lublina przyłączy się rzemiosło chrześcijańskie całej Polski, pomne tego, że przez wysuwanie nowych a w dodatku szkodliwych dla rzemiosła chrześcijańskiego projektów — obraża się jego wolę wyrażoną w kwietniu 1936 na ogólno-polskim kongresie rzemiosła chrześcijańskiego w Warszawie, gdzie rzemiosło chrześcijańskie całej Polski wypowiedziało się zdecydowanie za projektem wniesionym już do laski marszałkowskiej. (os)

— * **ŚREM.** Stow. Pań Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo oraz konferencja Panów św. Wincentego a Paulo urządzają w środę, dnia 11 bm. „Dzień chorych". W dniu tym odprawi się msza św. o godz. 9 w kościele farnym.

Z POMORZA

— * **TORUŃ.** W lipcu rb. zapalił się dom Zimniewicza we Wrzosach, u którego mieszkała jako lokatorka niej. Kreczmanowa. W akcji ratunkowej brał bardzo gorliwy udział niej. Rutecki, który skorzystał z okazji i skradł Kreczmanowej 400 zł, które były schowane w łóżku. Sąd Grodzki skazał go za to na 6 miesięcy więzienia.

— W Toruniu odbywa się kurs dla nauczycielek i nauczycieli polskich z Westfalii, zorganizowany przez Polski Zw. Zachodni. Równocześnie urządzono też kolonię letnią dla dzieci polskich z Niemiec.

— Doroczne regaty wioślarskie odbędą się nie jak dotychczas na Wiśle, lecz w porcie drzewnym. Port drzewny, oddalony o 8 km od miasta, posiada idealne warunki jako tor regatowy.

— Nie ma prawie tygodnia, w którym by kroniki policyjne lub sądowe nie zanotowały kilku wypadków przestępczości wśród młodzieży lub nawet dzieci. Tak ostatnio odpowiadał przed Sądem Grodzkim za kradzież zegarka 16-letni Zygmunt Liss i został skazany na 4 miesiące aresztu, przy czym okolicznością obciążającą była jego karalność. W drugim wypadku sąd skazał za systematyczne kradzieże jaj ze składnicy Rotmana małoletnich: A. Frankiewicza na 7 miesięcy więzienia, L. Radosza i J. Kłosowskiego po 4 miesiące, a S. Dulkiewicza na 3 miesiące aresztu. Ostatnim trzem oskarżonym wykonanie kary zawieszono, zaś Frankiewicza bezpośrednio z sali rozpraw odprowadzono do więzienia.

— Z Wisły wyłowiono zwłoki 23-letniej J. Komorowskiej, która cierpiała na zamroczenie umysłu.

— Konsul honorowy Francji w Toruniu B. Hozakowski podczas pobytu w Paryżu złożył wieniec na grobie marsz. Focha. W uroczystości wziął udział m. in. min. Montfort.

— 15-letni Jarmuszewski wydobył z Wisły 39-letnią Marię Banecką, która zaczęła tonąć podczas kąpieli. (z)

Kinoteatr **„SŁOŃCE"** Kinoteatr

W niedzielę, 15 sierpnia o godzinie 3 po południu

Specjalne popularne przedstawienie po cenach najniższych.

Najweselsza, najpiękniejsza, najmilsza komedia muzyczna — muzyka i piosenki **Ralpha Irvina**

NIE CAŁUJ W KINIE

W rolach głównych:

FRANCIS LEDERER — IDA LUPINO

Bezustanny śmiech! Melodyjne piosenki! Paryski humor! Wiedeński czar! Amerykański rozmach!

Film dozwolony dla młodzieży od lat 16.

Bilety po cenach najniższych:

Cały parter 50 gr — Cały balkon 75 gr są do nabycia wcześniej **od piątku** przy kasie III kinoteatru „Słońce".

zg 1816/17

Dwukrotnie uniknął śmierci

Pniewy. (wp) Zatrudniony w majętności Chełmno (pod Pniewami) robotnik rolny Głuchy, zajęty był w ub. poniedziałek kopaniem dołów do badań gleby przy klasyfikacji gruntów.

Po południu nadciągnęła silna burza, przed którą Głuchy schronił się do jednego z wykopanych dołów, zakrywszy wierzch barłogiem.

W pewnej chwili, tknięty złym przeczuciem, opuścił schronisko, w które w kilka sekund później uderzył piorun, rozbijając w drzazgi pozostawione tam pale i narzędzia.

Ten sam robotnik, zatrudniony przy orce w ub. środę nieopodal Chełmna, wespół z robotnikiem dom. Mielfriedem, został zaskoczony znów burzą. Nie przerywają pracy, wśród huku grzmotów, Głuchy przezornie puścił rączkę pługa, co też uczynił i jego towarzysz. Ledwie to uczynili uderzył grom w zaprzęg zabijając na miejscu 3 konie.

Głuchy znów wyszedł z wypadku cało, a Mielfriedd uległ chwilowemu ogłuszeniu. Obu uratował fakt puszczenia uchwytu pługa.

Nadmienić wypada, że przed kilku laty żona dwukrotnie uratowanego od śmierci Głuchego, poniosła śmierć od uderzenia piorunu.

Składki i pokwitowania

W administracji pisma naszego złożono w dalszym ciągu:

Na pomnik Serca Jezusowego: J. Kubiaczykowa z podziękowaniem za otrzymane łaski z prośbą o dalszą opiekę, 3,—, razem z poprzednio pokwitowanymi 163,50 zł.

Na Tow. Pomocy dla inteligencji: J. K. 10,—, razem z poprzednio pokwitowanymi 30,— złotych.

Na biednych parafii Naramowice: J. K. 20,—, razem z poprzednio pokwitowanymi 20,— złotych.

KSIĘGI STANU CYWILNEGO

Zapowiedzi

Dnia 13 bm. wywieszono następujące zapowiedzi (osoby, przy których nie jest podana miejscowość, mieszkają w Poznaniu):

Kierownik oddziału Dyrekcji Lasów Państw. inż. leśnictwa Alfons Stube w Toruniu, i mgr farmacji Weronika Maciejewska; urzędnik ubezpieczeniowy Leonard Handke i Gertruda Ostrowska; robotnik Jan Nowak i Rozalia Staszakówna; podmistrz murarski Kazimierz Nowak i krawcowa Jadwiga Woźniakówna; ślusarz Bolesław Grabarczyk w Raszynie, gmina Falenty, i krawcowa Helena Ratajczakówna w Sadach, pow. pozn.; szofer Antoni Lechniak w Warszawie i krawcowa Marianna Gurczakówna w Piotrowie, pow. pozn.; murarz Walenty Mataj i Florianna Lewandowska w Rogoźnie; krawiec Jan Czternasty i gospodyni Marta Justówna w Krosinku, pow. czarnkowski.

Zgony

Dnia 14 bm. zapisano następujące zgony:

Bogdan Juskowiak, 7 lat; Julianna Dużewska z d. Łukaszykówna, wdowa, 79 lat; Józef Dembiński, garncarz, 73 lat; Bogdan Stefan Szczepański, [illegible] Jan Jackowi[illegible] charz, 28 lat, [illegible]ndra Wieczorki[illegible] 5 dni.

WIADOMOŚCI POTOCZNE

Niedziela | Poniedziałek
KALENDARZ RZYMSKO-KATOLICKI
M. B. Zielna | Rocha i Joachima
KALENDARZ SŁOWIAŃSKI
Jacława św. | Domorada

Słońca: wschód 4.33, zachód 19.20
Długość dnia 14 godzin 47 minut
Księżyca: wschód 14.52, zachód 22.50
Faza: 7 dzień przed pełnią

Sierpień **15** Niedziela

Ważne numery telefonów:
Pogotowie rat.: 66-66 i 55-55
Straż ogniowa: 1..-57, 30-30
Policja: 42-21
Posłańcy: 1..-60 i 28-36
Postoje taksówek: Grunwaldzka 77-72; Rynek Jeż. 77-08; Klinika przy Polnej 74-02; Marsz. Focha (nar. Niegolewskich) 77-82; Plac Świętokrz. 49-80; Zielona (nar. Strzeleckiej) 50-35; Rynek Wildecki 66-35; W. Garbary (nar. Wielkiej) 57-87.
Poczt. biuro zleceń 49-28. **Zegarynka:** 07. **Centr. międzym.:** 00. **Inform. tel.:** 09. **Biuro napr.** 08

Woda w WARCIE poziom: — 0,41 m. temper.: + 22

NOCNY DYŻUR APTEK

Śródmieście: Apt. św. Marcina, ul. Fr. Ratajczaka 12; — Apt. Zielona, ul. Wrocławska 31; — Apt. pod Białym Orłem, St. Rynek 41; — Apt. Sapieżyńska, pl. Sapieżyński 1; — **Jeżyce:** Apt. pod Opatrznością, ul. Dąbrowskiego 76 (narożnik Staszica), — **Łazarz:** Apt. im. Matejki, ul. Matejki 1; — Apt. Plucińskiego, ul. Marszałka Focha 72; — **Wilda:** Apt. przy Bramie Wildeckiej, Górna Wilda 3.

— * **Lekarska Poradnia Przedślubna Polskiego Tow. Eugenicznego** w gmachu Coll. Minus, ul. Fredry nr. 10, parter — udziela bezpłatnie porad dla pań w poniedziałki między godz. 18—19, dla panów we wtorki między 18—19. (x.)

KRONIKA MIASTA POZNANIA

W Poznaniu przed 10 laty

Dnia 14 sierpnia 1927 r.

Odbył się zjazd przedstawicieli Związku Lokatorów, który domagał się przedłużenia terminu trwania ustawy o ochronie lokatorów.

W Wielkopolsce przed 100 laty

Dnia 14 sierpnia 1837 r.

Powrócił do Poznania z podróży naukowej dr fil. Pinner, rodem z Wielkopolski, znany znawca Talmudu. Jego tłumaczenie Talmudu, dzieło 28-tomowe, zaprenumerowali m. in. car Rosji (100 egzemplarzy), ks. arcybiskup Dunin, Potoccy, Sułkowscy i Ossolińscy. — Biuro podróży Salomona w Poznaniu podało do publicznej wiadomości, że w najbliższych dniach wyruszy „wygodny powóz" do Wrocławia lub Berlina. — W Poznaniu ukazało się rozporządzenie policyjne przeciwko naganiaczom, napędzającym klientelę wiejską do żydowskich składów.

KRONIKA KOŚCIELNA

— * **Odpust św. Jana Vianney.** W niedzielę dnia 15 sierpnia przypada w kościele parafialnym św. Jana Vianney na Sołaczu odpust doroczny. Wstępne nieszpory z procesją w przeddzień (w sobotę) o godz. 7 min. 30 wieczorem. W niedzielę msze św. o godz. 8, 9 (z kazaniem), uroczysta suma z procesją i kazaniem o godz. 10 min. 30 i msza św. o godz. 12. — Wystawienie Najśw. Sakramentu całodzienne aż do nieszporów, które się odbędą o godz. 5 po południu.

— * **Kościół parafialny pod wezwaniem św. Stanisława Kostki na Winiarach** obchodzi jutro po raz drugi odpust Matki Boskiej „Ucieczki grzesznych". Odpust ten został ustanowiony i po raz pierwszy obchodzony w roku ubiegłym. — Porządek nabożeństw jest następujący: W soboty, 14 bm. o godz. 19,30 uroczyste nieszpory z wystawieniem Najśw. Sakramentu i procesją. Dnia 15 bm. pierwsza msza św. o godz. 6, wotywa z wystawieniem Najśw. Sakramentu o godz. 8, uroczysta suma z procesją i kazaniem o godzinie 10 i nieszpory z procesją o godz. 16, po czym nastąpi repozycja. (pt)

— * **Zakończenie uroczystości odpustowych.** Wczoraj o godzinie 16,30 zakończyły się ośmiodniowe uroczystości odpustowe w kaplicy Przemienienia Pańskiego uroczystymi nieszporami i kazaniem.

WIECZORY I KONCERTY

— * **Dziś koncert w Ogrodzie Zoologicznym.** Orkiestra Symfoniczna stoł. m. Poznania koncertuje dziś w Ogrodzie Zoologicznym od godz. 7 wieczorem.

Następny koncert w niedzielę wieczorem o godz. 7 w Parku Wilsona.

WYCHOWANIE, KURSY

— * **Bezpłatny pokaz ogrodniczy.** Poznańskie Towarzystwo Kursów Ogrodniczych zawiadamia, że w niedzielę, dnia 15 bm. odbędzie się w Ogrodzie Botanicznym (wejście z ulicy Botanicznej), bezpłatny pokaz ogrodniczy. Pokaz na temat „Iglaste w ogródkach przydomnych" przeprowadzi p. Władysław Drzewiecki. Początek pokazu o godz. 11-ej.

KRONIKA MIEJSCOWA

KOMUNIKAT ORBISU. Pociągi popularne do: Warszawy 20—23. 8. Gdyni 20—23. 8. Wycieczka do Biskupina 22. 8. Wycieczka na Targi Lipskie 29. 8. do 2. 9. **P. B. P. „ORBIS", Plac Wolności 3 i 9.**

ng 48 422

Biskupiańskie dożynki na św. Rochu

Przygotowania do dożynek na św. Rochu są w pełnym toku. Od wtorku w starym ogrodzie Bractwa Kurkowego na Miasteczku przygotowano bufet, ławki, oświetlenie, tak, że powstaje tam niejako zaimprowizowane nowe osiedle. Oprócz 300 osób, pracujących nad zorganizowaniem kiermaszu, na który zgromadzono blisko 5 tysięcy wartościowych fantów najróżniejszych, przyszły z pomocą władze miejskie i wojsko.

Rozpoczęcie dożynek poprzedzi oryginalna reklama. W godzinach południowych przeciągnie ulicami miasta barwny korowód, składający się z 16 krakusów na koniach, dwóch żniwnych wozów z Biskupianami, będącymi szczególną atrakcją dożynek, 20 cyklistów i kilku wozów cygańskich.

Obywatelstwo naszego miasta podąży na Miasteczko, by zasilić fundusz budowy nowego kościoła na Ratajach.

Wczoraj o godzinie 19 rozpoczęła się w kościele św. Rocha na Miasteczku nowenna do patrona parafii św. Rocha. Po zakończeniu nowenny odbędzie się odpust św. Rocha (w dniu 22 bm.), który w roku bieżącym odbędzie się szczególniej uroczyście z powodu 190-lecia istnienia parafii, erygowanej przez biskupa poznańskiego Kierskiego. Dla uczczenia pięknej rocznicy i na rozpoczęcie nowenny stary kościółek oświetlono reflektorami. Iluminacja wypadła bardzo szczęśliwie, gdyż zdala, zwłaszcza z Chwaliszewa, Śródki i lewej strony Warty, widoczne były ukryte w zieleni kontury starego kościółka. Iluminacja powtórzoną będzie również dziś i w jutrzejszą niedzielę, podczas „dożynek" urządzonych w starym Ogrodzie Strzeleckim, na rzecz funduszu budowy nowego kościoła na Ratajach. (kl)

Prace przygotowawcze do dożynek na Św. Rochu. — Zdjęcie przedstawia prace członków komitetu w Domu SS. Serafitek.

INOWROCŁAW-ZDRÓJ III. sezon od 16 sierpnia 1937 roku

Pg 29 357-30.113

— * **Powrót harcerzy z Holandii.** Dzisiaj, o godz. 17,55 pociągiem specjalnym powraca część harcerzy polskich z Międzynarodowego Zlotu Skautów (tzw. „Jamboree"), odbytego w Holandii. Przez Poznań powraca w dniu dzisiejszym tylko część harcerzy, gdyż większa grupa po zakończeniu „Jamboree" udała się na objazd polskich ośrodków emigracyjnych we Francji i Belgii. (jr)

— * **Otwarcie dodatkowej pierwszej klasy gimnazjalnej.** Dyrekcja Państw. Gimn. św. Marii Magdaleny w Poznaniu podaje do wiadomości: Na mocy zarządzenia Ministerstwa W. R. i O. P., uzyskanego staraniem Kuratorium Okręgu Szkolnego Poznańskiego, otwiera się w Zakładzie dodatkowy oddział pierwszej klasy gimnazjalnej. Zgłoszenia uczniów, którzy przed wakacjami zdali egzamin wstępny do gimnazjum, a nie zostali przyjęci z powodu braku miejsca, przyjmuje Dyrekcja od dnia 16 do 20 sierpnia b. r. w godzinach urzędowych (10—12). Przy zgłoszeniu należy przedłożyć: 1) wniosek o przyjęcie, 2) zaświadczenie o zdaniu egzaminu wstępnego, 3) dokument urodzenia, 4) świadectwo powtórnego szczepienia ospy, 5) ostatnie świadectwo szkolne. — Prawo pierwszeństwa przy przyjmowaniu do gimnazjum przysługuje dzieciom kawalerów orderu „Virtuti Militari", poległych funkcjonariuszy policji państwowej, inwalidów wojennych oraz sierotom, zasługującym na specjalną pomoc i dzieciom nauczycieli.

— * **„Nowy Dom Tapet".** Pod tą firmą odbyło się w czwartek otwarcie w Poznaniu na Starym Rynku 62 (w pobliżu ul. Wrocławskiej), specjalnego składu tapet, linoleum, cerat i chodników. — Po nabożeństwie na intencję przedsiębiorstwa, odprawionym w Kolegiacie Poznańskiej przez ks. prałata Prądzyńskiego, ks. mansjonarz Jany poświęcił skład i złożył w krótkim przemówieniu życzenia. W imieniu rodziny przemawiał p. Stanisław Wiśniewski, oraz pp.: dyr. Wojciechowski w imieniu Wielkop. Związku Chrześcijańskich Zrzeszeń Kupieckich i dyr. M. Potocki z ramienia Zrzeszenia Kupców Chrześcijan. Właścicielom nowej placówki, pp. Ludwikowi Oppeln - Bronikowskiemu i Michałowi Strugale, długoletniemu pracownikowi firmy Waligórski, towarzyszą życzenia jak najpomyślniejszego rozwoju. (kl)

— * **O targowisko na Dębcu.** Swego czasu mieszkańcy Dębca zwracali się do władz miejskich o urządzenie na Dębcu tak potrzebnego w tej dzielnicy targowiska. Zdawałoby się, że prośba ta zostanie w najbliższym czasie uwzględniona, tymczasem minęło już kilka miesięcy od tego czasu, a o targowisku tym nic nie słychać. Czemu — nie wiadomo. Nic więc dziwnego, że mieszkańcy Dębca, zaniepokojeni tym stanem rzeczy, ponawiają swą prośbę w tym przeświadczeniu, że słuszne ich życzenie znajdzie wreszcie należyty oddźwięk i targowisko zostanie urządzone jeszcze w tym roku. Miejmy nadzieję, że tak się stanie. (sk)

WARTO ZAWCZASU POMYŚLEĆ o odpowiedniej garderobie uczniowskiej dla młodzieży szkolnej. Wykonaliśmy w naszej wytwórni z wypróbowanych gatunków — bardzo korzystnie zakupionych — olbrzymie ilości przepisowych mundurków i płaszczy szkolnych na każdy wiek i figurę. Wybór zatem łatwy, gdyż ceny dla każdego przystępne.

W. Lewandowski i Ska
Poznań, Stary Rynek 55.
Przyjmujemy asygnaty „Kredyt"

Pg 29 400-31.87

— * **Skład futer Z. Goździejewicz w nowej siedzibie.** Znany skład futer Z. Goździejewicz w Poznaniu przy ulicy Podgórnej 10, który dawniej mieścił się przy ulicy Pocztowej, a od kilku lat przy ul. Podgórnej 10, przeniesiono z dniem wczorajszym do innego przestronniejszego składu w tej samej kamienicy. Modnie urządzona wystawa w kolorach niebieskim i srebrnym zwraca zewnętrznie już uwagę, zaś wewnątrz urządzono wielki skład, utrzymany w kolorze niebieskim, jako najodpowiedniejszym dla tej branży. W piwnicach mieszczą się składnice i warsztaty kuśnierskie.

Nowy skład firmy Z. Goździejewicz poświęcił były prefekt właściciela ks. prof. Warmiński, który w serdecznym przemówieniu wspomniał o działalności p. Z. Goździejewicza w Towarzystwie Tomasza Zana i harcerstwie za czasów szkolnych. Należy podkreślić, że w rodzinie pp. Goździejewiczów tradycje handlowe są stare, gdyż ojciec właściciela, p. Wincenty Goździejewicz, honorowy starszy cechu kuśnierskiego, kapeluszniczego i czapniczego w Poznaniu, obchodzi sześćdziesięciolecie pracy w tym zawodzie. W serdecznych słowach wypowiedzieli życzenia pp.: dyr. Kazimierz Wojciechowski w imieniu Wielkop. Związku Chrześcij. Zrzeszeń Kupieckich, Marian Potocki im. Zrzeszenia Kupców Chrześcijan, starszy cechu kuśnierskiego p. Binkowski, przedstawiciel Związku Polskiego red. Szeib i prof. Haberman imieniem kupieckiej prasy zawodowej. Na końcu odpowiedział w serdecznych słowach p. Zbigniew Goździejewicz, któremu, jako właścicielowi firmy, towarzyszą życzenia jak najlepszej pomyślności. (kl)

— * **Nie ma nic wspólnego.** P. Tadeusz Kaczkowski, fotograf z Kostrzyna, prosi nas o zaznaczenie, że nie ma nic wspólnego z aresztowanym sprawcą kradzieży roweru na szkodę p. Nowaka ze Swarzędza.

Dbajcie o zęby waszych dzieci — od najmłodszych lat!

Nie zaniedbujcie zębów swego dziecka, jeżeli pragniecie zapewnić mu, gdy dorośnie, zdrowe i białe zęby. Zacznijcie natychmiast pielęgnować je tak, jak powinniście pielęgnować własne zęby. Najlepszym sposobem jest codzienne czyszczenie ich pastą Colgate.

Lekarze-Dentyści zalecają pastę Colgate dla jej podwójnego działania. Po pierwsze jej przenikająca piana dociera do najbardziej ukrytych miejsc między zębami, gdzie rozpoczyna się ich psucie. Usuwa ona przyczynę tego psucia: małe cząsteczki pożywienia, których szczoteczką nie można dosięgnąć. Po drugie, jej łagodna piana poleruje zęby delikatnie i bezpiecznie, przywracając im olśniewającą białość i piękno.

PASTA DO ZĘBÓW COLGATE

ng 47 787

Program „Dnia Żołnierza"

Dnia 15 sierpnia 1937 r. święci cała Polska „Dzień Żołnierza" dla upamiętnienia rocznicy zwycięstwa oręża polskiego.

Program uroczystości w Poznaniu jest następujący:

Dnia 14 sierpnia (sobota) godz. 20 capstrzyk na placu Wolności, w którym bierze udział wojsko, organizacje P. W. i W. F. oraz organizacje b. wojskowych i historyczne.

Dnia 15 sierpnia (niedziela) godz. 10 uroczysta msza św. polowa przed gmachem D. O. K., w której wezmą udział: wojsko, przedstawiciele władz i urzędów, organizacje P. W. i W. F., społeczne, kulturalno - oświatowe, zawodowe, cechy i bractwa. Po mszy św. defilada przed pomnikiem Wdzięczności.

Po południu tego dnia o godz. 17 do 20 koncerty orkiestr wojskowych i organizacyj, połączone z zabawami ludowymi.

Mieszkańców miasta uprasza się o dekorowanie domów od godz. 18 w sobotę, 14 sierpnia rb.

Święto pułkowe saperów poznańskich

Poznański Baon Saperów obchodzi dziś swe doroczne święto. Batalionowa uroczystość żołnierska, odbywająca się w przeddzień powszechnego „Dnia żołnierza polskiego", łączy się z bohaterskimi walkami w bitwie pod Okuniewem, której to bitwy przypada dziś 17-ta rocznica.

Saperzy poznańscy obchodzili swe święto żołnierskie i 17-tą rocznicę bitwy pod Okuniewem w ramach bardzi skromnych.

KRONIKA WYPADKÓW

— * **Ofiara wypadku na zawodach konnych powraca do zdrowia.** Jak się dowiadujemy, p. Eryk Brabec, młody, lecz już wytrawny jeździec, zdobywca szeregu nagród, który uległ ciężkiemu wypadkowi na międzynarodowych zawodach konnych w Gdyni w dniu 17 lipca br., powraca do zdrowia. Obecnie przebywa p. Brabec jeszcze w szpitalu SS. Wincentek w Gdyni, gdzie otaczany jest nadzwyczaj troskliwą opieką, w przyszłym tygodniu zaś powraca do Poznania. (zd)

Owoc czteroletniej pracy OO. Franciszkanów w Jarocinie

Buduje się piękny gmach małego seminarium misyjnego wraz z kościołem i klasztorem

Pięknie położone miasto Jarocin, otoczone ze wszystkich stron lasami, wybrane zostało przez OO. Franciszkanów na miejsce, w którym stanąć ma w niedalekiej przyszłości najnowocześniej urządzone małe seminarium misyjne oraz kościół i klasztor dla braci zakonnych.

Zakon OO. Franciszkanów, mający swą centralę w Panewnikach pod Katowicami, a rozporządzający klasztorami i własnymi zakładami na terenie Wielkopolski w Osiecznie, Pakości, Kobylinie (małe seminarium misyjne) i Wronkach (Seminarium teologiczne), z powodu niedostatecznych warunków dla nowoczesnego wychowania młodzieży w dotychczasowym zakładzie naukowo-wychowawczym w Kobylinie, zdecydował się na pobudowanie zakładu według najnowszych zdobyczy techniki budowlanej.

Małe seminarium, które obejmować będzie zakres nauczania w programie gimnazjum typu klasycznego i przewidziane jest na 150 do 180 młodzieńców, chcących poświęcić się pracy misyjnej, stanie właśnie w Jarocinie.

Na zaproszenie O. gwardiana Barnaby udał się Wasz korespondent na tereny budowy, gdzie otrzymał wyczerpujący wywiad.

Przełożony OO. Franciszkanów w Kobylinie ks. Barnaba wyjechał w roku 1933 w poszukiwaniu odpowiedniego miejsca pod budowę projektowanego zakładu. Teren taki znalazł właśnie w Jarocinie — przy szosie warszawskiej, opodal pięknego lasu dębowego. Po krótkich pertraktacjach z kanonikiem Niedźwiedzińskim

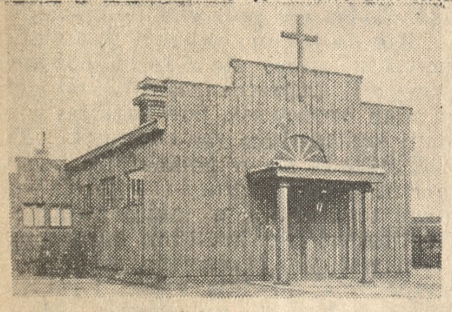

Tymczasowa kapliczka. Przybudówka z lewej — to cele zakonników.

OO. Franciszkanie zakupują od gminy kościelnej grunt o powierzchni 11½ ha, jak również mniejsze parcelki od prywatnych właścicieli, poza tym zakupują dom mieszkalny, położony na terenie budowy, i przeznaczają go na tymczasowe mieszkanie dla tych braci zakonnych, którzy przybyli z Kobylina celem przeprowadzenia prac wstępnych, rozpoczętych w roku 1934.

Plan budowy, obejmujący gmach małego seminarium misyjnego, klasztor i kościół przyklasztorny, projektował architekt p. L. Adamski z Jarocina, obecnie zamieszkały w Ostrowie.

Z wiosną 1934 roku OO. Franciszkanie przystępują do pracy. Jak grzyby po deszczu wyrasta w kilku dniach drewniany kościół, przypominający żywo swą

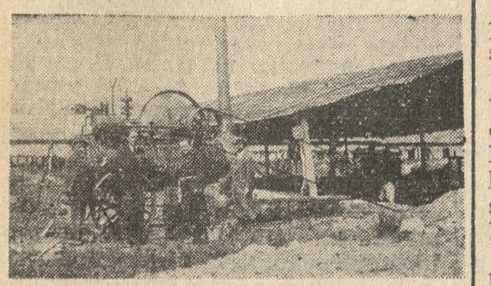

Cegielnia OO. Franciszkanów. Widoczny na zdjęciu O. gwardian Barnaba w rozmowie z naszym korespondentem.

prostotą kościół Porcjunkuli pod Asyżem, kolebkę przyszłego zakonu Franciszkanów, założonego przez św. Franciszka w Asyżu. Skromny ten kościółek ściąga od czasów poświęcenia licznych wiernych na codzienne msze św. i nabożeństwa majowe i różańcowe. Przy kościółku pobudowano skromne cele, przeznaczone na mieszkania braci zakonnych.

Równocześnie z budową kościółka przystępują OO. Franciszkanie do prac pomiarowych i niwelacyjnych oraz budują urządzenia pod własną cegielnię, która ma wyprodukować milion sztuk cegieł. Zakupione tereny okazały się nie-

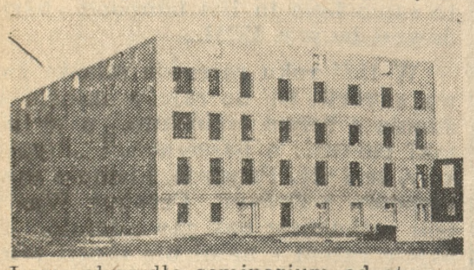

Lewe skrzydło seminarium od strony północno - zachodniej.

zwykle bogate w glinę pierwszorzędnej jakości, pod której pokładami napotkano na bardzo głębokie złoża piasku budowlanego.

W czasie, w którym 180 robotników pod osobistym nadzorem OO. Franciszkanów zatrudnionych jest kopaniem fundamentów oraz wyrobem cegły, armia okolicznych włościan w zrozumieniu wzniosłej inicjatywy zwozi za drobną opłatą na paszę dla koni ogromne masy kamienia polnego, przeznaczonego na fundamenty, a kutego natychmiast przez zaangażowanych w tym celu robotników.

Po przerwie zimowej wznowiono pracę z wiosną 1935 roku, który cały przeznaczono na produkcję cegły, wydobywanie piasku i przygotowanie niezbędnych materiałów, potrzebnych do prac murarmentowe, a bracia zakonni posiadają własne warsztaty stolarskie, jak również kuźnię. W planie pracy na rok bieżący O. gwardian przewidział wyprodukowanie dalszego miliona cegieł i 950 cementowych gzymsów, montaż budulca, przeznaczonego na dach, pokrycie obelkowania płytami eternitowymi oraz wykonanie niezbędnych prac blacharsko-instalacyjnych na dachu potężnej budowli.

OO. Franciszkanie, którzy w czasie

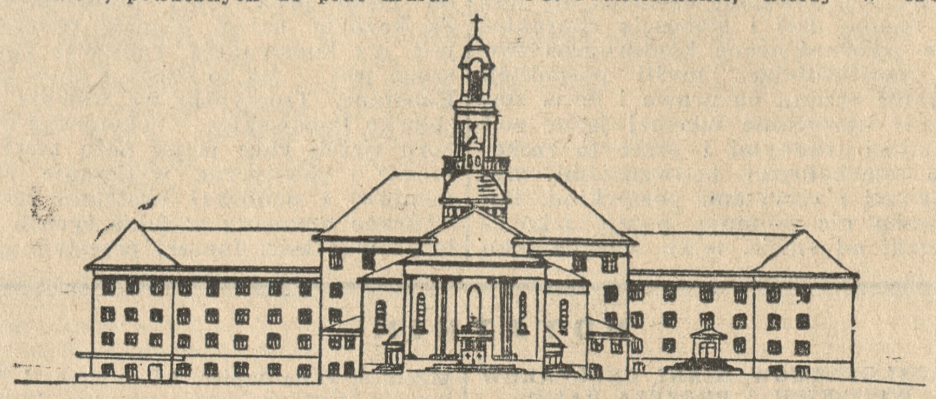

Tak wygląda w projekcie seminarium, klasztor i kościół OO. Franciszkanów w Jarocinie.

skich, przewidzianych na rok 1936. W tym też roku praca postępuje w prawie amerykańskim tempie, a lewe skrzydło kolegium jest zdala widoczne. Budowę doprowadzono w tym roku prawie pod dach.

W dn. 2 czerwca 1937 r. O. gwardian Barnaba uruchomił na nowo cegielnię celem rozpoczęcia produkcji drugiego miliona cegieł. Cegielnia, która jest chlubą zakonu, zatrudnia 30 robotników i produkuje dziennie około 20 tys. wyborowej cegły. Poza tym produkuje się gzymsy ce-

swego niedługiego pobytu w Jarocinie zaskarbili sobie sympatię miejscowego społeczeństwa, zajmują się gorliwie pracą misyjną na terenie miasta, powiatu i dalszych okolic. Kazania rekolekcyjne, wygłaszane przez nich, gromadzą tłumy wiernych, a kościół Chrystusa-Króla, mogący pomieścić pięć tysięcy wiernych, był zawsze przepełniony.

Życzyć należy OO. Franciszkanom jak najrychlejszego dokończenia okazałego gmachu, który z pewnością będzie ozdobą Jarocina. S. P.

Przed podniosłymi uroczystościami w Puszczykowie

Puszczykowo — ulubione miejsce wypoczynkowe — przeżywać będzie w niedzielę 22 bm. podniosłą uroczystość konsekracji kościoła parafialnego. Ceremonii tej dokona J. Em. ks. kard. Prymas Hlond.

Z okazji niezwykłej w dziejach letniska uroczystości, warto w kilku słowach skreślić rozwój parafii puszczykowskiej.

Już w czasach zaborczych przyjeżdżający na wypoczynek do uroczego Puszczykowa letnicy myśleli o budowie skromnej chociażby kaplicy. Myśl ta napotykała jednak na bardzo poważne trudności. Dla spełnienia swych obowiązków religijnych zbierano się w obecnej willi prez. Kałamajskiego przy Alei Cienistej, w willi pp. Adamskich, oraz w domu „Ostoji". W willach tych księża, przyjeżdżający na wypoczynek, za zezwoleniem władzy duchownej odprawiali nabożeństwa. Ludność miejscowa jednakże, poza krótko trwałym okresem letnim, zmuszona była chodzić na nabożeństwa do kościoła parafialnego w Wirach.

W odrodzonej Polsce myśl budowy kaplicy odżyła. Powstał Komitet, złożony z pp.: Włodzimierza Adamskiego, dyr. Ziółkowskiego i konsula Niedbała. Dzięki ofiarności ludności miejscowej oraz bardzo wydatnej pomocy letników, a przede wszystkim dzięki energicznym zabiegom Komitetu, zebrano na rzecz budowy kaplicy w krótkim stosunkowo czasie znaczne sumy. Można więc było projekt budowy kaplicy zmienić na myśl budowy kościoła. Ziemię na ten cel uzyskał Komitet z dyrekcji Lasów Państwowych. Projekt budowy kościoła natomiast podał arch. Ballenstedt. Budowę samą objął budowniczy M. Garstecki.

J. Em. ks. kard. Prymas widząc pomyślny rozwój prac około budowy nowego domu Bożego, zarządzeniem z dn. 1. 7. 28, erygował nową parafię pod wezwaniem Wniebowzięcia Najśw. Marii Panny. Do parafii przydzielono: Puszczykowo, Puszczykowo Stare i Puszczykówko. Parafia liczyła 2500 dusz.

Nowoutworzoną parafią zawiadował w pierwszym roku śp. ks. prof. Tymoteusz Zoch. Od 1929 roku aż do dnia dzisiejszego parafię prowadzi ks. prob. Henryk Koppe, pod którego kierownictwem życie parafialne rozwija się wszechstronnie. Przy kościele istnieją wszystkie organizacje Akcji Katolickiej. Nie mniej ożywioną działalność charytatywną rozwija Stow. Pań Miłosierdzia.

Dzięki troskliwym zabiegom ks. proboszcza, kościół puszczykowski w ostatnim czasie gustownie upiększono. Nad stylowo przeprowadzonymi pracami czuwał inż. Andrzejewski, prace

Kościół w Puszczykowie

rzeźbiarskie wykonał art. rzeźbiarz Czesław Woźniak, prace malarskie natomiast przeprowadzał p. Ignacy Wrembel. Podkreślić należy, że mimo przeprowadzonych w ostatnim czasie prac, kościół parafialny pozostaje bez długów.

Dodać również należy, że na terenie parafii puszczykowskiej istnieją trzy mniejsze kaplice, w których letnicy mają możność słuchania mszy św. i uczestniczenia w nabożeństwach.

Żywić należy nadzieję, że podniosłe uroczystości konsekracji kościoła ściągną niewątpliwie wszystkich stałych bywalców uroczego letniska. . (jr)

Z GDYNI I WYBRZEŻA

Min. Kościałkowski w Gdyni

Do Gdyni przybył Minister Opieki Społecznej p. Marian Zyndram-Kościałkowski, który w towarzystwie wojewody pomorskiego oraz Komisarza Rządu zwiedził motorówką port i jego urządzenia.

Uczestnicy kursów o kulturze polskiej w Gdyni

W dniu 13 bm. przybyła do Gdyni wycieczka uczestników wakacyjnych kursów o kulturze polskiej dla cudzoziemców, w liczbie około 40 osób, reprezentujących następujące kraje: Łotwę, Czechosłowację, Francję, Danię, Finlandię, Węgry, Bułgarię, Włochy, Jugosławię, Szwecję, Estonię, Stany Zjednoczone Am. Północnej i Niemcy. Wycieczka ta zabawi w Gdyni 2 dni dla szczegółowego zwiedzenia miasta i urządzeń portowych Gdyni oraz niektórych miejscowości wybrzeża.

Pg 29 355/6-Ż 847/8

Trzy siostry na ślubnym kobiercu

Prawdziwą sensację przeżywał w dniu 11 bm. Ostroróg pod Szamotułami. W dniu tym ks. prob. Waraczewski z Ostroroga udzielił równocześnie ślubu trzem córkom znanego obywatela p. Paluszkiewicza ze Szamotuł, mianowicie pp. Marii i Antoniemu Sobczakom, Stanisławie i Leonowi Rogozińskim oraz Filonii i Kazimierzowi Bilewskim. Zaznaczyć wypada, że wszystkie trzy siostry są nauczycielkami. Nowożeńcom ślą liczne rzesze przyjaciół i znajomych serdeczne życzenia.

Groby skrzynkowe

Przy wydobywaniu żwiru w Maryńcu natrafiono na groby skrzynkowe, zbudowane z płyt kamiennych i zawierające popielnice z kośćmi zmarłego.

Grobami tymi zaopiekował się kierownik szkoły w Starem p. Tadeusz Paul, który doniósł o tym Ekspedycji Wykop. Uniw. Pozn. w Biskupinie.

Na tym samym miejscu znajdują się groby tzw. kloszowe, w których popielnicę przykrywano dużym kloszem glinianym. Zabytki te pochodzą z wczesnej

Urna twarzowa inkrustowana z pokrywą, z grobu skrzynkowego w miejscowości Stare.

epoki żelaznej z lat 700—400 przed Nar. Chr.

Ekspedycja otrzymała również od p. K. Orlanda, właściciela majątku Stare, piękną urnę twarzową, zdobioną inkrustacją, oraz paciorki niebieskie i wisiorek kościany. Przedmioty te były razem z kośćmi zmarłego w popielnicy, która pochodzi z grobu skrzynkowego, odkrytego przed wielu laty przez ojca obecnego właściciela. — Państwo Gmurowscy z Gmurowa ofiarowali Ekspedycji także popielnicę z przykrywą, pochodzącą również z wczesnej epoki żelaznej, tzn. z lat 700—400 przed Chr.

O wierszach Jadwigi Popowskiej*) i o liryce w ogóle

Zbliżając się do liryki osobistej, należy mieć w pamięci zdanie Simmla, wypowiedziane w szkicu o Stefanie Georgem, że osoba, o którą chodzi w poezji, nie jest rzeczywistą osobą poety, tylko jego — choćby idealizowanym — przedstawieniem o sobie. W gruncie rzeczy też dopiero ten fakt świadomej konstrukcji samego siebie wyjaśnia, że można w wierszach dawać wyraz swoim rzeczywistym intymnym uczuciom, że można o sobie pisać wiersze i z swego własnego życia robić poezję. Inaczej liryka osobista byłaby moralnym pasożytowaniem na samym sobie. Gdyby forma artystyczna nie miała nic dodawać do refleksyj i wzruszeń, wywoływanych przez rzeczywiste przeżycia, wypowiadanie ich wierszami byłoby jakąś nieznośną kokieterią, a nawet ekshibicjonizmem. Człowiek musi sam z tego coś mieć, że swoje przeżycia robi przedmiotem konstrukcji artystycznej. Nie znaczy to, żeby wiersze kokieteryjne i ekshibicjonistyczne były niemożliwe. Dobrze znamy tę „lirykę osobistą", której zasadą jest — nie przejrzenie się w zwierciadle formy artystycznej, ale — przeglądanie się w zwierciadle źle zrozumianej, śmiesznie wyobrażanej opinii. Forma wiersza nie jest tu dogłębną zasadą kompozycyjną, przetwarzającą materiał, ale zwykłym środkiem porozumienia się i wózkiem, na którym wywozi się swoją próżność na rynek.

Czymżeż jednak jest to, co człowiek „powinien mieć z przejrzenia się w zwierciadle formy artystycznej", czym jest ta „dogłębna zasada kompozycyjna, przetwarzająca materiał"? Czy chodzi tu o to, żeby się świadomie zakłamać, żeby pozmieniać nazwy rzeczy, — zamiast „słabość" podstawić np. „tragedię", zamiast „ludzkiego arcyludzkiego" „siłę", i tak drogą rozlicznych, sprytnie przemyślanych fałszerstw dojść do zupełnie znośnego heroicznego obrazu samego siebie? „Artystyczną" taka robota mogłaby nawet być, ale trudno sobie wyobrazić, żeby dał się z niej wypruć zapaszek, jaki tego rodzaju proceder zwykł zostawiać na wytworach ducha ludzkiego.

Czy może chodzi o to, żeby sobie stworzyć tzw. „świat" czyli metafizykę, ściśle dopasowaną do naszych sił i do naszej historii, dzięki której wszystkie nasze klęski nabrałyby pozoru konieczności i z której „świat" wyszedłby na godnego nas... zwycięzcę nad nami? Na to pytanie już znacznie trudniej dać odpowiedź przeczącą. Zbyt często to robiono, i to nie tylko w „lekkiej" poezji, ale w całkiem „poważnej" filozofii, by można było poecie odmówić prawa do tej zabawy z taką samą oczywistością, z jaką zabronić mu można np. chodzenia nago po ulicy albo zatruwania wodociągów miejskich szczepionką cholery.

Kogo by raziło, że w recenzji o wierszach Popowskiej jeszcze nie zanosi się na mówienie o nich, kto myśli, że recenzent robi sobie ze swego zadania okazję" do rozpisywania się o „zasadniczych problemach" — niech będzie łaskaw wziąć pod uwagę, że tomik Popowskiej jest właśnie tak rzadką i szczęśliwą sposobnością, gdy naprawdę można — bez popadania w emfazę — powiedzieć coś „zasadniczego". Są to wiersze odważnie osobiste, nie jest to modne dziś i słabością charakterów uwarunkowane komiwojażerstwo po możliwościach myśli pospolitej, łypanie oczami na prawo i lewo, staranne ukrywanie własnej jaźni pod różnymi trudnymi i przez to rzekomo szlachetnymi konwencjami myślowymi i chwytami poetyckimi. Popowska nie pojmuje poezji jako ucieczki od siebie, tylko właśnie jako drogę do siebie samej. Skoro taką postawę można stwierdzić, nie widzę powodu, żeby o niej nie powiedzieć tego, co dla jej wyjaśnienia i wytłumaczenia jest konieczne.

Po tej niezbędnej dygresji wracajmy do rzeczy. Refleksja nad własnym życiem ma przede wszystkim to do siebie, że nigdy nie wyczerpuje całego materiału. Co więcej, o ile odbywa się, gdy sam proces jeszcze trwa, konkluzje mogą być coraz to inne, bo coraz to inne momenty wysuwają się na czoło praktycznej problematyki. Za każdym razem jednak refleksja jest już konstrukcją, ponieważ zmuszona jest — jak to słusznie zauważył Konstanty Troczyński we wstępie do zbiorku Popowskiej — dokonywać wyboru (jeżeli chce wyjść poza mechaniczne i chaotyczne wyliczanie elementów) i ponieważ następnie musi wybrane momenty w jakiś sposób ułożyć w całość. Inaczej przestaje być refleksją i przechodzi w jakiś automatyczny przebieg psychiczny, bez sensu i bez konsekwencyj. W tym znaczeniu każdy człowiek istotnie jest w chwili refleksji nad własnym życiem artystą albo filozofem — najczęściej jednak za każdym razem kim innym! Od prawdziwego artysty różni go już tylko stopień zdolności harmonizowania elementów, tj. stopień doskonałości konstrukcji, następnie poziom intelektualny i moralny tej konstrukcji, tp. jej zasięg i głębia, a wreszcie stopień zdolności konkretyzowania takiej konstrukcji w materiale słowa (tzw. „talent poetycki").

Tym, co poeta „ma z przejrzenia się w zwierciadle formy artystycznej", jest więc odkrycie sensu własnych przeżyć, i to nie jakiegokolwiek sensu, ale sensu ze względu na jakąś większą całość, której symbolem jest konstrukcja artystyczna. W pewnych wypadkach może to być owa „metafizyka", o której mówiliśmy, kiedyindziej będzie to „osobowość fikcyjna" Simmla, którą poeta odkrywa w sobie jako możliwość i w której — co najważniejsze — znajduje siły, pozwalające mu ostać się wobec wiecznej zagadki istnienia. Że taka „konstrukcja artystyczna" zawiera w sobie zawsze jakąś zasadę moralną, jakiś ideał, tego już chyba nie potrzeba dodawać.

Kto do lektury wierszy Jadwigi Popowskiej zbliży się z naszkicowanymi powyżej „uprzedzeniami", odnajdzie w nich osobowość, pod każdym względem zasługującą na szacunek. Zbiorek układa się w poemat*) o budowie niezmiernie logicznej i — jeżeli wolno użyć tego słowa w takim związku — bezlitosnej. Po krótkim, bardzo pięknym wstępie, brzemiennym już w złe przeczucia, spadają klęski i rozczarowania jak grom po gromie. Siła namiętności i moc spojrzenia, utkwionego z jakąś tragiczną zaciętością w nagiej prawdzie tej nieszczęśliwej miłości, wprawiają w zdumienie. Autoapoteoza, dokonana w „Posągu" i przepaść, rozwierająca się w „Bożku", pozostają w pamięci czytelnika jako estetyczna konkluzja lektury, pełne wstrząsającej prawdy. Zamykające cykl „Widmo" zrywa strunę zimnym, brutalnie trzeźwym akordem.

Drzeworyt Wacława Taranczewskiego z rzadką w takich wypadkach intuicją powtarza środkami graficznymi gest wewnętrzny poezji Jadwigi Popowskiej.

JAN ULATOWSKI.

Poznań.

*) Jadwiga Popowska „Przed nocą". Poznań 1937. Jan Jachowski, Księgarnia uniwersytecka. Drzeworyt Wacława Taranczewskiego. Cena zł 2,—.

*) Moim zdaniem tomik jest źle ułożony. Dla użytku sumiennego czytelnika podaję właściwszy układ wierszy (wg. stron): 9, 10, 11, 13, 14, 24, 22, 23, 29, 30, 20, 16, 15, 19, 18, 28, 31. Nad uzasadnieniem już się niestety rozwodzić nie mogę.

IWONICZ-ZDRÓJ
rozpoczyna **21 sierpnia III. sezon jesienny**
poleca ryczałtowy pobyt z kuracją 3 tygodnie
zł 153,- Żądajcie prospektów.
ng 47 788

NOTATNIK

BAJKI GRIMMÓW, NIANI, CHŁOPAKÓW WIEJSKICH I PREZESA PAL'U

Przypominamy: Tad. Hernes wytoczył na łamach „Orędownika" zarzut plagiatorstwa przeciwko W. Sieroszewskiemu. W odpowiedzi na to pojawiło się w „Gazecie Polskiej" przedziwne „wyjaśnienie", w którym prezes PAL'u tłumaczy się, że bajek braci Grimmów nigdy nie czytał, ponieważ języka niemieckiego nie zna, a tematów zaczerpnął z opowiadań swojej niańki i towarzyszów zabaw, chłopaków wiejskich.

„Wyjaśnienie" Sieroszewskiego dopraszało się odpowiedzi. To też Hernes odpowiedział. Oczywiście, na wesoło. Między innymi:

„Pisze Pan, że nie umie po niemiecku i że nawet po polsku Grimma Pan nie czytał. Ale bajki braci Grimmów tłumaczone są niemal na wszystkie języki świata, między innymi na rosyjski, który — jak skądinąd wiadomo — Pan Szanowny zna. A pa ruski skazok Grimma toże nie czitali, aa? To nieładnie, Panie Bajkopisarzu, nie znać podstawowej lektury bajkopisarskiej!

„Bajkę tę — jak Pan pisze — opowiedziała Mu, jako dziecinie (być może niepiśmiennej jeszcze) niania. Dziecina była zdolna, tudzież obdarzona dobrą pamięcią. Notowała sobie w głowinie każdy szczegół, każde słowo... Gdy dorosła (po latach kilkudziesięciu) napisała to wszystko, co słyszała, w książce pt. „Bajki Sieroszewskiego". Nieładnie postąpiła sobie niania, że małemu dziecięciu nie powiedziała nazwiska autora. Dziecina na pewno i to by sobie zapamiętała. A tak — co za przykrość! Dopiero jako starszy, poważny pan dowiaduje się z mojego artykułu o istnieniu braci Grimmów...

„Gdyby rozumować Pańskim sposobem, mógłby Pan wydać pewnego dnia jako własne utwory — „Iliadę" i „Odysseę". Przy Pańskiej fenomenalnej pamięci jest to zupełnie możliwe. Powiedzmy: Pańska niania potrafiła recytować na pamięć starogrecką epopeę i kołysała nią Pana do snu. A nazwisko Homera jakoś wyleciało jej z pamięci. I oto po latach odżywają wspomnienia, odradzają się w głowie całe dźwięczne strofy. Nieprzeparty mus każe przenieść je na papier. I Pan pisze. I Pan wydaje. I w ten sposób powstają W. Sieroszewskiego „Iliada" tudzież „Odyssea". I literatura polska wzbogaca się o nowe arcydzieło...

„Po latach mogłaby z tego wyniknąć awantura o plagiat. Pan z całą słusznością zastawiłby się wtedy nianią: to ona winna, że zapomniała nazwiska Homera.

„Trzeba przyznać, że wdzięcznym wychowankiem swojej niani to Pan nie jest. Dobre dziecię podałoby nazwisko niani. Niech przejdzie do literatury! Ja nawet radziłbym umieścić ją w PAL'u!

„Podobno fotele, na których Panowie Akademicy siedzą, opatrzone są nazwiskami wielkich ich poprzedników. Na Pańskim przybiłbym tabliczkę z nazwiskiem Pańskiej niani."

ŹRÓDŁO BAJEK SIEROSZEWSKIEGO

Zarzut Hernesa i „wyjaśnienie" Sieroszewskiego odbiły się dużym echem w prasie polskiej. I wywołały różne komentarze. Niektóre cytowaliśmy już na innym miejscu. W ostatnim numerze „Prosto z mostu" zacytowało w całości zarzuty Hernesa, dodając od siebie następujący komentarz:

„Sprawą — delikatnie mówiąc — źródeł twórczości literackiej Wacława Sieroszewskiego zajmowano się już nie raz w krytyce literackiej. Piotr Grzegorczyk udowodnił swojego czasu na łamach „Ruchu Literackiego", że „Zamorski diabeł" Sieroszewskiego jest wolną przeróbką opisu podróży do Chin dra Piaseckiego, zawierającą miejscami partie tłumaczone niemal dosłownie. Leon Piwiński wykazał, że do „Twardowskiego" wcielił Sieroszewski dosłownie całe ustępy z pisarzy staropolskich (n. b. przedrukowując je z błędami)....

„Jeśli bajka Grimma „Die Bremer Stadtmusikanten" (tłumaczona parokrotnie na język polski i język rosyjski) dostała się do „Bajek" Sieroszewskiego drogą via opowiadanie niańki, podziwiać należy zarówno znakomitą pamięć niańki, jak i nie mniej znakomitą pamięć Sieroszewskiego, które sprawiły, że nawet drobne szczegóły z bajki Grimma przekazane zostały tak dokładnie."

ADOLF NOWACZYŃSKI

Przeczyszczenie

Kiedy w roku 1908 Teatr Poznański pod dyrekcją E. Rygera wystawił Napoleona w moim oświetleniu („Bóg Wojny") i kiedy łącznie z tym nastąpiło „odkrycie Jaracza", przewiezionego potem w zaplombowanym wagonie do carskiej Warszawy, w ówczesnym Poznaniu mieliśmy obaj do czynienia a raczej natykaliśmy się w pewnej dziedzinie przeważnie na... starozakohnnych. Pierwszy raz urżnęliśmy się gładko a solidnie w jakimś Restaurancie, gdzie dokoła przy stolikach... sam Cymes. Koło piątej na czarną kawkę z koniaczyną do jakiejś kawiarni, gdzie przy stolikach sama... izra-Elita. Po spektaklu „Boga Wojny" w większym gronku do jakiejś knajpiny, gdzie przy stolikach 90 pct... Sem. Po północy „Nachtlocal", gdzie i na estradzie i wśród publiki przeważającą większością... rasowa mniejszość. Po Nachtlocalu „Nacht-azyl", gdzie znów i płeć żeńska i męski rodzaj przeważnie wyznania Moissiego (aktor u Reinhardta). Po czym szło się na tzw. Kraftsuppe (rosół z kury) do „Victorii", gdzie dokoła „sami swoi", czyli „górą nasi"... Którzy nasi? Ci co górą. A dokoła obok języka prastarych Germanów rozbrzmiewał często gęsto i staropolski żargon Germanomanów, jakimi wówczas w 100 pct i to fanatycznie byli wszyscy bez wyjątku potomkowie Arona, Onana, Noego i Absalona.

Kiedy obaj z Jaraczem, bywało mocno wytrąceni z równowagi statycznej, w gronje synów Melpomeny i Talii odbywaliśmy nocny spacer księżycowy po Starym Rynku przy głośnym, może nawet zbyt głośnym odczytywaniu szyldów, natykaliśmy się (nie bez wzruszenia) na dźwięki znane nam dobrze z rodzinnych gniazd galicjanderskich (Tarnów, Kraków). Te samiuteńkie firmy, bracie drogi! Nie pozbędne i już chyba dośmiertne. A mianowicie:

Dawid, Daniel, Altmann, Feldblum, Weissmann, Lewin, Heimann, Katz, Marcus, Lessler, Brand, Rosenthal, Reinisch, Reisner, Gries, Neumark, Peiser, Reinstein, Simon, Asch czy Arsch, no a dla lokalnego kolorytu Czapski, ale za to Meier, Meier Czapski.

Osobiście miałem też dużo do czynienia z dwoma przedstawicielami narodu wybranego, zresztą wyjątkowo intelektualnymi, uczynnymi i sympatycznymi, tj. z prof. Warschauerem z „Kaiserwillem"-Bibliotek, ze starym antykwarzem Jolowiczem i z jego pomocnikiem drem Magrem (dziś współredaktorem „Prager Presse")...

Od tego czasu dużo się jednak zmieniło. I w Rynku i na Willemsplatzu i we w ogóle, we fte i wefte. A jak się to zmieniało, jak do tego doszło, jak odbywał się proces przeczyszczający, jak doszło do exodus, do secessio, do autoewakuacji, jak wyszli ci co przyszli... to opowiada nam nie długo i nie krótko a w sam raz dr Max Kollenscher w broszurze, wydanej w r. 1925 pt.: „Jüdisches aus der deutsch-polnischen Uebergangszeit in Posen 1918—1920".

Ma się pewne suspekcje, że utwór dra M. Kollenschera, zmarłego w Tel-Awiw w kwietniu rb., znany w Poznaniu jednak nie jest. A szkoda! bo i pouczający i ciekawy.

Jak zaś przygotowało się wyjście „z ziemi egipskiej, z domu niewoli", z endeckiego Poznania, z Wielkopolski, z Pomorza, to nie w anegdotyczny, ale faktyczny i dokumentaryczny sposób opisuje dr Kollenscher, b. długoletni leader i szef syjonistów w Wielkopolsce. Zapoznanie się z tą książką bardzo byłoby kształcące nie tylko dla poznaniaków we w ogóle, ale w szczególe i dla lwowian...

Tam bowiem jest teraz bardzo niedobrze a właściwie najfatalniej. W ostatnich dziesięciu latach w prowincji Galilejskiej, naszym jak wiadomo Piemoncie czy Piemącie, w „Gottesländchen" (wylęgarnia geniuszów i ministrów) przeszło w ręce Izraelitonów 315.000 hektarów ziemi (trzysta piętnaście tysięcy). W Lwigrodzie, w mieście „Mohortowym", w przeciągu tych samych lat mocarstwowych dziesięciu 1200 nieruchomości z rąk rzymskich w ręce żydskie, czyli że 75 pct kamienic we Lwowie jest w posiadaniu Gidów i Gidów. Jeżeli teraz będzie się ich o to obwiniało i oskarżało, to obronić się mogą łatwo, gdyż... adwokatów mają w samym Lwowie 675 (sześćset siedemdziesiąt pięć), podczas kiedy adwokatów innych wyznań i plemion w sumie globalnej jest... 113! Jak wiadomo zaś nec Hercules contra pluskwes... Stan tedy groźny. Lwów musi się jednak jakoś ratować. Brać musi przykład z tego, jak to sobie dano rady z taką niepokojącą „penetracją pokojową" gdzie indziej. Nie będzie to ani pierwszyzna ani nowalia... Tak było, to samo było in illo tempore, bardzo dawno, bo w r. 1521!...

W 1521 roku rajcowie miasta Lwowa zwrócili się do rajców miasta Poznania z listem łacińskim, a w liście taki passus... o passerach...: „Słyszeliśmy, że i wy, Panowie, niemało macie kłopotów z Żydami. Prosimy Was zatem zechciejcie nas zawiadomić, czybyście razem z nami nie mogli przedstawić na najbliższym sejmie u stóp tronu królewskiego zażaleń w sprawie wolności Żydów a naszej opresji. Żywimy nadzieję, że jedna wspólna akcja przeciw Żydom przyprawi ich o utratę swobód".

W Krakowie też w one czasy nie by-

NA MARGINESACH KSIĄŻEK

Sztuka kaszubska

Książka dr Bożeny Stelmachowskiej, którą pragnę na tym miejscu omówić, przywodzi mi na pamięć wycieczkę do Wdzydz. Wspomnienie tej pięknej i niezapomnianej wycieczki usprawiedliwia wstępną dygresję natury poza literackiej.

Samo już jezioro wdzydzkie godne jest osobnej monografii. Leży wpośród terenu kaszubskiego, jest jednym z największych jezior w Polsce. Na wyobraźnię działa wieloma czynnikami. Rozmaitości brzegów, bogactwem roślinności i zadrzewienia, linią topograficzną, ale przede wszystkim swoimi pięcioma wyspami, z których jedna jest zamieszkała. Na największej wyspie jeziora wdzydzkiego znajduje się spora zagroda włościańska, w obrębie której prowadzone jest normalne gospodarstwo. Trzeba przyznać, że w tym obrazie zamieszkałej wyspy jest wielka doza romantyki. Wystarczy pomyśleć o ludziach, siedzących na niewielkim skrawku lądu jesienną porą, podczas wichrów i szarug, albo zimą, kiedy jezioro pokryte kruchą powłoką lodu uniemożliwia wszelką komunikację ze światem. Na dobrych kilka miesięcy!

Ale atrakcją, która łączy się z zagadnieniami kultury, jest dopiero wieś Wdzydze, położona na północnym brzegu jeziora. Lepiej powiedzieć „była" atrakcją. Bo przed kilku laty zbiory muzeum kaszubskiego we Wdzydzach, zbierane z taką zapobiegliwością przez skromnego nauczyciela ludowego Gulgowskiego, spłonęły i dziś Wdzydze są tylko pamiątką i wspomnieniem tych czasów, które danym mi było jeszcze u samego ich kresu oglądać. Muzeum kaszubskie we Wdzydzach nie miało właściwie nic ze świetności, było raczej zaniedbane i trochę chaotyczne. Ale posiadało swój olbrzymi i odrębny wdzięk. Zostało stworzone przez wielki entuzjazm i bliską łączność kolekcjonera-amatora z materiałem, który miał być zachowany w muzeum. Gulgowski czuł i rozumiał olbrzymie wartości ludowej sztuki kaszubskiej, pojmował wagę jej odrębności i patrzał z przerażeniem na szybkie zanikanie tej twórczości pod niwelującym wpływem wyrobów fabrycznych. Całe swoje życie poświęcił na gromadzenie zabytków sztuki kaszubskiej, którą umieszczał w chacie o najczystszym stylu tamtejszego budownictwa. Po śmierci założyciela muzeum poprowadziła dalej jego żona, z którą odpowiednie władze z Torunia pertraktowały o kupno i przeniesienie muzeum w bezpieczniejsze miejsce. Pertraktowano, obiecywano, aż przyszedł pożar i z bogatych zbiorów nie wiele zostało. Obecnie p. Gulgowska prowadzi we Wdzydzach warsztat przemysłu ludowego.

Jeśli tę niepowetowaną stratę łatwiej można przeboleć, dzieje się to za sprawą ludzi, którzy myśl Gulgowskiego podjęli i kontynuują dziś w szerszym, naukowo pojętym zakresie. Dziś tych ludzi, uczonych i artystów jest już wielu, pojęcie sztuki kaszubskiej, stylu kaszubskiego poczyna przenikać do świadomości ogółu inteligencji polskiej, która wreszcie skłonna jest rozumieć, że Kaszuby to nie tylko nudna piła w specjalnych morskich numerach gazet, ale że to żywy, barwny i bardzo osobliwy rejon etnograficzny i historyczny, mający olbrzymie znaczenie kulturalne.

Do grona ludzi, którzy badają twórczość kaszubską, należy przede wszystkim wybitna uczona poznańska dr Bożena Stelmachowska. Po wielu ciekawych pracach poprzednich wydała dr Stelmachowska obecnie dzieło zatytułowane „Sztuka ludowa na Kaszubach". Jest to obszerna monografia, która w zwartej, treściwej formie podaje określenia i definicje.

W dostosowanej do treści książce, wydanej z wielką pieczołowitością graficzną, wyposażonej w liczne ilustracje, podano omówienie całokształtu zagadnień, które wiążą się z twórczością ludową na Kaszubach. Autorka podzieliła temat na szereg przejrzystych grup, które kolejno omawia. Przed oczyma czytelnika przewija się całe środowisko materialne, wśród którego żył i żyje Kaszuba. Na każdej rzeczy, która go otaczała, na każdym przedmiocie odcisnął się ślad artystycznej fantazji tego nadmorskiego ludu. Należy podziwiać rozmaitość form, bogatą grę kolorów, pomysłowość ornamentyki, jaką tu na każdym kroku można spotkać.

Na specjalne podkreślenie zasługuje struktura książki. Zauważa się od razu dążność autorki do ograniczenia wykładu. Słowo, zwarte i ekonomicznie używane, wypowiada rzeczy tylko niezbędne zostawiając jak najwięcej miejsca rysunkowi i ilustracji. Jest bo też ta książka niemal albumem — rysunki, winiety, ilustracje barwne, zebrane wszechstronnie i celowo ułożone, dają czytelnikowi doskonałe wyobrażenie, czym w istocie jest sztuka kaszubska, w jakich wyrażała się formach. Trzeba jeszcze dodać, że przy końcu książki znajduje się wiele ilustracyj, przedstawiających eksponaty z muzeum kaszubskiego we Wdzydzach, o którym wspomniałem na wstępie.

Książką dr Stelmachowskiej zajmą się niewątpliwie powołani do omówienia pracy specjaliści. Moja rola ogranicza się tylko do powiadomienia o ukazaniu się tej publikacji i do skromnych uwag na jej marginesie. Aby je wyczerpać, na zakończenie jeszcze jedna refleksja: twórczość ludowa górali wywarła olbrzymi wpływ na współczesną polską sztukę stosowaną, powstał odrębny styl „zakopiańszczyzny". Sztuka kaszubska posiada takie same możliwości do zasilenia odrębności swoich pomysłów współczesnej plastyki polskiej. Jeśli tego wpływu kaszubszczyzny nie było dotąd, winy należy szukać w oporze i inercji, jaką wobec wielu nowych pomysłów wykazuje opinia polskich sfer kulturalnych.

JÓZEF KISIELEWSKI

ng 41 929

15. VIII. 1937

Zachód płonie!...
Patrz, słońce osmala chmury,
praży ziemię na nieboskłonie,
niebo dolewa krwi do krwi piekłem zalanej ziemi.

*

Paryż żuje niepewne dni.
Berlin otacza się murem.
Rzym rośnie płucami pełnymi.

Madryt — grzmi!!
Krew Zachodu powstrzymać trzeba, nim upłynie!
Tamować krzyżem, na piersiach zawieszonym!
Krew w kulturze zastygłą, shańbioną morderstwem,
wesprzeć krwią własną, najżywszą i czerstwą!
A gnojem krwi obcej, co wchodzi pod nóż obrony,
namierzwić lilię czynu!

Warkotem śmigieł przeciw śmigłom!
Trajkotem cekaemów przeciw cekaemom!
Dudni ziemia wśród huku, co śmiercią rzyga,
czołgi się wloką wśród dymu,
niebo sroży się czernią wojny,
bagnet w brzuch, kolbą w łeb, trrrach...
— Ziemio biedna, znękana, ziemio niespokojna,
w matczynych kojona łzach.
Byle nie dać się tylko rozpaczom,
nie dbać o rany, ociekające ropą.
Świt się jasny z pożogi wyrani...
ziemia w słońce się złote zapatrzy...

Jeszcze siły!
jeszcze w grzmocie dział, w pękaniu naprężonych pięści
krzykiem krwi zażegnać nieszczęście:
— Budź się, Francjo! Zwyciężaj, Hiszpanio!
I czuwaj, czuwaj — Europo!

*

Czuwaj!
Czuwa z tobą — spójrz, świt się rozjaśnia!
wstrzymaj czas...
cicho...
dwudziesty rok...
tu Warszawa!
Krwawa łuna gaśnie... —
czuwa z tobą —
och, oślepia słaby, zachwycony wzrok,
idzie, idzie, w Niebo Wstępująca,
Najjaśniejsza, Najlepsza, Łaskawa,
Najwierniejsza, Przyjazna, Najszczersza...
— Trzymaj mocno krzyż na dyszących piersiach...
Ona — czuwa — z nami!

*

Wschód, wschód krwawy, zarażający sobą zachód.

Trzydziestysiódmy rok!
Rewolucja pcha nóż w własny bok,
rewolucja zabija się w strachu.
Rewolucja rozkłada się, gnije.
W drgawkach śmierci ostatnich się wije,
lecz rozsadza epidemię moru
po Europie i za oceany,
by pokazać w mroku swojego wieczoru
pochodniami kościołów spalanych,
że żyje!

Wieją od wschodu powietrza morowego fale,
przed którym zachowaj nas, Panie!
Płynie pożoga rzezi,
od której wybaw nas, Panie!

Krzyż wznosimy wysoko, nad europejskie dale.
Wyrasta z ziemi bujnej, co twardym ugorem leży.
Egzorcyzmem wiary i mocy
zaklinamy mór srogi
i wstrzymujemy dech ludu, w którym jest szkarłat klątwy.

— Wschodzie pożogi!
Oto tutaj prawdziwy świt — nieba przeczystym owocem.
Polska czuwa tak, jak w dwudziestym roku!
Amarantu polskiego frontem,
który orlem powiewa do słońca,
przeciwstawiamy się sztandarom twoim krwawym.

A z nami?...
— Tuż przed ludzkim zachwyconym wzrokiem,
tak jak w dwudziestym roku —
idzie, idzie w Niebo Wstępująca,
Najjaśniejsza, Najlepsza, Łaskawa,
Najwierniejsza, Przyjazna, Najszczersza...
(Trzymaj mocno krzyż na dyszących piersiach...)
Najmocniejsza Królowa i Pani,
co, jak wtenczas pod Warszawą,
dzisiaj strzeże dymiącej Hiszpanii.
Ona czuwa z nami!

*

Giną, giną czerwone okopy.
Tylko do końca czuwaj z Nią — Europo!

Poznań. *LEONARD TURKOWSKI.*

ło lepiej. Z broszury pt.: „Ad querelam mercatorum Cracoviensium responsum Judaeorium de mercatura" dowiadujemy się ni mniej ni więcej, że na liczbę 3 200 hurtowników Gidów w województwie jest 500 kupców innych wyznań z Niemcami implicite. Toteż i Krakauery bierne wnoszą skargę do króla na takową opresję i majoryzację: Żydzi — „prowadzą handel do obcych królestw i państw i wożą towary, jakimi nie wolno tu handlować żadnemu kupcowi, nawet chrześcijańskiemu, o ile nie podlega naszej juryzdykcji miejskiej".

No, a jak wtedy było nad Wartą? Ano rozmaicie. Raz tak, a raz owak, raz czysto a raz brudno, raz nasi górą, a raz... „Natzi". Kilku historyków wyznania M. o tym pisało i pisywało: Louis Levy, Perles, Philip Bloch, Warschauer, Jolowicz z tamtejszych, a z naszych M. Mieses, Bałaban itp. Fakt faktem, że tu, w Wielkopolsce, byli od prastarych czasów, że już za III Mieszka miewali mieszki i kalety nabite złociszami, że bywali pierwszymi myncarzami (Münze = moneta), że sporządzali tzw. „brakteaty (po jednej stronie) nawet z hebrajskimi (sic! sic!) napisami i to w Gnieźnie! („Abram dux"), że dzierżawili myty i cła, że zajmowali się handlem żywym towarem (męskim!), że specjalizowali się w lichwie i w medycynie, że już w r. 1389 jedna z Szołdrskich, Agnes, pożyczyła od niejakiego Aarona 10 grzywn groszy (dokument), ale że większych lichwiarzy i bankierów (i królewskich) była moc wielka, wśród których sławni: Muszka i Mendel...

To jedna strona medalu („bracteat").

Druga strona to opór i sprzeciw autochtonów, dla których Merkury czy Pluton nie bywali zbyt łaskawymi bogami, autochtonów handlowo, merkantylnie, kalkulacyjnie wyraźnie i wieczyście upośledzonych na umyśle.

W roku 1464 był pierwszy pożarek w dzielnicy żydowskiej. W roku 1517 zostali gromadnie i en masse usunięci z Rynku. W r. 1536 drugi pożarek, który „strawił" (sic) 175 domostw. W r. 1659 dość ostry „progrom" lichwiarzy i passerów... Z roku 1570 zachowany archiwalnie dokument, jako że Katarzyna Chwałówna została pławiona i utopiona w Warcie za kradzież oraz za „dopuszczenie się cielesnej sprawy z żydem". Chwałówna! (Rassenschande?)

Pomimo tego trzymali się mocno i twardo i nie ustępowali z placu, z placów i z ulic. Właściwie to po prostu kpili sobie z różnych ponawiających się co czas jakiś edyktów de non tolerandis Judacis. Dość powiedzieć, że kiedy cesarz Napoleon w r. 1807 po raz pierwszy znalazł się w Poznaniu, grodziszcze Przemysława liczyło wtedy 22 000 mieszkańców, z czego 7 i pół samych... Gidów. Jedna trzecia!

Jak za inwazji szwedzkiej stali fanatycznie za protestanckimi Szwedami, tak w r. 1848 w rewolucji stali fanatycznie po stronie zdobywców i zwycięzców, co stwierdza lojalnie, ale nieopatrznie Louis Levy („Geschichte der Juden in Inowrocław"). Po roku 1848 i po 1863 rozpanoszyli się i rozbuchali do najniemożliwszych granic. Szli stale w awangardzie germanizacyjnej (Bernhard, Harden-Witkowski, Witkowski-Witting, Lissauer, twórca „Hassgesangu" etc. etc.). Tempore belli (dopóki nie wywąchali krachu) bywali ultraimperialistyczni i pangermańscy, lojalni „vom Scheitel bis zur Sohle", jak to stwierdza właśnie... dr Max Kollenscher. Berlińczycy (socjal. niezależni i Ledeburcy) podstawiali nogi i przygotowywali „Dolchstoss", ale Wielkopolscy, Pomorscy, Pruscy wszyscy ławą za Wilhelmem, protektorem Ballinów, Rathenauów, Fürstenbergów itp. W tym też duchu i sensie wpływali na potężny rezerwuar żydostwa w Warszawie i w Łodzi. Jeździli tu raz po raz poznańscy rabini „liberalni" dr Feilchenduft i dr Freimann, ortodoksa dr Bloch oraz syjonista dr Kollenscher.

Ten ostatni opowiada o konszachtach i konwentyklach u ministerialnego dygnitarza radcy Adalberga. Do Poznania znów raz po raz jeździł przyszły poseł Apolinary (sic) Hartglass i inne Gidy także. Nawet w Ratuszu odbywały się narady z szefem Rady Miejskiej z r. 1918 współwy-nowajcą drem Placzkiem...

Już to wszystko jednak pomagało im tyle ile umarlakowi kadzidło.

Przyszły „Arbeiter- und Soldatenraty", „Naczelna Rada Ludowa", Paderewski, 27-my grudnia, pani K... (panika), psychoza masowa, wysprzedaż galopująca, uciekanie masowe, Sądny Dzień (John Kipur).

Jeszcze raz zipnęli, kiedy z Wersalu przepełnionego... Gidami przyszedł telegram o „prawach mniejszości". Kazali to nawet rozplakatować po Poznaniu, przetłumaczone na niemieckie z prasy... warszawskiej.

I to do chrzanu się przydało.

Przyszła nowa fala paniki i masowe uciekanie do ukochanego Berlina... Dr Max Kollenscher załamywał ręce, rozdzierał szaty, zaklinał i wzywał, aby się nie poddawali pani C. Nic nie pomagało. Sumienie świerzbiało i to za kilka generacyj, za akces jeszcze do Szwedów, za akces do Hakatystów, za Bernharda i Wittinga, za rok 1848, za denuncjacje, za agitacje. Uciekali przed pieronami i rogatywami wielkopolskimi...

„Kennst du das Land, wo Rathenauer blühen".

Wreszcie wsiadł na pociąg i dr Kollenscher: Kurfürstendamm, Kurwürstleindamm.

A potem przyszedł rok 1933... Haman Hitler.

I „nasi" poznali Nazich. Nasi sprowokowali Nazich. Najście „naszych" wywołało z lasów... Nazich.

Gdyby nie inw-Azja Ostjudów 1918—1920, nie byłoby Adolfa we w ogóle ani w szczególe, ani w te ani wefte...

DZIAŁ KULTURY I SZTUKI

ŻYCIE KULTURALNE

JAK POPIECZĘTOWANO DZIEŁA WYCZÓŁKOWSKIEGO

Z Warszawy donoszą nam (tw):

Tymi dniami pojawiła się w jednym z pism wiadomość prawie niewiarygodna. Tyczy się ona zeszpeceniu dzieł Wyczółkowskiego.

Mianowicie Warszawska Akademia Sztuk Pięknych postanowiła stwierdzić autentyczność dzieł mistrza, podarowanych przez wdowę po Wyczółkowskim miastu Bydgoszczy. Stwierdzenie autentyczności jest samo w sobie potrzebne i ważne. Wiadomo, jak rozpleniło się u nas fałszowanie dzieł znakomitych malarzy, z którego zrobili sobie sprytni podrabiacze obfite źródło dochodów. Nietylko w Warszawie, ale w Krakowie i w stolicach dzielnicowych zjawiają się w handlu „Fałaty", „Malczewscy", „Chełmońscy" i „Stanisławscy", nie mówiąc o „Juliuszach Kossakach" i „Michałowskich" — wszystko podrobione z grubsza, ale tak, że laik pójdzie na lep. Skoro fałszerze zabiorą się napewno i do Wyczółkowskiego, trzeba jego dzieła zweryfikować i znakiem autentyczności zaopatrzyć, bo diabeł nie śpi. Idzie tylko o to, jak to przeprowadzić. Otóż, jak twierdzą pisma, delegat warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych sprawił sobie ogromną pieczęć, wytłukł ją na obrazach i dziełach graficznych, nie na odwrocie, lecz na froncie, zaopatrując ją na dobitek swoim cennym autografem! Ledwie kilka dzieł uszło temu losowi i alarm, w prasie podniesiony, ma właśnie te niedobitki przed zeszpeceniem uchronić...

Sprawa ta winna być zbadana gruntownie. I złe trzeba naprawić. Technika konserwowania i oczyszczania dzieł sztuki stoi obecnie wysoko, a mamy w tym zakresie wybitnych specjalistów. Nie będzie trudno wywabić nieszczęsne pieczęcie razem z zarówno nieszczęsnymi podpisami. Jeżeli tak, to niechże się to stanie jak najprędzej, aby zagładzić krzywdę, wyrządzoną dziełom genialnego artysty.

MUZYKA

Tydzień niemiecki w Paryżu odbędzie się w dniach 3—12 września, a w jego ramach będą wystawione niemieckie opery przez zespół berliński, który przybędzie z własnymi solistami, orkiestrą ze stu muzyków, oraz z dekoracjami i personalem technicznym. Wystawiony będzie „Tristan", „Walkiria", „Kawaler z różą" i „Ariana na Naxos" Ryszarda Straussa. Dyrygować będą: Furtwaengler, R. Strauss i K. Elmendorff.

WE LWOWIE DWA DRAMATY I OPERA

Ze Lwowa piszą nam (lk):

Zarys swych planów na nadchodzący sezon przedstawił właśnie w prasie p. Janusz Warnecki, nowy dyrektor teatrów miejskich. Trzeba wyraźnie zaznaczyć: teatrów — albowiem nie ograniczy się on do teatru Wielkiego, lecz zajmie również teatr Rozmaitości, przed dziewięciu laty stworzony w sali Narodowego Domu, bardzo ładnie wyposażony pod względem artystycznego ozdobienia widowni oraz kuloarów, a obecnie od paru lat oddany teatrowi Żołnierza. W Rozmaitościach będzie grany repertuar kameralny.

Teatr Wielki będzie poświęcony repertuarowi współczesnemu, oraz tz. wielkiemu, którego sobie sfery miejskie życzą, chociaż popłatność jego jest obecnie pod znakiem zapytania, tak jak na innych scenach polskich. Ale na tym nie koniec. Zniesiona zupełnie przed kilku laty opera będzie teraz miała locum w teatrze Wielkim, a to na kilkadziesiąt przedstawień w sezonie, a kierować nią będzie basista p. Roman Wraga, występujący w poprzednich latach na scenie warszawskiej, ostatnio zaś w Poznaniu.

P. Warnecki zaczyna sezon tą samą sztuką, którą zakończył swą dyrekturę warszawską w teatrze letnim. Jest to sztuka z życia „poety-włóczęgi" Villona, zatytułowana „Król Włóczęgów". Zespół jest zupełnie zreformowany, cały szereg aktorów ustąpił, robiąc miejsce nowym siłom, zaangażowanym przez dyr. Warneckiego z Krakowa, Warszawy i Poznania.

NAUKA

Polska na kongresie homeopatycznym. W Berlinie obraduje 12 kongres homeopatów, zorganizowany przez Międzynarodową Ligę Homeopatyczną. Uczestniczy szereg polskich lekarzy-homeopatów pod przewodnictwem dra Kalinowskiego, jako delegata oficjalnego.

RUCH REGJONALNY

Tańce śląskie. Na zabawach i balach karnawałowych coraz to silniejszą pozycję zdobywa sobie taniec śląski zwany „Trojak". Obecnie o tym właśnie „trojaku", a także i o innych tańcach śląskich ukazała się broszura, wydana przez Instytut Śląski w Katowicach, napisana przez A. Musioła i F. Sachse'a pt. „Tańce śląskie". Na zawartość broszury składają się nuty i tekst piosenek, tudzież opis samego tańca. Wydany obecnie zeszyt obejmuje tańce z terenu powiatu rybnickiego, których podano dziesięć. Noszą one nazwy trojak, gołąbek, lipka, diabełek, grożony itp. Zapewne niedługo ukażą się opisy tańców z pozostałych powiatów śląskich. (J. St.)

VARIA

„Książka mówiona". W Warszawie odbywa się Kongres ociemniałych, połączony z ciekawą wystawą, na której znajduje się m. in. „Mówiona książka". Jest to gramofon, który odtwarza tekst „nagadany na płytę a czyni to w tempie normalnej mowy, tak że duża płyta trwa podobno godzinę. Wiele osób, które utraciły wzrok w starszym wieku, nie korzysta z wypukłego pisma dla ociemniałych, lecz posługuje się lektorami. Otóż „Mówiona książka" jest jakby lektorem mechanicznym. Płyty takie są w Anglii w szerokim użyciu. Aparat kosztuje od 60 do 130 złotych, płyta — złotych 10. Istnieją już specjalne biblioteki płyt, na których nagrano dzieła literackie i które są niewidomym wypożyczane za małą opłatą.

LITERATURA

Hołd Pleszewa dla zasłużonego pisarza. W Pleszewie ma być jedna z ulic nazwaną ulicą Teodora Jeske-Choińskiego. Znany w swoim czasie pisarz, krytyk i belletrysta, autor „Tiary i korony", urodził się mianowicie w Pleszewie, a to w roku 1854.

Z PRASY I O PRASIE

MEDICE, CURA TE IPSUM!

Niedawny zgon śp. dra Antoniego Beaupré, redaktora naczelnego „Czasu" wykazał nie po raz pierwszy i ostatni, że dziennikarze, którzy z taką usilnością starają się informować czytelników jak najdokładniej o wszelkich wydarzeniach, najmniej posiadają materiału do opisywania... siebie samych i często w życiorysach zmarłych kolegów popełniają błędy, zostawiają luki, lub wprost piszą nieścisłości. W następstwie może się zdarzyć, iż taki błędny materiał idzie z pism do periodyków i kiedyś może posłużyć do mylnych wniosków równie w Polsce, jak nawet za granicą. Przykładem jest właśnie nekrolog śp. dra Antoniego Beaupré, zamieszczony w praskiej „Slavische Rundschau", która zaczerpnęła go z pism polskich, informujących jednak pobieżnie i nieściśle.

Podała np. „Slavische Rundschau", że śp. dr Beaupré pracował w redakcji „Czasu" przez lat 50 jednym ciągiem. Trudno ją o to winić, skoro z samych pośmiertnych artykułów „Czasu" nie wynikało dość jasno, że dr Beaupré przez lat przeszło dwanaście, aż do Wielkiej Wojny, pracował poza „Czasem", z którego był wystąpił w pierwszych latach obecnego wieku, przenosząc się do „Głosu Narodu" na stanowisko naczelnego redaktora, podczas gdy naczelnym redaktorem „Czasu" został po śp. Michale Chylińskim śp. Rudolf Starzewski. Byłoby zaś błędem dużym, gdyby np. przyszły historjograf dziennikarstwa krakowskiego i polskiego w ogóle, tę nieścisłą informację przyjął i na jej podstawie o losach „Czasu" wyrokował. Właśnie te lata po wystąpieniu z redakcji dr Beauprego przyniosły zupełną przez śp. Starzewskiego przeprowadzoną reorganizację „Czasu", która zmieniła zarówno wygląd pisma, jak jego zawartość.

Była to reforma in capite et in membris, przeprowadzona z szerokim planem i wykonana do najdrobniejszych szczegółów właśnie przez te lata, przez które dr Beaupré redagował był „Głos Narodu", po K. Ehrenbergu objęty. Nasamprzód zmienił się z gruntu skład redakcji, odmłodzony zupełnie. Po poprzednich seniorach objęły pracę siły młodsze i najmłodsze — sam Starzewski ledwie wtedy trzydziestkę przekroczył, a był w tym zespole najstarszym — treść zaś została zupełnie przekształcona i zmodernizowana. Z poważnego, lecz ociężałego i trochę prowincjonalnego pisma stał się „Czas" organem współczesnym o mocnym wpływie i coraz to rosnącym zasięgu, zyskał bowiem nieznaną przedtem poczytność, a to dzięki swej żywości, godzonej z tradycyjną ale nie nudną powagą. Otóż do tak zreformowanego, odmłodzonego i wysoko pod względem kulturalnym postawionego „Czasu" wrócił potem, w czasie Wielkiej Wojny, dr Antoni Beaupré, zrazu jako współpracownik pod naczelnym redaktorstwem Starzewskiego, a dopiero po przedwczesnej śmierci tego znakomitego dziennikarza jako redaktor naczelny, które to stanowisko już istotnie aż do zgonu zajmował.

Fakty te notuję dla ścisłości, której wymaga traktowanie każdego przyczynku do dziejów naszej prasy, do dziejów jeszcze nie napisanych, a które tem usilniej trzeba strzedz przed omyłkami, jeżeli idzie o „źródła". Idzie mi o to aby niedokładne informacje nie zwiodły kiedyś ludzi piszących w Polsce o rozwoju i dziejach naszej prasy (której „Czas" był przecie w owych latach bardzo wybitnym przedstawicielem) tak jak wprowadziły w błąd wyborne czasopismo praskie.

W. N.

PÓŁ WIEKU TEMU ZMARŁ ZYGMUNT WĘCLEWSKI

(Pamięci Wielkopolanina, zasłużonego całej Polsce)

Żywe były zawsze tradycje humanistyczne w Wielkopolsce. Liczba zasłużonych mężów, którzy je podtrzymywali, umacniali i propagowali, jest niemała. Dość przypomnieć poetów: Janickiego, Krzyckiego, Kasprowicza i uczonych: Cegielskiego, Morawskiego, Pawlickiego, Ćwiklińskiego i wielu innych. Do ich grona należy Zygmunt Węclewski, filolog wybitny i zasłużony, autor jedynego dotąd jeszcze w szkołach używanego słownika grecko-polskiego.

Urodził się on 1 maja 1824 r. w Międzyrzeczu w Wielkopolsce. Gdy rodzice przenieśli się do Poznana, uczęszczał najpierw do katolickiej szkoły miejskiej, potem do gimnazjum św. Marii Magdaleny, a po trzech latach do gimnazjum fryderykowskiego. Po ukończeniu gimnazjum zapisał się 1845 r. na wydział filozoficzny uniwersytetu wrocławskiego. W r. 1848 złożył egzamin nauczycielski. W jesieni tego samego roku rozpoczął w gimnazjum św. Marii Magdaleny w Poznaniu pracę nauczycielską.

*

Były to czasy, gdy po osłabnięciu prądu romantycznego zwrócono się w piśmiennictwie polskim do literatur obcych, głównie do starożytnej literatury klasycznej, zwłaszcza greckiej. Homer, Aischylos, Sofokles, lirycy greccy, a z łacińskich Horacy i inni znaleźli nowych tłumaczów, jednych starających się o jak najwierniejsze, drugich o jak najpiękniejsze oddanie ich myśli. Do tych ostatnich należeli m. in. L. Siemieński, K. Kaszewski i inni, a do tamtych Antoni Bronikowski i Zygmunt Węclewski.

Od r. 1848 do r. 1863 napisał i wydał Węclewski kilka rozpraw programowych, ułożył słownik łacińsko-polski ora zprzetłumaczył kilka tragedyj greckich i bajki Babriosa. Prace te zwróciły na niego uwagę, tak, że zaproponowano mu stanowisko profesora filologii klasycznej w świeżo otwartej Szkole Głównej w Warszawie. Węclewski, uzyskawszy w tym czasie w uniwersytecie w Halli doktorat filozofii na podstawie rozprawy „De Sophoclis Oedipo rege" przeniósł się istotnie do Warszawy, lecz niedługo został usunięty z katedry razem z kilku innymi profesorami-Polakami, a to przy przemianie w 1869 r. Szkoły Głównej na uniwersytet rosyjski, i musiał odtąd żmudną pracą literacką zarabiać na swoje i licznej rodziny utrzymanie. Obok rozpraw naukowych i artykułów literackich, ogłaszanych w miesięcznikach i poważniejszych dziennikach, układał wtedy i drukował słownik grecko-polski oraz przygotowywał drugie wydanie słownika łacińskiego. Napisał też wówczas gramatykę łacińską. Nie wielkie jednak miał z tej pracy dochody, bo wydawcy i drukarze wyzyskiwali go w straszny sposób. Smutne te przejścia skończyły się na szczęście wkrótce, gdy 27. 10. 1872 r. został powołany na zwyczajnego profesora filologii klasycznej na Uniwersytecie lwowskim. Już w grudniu tegoż roku udał się Węclewski do Lwowa i tam dnia 14 stycznia 1873 r. wygłosił wstępny wykład.

*

Nastał dla Węclewskiego najszczęśliwszy okres w życiu. Mając zapewniony byt, mógł teraz poświęcać się ulubionym studiom oraz pracy nad wykształceniem młodzieży uniwersyteckiej, która chętnie garnęła się doń, słuchając gruntownych a w piękną formę ubranych wykładów. Oprócz tego pracował Węclewski dalej gorliwie nad przekładami trzech wielkich tragików greckich, które wyszły z druku w latach 1873—82. Był delegatem do Rady szkolnej krajowej, w r. 1877 został rektorem Uniwersytetu lwowskiego i mimo coraz bardziej psującego się zdrowia (choroba wątroby) pracował jeszcze przez dziesięć lat bez przerwy, aż do śmierci, która nastąpiła dnia 14 sierpnia 1887 r. Podczas pogrzebu na cmentarzu łyczakowskim we Lwowie przemówił nad grobem drugi filolog lwowski, również Wielkopolanin, profesor Ludwik Ćwikliński, a mowę jego, przedstawiającą rzeczywiste zasługi zmarłego, podał wkrótce w dosłownym brzmieniu oprócz innych dzienników także „Kurier Poznański".

*

Bogatą jest spuścizna naukowa i literacka Węclewskiego. Jego słowniki: łacińsko-polski w dwu wydaniach i grecko-polski, były niezwykłym zdarzeniem w dziejach nauczania języków klasycznych w Polsce, zwłaszcza w zaborze austriackim. Stały one na ówczesnym poziomie naukowym i dziś jeszcze są używane w całej Polsce, chociaż wobec postępów pedagogii i dydaktyki niezupełnie już wystarczają. Dzięki tym pracom stanął Węclewski w szeregu zasłużonych leksykografów polskich, jakimi byli O. Knapski, L. Bobrowski i nieliczni inni.

Z przekładów Węclewskiego ukazały się w druku tragedie Aischylosa, Sofoklesa i Eurypidesa (3 części), Babriosa Ezopowe bajki i komedia Arystofanesa „Eirene", a w rękopisach pozostały bardzo udatne tłumaczenia satyr i listów Horacego, elegii Tibulla, *jedna* komedia Terentiusza („Formio") i dwie Planta („Junak" i „Bliźniacy"), dalej urywki doskonałego przekładu historii Tukidydesa i roczników Tacyta, a także kilka poezyj Goethego i Schillera. Wszystkie przekłady odznaczają się ścisłą wiernością i dzięki temu zachowują nadal wartość, mimo że mamy doskonalsze pod innymi względami tłumaczenia wielkich tragików greckich, dokonane przez Kasprowicza, Morawskiego itd. Jak dobrze znał Węclewski język grecki, świadczy o tym wcale udatny przekład na ten język jednego trenu i prawie całej „Odprawy posłów greckich" Kochanowskigo.

Poza tym napisał Węclewski wiele cennych popularnych szkiców i rozpraw o tragedii i literaturze greckiej, o sztuce greckiej i chrześcijańskiej, o niewiastach w starożytnej Grecji, o komedii rzymskiej, dalej biografie filologa Wolframa oraz poety Berwińskiego i i. Zostawił źródłowe prace o Chwalczewskim, Janickim, Schroeterze, Schoneusie, Krzyckim i Grodku, wydał wzorowo w „Pomnikach dziejowych Polski" „Kronikę książąt polskich" oraz „Pamiętniki Paska". Próbował też sił także w pisaniu wierszy łacińskich, z których drukowany był tylko wiersz na poświęcenie nowego budynku gimnazjum św. Marii Magdaleny w Poznaniu w r. 1858. Mistrzowską była łacina Węclewskiego, jemu też zlecał senat uniwersytecki układanie adresów łacińskich do papieża, cesarza, na otwarcie nowego gmachu sejmowego, na jubileusz Kraszewskiego itd. Napisał też po polsku parę utworów scenicznych, które przechowały się w rękopisie.

*

Tak to żywym słowem i piórem szerzył uczony wielkopolski wiedzę o kulturze klasycznej i szacunek dla niej, zasługując się całej Polsce przez pracę nauczycielską we wszystkich trzech zaborach. Był Węclewski jednym z tych znamienitych Wielkopolan, którzy działalnością swoją zaświadczali nierozerwalność ducha narodowego i jedność kulturalną rozdartych dzielnic. Należy się mu wspomnienie zaszczytne, wdzięczne i trwałe.

Dr. Jan Ujda.

Poznań.

W następnym Dziale:
JAK SZWAJCARZY DBAJĄ O RODZIMĄ MUZYKĘ
list z Lozanny — przez
dra Henryka Opieńskiego

FELIETON KULTURALNY

Trentowski, jako „mistrz stołka“

Napisał dr Stanisław Pigoń, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego

Wyznanie wiary wolnomularza — W Miluzie i we Fryburgu — Wysoki dygnitarz — Książka wyłącznie dla „braci“ — Teozofia wolnomularska — „Światło św. Jana“ — Osobliwe chrześcijaństwo ... — Walka z religią — Zwłaszcza z Kościołem Katolickim — Ze świątyń zrobi się loże! — Wieczny mistyfikator — Janusowe oblicze i jego tajemnica.

KARIERA wolnomularska Bronisława Trentowskiego jest znana wcale dokładnie. W lutym 1840 r. został przyjęty do loży „Parfaite Harmonie“ w Miluzie. Młody, ambitny uczony, od niedawna docent uniwersytetu fryburskiego, liczył na katedrę uniwersytecką; poparcie ze strony możnej organizacji było dla niego, cudzoziemca, nie do pogardzenia.

Wprawdzie widoki na katedrę wnet się mimo wszystko rozwiały, ale Trentowski pozostał już w masonerii do końca życia; znalazł tam atmosferę, odpowiadającą jego umysłowości, i pociągający go teren działania. Od r. 1847 działalność ta związała się ściśle z lożą „Zur edlen Aussicht“ we Fryburgu bryzgowskim. Tutaj w pełni okazała się gorliwość cudzoziemskiego „brata“. Ona to, podparta wybitną inteligencją, wnet mu zapewniła w loży wyjątkowe znaczenie i posunęła wysoko w szczeblach organizacyjnych.

*

„Od więcej niż 30 lat — mówi sam w swym dziele — zajmowałem się i zajmuję z wolnego wyboru moich braci już to, już owo z najwyższych miejsc w moim Wschodzie“. Został „mistrzem stołka“ (Meister vom Stuhl), długi czas był „pierwszym mówcą“ loży, słowem, należał do szczytów fryburskiej masonerii. Przewodnictwa wprawdzie cudzoziemcowi nie oddano, bywał jednak urzędującym zastępcą wielkiego mistrza (zugeordneter Meister). Z w. mistrzem G. A. Fickiem żył w ścisłych stosunkach przyjaźni. Jeżeli zaś chodzi o życie wewnętrzne loży, o ruch idei, nie ulega wątpliwości, że tutaj ster był w ręku Trentowskiego. Jako „pierwszy mówca“ wnosił on pomiędzy braci śmiałość inicjatywy i zaczyn nowych myśli.

Zaczyn ten był wydajny. Za czasów członkostwa Trentowskiego loża fryburska przedyskutowała do gruntu założenia ideowe wolnomularstwa oraz zasady ustroju organizacyjnego. Rezultatem tej pracy był szeroko zakrojony projekt reformy wolnomularstwa, zawarty w tzw. rytuale fryburskim (Freiburger Ritual). Rytuał ten jest oczywiście owocem obrad starszyzny lożowej; nie mniej słusznie można go uważać za produkt myśli przede wszystkim właśnie Trentowskiego. On też, kiedy rytuał został przyjęty, wygotował do niego rodzaj obszernego komentarza, stanowiącego jego rozwinięcie i filozoficzne uzasadnienie. Komentarzem tym jest właśnie dzieło: „Die Freimaurerei in ihrem Wesen und Unwesen“.

*

Dodajmy jeszcze, bo nie będzie to bez znaczenia dla dalszych uwag, że książka ta pomyślana była i zaczęta jako dzieło ezoteryczne, przeznaczone ściśle na użytek wewnętrzny loży; później dopiero autor zdecydował się ogłosić ją drukiem dla wszystkich. Sam on pisze o tym wyraźnie: „Pierwotnie pisałem tę książkę wyłącznie dla braci i przeznaczyłem ją na użytek lóż instrukcyjnych“.

Nie obchodzą nas w tej chwili losy projektowanej reformy fryburskiej. Książka Trentowskiego interesuje nas tu przede wszystkim jako jego dzieło, jako wyraz jego poglądu na świat, rozwiniętego raz nareszcie szczerze, bez przemilczeń i oportunistycznych zakrętów. Nie można jednak nie podkreślić, że pośrednio i bezpośrednio mówi ona bardzo wiele o stosunkach w loży (o co w tej chwili mniejsza) oraz o strukturze światopoglądu wolnomularskiego w ogóle, a religijnego w szczególności.

Rzeczywiście problemy religijne wysunięte są tam na plan pierwszy; niemal połowę dzieła wypełnia wykład tego, co Trentowski nazywa nie teologią, ale teozofią wolnomularstwa, a więc obowiązującej w loży wiedzy o Bogu.

Wysuwając w ten sposób zagadnienie religijne na czoło rozważań światopoglądowych, zdawał sobie Trentowski sprawę, że wybiera drogę nie łatwą, że będzie musiał zwalczać opór i uprzedzenia, szeroko i głęboko zakorzenione wśród samych braci, gdzie elementy ateistyczne były bardzo liczne i silne. Sam przecież przyznaje, że „czysto humanistyczny duch wolnomularstwa pozwala na przyjmowanie ateistów, jeżeli skądinąd nadają się do celów związku. Jeśliby się ich wyłączyło od przyjęcia, byłyby loże nie rzadko bardzo nieliczne („oft dünn bevölkert). Toteż w lożach zasadniczo uważa się przynależność wyznaniową za sprawę prywatną, nie grającą roli przy zjednywaniu członków; czy to więc „chrześcijanin czy żyd, czy też wyznawca innej religii“, — to obojętna, byleby skądinąd byli dla loży pożądani. Przed takim to audytorium rozwijał Trentowski swe poglądy teozoficzne.

*

Światopogląd wolnomularski, zdaniem Trentowskiego, na trzech głównych spoczywa filarach: na właściwym pojęciu Boga, na takimże pojęciu człowieka, jego mocy, obowiązków i celu, wreszcie na uznaniu tzw. światła św. Jana.

Boga pojmuje on jako stwórcę świata (Wielki Budowniczy) zarazem też jako osobowość; odrzuca zatem stanowisko zarówno materialistyczne, jak i panteistyczne. Poznanie Boga — zdaniem jego — dokonywa się na drodze przyrodzonej, dzięki potędze umysłu ludzkiego; jakikolwiek udział objawienia jest tu całkowicie wyłączony. Trentowski zatem wyznaje teizm; mieni się „najczystszym teistą“ i głosi teizm za najwyższą formę religii, gwarantującą jej powszechność.

Dodajmy znowu, że tak stawiając sprawę, rozumie Trentowski, iż występuje wbrew opinii znacznej części braci. „Materialiści i panteiści — pisze — których wielu jest w naszym związku, tudzież większość braci, którzy z góry odrzucają wszystko, co jest w zgodzie z nauką kościelną, będą na pewno niezadowoleni z tego wniosku“. Nie wątpi jednak, że ich zdoła przekonać.

Bóg osobowy obiektywizując się stwarza świat; najwyższą zaś formą stworzenia jest człowiek, bo w nim osobowość, pierwiastek boski, dochodzi do samoświadomości. Człowiek więc jest istotnym synem Boga, równym mu co do natury wewnętrznej. Duch jego wyposażony jest w dar twórczy, który go i w działaniu czyni podobnym Bogu. Ten dar właśnie nazywa się „światłem św. Jana“ i on rozstrzyga o przeznaczeniu człowieka na ziemi. „Światło to — to inteligencja Boga w człowieku, ogień niebieski, genialność, która tworzy wszystkie umiejętności i sztuki i ukazuje nam prawdę samą w sobie“.

Światło św. Jana, ów promień prometejski, dany duchowi ludzkiemu, jest zarazem fundamentem jego nieśmiertelności. Trentowski przyjmuje nieśmiertelność duszy wyobrażając ją sobie w formie coraz nowych wcieleń, tzn. palingenezy. Wiarę natomiast w niebo i piekło odrzuca zdecydowanie; są to tylko, zdaniem jego, stany duszy: „są faktem mojej pewnej wiedzy i mego sumienia“, natomiast pojęte jako forma nagrody czy kary za życie ziemskie, są „baśnią“ i „moralnym nonsensem“. Uznając Boga, absolutne dobro — zła absolutnego Trentowski nie uznaje, odrzuca też wieczne potępienie.

Nie uznaje także grzechu pierworodnego, naukę o nim ma za „kiepsko wymyślony mit, który ma oddać duchowieństwu włodarstwo łask niebieskich i utwierdzić na ziemi teokrację“. Nauka o grzechu pierworodnym — zdaniem jego — degraduje człowieka, uzależnia go „od objawienia nadprzyrodzonego, od łaski Odkupiciela i jego kościoła, od niebieskich mocy sakramentów itd.“.

Jak widzimy, z tego podstawowego założenia wynikają w wolnomularskim systemie religijnym Trentowskiego bardzo daleko idące konsekwencje. Jest rzeczą oczywistą, że w systemie tym nie ma miejsca dla Chrystusa. Nie było upadku rodzaju ludzkiego, nie ma też potrzeby zstąpienia Syna Bożego, zbawcy świata. Toteż naukę o Chrystusie poczytuje Trentowski również za mit, za „teurgiczny fabrykat“ (choć zdaje się uznawać historyczność postaci Jezusa i powtarza zuchwałą baśń, że działał pod wpływem idei wolnomularskich), a cześć Jego w Kościele za fetyszyzm.

*

Sprawa jest całkowicie jasna. Według wyznania wiary, zawartego w ostatnim jego dziele, w testamencie filozoficznym, Trentowski był „najczystszym teistą“, ale nie był chrześcijaninem, cóż dopiero mówić: katolikiem.

Jeżeli siebie i braci z loży nazywał chrześcijanami, „jedynie prawdziwymi chrześcijanami“, to dlatego, że posługiwał się tym słowem w osobliwym, swoistym znaczeniu.

Według tego człowiek, prawdziwy syn Boży, z naturą Bożą współistotny, ma wprawdzie na drodze swego postępu do pokonania zło; zło to w nim leży, w jego woli, która będąc wolną może tłumić w duszy pierwiastek boskości, a dopuszczać do władania pierwiastki zwierzęce zewnętrznego człowieka. Opanowanie tych wypadów zwierzęcości, oczyszczenie w duszy światła św. Jana, jest zadaniem moralnym życia i wytyczną owej palingenetycznej drogi postępu.

Wynik końcowy usiłowań, kres drogi, jest niewątpliwy: boskość zwycięży w człowieku, synostwo Boże ziści się w pełni, człowiek każdy stanie się równy Bogu nie ilościowo, lecz jakościowo, stanie jako „ziemski bóg“, bogo-człowiek (Gottmensch), jako sam Chrystus, zbawca świata. W ten sposób wolnomularstwo doprowadza ludzi do pełnego synostwa Bożego i „jeśli ma tęgich wychowanków, jest w stanie wytwarzać samych Chrystusów“ („lauter Christus zu bilden“).

W tym sensie nazywa Trentowski wolnomularstwo „prawdziwym chrześcijaństwem“ i z dumą przeciwstawia je chrześcijaństwu dotychczasowemu: „Wy chcecie chrześcijan — pisze — my chcemy Chrystusów, z których każdy ma być Ecce Homo; wy chcecie chrześcijan, a my zbawicieli świata, wielkich mężów i dobroczyńców ludzkości“. Oczywiście tak pojęte wolnomularskie „chrześcijaństwo prawdziwe“ nie ma z chrześcijaństwem historycznym nic wspólnego.

*

Inaczej zresztą być nie mogło. Wolnomularstwo porywając się do zjednoczenia wszystkich religij, sprowadzając je do wspólnego mianownika „najczystszego teizmu“, stawało ponad kościołami, ponad wyznaniami, zmierzało do utworzenia jednego, prawdziwie powszechnego „niewidzialnego kościoła ludzkości“: Stawiając humanitaryzm jako najwyższy cel dążenia zbiorowego ludzkości skupia wolnomularstwa ludzi bez względu na rasy, wyznania, narodowości, gromadzi „wszystkie dzieci Boga i ziemi“; tym samym żadnemu z wyznań, kościołów cząstkowych, wyłączności i powszechności przyznać nie może. Więcej, kościołom owym wypowiada walkę.

W rzeczywistości sprowadza się to w książce Trentowskiego do walki na jednym tylko froncie: do ostrej, namiętnej walki z Kościołem Katolickim i z chrześcijaństwem w ogóle. W tej walce był Trentowski szermierzem zawziętym. Piętrzył zarzuty, wyciągając je już to z nauki, już też z historii Kościoła; wszystkie upadki i zabłądzenia ludzkości kładzie na jego rachunek. „On był duchowym sprawcą wszystkich jej czynów i on jeden jest za nie odpowiedzialny“. Ale zbliża się już kres tego władania.

Nie cofa się autor przed miotaniem pod adresem Kościoła gróźb, bardzo wiele mówiących: „Baczność — woła — nieprzejednani wrogowie! Zalecamy wam zastanowienie się i przezorność. Już dwukrotnie wypędzono was z waszych świętych, katolickich i powszechnych kościołów: raz za reformacji, drugi raz za wielkiej rewolucji francuskiej. Pomyślcie, że może wcześniej, niż przypuszczacie, nadejdzie czas, w którym wolnomularstwo, ten wszechosobowy kościół przyszłości, w waszych wspaniałych katedrach i monasterach odbywać będzie swe prace lożowe ku radości i uszczęśliwieniu rodzaju ludzkiego!“

Jednym słowem, widzimy, że w walce, jaką masoneria prowadzi z Kościołem, chodzi nie o skuteczną obronę, nawet nie o zwykłą satysfakcję zwycięstwa; chodzi o spadek, o ster życia duchowego ludzkości. Wolnomularstwo ma być następcą (Nachfolger) Kościoła Katolickiego, toteż obecnie traktuje go jako wroga głównego („Erzfeindin“).

Trentowski jest głęboko przeświadczony, że organizacja wolnomularska przemoże organizację Kościoła, teozofia lóż zasłoni jego teologię, że na gruzach kultury, wzniesionej przezeń w ciężkich zapasach ze złem, w którym „leży świat“, — wolnomularstwo wznosić będzie inną, której fundamentem będzie uznanie bogo-człowieczeństwa, a osią wzrostu łatwo-optymistyczna ewolucja, celem zaś: ludzkość Chrystusów.

*

Wolnomularski system teozoficzny Trentowskiego tak szczegółowo jest obmyślany i skonstruowany, rozwinięty z takim ogniem przeświadczenia, że szczerość jego nie może podlegać wątpliwości. Jakimkolwiek się wydawał autor jego za życia w rozmaitych stosunkach z rozmaitymi ludźmi — tutaj niechybnie był cały i autentyczny. Żegnając się z życiem, jak Konrad Wallenrod odrzucił kryjący go długi płaszcz z gestem raz nareszcie szczerej wyniosłości: „Oto są grzechy mojego żywota!“ Książka „Die Freimaurerei“ jest ostatecznym wyznaniem wiary, odsłania bez reszty właściwe poglądy filozoficzne, a zwłaszcza religijne, autora. Jeżeli nawet równocześnie w stosunkach z ludźmi spoza loży wydaje się on innym, chociaż wyraźnie innym się mieni, nie można się temu dać zwodzić; są to wszystko pozory i celowe mistyfikacje.

Autor najobszerniejszej naukowej monografii o Trentowskim *) pisze:

*

„Właśnie w czasie najżywszego w niej (tj. w loży) udziału przechylał się Trentowski na stronę katolicyzmu, aż wreszcie uznał się w liście do Zdanowicza katolikiem, tylko nie średniowiecza, ale XIX w.“.

Prawdziwa prawda w tej sprawie leży na przeciwległym biegunie.

Korespondent Zdanowicza, pomocnik Czartoryskiego i Zamoyskiego, najoddańszy przyjaciel i współpracownik Z. Krasińskiego, paszportowy ni to kalwin, ni katolik, ani kiedy się podawał za kalwina, ani gdy się przyznawał do katolicyzmu, ani nawet wtenczas, gdy po myśli i woli autora „Przedświtu“ występował w obronie katolicyzmu, — nie był w gruncie rzeczy ani katolikiem, ani nawet chrześcijaninem; był „najczystszym teistą“ i wraz z braćmi reformowanej loży fryburskiej „Zur edlen Aussicht“ taki teizm uznawał za klucz jedynie rozwiązujący zadania człowieka i ludzkości.

W jaki zaś sposób ten człowiek, autor wielu dzieł i mnóstwa listów, uczony, nauczyciel, publicysta i czynny polityk, zdołał tak się zakonspirować, potrafił tak zręcznie przelawirować między dwoma stanowiskami: jednym, egzoterycznym, na pokaz dla szerszego otoczenia i dla narodu, drugim, długo tajonym, ezoterycznym, do użytku dla braci lożowych, — tu już jest niepojęta tajemnica tego filozofa o janusowym obliczu.

Stanisław Pigoń.

Kraków

*) Wł. Horodyski „Bronisław Trentowski“. Kraków 1913, Akademia Umiej., str. 283.

Nowoczesne cmentarnictwo w Poznaniu

Na krańcach naszego miasta powstał pięknie i pomysłowo rozwiązany cmentarz w nowoczesnym układzie, któremu ze względu na interesującą strukturę, odrębną od dotychczasowych miejsc „wiecznego spoczynku" — należy poświęcić kilka uwag.

Głównym ośrodkiem jest parafia św. Jana Vianney w Sołaczu, skupiająca okoliczne dzielnice, jak część Urbanowa i Grudzieniec, jako aneksy oraz Golęcin, Podolany, Strzeszyn i Strzeszynek. Po 6-letnich staraniach zrealizował budowę cmentarza proboszcz tej parafii ks. Henryk Lewandowski. Miał on najtrudniejsze w całej diecezji zadanie do spełnienia, polegające na uzyskaniu gruntów. Początkowo zamierzano stworzyć jeden cmentarz centralny w Junikowie dla wszystkich parafii. Zamiaru tego zaniechano i postanowiono stworzyć na 5 różnych krańcach miasta tyleż cmentarzy gminnych.

Obszar cmentarza wynosi 2,5 ha — czyli 10 morgów i dzięki swej różnorodnej konfiguracji terenu posiada urozmaicone partie po mistrzowsku dostosowane do potrzeb. Pomysłowe rozwiązanie zawdzięcza się projektodawcy cmentarza dyrektorowi Ogrodów Miejskich p. Wł. Marcińcowi.

Charakteryzując ogólnie należy podkreślić, że układ jest prosty i przejrzysty w nowoczesnym ujęciu prostokątnym, a przez to pozbawiony zawiłych dróg dezorientacyjnych. Jak zwykle podzielony jest ów areał ziemi na klasy, a każda z nich tworzy jedną dla siebie zamkniętą całość. Zawiera za tym 4 klasy oraz cmentarzyk dziecięcy, odgraniczone miejsce dla dzieci niechrzczonych i partię niepoświęconą, jako odrębne cząstki bardzo harmonijnie zmontowane z całością. Do strony zachodniej przylega część gospodarcza z mieszkaniem ogrodnika-grabarza i innymi budynkami. W całości architektonicznej dominują głównie dwa elementy: drzewa z krzewami i żywopłoty wiecznie zielone (tuje), które w porze zimowej nie pozbawiają cmentarza zieleni.

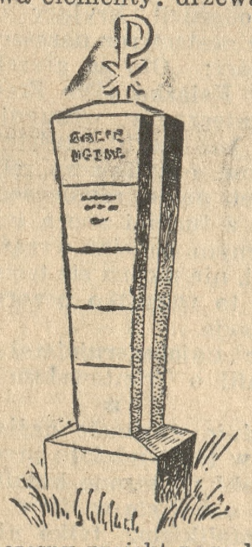

Nowoczesny projekt nagrobku.

W środku cmentarza wznosi się projektowany przez arch. Wasiewicza okazały krzyż, od którego odbiegają w prostych kierunkach cztery główne aleje, noszące symboliczne nazwy, jak Al. Zbawienia, Trójcy Przenajśw. i t. d., wysadzone polską brzozą wzgl. lipami. Podobne drogi obiegają krańce cmentarza i tu w części frontowej — (południowej) rozmieszczono jeszcze między drzewami skupiny krzewów liściastych naprzemian z iglastymi — tworzące ładne obramowanie przy umiejętnym ugrupowaniu elementów roślinnych.

W linii prostej na przedłużeniu krzyża pobudowana zostanie na obszernym wolnym polu kaplica, a za nią w końcu cmentarza w jego części dziecięcej figura M. Boskiej.

W bardzo pomysłowy sposób zostały rozlokowane pola z odpowiednimi klasami. Tuż za krzyżem odbiegają równolegle do głównej alei po obu jej stronach drogi boczne, przy których rozmieszczono groby I-klasy, obramowane w grupach po 2, 3 lub 4 żywopłotem wiecznie zielonym. Są to tzw. groby altankowe, odsunięte od gwaru głównych arteryj, gdzie w cichości i odosobnieniu można się pomodlić i wyżalić. Całość ujęta jest znów w żywopłot, odgraniczający ową klasę od dróg głównych i klas sąsiednich.

Przed krzyżem tj. w części południowej rozplanowano na tych samych wysokościach klasę II. Jest ona więc również położona po bokach głównej alei — jednak nie posiada grobów altankowych, a przewidziane są w układzie 2 rzędy grobów (po 8 z każdej strony ścieżki) przedzielone od następnego kompleksu żywopłotem — mówiąc inaczej — każde dwa rzędy grobów otacza z dwuch stron żywopłot.

Przenieśmy się myślą po tej linii na północny kraniec cmentarza. Tam więc na przedłużeniu osi głównej po obu jej bokach rozłożony jest cmentarzyk dziecięcy z projektowaną figurą M. Boskiej. Stanowi on znowu odrębną całość, ujętą w żywopłoty, gdzie wśród barwnych kwietników spoczywać będą anielskie dusze dziecięce. I tam na ustroniu spotykamy jeszcze odgraniczone miejsce nieświęcone ze swoim specjalnym przeznaczeniem.

W ten sposób przedstawiałby się środek cmentarza. Część wschodnia, posiadająca poziom równym partiom centralnym, zawiera w całym swym kompleksie areał przeznaczony dla klasy IV.

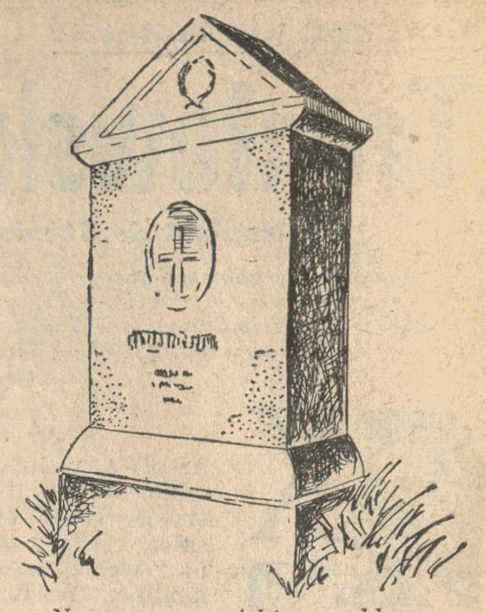

Nowoczesny projekt nagrobku.

Połać zachodnia uzyskała na skutek nierówności terenu — po przeprowadzeniu prac niwelacyjnych - mniej więcej jednakowe nachylenie, lekko opadające ku zachodowi. W tej partii rozmieszczono klasę III i IV. Ostatnia położona w odcinku północnym podobna jest w charakterze do poprzednio opisanej. Trzecia przedstawia ostatni typ pomysłu architektonicznego, który został rozwiązany w układzie tarasowym. Dwa długie rzędy grobów stanowią jeden taras, który od następnego dzieli niski cięty żywopłot z ligustru. Tu na bocznych dróżkach przewidziane są murowane schodki.

We wszystkich klasach ustanowił ks. Lewandowski jednolite wysokości nagrobków. Utrzymane w stylu nowoczesnym wznosić się będą na tle żywopłotów od których będą nieco niższe. Aby uniknąć równorodności i dysharmonii każdy projekt nagrobka musi przejść przez biuro parafialne. Jedyny wyłom stanowią groby ludzi zasłużonych, rozplanowane w partii zachodniej w pasie na pograniczu cmentarza właściwego z częścią gospodarczą, gdzie wyrosną wysokie drzewa, u stóp których biegnie ściana z żywopłotu oraz naprzemian poprzeplatane skupiny krzewów liściastych z drzewkami iglastymi.

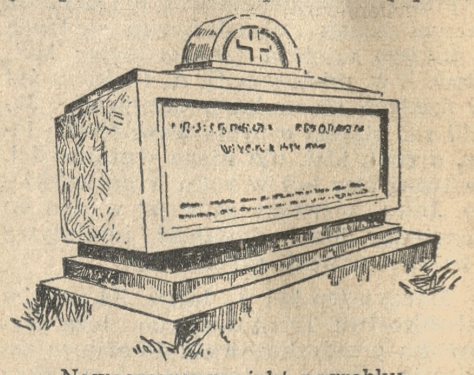

Nowoczesny projekt nagrobku.

Poznań zyskał w ten sposób nowy przybytek, założony fachowo i racjonalnie, przez co weszła piękna jednostka do kultury naszego miasta.

J. A. WITOLD ALKIEWICZ

Radio ratuje...

W porównaniu z innymi środkami służącymi do porozumiewania się i do rozpowszechnienia wiadomości wybija się radio na pierwsze miejsce. I bynajmniej nie zagraża mu żadna konkurencja i nic nie zdoła mu tego pierwszego miejsca odebrać, gdyż radio ma tak wiele cennych właściwości, właśnie jako środek do rozpowszechniania wiadomości, że żaden inny z dotychczas znanych nie zdoła mu dorównać. Jest to wynikiem pewnych charakterystycznych dla radia cech. Najważniejszymi spośród nich są szybkość i bezpośredniość informacyj. Te cenne właściwości radia oddały niejednokrotnie cenne usługi całym rzeszom podczas wypadków, zagrażających całości mienia i życia ludzkiego. Niejednokrotnie też zdarzały się takie wypadki, że ten wspaniały instrument, oddany wielu tysiącom i setkom tysięcy ludzi na służbę, oddawał całą swą moc i dalekosiężne, na wszystkie strony świata działanie dla jednostki ludzkiej, której życie znalazło się w niebezpieczeństwie.

Pilot jednego z samolotów amerykańskich, utrzymujący stałą komunikację z Ameryką południową, zauważył mały statek rybacki, rzucony przez wzburzone fale oceanu na skaliste wybrzeże. Operator radiowy na pokładzie samolotu porozumiał się natychmiast z swoją bazą na lotnisku w Rio de Janeiro i w ten sposób wysłał z tego portu pomoc na ratunek rozbitego statku.

Nie dawno jedna z rzek w Argentynie, Mendoza, zaczęła nagle wzbierać, mimo iż nie było właściwie żadnego przewidzianego powodu ku temu. Dla zbadania tajemniczej sprawy wysłano lotnika, który wkrótce dotarł prawie do źródeł tej rzeki, znajdujących się w wysokich Andach. Pilot tego samolotu zauważył po drodze, że dolina jednego z dopływów tej rzeki została zamknięta przez lodowiec i spiętrzona fala, wysoka na 20 metrów płynie w dół rzeki. I znowu fala radiowa poniosła na lotnisko wiadomość, która podana natychmiast dalej przez radiostację, zdołała na czas uprzedzić wszystkich mieszkańców przed grozą strasznej powodzi.

Polskie Radio odegrało bardzo ważną rolę podczas pamiętnej powodzi w zachodniej Małopolsce przed kilku laty. Gdy wszelkie sposoby porozumienia się z odciętymi przez wzburzony żywioł zawiodły, pozostały tylko fale radiowe dla przekazywania wiadomości na zalane obszary. I niejednej zrozpaczonej rodzinie przyniosło radio radosną wiadomość, że syn lub córka, ojciec lub matka są zdrowi i cali, że wyszli bez szkody z strasznej katastrofy żywiołowej.

Straszny i tragiczny sygnał S. O. S., rozlegający się w przestworzach ma dzisiaj wiele więcej prawdopodobieństwa, że odniesie pożądany skutek. Fale radiowe niosą ten sygnał po szerokim świecie, i ktokolwiek go uchwyci podaje go tam, skąd już możliwe jest wysłanie pomocy dla ludzi znajdujących się w niebezpieczeństwie. Czy to lotnik zabłąkany w pustkowiu podbiegunowych lodów, lub innych niezamieszkałych krain, czy to statek rzucony na bezludne skały, wysyłają na fali radiowej wezwanie o pomoc, na które każdy, kto je usłyszy obowiązany jest pospieszyć. Dzięki fali radiowej wiele istnień ludzkich uratowało się od zguby i strasznego, długiego wyczekiwania śmierci z wycieńczenia lub głodu.

Z WYSTAWY KU CZCI GIOTTA WE FLORENCJI
Rzeźba Arnolfo di Cambio — fragment studni w Perugii.

Warszawa, w sierpniu.

Podobno jest teraz lepiej niż przed rokiem. Tak twierdzą ci, którzy o najróżniejszych zagadnieniach obradują przy stolikach... kawiarnianych. Ich zdaniem pożyczanie od kogoś pieniędzy jest nadal sprawą trudną, ale dziś jakoś łatwiej zarobić kilka złotych. Może mają rację?!

W każdym razie sfery przemysłowe i handlowe, choć — jak wiadomo — liczebnie bardzo ustępujące stanowi rolniczemu, podejmują od kilku miesięcy na wielką skalę zakrojoną inicjatywę wyszukiwania nowych terenów przemysłowych, a tym samym zarobkowych. Inicjatywa ta idzie głównie w kierunku odszukania nowych surowców. Dotychczas mamy ich nie dużo i zależni jesteśmy w dużej mierze od zagranicy. To też inicjatywa „usamodzielnienia się" zasługuje na uznanie. Dobra, silna, nowoczesna armia — to jeden atut, a obfitość surowców drugi!

Poszukiwania toczą się w całym kraju i coraz to nadchodzą wiadomości o pomyślnych wierceniach w nowych punktach zagłębia naftowego, że tam doszukano się rudy, tam szlachetnych cennych kruszców, ówdzie natrafiono na wspaniałe warstwice węgla. Terenem próbnych wierceń i poszukiwań jest także Wielkopolska oraz Pomorze, dzielnice dotychczas niedoceniane — powiedzmy — geologicznie. A jednak kryją w sobie skarby, jak tego dowodzą raporty z poszukiwań węgla.

Równolegle z pracami nad odkryciem skarbów ukrytych w ziemi prowadzi się badania w przemyśle włókienniczym, który dotychczas w przeważnej części posługuje się zagranicznymi surowcami. Chodzi głównie o zastąpienie bawełny włóknami takiej rośliny, którą można by uprawiać w naszym klimacie.

Swego czasu przeprowadzono już pomyślne próby z lnem i konopiami. Włókna ich dostosowano do wymagań technicznych przeróbki na wielkich maszynach włókienniczych. Przerobione włókna udało się „skontonizować" i tym samym upodobnić do bawełny. Już w bieżącym roku produkcja „kotoniny" osiągnie 10 pct ogólnego zapotrzebowania bawełny. Jak na początek wynik bardzo pomyślny.

Ale „kotonina" jest droga i dlatego szuka się rośliny, której uprawa i przerabianie byłoby tańsze. Za wzorem kilku krajów zwrócono uwagę na możliwości przerabiania roślin z gatunku pokrzywowych, o włóknach podobnych do włókien konopi. Wszak Niemcy już w czasie wojny światowej wyrabiali z pokrzyw swetry, a później nawet mundury!

Jak mówią w Warszawie, specjalna komisja prowadzi już badania nad możliwością zorganizowania sporych plantacyj roślin pokrzywowych i zużytkowania ich w przemyśle włókienniczym. Byłby to surowiec tani i przede wszystkim krajowy.

Zainteresowano się także wynalazkiem pewnego łodzianina, który drogą żmudnych prób odkrył możliwość wyrabiania materiałów z niejednych części wnętrzności zwierząt. Podobno wynalazek ten — w produkcji na szerszą skalę — jest tani, trwały i niezbyt skomplikowany. A no, zobaczymy!

Głośny już dziś na całym świecie „lanital", wełna z mleka, którego produkcja we Włoszech — gdzie tę syntetyczną wełnę wynaleziono — rozwija się coraz bardziej, zainteresował także polski przemysł włókienniczy. Ale z „lanitalem" jest sprawa nieco skomplikowana, czego najlepszym dowodem, że montowana w Polsce już od szeregu miesięcy fabryka „lanitalu" do tej pory nie zdołała podjąć normalnej produkcji.

Aby wyczerpać wszystkie pogłoski na temat badań i poszukiwań surowców włókienniczych, należy wspomnieć o prowadzonych pertraktacjach o nabycie odpowiednich terenów w Brazylii, gdzie polski przemysł włókienniczy założyłby własne plantacje bawełny, tego zasadniczego i najważniejszego surowca. Na plantacjach znaleźliby zatrudnienie polscy wychodźcy, przyzwyczajeni do klimatu, a przede wszystkim zaznajomieni z pracą na takich plantacjach. Tak więc sprowadzalibyśmy nadal bawełnę z zagranicy, ale uprawioną polskimi rękami.

Poczekajmy cierpliwie, może bliski już jest dzień kiedy spacerować będziemy w ubraniach „wprost od krowy" i kiedy z konieczności będzie trzeba przekreślić powiedzonko „nagi w pokrzywach"!

A —Z.

Polacy i „nasi" na szerokim świecie

Notatki z wycieczki motorowcem „Piłsudski"

O Polakach na szerokim świecie najróżniejsze mają wyobrażenia. Wielu jest za granicą takich, którzy tylko na obserwacji się opierając, zastanawiają się nad naszą przynależnością rasową. W każdym poselstwie przecież są Żydzi. Każdy Żyd na świecie mówi o swoim „polskim" pochodzeniu. Tej opinii o nas nie mogły naprawić polskie wycieczki morskie. Skoro do portów zagranicznych przybywały okręty polskie, to schodzili z nich przeważnie „nasi".

Ostatnia wycieczka motorowca „Piłsudski" do Amsterdamu, Oslo i Kopenhagi zapowiada w tym względzie zwrot ku lepszemu. Nie było już tylko Żydów i „warszawistów", stanowiących z Żydami „zgrane" towarzystwo. Poznańczyków i Pomorzan nie potrzebowaliśmy już szukać gdzieś w „podziemiach" okrętu przy pracy, przy maszynach. Na pokładzie okrętu było 127 pasażerów z ziem zachodnich. To zainteresowanie turystyką morską u polskiego społeczeństwa na ziemiach zachodnich niech wzrasta. Będzie z tego pożytek bardzo wielki!

*

Na polskie okręty wycieczkowe, jak we wszystkich krajach z przymusową gospodarką dewizową, wsiada się bez pieniędzy. Pasażerom pieniądze zamienia się na żetony, okrętowe środki płatnicze, za które otrzymać może przepisaną ilość walut zagranicznych w okrętowym kantorze wymiany. Lojalność „naszych" do tego porządku walutowego ma już swoją opinię za granicą. Kiedy statek stanął u wyjścia z Kanału Kilońskiego, kiedy kantor wymiany nie był jeszcze czynny, Żydzi mieli pieniądze, aby kupować od Niemców papierosy i trunki po cenach strefy wolno-cłowej. Takim urabianiem nam opinii o naszej lojalności wobec przepisów walutowych winny się zająć kompetentne władze. Jeśli w przyszłości przy wsiadaniu na okręt więcej żydków z opłaconymi biletami okrętowymi odprowadzi się do aresztu, to nic na tym nie straci linia okrętowa a wycieczki staną się bardziej jeszcze polskie.

*

W Amsterdamie legitymacja dziennikarska toruje nam drogę do największej szlifierni diamentów na świecie. Jeden z dyrektorów wielkiego przedsiębiorstwa daje nam fachowe wyjaśnienia. Prawidłowo szlifowany diament na 58 ścian. O wartości decyduje barwa, rozmiar i czystość. Całe przedsiębiorstwo jest oczywiście własnością Żydów. Pracownicy w 99 procentach są Żydami. Bierzemy do rąk diamenty wartości 100 tys. zł!

Kiedy żegnamy dyrektora, mającego wygląd wytwornego arystokraty żydowskiego, z ust jego padają słowa: „Ja do Polski zapewne nie pojadę. Byłem w Polsce kiedyś przed 40 laty..." A więc posiada świadomość tego, że pochodzi z Polski, jako żydowskiego rezerwuaru.

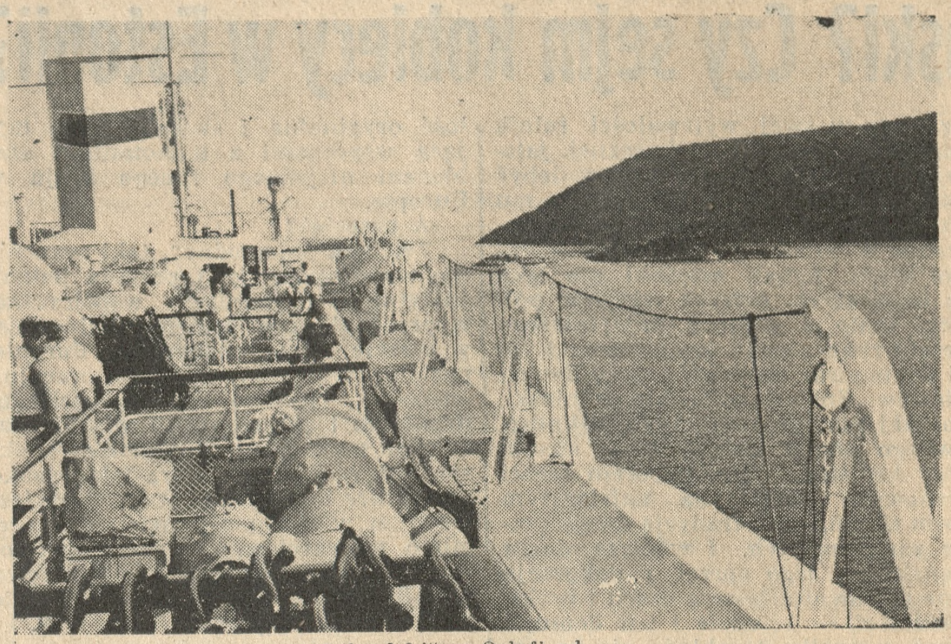

Pilsudski" w Oslofiord.

Właścicielem największego kina w w Amsterdamie jest niejaki Tuschiński, o którym mówiono nam, że jest Polakiem z pochodzenia. Przypadek zrządził, że poznajemy p. Tuschińskiego. Z wyglądu „polskość" Tuschińskiego jest bardzo łatwa do rozpoznania. Typowy Żyd. Po zamienieniu kilku słów po niemiecku p. Tuschiński zaczyna mówić po polski. „Ja też — powiada — byłem Polakiem przed 30-tu laty. Teraz jestem Holendrem". A więc drugi z polskiego rezerwuaru. A w Amsterdamie jest ich podobno 95 tys., jak nas poinformował prawdziwy Holender przed pałacem pokoju w Hadze.

*

Wycieczka „Piłsudskim" dała wiele jeszcze innych spostrzeżeń o Polakach i „naszych Polakach" na świecie. Mieszają nas często z Żydami, ci zaś często legitymują się „polskością", jeśli inne pochodzenie nie jest wygodniejsze. Ale zaczyna być inaczej. Na okręcie Poznańczycy i Pomorzanie z Żydami się nie mieszają. Żydzi żyją już sami ze sobą, tworząc rodzaj „ghetta" okrętowego. Maluczko, a będzie jeszcze lepiej.

E. P.

Żydzi kupują w Kanale Kilońskim papierosy.

Pp. Łabuńska i Pluciński w nowej sztuce „Dwaj mężowie pani Marty", granej w poznańskim Teatrze Polskim.

Dolar wartości 1000 dolarów

W m. Ontario (stan Ontario, U. S. A.) wstąpił pewnego dnia do magazynu z gotowym ubraniem niejaki Bill Whittington. Kupił stare, znoszone ubranie i zapłacił za te, jak je nazwał, „łachy" pół dolara. Gdy, przyszedłszy do domu, obszukał kieszenie, znalazł w jednej z nich stary, wycofany już z obiegu banknot dolarowy. Pokazał ów banknot znajomemu urzędnikowi bankowemu, który stwierdził, że jest to okaz rzadko spotykany już i bardzo wartościowy, pochodzi bowiem z roku 1866 po zakończeniu wojny domowej w U. S. A. Na całym świecie istnieją tylko dwa banknoty jednodolarowe tego typu. Ucieszony tym, opowiadał Whitington na wszystkie strony o swoim banknocie, spodziewając się, że może znajdzie się amator. Istotnie, pewnego poranku zjawił się u Whittingtona zbieracz - amator numizmatów, do którego doszła wieść o rzadkim banknocie z 1866 roku. Po dokładnym obejrzeniu banknotu zbieracz ofiarował — 1000 dolarów za białego kruka. Dodać należy, iż szczęśliwy nabywca starego ubrania i jeszcze szczęśliwszy znalazca rzadkiego banknotu w kieszeni „łacha" był bezrobotnym. W nieoczekiwany sposób wybrnął z kłopotów.

NOWINY TECHNICZNE

Samolot nie wymagający lotniska

W połowie ubiegłego miesiąca, a więc w pełni dziennikarskiego „sezonu ogórkowego", pojawiła się wśród depesz prasy codziennej skromna notatka, że znany niemiecki konstruktor, prof. Focke w Bremie, skonstruował nowy typ helikoptera (słowo to pochodzi z greckiego i oznacza „latawiec śrubowy"), na którym pobito wszelkie dotychczasowe rekordy osięgając wysokość 2,500 m, szybkość 122,5 km/godz, i dystans 16,4 km. Wiadomość ta nie wzbudziła wśród szerokiej publiczności większego zainteresowania, boć przecież wyniki te są dość mizerne w porównaniu z tym, czego bez trudności dokonuje się na nowoczesnych samolotach.

— A zresztą — pomyśli sobie przeciętny obywatel tego świata — poco to wszystko, kiedy posiadamy lotnictwo wypróbowane, szybkie, bezpieczne a więc niemal że doskonałe?

Tak jest rzeczywiście, a jednak...

Samoloty nasze mimo wszystkich swych zalet posiadają jedną wielką wadę, z której wynikają poważne niedogodności, zdolność lotu samolotu opiera się bowiem na szybkości i dlatego też samolot nie możne wznieść się pionowo w powietrze ani też opuścić się po linii pionowej na ziemię. Dla osiągnięcia szybkości koniecznej do lotu samolot musi mieć odpowiedni rozbieg przy starcie, przy lądowaniu zaś, dla zniszczenia nadmiaru szybkości, konieczny jest odpowiedni wybieg. Start i lądowanie wymagają więc odpowiednich i obszernych terenów, kosztownych w utrzymaniu. Tereny te ze względu na wielki obszar znajdują się przeważnie na krańcach miast, co w komunikacji lotniczej powoduje straty czasu na dojazdy . Poza tym start i lądowanie stwarzają poważne momenty niebezpieczeństwa i wreszcie start z rozbiegiem wymaga poważnej nadwyżki mocy silnika, niepotrzebnej do właściwego lotu co bardzo ujemnie wpływa na kalkulację handlową lotnictwa komunikacyjnego.

Wszystkie te niedogodności odpadają przy helikopterach a raczej odpadałyby, gdyby udało się opracować odpowiednie konstrukcje.

Idea samolotu, wznoszącego się pionowo i lądującego pionowo na każdym, najmniejszym nawet miejscu, nie jest nową. Spotykamy ją już w zamierzchłych czasach a jednym z pierwszych jej reprezentantów jest niewątpliwie „latający dywan" z arabskich bajek „Tysiąca i jednej nocy", lądujący na balkonie pałacu sułtańskiego. Pierwsze podejście techniczne do tego problemu i myśl zastosowania śruby nośnej łączy się z nazwiskiem genialnego Leonarda da Vinci. Pomysł Leonarda poszedł w zapomnienie i pojawia się ponownie dopiero w połowie 18 wieku zaprzątając od tego czasu bez przerwy głowy licznych konstruktorów, i tak do wojny światowej przez historię śrubowców przewija się przeszło sześćdziesiąt nazwisk, które trudno tu wyliczać. Podczas wojny sprawa helikopterów znalazła się, po pierwszych sukcesach samolotów, w kręgu najżywszych zainteresowań poszczególnych sztabów generalnych, lecz otoczona była najściślejszą tajemnicą wojskową. Mimo wielu wysiłków i niemałych nakładów finansowych nie otrzymano żadnych wyników praktycznych.

Niepowodzenia, cechujące całą historię śrubowców, nie zrażają wcale następców, których liczba po wojnie znacznie wzrasta. W roku 1925 występuje po przeszło 6-cioletnich próbach Hiszpan De la Cierva ze swym „autożyrem". Konstrukcja ta, posiadająca niewątpliwie liczne zalety, nie rozwiązuje jednak właściwego zagadnienia, dając jedynie lądowanie niemal prostopadle z minimalnym wybiegiem, podczas gdy start pionowy pozostaje nadal kwestią otwartą.

Właściwa historia śrubowców rozpoczyna się dopiero w roku 1927, kiedy D'Ascanio w Rzymie wznosi się na wysokość 18 m i odbywa lot na dystansie jednego kilometra w czasie 8 min. i 45 sek. Wyniki praktyczne uzyskują wkrótce również Belgijczyk Florinne, Węgier Asboth i Francuz Lamé (1935) nie naruszając jednak rekordów D'Ascania. Wyniki poważniejsze otrzymuje w r. 1935 Bréguet po... 25-cioletnich doświadczeniach prowadzonych wspólnie z inż. Dorand, a w toku dalszej pracy osięga w początkach rb. wysokość 158 m, szybkość 44,7 km/godz, pokrywając dystans 885 m (rekord na odległość D'Ascania z 1786 m pozostał niepobity do lipca rb).

W świetle tych cyfr wyniki otrzymane przez śrubowiec prof. Focke nabierają oczywiście charakteru wyczynów niezwykłych. Dla dokładniejszego wyjaśnienia sytuacji należy tu dodać, iż główna trudność lotu śrubowca polega na tym, że śrubowiec był na łaskę i niełaskę zdany na prawidłowe działanie silnika, z chwilą bowiem, gdy silnik wypowiadał posłuszeństwo helikopter spadał na ziemię, jak kamień. Diatego też nikt nie ryzykował lotu na wielkich wysokościach, aczkolwiek przy niektórych z poprzednich konstrukcyj śrubowców byłoby to niewątpliwie możliwe. Zagadnienie lądowania bez silnika, które było największym zmartwieniem wszystkich konstruktorów, śrubowców, znalazło zupełne rozwiązanie w konstrukcji Focke'go i stąd uzyskano możność dokonywania bez niebezpieczeństwa lotów na znaczne wysokości, przy czym pilot demonstracyjnie gasił silnik na wysokości 100 m i lądował lotem — według dotychczasowej terminologii — ślizgowym.

Nie trudno zrozumieć, że doświadczenia prof. Focke wywołały duże wrażenie w sferach lotniczych całego świata, oczekujących z niecierpliwością dalszego rozwoju zapoczątkowanych tak szczęśliwie prób. Jeżeli zaś spełnią się nadzieje pokładane w tej konstrukcji, to może się zdarzyć, że skromne notatki prasowe z połowy lipca rb. będą oznaczały punkt zwrotny w historii całego lotnictwa. (ach)

Z ŻYCIA KOBIET

Czy parlament żeński? Czy sejm kobiecy w Estonii?

„Sejm kobiecy"? Może to tytuł jakiejś rewii, może satyra antyfeministyczna? Ani jedno, ani drugie. Rzecz realna i poważna! Otóż istnieje w Europie kraj, który jako pierwszy urzeczywistnił ideę kobiecego parlamentu i to, mianowicie Estonia, najmniejszy z trzech państw bałtyckich, najbardziej na północ wysunięty. Kraj ten jest w tym szczęśliwym położeniu, że jako jedyny, chyba na świecie całym nie ucierpiał z przyczyn drożyzny i bezrobocia, cieszy się pomyślnymi warunkami gospodarczymi.

Mówiąc jednakże o sejmie kobiecym, nie należy tym samym sądzić, że mamy do czynienia z jakąś instytucją natury politycznej, złożonej wyłącznie z kobiet i przez kobiety kierowanej. Jest to raczej Izba korporacyjna, stworzona dla kobiet-gospodyń, wzgl. pań domu. Estonia bowiem, uznaje zajęcia domowe kobiet — jako pracę zowodową — a kobiety te uzyskały własną, samodzielną instytucję, która pozwala im na czynne i odpowiedzialne współdziałanie w całokształcie interesów gospodarczych swego państwa.

A najciekawsze jest to, że kraj, w którym gospodyni domu odgrywa rolę tak ważną i cieszy się — z racji swej pracy — uznaniem i szacunkiem, jest zarazem krajem, w którym przeciętne koszty utrzymania są tak niskie, że wytrzymują nawet konkurencję z Bułgarią, czy Rumunią, gdzie przecież trudno mówić o drożyźnie, jeśli się zechce porównać stopę życiową np. Francji, czy Niemiec. Pani Eenpalu stwierdza na podstawie faktycznych danych, że rzeczywiście kobiety estońskie położyły olbrzymie zasługi w pomyślnym ukształtowaniu się stosunków gospodarczych swego państwa. A przecież należy pamiętać o tym, że zaledwie lat 19-cie upłynęło od czasu, jak Estonia uzyskała niepodległość, będąc poprzednio kolejno łupem wojennym Danii, Szwecji, wreszcie Rosji carskiej i przecierpiawszy długie lata trosk i ucisku. Tym samym nie było rzeczą łatwą skonsolidowanie narodu, nadanie młodemu państwu własnej organizacji administracyjnej, zatwierdzenie ostateczne konstytucji. Zarazem trudno nawet zrozumieć, jak Estonia potrafi dać sobie radę z trudnościami klimatycznymi dalekiej północy, z ubóstwem swego terenu.

Estonia nie posiada właściwie wcale ośrodków przemysłowych, ludność jest w 76 pct rolnicza i rybacka, przeważają małe jednostki gospodarcze. Wieś estońska pełna jest jeszcze prymitywnego uroku. Pod jednym, wspólnych dachem tulą się do siebie: dom mieszkalny, stodoła, stajnia, wszystko to z bloków drewnianych zbite i pokryte strzechą, lub trzciną. Wytrwały i zacięty w swej wytrwałości rolnik estoński potrafi z niewdzięcznej, jałowej ziemi, z lotnych piasków wydobyć plon, posiada kulturę rolną, która mu pozwala na uprawę jarzyn, na zaopatrzenie w produkty żywnościowe całego kraju. Rybak estoński nie lęka się lodowatych, ostrych wichrów północy, umie z pomocą najprostszego sprzętu rybackiego i prymitywnych łodzi dokonywać dalekich i szczęśliwych połowów. Kobiety estońskie, rolniczki, rybaczki nie porzuciły dotąd pięknego, dawnego stroju ludowego — stroju, który krojem, barwą, doborem części składowych jest chyba najstarszym typem ubrań, sięga tradycją swoją czasów zamierzchłych. I wnętrze domu estońskiego, jego sprzęt i dekoracja pełne są również jeszcze czaru i uroku przeszłości, — i ludzie i ich domu, i pejzaż, wszystko to składa się na całość oryginalną i swoistą, mało mającą wspólności z monotonią i szablonem niejednego innego kraju w Europie.

A przecież?

Ten, tak „niemodny", taki pozornie nie współczesny kraj posiada jednak instytucję najbardziej współczesną, wyprzedzającą w postępowości swojej wszystkie inne państwa w Europie, parlament kobiecy, Izbę korporacyjną gospodyń, cieszącą się powszechnym uznaniem i szacukiem. I właśnie zadziwiać musi i budzić głębokie refleksje fakt, że Estonia, która tak wysoko ceni pracę swoich kobiet zarazem jest jedynym w Europie państwem, które, mimo powszechnego kryzysu światowego nię zna drożyzny, nie przeżywa przesilenia gospodarczego, rozwija się pomyślnie i szczęśliwie. **W.**

Z higieny domowej

Pacjentka, którą trudno leczyć

Niezależnie od poważnych chorób, stanowiących tragiczne przeżycia rodzinne istnieją w życiu codziennym niedomagania, nieraz drobne, lecz uprzykszone, które zatruwają najmilsze chwile domowego środowiska.

I otóż te anomalie natury fizycznej nie zawsze i nie wyłącznie bywają wynikiem konstytucji cielesnej. Istotna ich przyczyna mieści się raczej w usposobieniu, w charakterze pacjentki, a leczenie jej wymaga nie tyle środków zewnętrznych, a więc stosowania lekarstw, a przede wszystkim opieki moralnej, oddziaływania na usposobienie osoby dotkniętej niedomaganiem.

Jeden ze znanych lekarzy francuskich dr Maurice Lebon w enuncjacjach swoich na powyższy temat posuwa twierdzenie swoje tak daleko, że uważa nastawienie psychiczne człowieka za decydujące odnośnie jego pobudliwości chorobowej. Dochodzi do wniosku, że anormalne stany psychiczne są w większości wypadków pierwszą i główną przyczyną jakichkolwiek anormalności fizycznych, gdyby bowiem nie było w usposobieniu pecjenta dodatniego podłoża dla choroby, nie mogłaby ona się rozwinąć, wzgl. dałaby się usunąć wcześnie i absolutnie.

Z racji swoich długoletnich doświadczeń zestawia dr Lebon w sposób ciekawy niektóre wady charakteru z niektórymi chorobami, uznając ich wzajemne warunkowanie. I tak np. twierdzi, że brak opanowania i łakomstwo wywołują zachorzenia wątroby, dalej gwałtowność usposobienia i złość mogą doprowadzić do skurczy epileptycznych, zawiść, zazdrość nadmierna ambicja wywołują złą przemianę materii, a depresje psychiczne, zatajony głęboko żal, smutek wywołują choroby serca, podczas gdy nadmierna spekulacja umysłowa wiedzie do bezsenności i nerwicy itp. itp.

Naturalnie należy teorię tę rozumieć w sposób relatywny, jednakże dr Lebon w czasie swoich studii klinicznych zauważył, że nawet infekcje nawet praca bekterii uwarunkowana jest w pewnym stopniu stanem psychicznym pacjenta, a osoby, o usposobieniu pogodnym, zrównoważonym rzadziej ulegają zakażeniu od osób zirytowanych, wystraszonych, żyjących w zaklętym kręgu wybujałej wyobraźni, predysponujących ich niejako do łatwiejszego ulegania infekcji.

Cokolwiek jednak można powiedzieć o tej teorii prawdą jest jednak oczywistą, że, jeśli nawet przyczyna choroby, czy niedomagania może być natury konstytucyjnej, czy przyniesiona z zewnątrz przez przypadek, samo jednakże leczenie musi być oparte na współdziałaniu czynników fizycznych z psychicznymi.

O sprawach tych powinno się zawsze pamiętać w środowisku domowym. Jeżeli więc ma się do czynienia z osobą cierpiącą, której niedomagania utrudniają pożycie domowe trzeba starać się o to, aby pacjentka chciała rzeczywiście sama wyleczyć się, aby nie tylko stosowała potrzebne jej lekarstwa, ale pracowała również nad swoim usposobieniem, jeśli ono wpływa na stan chorobowy.

Opieka moralna nad chorymi, otoczenie jej serdecznością i chęcią zrozumienia jej złego stanu, pobudzenie do samoopanowania i przeciwstawienia się chorobie, usunięcie tych wszystkich warunków psychicznych, które wywołują niekorzystną atmosferę więcej mogą nieraz zdziałać od lekarstw. J.

Doroczny salon kobiet-artystek w Paryżu

W Paryżu powstała, pod prezesurą p. Busmey - Jean, specjalna organizacja artystyczna kobiet: Syndykat malarek i rzeźbiarek, które zorganizowały w bieżącym roku pierwszy swój Salon doroczny, cieszący się uznaniem i frekwencją publiczności.

Celem Syndykatu kobiecego jest umożliwienie malarkom i rzeźbiarkom paryskim corocznej, własnej wystawy, urządzanej przy bulwarze Hausmana wspólnymi siłami, a więc bez nadmiernych kosztów i z użyciem pomysłowej i korzystnej, umiejętnej reklamy.

Prócz wystawy Syndykat stara się także dopomagać swoim członkiniom w dalszych studiach artystycznych, podróżach naukowych, nabywaniu sprzętu technicznego itp. przez zorganizowanie kasy pożyczkowej. Prócz tego, celem wytworzenia koniecznej dla pracy atmosfery towarzyskiej Syndykat założył własny klub, gdzie odbywają się herbatki i przyjęcia, gdzie może rozwijać się beztroskie, artystyczne życie koleżeńskie.

Pierwszy tegoroczny salon miał swój specjalny urok, na wystawie przeważały kwiaty, subtelne, pejzaże, portrety dziecięce. Był to więc salon prawdziwie „kobiecy" w najlepszym słowa tego znaczeniu, gromadzący doskonałe płótna wybitnych artystek i świetnie przemyślane i skomponowane rzeźby. „Kobiecość" tej sztuki nie umniejszała bynajmniej jej wysokiego poziomu artystycznego.

W HOLANDII

Swojskość haftu

W końcowym ustępie artykułu p. Jankowskiej — Orynzyny — zamieszczonym w Bluszczu nr 35 z r. 26, pt. „Hafty ludowe" czytamy: „Najsmutniej pod względem estetycznym przedstawia się hafciarstwo w Wielkopolsce. Mamy tam znaczne ośrodki zorganizowanego chałupnictwa, jak Leszno i Grodzisk z okolicami Zduny i Sulmierzyce. Kobiety z tych okolic poświęcają cały swój czas wolny od zajęć gospodarskich na roboty ręczne, jak wyszycia, guziki niciane, roboty szydełkowe. Przemysł ten rozwinął się dzięki nakładom z Berlina, Lipska, Annaberga, którzy osadzili w miastach swych agentów. Hafciarstwo wielkopolskie było poniekąd ekspozyturą niemieckiego przemysłu, to też wykonywało wzory niemieckie, słynące z braku smaku (technika przeważnie kanwowa lub szydełkowa). Jakkolwiek nakładcy ciągnęli zyski z pracy wielkopolanek, dawali im jednak przez zarobki, które zostały utracone w znacznym stopniu po odzyskaniu niepodległości. Należałoby wśród chałupnictwa rozpowszechnić polskie etnograficzne wzory i zorganizować zbyt".

Na ostatnie zdanie autorki artykułu zgodzi się każdy w zupełności. — Co do twierdzenia, iż w okolicach Leszna itd. rozwinął się przemysł chałupniczy dzięki nakładcom z Niemiec i że hafciarki wielkopolskie wykonywały wzory niemieckie, słynące z braku smaku techniką przeważnie kanwową lub szydełkową, mógłby chyba zgodzić się na nie ten, kto nigdy nie widział wystawy haftów wielkopolskich, kto nie był w Muzeum Wielkopolskim i kto nie przypatrzył się czepcom, fartuchom i chustkom tiulowym wieśniaczek wielkopolskich. „kanwowych robót" na wsi nie spotykałam, a szydełkowe tylko na Śląsku Cieszyńskim — ale te roboty w zakres hafciarstwa nie wchodzą wcale. P. Orynożyna pisząc o haftach wielkopolskich powinna była przejrzeć „Krótki zarys historji koronkarstwa", wyd. z okazji wystawy koronek w r. 1922 — oraz publikację na XXV-lecie Zbiorów ludoznawczych w Poznaniu. Od szeregu lat chodząc po chatach za upatrzonym przygodnie motywem, skopiowałam dziesiątki ich tak pięknie pomyślanych i wykonanych, tak różnych w poszczególnych powiatach, że najgorętszym moim pragnieniem było i jest wydać je drukiem, aby w szeregu dzielnic Polski, które od dawna chlubią się albumami swych ludowych wyszywań, Wielkopolska zajęła należne jej miejsce.

Haft wielkopolski jest biały. Wyjątek stanowiły dawne okolicami spotykane czepki czepinowe haftowane złotem i naszywane blaszkami, podobnie jak na Kaszubach. Haft biały dzieli się na trzy grupy: na tiulu, na batyście i na płótnach fartuchowych. Hafty snute, pełne, ażurowe, podkładane batystem lub tiulem i różne kombinacje tychże nie ustępują, choć nie są równie bogate, w subtelności pomysłów i wykonaniu tak podziwianym haftom Żywieckim, zebranym i opublikowanym przez Stanisławę Matuszkównę.*) Włościanki wielkopolskie noszą do dziś czepki, bandy, kryziki, chustki i fartuchy haftowane własnoręcznie, lub przez „wsiowe" hafciarki, których zwykle kilka znajduje się we wsi. Jedna z wieśniaczek, mówiła mi, że w niedzielę po nieszporach, zamiast iść na gawędkę do sąsiadek, woli usiąść przy oknie i rysować wzór na czepek, patrząc w ogród i układając rysunek z listków i kwiatków jakie widzi właśnie. Znałam i zapisałam sobie ich nazwiska, które nie rysując wzoru wyszywały go wprost na tiulu tworząc wzór w ciągu pracy. Nie godzę się więc i na zdanie p. Agnieszki Dobrowolskiej, twierdzącej w przedmowie do albumu haftów górnośląskich,**) iż wzoru haftu ludowego napływały z miast za pośrednictwem żurnali i że cała inwencja ludu kryje się w przeróbkach, przetworzeniach widzianych ornamentów. Wielokrotnie przekonałam się bowiem, że wieśniaczki tworzą samodzielnie wzory haftu i ambicją ich jest wyhaftować taki, jakiego inna we wsi nie posiada. Smak i gust włościanek różni się powiatami mocno i co do kształtu czepka i co do haftu na nich. W Poznaniu noszą czepki małe a tak zwane „trzy kwaterki". Haft na nich jest zwykle wyrazisty, powtarzając ten sam motyw na wszystkich trzech kwaterkach i na bandach czepka. W Strzelnie noszą czepki duże, płaskie, okrągłe z jednej części tiulu uszyte a gęsto nahaftowane drobnymi motywami. Sąsiedni powiat wyśmiewa te „naciepielone" wzorki i nosi czepki odmiennie uszyte z bardzo szerokimi bandami w olbrzymie liście podkładane batystem haftowane. Przed 50 laty nosiły kobiety czepki płócienne jak mi mówiła w Rąbinie p. Inowrocławiem. I tu zmienia się moda, różnią się gusta. Po zatym zanika upodobanie do stroju dawnego pod wpływem niwelującej różnice wśród ludzi kultury. Im bliżej miast, tym szybciej córki wieśniaczek porzucają barwny celowy i charakterystyczny ubiór matek, której wiejski powędruje w ślad za kontuszami do muzeów. Niech by choć w albumach pozostało to co w muzeach się nie zmieści, a co jest dowodem odrębności, twórczości i umiłowań piękna w Wielkopolsce szerząc szczupłe i prostując nieścisłe pojęcia o zdobnictwie naszego ludu.

TERESA PANIEŃSKA

Goczałkowice.

*) Zdobnictwo kobiecego stroju żywieckiego. Kraków 1931. Nakł. Pol. Akad. Umiejętności.

**) Wzory hafciarstwa ludowego na G. Śląsku. A. Dobrowolska. Katowice 1936. Wyd. Instytutu Śląskiego.

Nieudały podstęp

Wiedeń i Budapeszt dwa miasta splecione wstęgą Dunaju mają żywy temat do rozmów towarzyskich i opowiadań. Fakt ma oczywiście swoje tło romantyczne, aczkolwiek jego następstwa tchną powiewem życia i prawdy.

Jan Kalman — uchodził w Wiedniu za jednego z najzamożniejszych przemysłowców. Poważny majątek i ogólny szacunek, jakim był otaczany ze strony licznych znajomych upoważnił go do zaślubienia 19-letniej studentki filozofki Marii Mirt. Trzy lata trwało szczęście obojga. Starszy przemysłowiec ustawicznie zajęty kłopotami i konferencjami gospodarczymi, nie mógł jednakże dorównać marzeniom młodej pełnej życia i temperamentu studentki. Coraz częściej dochodziło u obojga do sprzeczek i dysonansów, ukoronowanych wszczęciem kroków rozwodowych.

Pani Maria Mirt wyjechała na koszt i rachunek swego męża do Budapesztu i tam zamieszkała w jednej z will. Przemysłowiec związany rozgałezionymi interesami z Wiedniem pozostał mu wierny. Wolne chwile poświęcał naradom z adwokatem, zastanawiając się nad znalezieniem przyczyn i rzeczowych argumentów, mogących według prawa austriackiego uprawomocnić rozwód.

Idąc za wskazaniami swego mecenasa polecił jednemu z biur detektywów przeprowadzenie wywiadu o trybie życia swej mieszkającej w oddaleniu żony. Informacje biura detektywów mówiły zawsze o regularnym i wzorowym trybie życia pani Mirt. Żaden cień nie mógł rzucić podejrzenia na zachowanie się młodej małżonki wiedeńskiego fabrykanta. Pewnego razu badając opinię, jaką się cieszyła pokojówka pani Mirt, natrafiono na wprost niewiarygodne meldunki. Okazało się bowiem, że pokojówka tego nazwiska nie zamieszkuje wcale w danej gminie wiejskiej. Dalsze badania stwierdziły bez jakichkolwiek wątpliwości, że pokojówka pani Mirt jest po prostu — mężczyzną przebranym i ucharakteryzowanym na kobietę. Tegoż dnia po dokonaniu tego sensacyjnego odkrycia do Wiednia poszedł telegraficzny raport.

W gabinecie dyrektora Kalmana odbyła się dłuższa narada z odwokatem i szefem biura detektywów. Owocem tej konferencji była skarga sądowa o rozwód obojga małżonków.

Zapowiedź sprawy rozwodowej przed sędzią w Wiedniu wzbudziła w kołach towarzyskich olbrzymie zainteresowanie. Na sali rozpraw zgromadzili się przedstawiciele prasy oraz znaczna grupa osób zaprzyjaźnionych z Kalmanami.

W czasie rozprawy po wysłuchaniu stron i po dłuższej mowie adwokata przesłuchano jeszcze na polecenie sędziego zakonspirowaną pokojówkę Pani Mirt — czyli młodego 24-letniego studenta Ataschiego. Ataschi zeznał, pod przysięgą, że przebywając w jednym domu ze swą panią, nie dopuścił się żadnych postępków, mogących wywołać fałszywe domysły. Natomiast głęboko przejęty rozwojem sprawy oświadczył, że do udawania innej płci skłonił go pod wielką presją materialną adwokat Kalmana.

Zeznanie to wywarło na obecnych duże wrażenie. Właśnie student-pokojówka, którego najwięcej posądzano o flirt, na czym zbudowano cały akt oskarżenia przeciw Marii Mirt, przekreślił misterne przygotowania oskarżyciela. Po chwili ogólnego zdenerwowania pierwszy ochłonął sędzia, który oświadczył, że z braku motywów i argumentów nie może udzielić rozwodu cywilnego, wzywając przeto parę małżeńską, żyjącą w seperacji do pogodzenia się i powrotu do ogniska domowego.

Wypowiedziane z głębokim przekonaniem przemówienie doświadczonego sędziego wytworzyło przełom w sercu młodej pani Mirt i dyrektora Kalmana, którzy ku przerażeniu osłupiałego obrońcy opuścili ponury gmach sądu, postanawiając żyć nadal razem.

GIMNASTYKA PORANNA NA POKŁADZIE.

Letnie ranki spędzone na morzu są cudownie piękne. Miło jest podczas gimnastyki porannej w gronie sympatycznych koleżanek wylegiwać się na pokładzie i wdychać orzezwiające powietrze morskie.

Surowe kary dawniej a dziś

U schyłku XVI stulecia w Berlinie istniał zwyczaj karania śmiercią zdradzającego małżonka. Karę wykonano publicznie na rynku miejskim przez ścięcie toporem. Zwyczaj ten panował kolejno w państwach północy i dziś ostał się jeszcze częściowo przechowywany wśród ludu eskimoskiego.

Eskimosi bez względu na wyznanie odznaczają się harmonijnymi i uregulowanymi warunkami życia. W razie udowodnienia wypadku zdrady sąd patriarchalny skazuje niewiernego małżonka na zatopienie w głębinach morza podbiegunowego.

Bogaty spadek woźnicy

W Lundenburgu zmarł pierwszy woźnica cesarza Franciszka Józefa 86-letni H. R. Klucka. Zmarły pozostawił po sobie bogatą spuściznę w postaci 3 wielkich kamienic oraz dwóch will w Wiedniu i Zurychu, ogólnej wartości 500.000 franków szwajcarskich. Jak donoszą dzienniki wiedeńskie majątek ten powstał z darowizn cesarskich i hojnych napiwków dworskich.

puder ABARID
NADAJE CERZE PANI ŚWIEŻOŚĆ I POWAB MŁODOŚCI. JEST ON NAJPEWNIEJSZYM SPRZYMIERZEŃCEM URODY I POWODZENIA.
ng 47 873

Mistrzostwo w obieraniu raków

Uczęszczany pensjonat nadmorski na t. zw. „Duńskiej Riwierze" był w tych dniach świadkiem nezwykłego konkursu. Oto kiedy znudziły się już turnieje piękności i urody, postanowiono ogłosić konkurs na obieranie raków.

Konkurs został zorganizowany w słynnym pensjonacie „Bellevue". Na podium zasiadło liczne grono pań, przeważnie Dunek, które miały wykazać się przed oczyma zgromadzonej publiczności sprawnym przygotowywaniem raków. Publiczność oraz trzyosobowe jury śledziło pilnie pracę znacznego zespołu konkursistek. Wynik tej rywalizacji nie kazał na siebie czekać. Nie upłynęło nawet 20 minut a już pierwsza osoba zameldowała ukończenie swego zadania. Jury po naradzie stwierdziło jednak, że pani ta przysposobiła porcję raków niedokładnie wobec czego zmuszone było wyeliminować ją z wyścigu o palmę pierwszeństwa. Mistrzostwo zdobyła w czasie 28 minut córka rybaka Erna Jensen z Hornbäk. Zwyciężczyni uzyskała żeton pamiątkowy dyplom mistrzowski oraz cenny zegarek z bransoletką.

Prasa duńska, zajmując się turniejem, zwraca uwagę, że w walce o ten oryginalny konkurs uczestniczyły panie ze wszystkich sfer, wykazując pełne zrozumienie dla praktycznego i propagandowego celu całej imprezy.

Słońce na fladze japońskiej

Słońce na fladze japońskiej — czerwona kula słoneczna na białym tle — mimo iż związane jest z mitem o pra-matce japońskiej rodziny cesarskiej, bogini słońca Hinomikami, inaczej zwanej Amaterasu Omikami, dopiero stosunkowo niedawno stało się emblematem narodowym.

Pierwsze znane sztandary japońskiej z I. w. po Chr. były całe białe bez żadnych emblematów. Panująca na przełomie VI i VII stulecia cesarzowa Suikd kazała ozdobić cesarską flagę emblematami słońca i księżyca. Taką samą flagę kazał wciągnąć na maszt pałacu cesarskiego w wieku następnym cesarz Mommu z okazji święta Nowego Roku.

W XII wieku sztandar z emblematem słońca był używany tylko w pałacu cesarskim. Stał on się sztandarem wojennym w XIV w. za cesarza Godaigo. Wówczas to pojawiła się po raz pierwszy czerwona kula słoneczna na białym tle.

Wielki wódz japoński, Tojotomi Hidejoszi (1536—1598) kazał zatknąć flagę ze słońcem na okrętach wojennych. Za trzeciego szoguna z rodu Tokugawa, w XVII w., w jego herbie oficjalnym był obraz słońca, a pod koniec rządów tego rodu (XIX w.) japońskie statki handlowe, płynące po obcych wodach, miały flagi ze słońcem.

Flaga z emblematem słońca stała się flagą państwową dopiero w r. 1870 na mocy decyzji rządu wielkiego reformatora Japonii, cesarza Meidżi. Z początku mogły się nią posługiwać tylko urzędy administracji państwowej i flota, a dopiero od r. 1872 stała się flagą narodową.

(em)

Zgon 80-letn. globtrottera

podczas 18-tej podróży naokoło świata

W Honolulu zmarł 80-letni Julian Brittlebank, Amerykanin, oczywiście milioner. Brittlebank wycofał się przed 50 laty z interesów i oddał się całkowicie swej pasji globtrotterstwa. W swych podróżach naokoło świata przejechał z górą milion mil angielskich, zwiedzając wszystkie zakątki kuli ziemskiej. Przyjeżdżał zawsze tam, gdzie się coś wydarzyło. Był w Turcji, w 1899, gdy zbuntowane wojska oblegały pałac sułtana Abdul Hamida, podróżował po Rosji w 1904 roku w czasie wojny rosyjsko - japońskiej. W 1911 roku przybył do Chin, aby przyjrzeć się na miejscu narodzinom republiki. W 1912 roku wędrował poprzez półwysep Bałkański, w czasie wojny, a w rok później udał się do Peru, gdzie wybuchła rewolucja. „Żadne wydarzenie historyczne nie może się obejść beze mnie" — mawiał żartobliwie mr. Brittlebank. I w czasie 18-tej podróży naokoło świata, w Honolulu, śmierć położyła kres wędrówkom globtrottera.

VENUS ST. GÓRSKIEGO
ZNAKOMITY KREM
USUWA PRYSZCZE PIEGI I LISZAJE
OD PÓŁ WIEKU POWSZECHNIE ZNANY ZE SKUTECZNOŚCI
ARAGO ST. GÓRSKIEGO WARSZAWA
NISZCZY BRODAWKI SKÓRY STWARDNIENIA ODCISKI
ng 47 872

Walka o „Bernardynów"

Na łamach prasy szwajcarskiej toczy się zacięta kampania dokoła t. zw. sprawy psów bernardyńskich. Wobec ujawnienia dwukrotnych faktów pokąsania turystów przez psy rasy bernardyńkiej opinia publiczna zajmuje podzielone zdania. Lekarz genewski, dr Bremond, utworzył specjalny komitet, który zamierza interweniować u władz kościelnych i kantonalnych celem usunięcia bernardynów ze wszystkich schronisk górskich.

Inne stanowisko zajmują związki wysokoalpejskie, grupujące najwybitniejszych turystów. Oświadczyły się one w dłuższej, rzeczowej deklaracji za utrzymaniem psów, które poniosły już wielkie zasługi, ratując turystów z pod lawin śnieżnych. Władze kantonalne, mające opiekę nad schroniskami, wydadzą w tej sprawie decyzję w początkach jesieni.

Zahypnotyzowany złodziej przywołuje policję

Jeden ze znanych policji paryskiej złodziei - włamywaczy dostał się w ręce agentów w niezwykły sposób. Włamał się on w nocy do mieszkania słynnego hipnotyzera Delatour'a. Chociaż zachowywał się bardzo cicho, lekkie szmery obudziły ze snu Delatour'a. Wstał, wszedł do pokoju i zaskoczywszy złodzieja, zahipnotyzował go z miejsca. Mało tego: wprawiwszy go w trans, polecił mu zatelefonować samemu do komisariatu i zawiadomić, że w mieszkaniu p. Delatour grasuje złodziej. W parę minut później zajechało przed dom auto z policjantami i złodziej powędrował do aresztu, gdzie przez kilka godzin jeszcze pozostawał w stanie hipnozy

Marconi o radioamatorach

B. Jacot i D. Collier w książce pt. „Marconi" omawiają między innymi również i ustosunkowanie się tego genialnego człowieka do ruchu radioamatorskiego. W jednym ze swoich listów pisze Marconi: „Jeśli amator cośkolwiek tylko nowego zdołał osiągnąć — to jest to już wydarzeniem. Żywię dla nich jak najlepsze życzenia".

W końcowym rozdziale zacytowanej książki znajdujemy następujące zdania, poświęcone radioamatorom. „Właśnie oni byli tymi, którzy swoją niezmordowaną pracą przyczynili się niejednokrotnie do dalszego rozwoju. Byli bezimiennymi podczas swoich eksperymentów i pozostali bezimienni, gdy któreś z ich doświadczeń udało się i przyczyniło do pewnych udoskonaleń. Radioamatorzy całego świata są zoorganizowani. Pozostają oni ze sobą w stałej łączności, grupami lub pojedyńczo. Ich rozmowy obracają się tylko dookoła praktycznych zagadnień i dotyczą głównie prób oraz zdobytych doświadczeń, które znów stają się pożyteczne, jeśli chodzi o całość zagadnienia".

W historii rozwoju radiotechniki pełne zasług prace radioamatorów nie powinny pójść w zapomnienie. Należy się im podziękowanie za to, co już zdziałali, a uznanie Marconiego winno być dla nich bodźcem do dalszej pracy w umiłowanej dziedzinie.

Modlitwa dziecka

— Boże! Boże! Daj zdrowie tatusiowi, mamusi i rodzeństwu i jeszcze bardzo Cię proszę, żeby jutro zachorował profesor geografii.

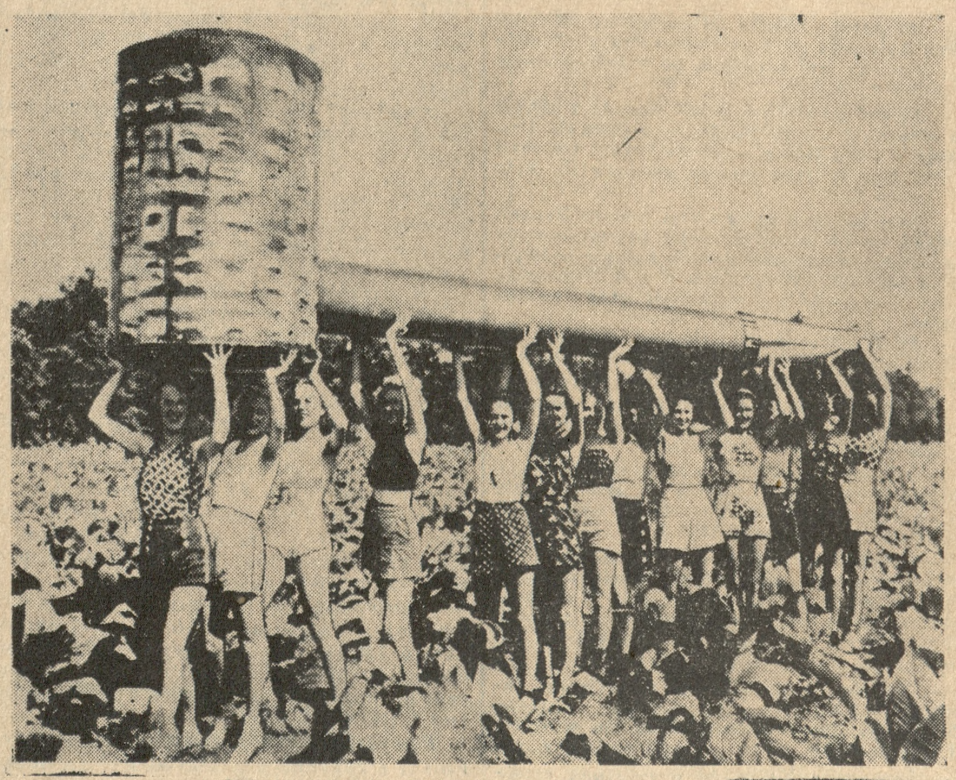

NAJWIĘKSZA FAJKA NA ŚWIECIE znajduje się oczywiście w Ameryce. Została ona zrobiona na uroczystości tytoniowe, jakie się co roku odbywają w Południowym Bostonie.

DZIAŁ GOSPODARCZY

Niedorozwój gospodarczy Polski w świetle cyfr

Taki oto tytuł mógłby od biedy nosić wydany ostatnio „Mały Rocznik Statystyczny". O wydawnictwie tym, odznaczającym się — dzięki wysokiemu nakładowi — bardzo niską ceną (niską już nietylko na stosunki polskie, lecz światowe) pisano ostatnio b. dużo. Przeważały głosy pochlebne, a nawet entuzjastyczne. Wśród głosów krytycznych zasługuje na podniesienie słuszny zarzut zawarty w artykule p. W. D. w tygodniku „Podbipięta", w którym autor wskazuje na absolutny brak danych dot. wpływów żydowskich w Polsce. Istotnie, jedyną informację o Żydach, jaką zawiera „Mały Rocznik Statystyczny" jest tablica statystyczna poświęcona... Żydowskiemu Towarzystwu Krajoznawczemu. Ale ani o udziale Żydów w handlu i rzemiośle, ani o ruchu migracyjnym itd. nie ma słowa w omawianym wydawnictwie. Jest to, oczywiście, niedociągnięcie b. poważne, które p. W. D. tłumaczy ogromnym zażydzeniem Głównego Urzędu Statystycznego.

Tym niemniej „Mały Rocznik Statystyczny" stanowi zbiór wiadomości o Polsce, niezbędny dla wszystkich interesujących się życiem naszego państwa. Szczególnie bogate przedstawia się treść wiadomości o życiu gospodarczym. Rzuca się to w oczy na samym wstępie, bowiem dwie pierwsze tablice poświęcone są syntezie cyfr statystycznych, obrazujących położenie ekonomiczne świata i Polski. Na szczególną uwagę zasługuje tablica nr 2 zawierająca „wskaźniki życia gospodarczego Polski, Anglii, Francji, Japonii, Niemiec, Stanów Zjednoczonych A. P. i Włoch w latach 1924 — 1936".

Tablica ta oparta jest na wskaźniku 1928 — 100, tj. obrazuje zmiany, jakie zaszły w badanych zjawiskach w stosunku do roku 1928, czyli do roku największego rozkwitu gospodarczego po wojnie. Wnioski, jakie z odnośnych zestawień wyciągnąć należy, przedstawiają się dla Polski smutnie. W niemal wszystkich pozycjach tego dużego zestawienia Polska zajmuje ostatnie miejsce. Poniżej wymienimy nagłówki pozycyj, w których: a) Polska dzierży ujemny rekord ostatniego miejsca, przy czym w nawiasach zanotujemy cyfrę wskaźnikową dot. Polski, oraz b) nagłówki pozycyj, w których Polska ostatniego miejsca nie zajmuje:

a) produkcja przemysłowa (wskaźnik za rok 1936 — 72, przyjmując 1928 rok — 100), produkcja energii elektrycznej — 71, ceny hurtowe — 54, koszty utrzymania — 61, koszty żywności — 48, nominalne płace robotnicze w przemyśle — 77, zatrudnienie robotników w średnim i większym przemyśle — 76, obieg banknotów — 80, wkłady w bankach prywatnych — 56, emisje kapitałów — 23, kursy akcyj przemysłowych — 25, dochody skarbowe z podatków, ceł i monopolów — 70;

b) produkcja stali (Polska 79, Francja 71), przewozy kolejowe w tono-km. (Polska 82, Stany Zjednoczone A. P. 78), ruch statków morskich (Polska posiada najwyższy wskaźnik — 163), wartość importu (Polska 30, Włochy 27), wartość eksportu (Polska 41, Francja 30, Włochy 36, Niemcy 39).

W tych najważniejszych pozycjach znajduje wyraz nasza rzeczywistość; jest ona dostatecznie smutna, by nas „dopingować" do wysiłku zmierzającego do dogonienia innych, gospodarczo silniejszych od nas państw.

Zagadnienie elektryfikacji Wielkopolski (II)

Dotychczasowe projekty

W zakresie elektryfikacji Pomorze wykazuje o wiele większy rozmach twórczy, niż Wielkopolska.

Już od r. 1920 powstał na Pomorzu w łonie Pomorskiej Elektrowni Krajowej „Gródek" projekt zasilania niemal całego Pomorza z budującej się podówczas elektrowni w Gródku za pomocą sieci wysokiego napięcia. Projekt ten był konsekwentnie przeprowadzany, a etapami realizacji była budowa drugiej elektrowni w Żurze w 1929 r. oraz budowa elektrowni parowej w porcie gdyńskim w r. 1936. Wspólna sieć łączy na Pomorzu powyższe elektrownie z elektrowniami miejskimi w Grudziądzu i Toruniu, a z końcem roku bieżącego łączyć będzie z elektrownią wodną w Rutkach w powiecie kartuskim. Z tej sieci zasilane są miasta Puck, Wejherowo, Wielka Gdynia, a po połączeniu z Rutkami — Kartuzy, Kościerzyna, Grudziądz, Nowe, Świecie, Chełmno, Chełmża, Rydzyn, Łasin, Jabłonowo, Toruń, Ciechocinek i Aleksandrów.

W r. 1929 ogłosił „Gródek" tzw. „wielki program", obejmujący projekt zelektryfikowania za pomocą kapitałów szwajcarsko - francuskich wszystkich, dotychczas niezelektryfikowanych wiosek i miast Pomorza i Wielkopolski. Projekt ten nie doczekał się, niestety, urzeczywistnienia, ponieważ kapitały zagraniczne zraziły się ówczesną niepewnością stosunków między Polską i Niemcami, dewaluacją marki niemieckiej oraz zamrożeniem należności w Rzeszy.

Sprawa elektryfikacji woj. poznańskiego była szeroko omawiana już przed wojną światową. Wypłynął wówczas projekt inż. Ziera, opierający się o sieci elektrowni istniejących przy cukrowniach. Miały one być ze sobą powiązane w celu zasilania wsi i miasteczek. Należy uświadomić sobie, że w cukrowniach wielkopolskich można wytworzyć energię elektryczną o mocy 35 tys. kw, z czego w krótkim, bo zaledwie 6-tygodniowym okresie kampanii buraczanej zużywa się 50 pct. Niestety, interesujący ten projekt nie doczekał się realizacji.

Po r. 1921 powstał projekt elektryfikacji a) okręgu poznańskiego, obejmującego ok. 20 powiatów, b) okręgu ostrowsko - kaliskiego oraz c) bydgoskiego. Mały okręg bydgoski rozpoczął na podstawie uprawnienia uzyskanego w r. 1936 budowę sieci do Fordonu, Solca i Koronowa. „Związek okręgu poznańskiego" pozostał do dziś na papierze, jedynie m. Poznań wykonało kilka promieni krótszych do najbliższych miejscowości. Powstał związek międzykomunalny dla okręgu kalisko-ostrowskiego, który za pomocą kredytu inwestycyjnego czterolatki rozpoczął budowę sieci okręgowej, zasilanej z elektrowni kaliskiej.

Elekrownia wyrzyska przyłączyła kilka lat temu sieci powiatu chodzieskiego, zasilane przez dłuższy czas z niemieckiej elektrowni, położonej na pograniczu. Obecnie Wyrzysk zasila powiat chodzieski i kilka miejscowości powiatów sąsiednich. O ile Chodzież zdołała odłączyć się od Niemiec, o tyle jeszcze obecnie sieci powiatu międzychodzkiego zasilane są energią elektryczną, importowaną z Niemiec.

Jak widzimy, osiągnięcia Wielkopolski na polu elektryfikacji są ułamkowe. Trzeba będzie dużego wysiłku, aby sprostać choćby tylko Pomorzu w postępie elektro-technicznym. Ale o tym pomówimy za następnym razem.

Zakończenie obozu kupieckiego przysposobienia gospodarczego

Urządzony w Poznaniu pierwszy obóz kupieckiego przysposobienia gospodarczego dla uczniów gimnazjów kupieckich z Kresów Wschodnich został wczoraj zakończony. W kursie, jak już donosiliśmy, uczestniczyło 28 uczniów gimnazjów kupieckich z województw wileńskiego, poleskiego, wołyńskiego, lwowskiego i stanisławowskiego. Odbywali oni praktykę kupiecką w poznańskich magazynach izwiedzili bardzo szczegółowo pamiątki i zabytki m. Poznania. Młodzież kupiecka z Kresów Wschodnich zwiedziła także sławne zabytki zamku w Kórniku, gdzie zatrzymała się w pobliżu przez dzień na rozbitym tam obozie harcerzy. Organizacje kupieckie a także pracowników kupieckich i uczniów wie kupieccy podejmowali kresową młodzież kupiecką na wieczorkach, zaznajamiając ją z życiem kupiectwa chrześcijańskiego w Wielkopolsce. Pożytek z kursu jest niewątpliwie wielki. Pierwszy w Polsce obóz przysposobienia gospodarczego zakończył się wczoraj zwiedzaniem przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych. Po zakończeniu kursu młodzież kresowa wyjechała już częściowo wczoraj do domu, pozostali zaś uczestnicy wyjechali w dniu dzisiejszym. Oprócz udogodnień w postaci ostatniej podróży, wolnego utrzymania i zbiorowych kwater w szkole powszechnej przy pl. Stawnym znalazła miłe przyjęcie u kupców, u których odbywała praktyki.

Kurs ten zapewne będzie miał niemałe znaczenie dla dzieła spolszczenia i podniesienia poziomu handlu w dzielnicach wschodnich kraju. (kl)

Krótkie informacje gospodarcze

— W myśl okólnika Ministerstwa Skarbu z dnia 3 sierpnia rb. wszelkiego rodzaju odlewnie żeliwa winny być zaliczane do przedsiębiorstw przemysłowych.

— Produkcja stali w Belgii wzrosła z 338.159 ton w czerwcu rb. do 347.624 ton w lipcu rb. Produkcja w lipcu 1936 r. wyniosła 244.521 ton czyli w stosunku do tego samego miesiąca rb. była mniejsza o 45%.

— Izba nadzoru nad ruchem cen we Francji zgodziła się na zgłoszone przez przemysłowców i sprzedawców automobilowych żądanie podwyższenia cen aut. W związku z tym francuskie fabryki samochodów podwyższą ceny swoich wozów.

— W I półroczu rb. eksport surówki z Francji wzrósł w porównaniu do analogicznego okresu r. ub. z 74.300 ton do 177 tys. ton.

— Włochy posiadają 23 fabryki sprzętu lotniczego i 6 fabryk silników samolotowych, zatrudniających 45 tys. robotników.

— Na mocy układu włosko-austriackiego, Austria upoważniona została do eksportu 250 tys. q stali do Włoch, bez cła, w okresie od 1 lipca rb. do 30 czerwca 1938 r.

— Władze włoskie wydały zarządzenie, na mocy którego w ciągu lat 5 dozwolony będzie bezcłowy wwóz do Italii materiałów i maszyn, które nie są w kraju produkowane lub też produkcja ich nie wystarcza dla zaspokojenia potrzeb rynku wewnętrznego.

— W pierwszym półroczu rb. Włochy importowały 1 454 tys. ton pszenicy wartości 1 203 460 tys. lirów wobec 237 869 ton wartości 114 775 tys. lirów w tym samym okresie r. ub.

— Donoszą z Kairu, że w ostatnim czasie Niemcy zakupiły w Egipcie 50 000 ton pszenicy. Transakcja zawarta została na warunkach gotówkowych.

KRONIKA GOSPODARCZA

Lipiec przyniósł 16½ miliona deficytu w bilansie handlowym

Bilans handlu zagranicznego Rzeczypospolitej i w. m. Gdańska przedstawiał się według tymczasowych obliczeń Głównego Urzędu Statystycznego w lipcu rb. jak następuje:

Przywóz — 361.023 ton, wartości 114.659 tys. zł.

Wywóz — 1.274.077 ton, wartości 98.216 tys. złotych.

Ujemne saldo w lipcu rb. wyniosło więc 16.443 tys. zł.

W porównaniu z czerwcem rb. wywóz w lipcu wykazał wzrost o 7.029 tys. zł, natomiast przywóz zwiększył się o 5.926 tys. złotych.

Zwiększył się wywóz następujących artykułów (w miln. zł): cukru o 1,8, szyn kolejowych o 1,3, tkanin wełnianych, półwełnianych, odzieżowych o 1,2, nawozów o 1,1, jaj o 1,0, bekonów o 0,9, masła o 0,9, blachy żelaznej i stalowej o 0,9, tkanin bawełnianych o 0,7, skór surowych o 0,6, tektury, papieru, kartonu o 0,6, podkładów kolejowych, sliprów o 0,5, żelaza i stali o 0,5.

Zmniejszył się wywóz następujących artykułów (w miln. zł): kłód, dłużyc o 1,3, bali, beczek, łat, opołów o 0,7, surowca żelaza o 0,5, słodu o 0,4, parafiny o 0,4, skór futrzanych o 0,4, fornierów, dykt o 0,4.

Zwiększył się przywóz następujących artykułów (w miln. zł): żelastwa o 2,4, śledzi świeżych, solonych o 1,2, szmat o 1,2, skór futrzanych o 1,1, nawozów o 1,0, surowca żelaza o 0,8, śliwek o 0:5, wełny owczej czesanej o 0,4, przędzy wełnianej o 0,4, elektrycznych: maszyn, aparatów, przyrządów, ich części o 0,4.

Zmniejszył się przywóz następujących artykułów (w miln. zł): bawełny i odpadków o 1,0, rud manganowych o 0,6, wełny owczej surowej niepranej o 0,6, wełny owczej pranej o 0,6, pomarańcz i cytryn o 0,5, rud cynkowych o 0,4.

Powyższy rozwój obrotów handlowych Polski z zagranicą należy uznać za objaw najzupełniej normalny i odpowiadający ogólnie konstatowanemu ożywieniu koniunkturalnemu, jakie panuje w kraju. Pozycje przywozu, które zwyżkowały najsilniej, dotyczą surowców i środków produkcji, co jest najlepszym dowodem polepszającej się koniunktury.

Za wzrostem przywozu nie tylko podąża, lecz nawet go wyprzedza wzrost wywozu i wobec tego, mimo znacznie zwiększonego przywozu produkcyjnego, ujemne saldo bilansu handlowego nie tylko nie wzrosło w stosunku do miesiąca ubiegłego, ale nawet uległo lekkiemu zmniejszeniu.

Dla porównania zaznaczyć należy, że w lipcu r. ub. handel zagraniczny kształtował się następująco: przywóz 82,4 miln. zł, wywóz zaś 84,0 miln. zł. W ten sposób ogólny obrót w wysokości około 166,5 miln. zł był znacznie mniejszy od ogólnego obrotu w lipcu rb., który wyniósł 212,9 miln. złotych.

Z KRAJU

(k) **Ustawodawstwo gospodarcze.** Ukazał się Dziennik Ustaw R. P. nr. 60 z dnia 13 bm., w którym opublikowano m. in. następujące ustawy o charakterze gospodarczym: ustawa z dnia 7 bm. o rozciągnięciu na górnośląską część województwa śląskiego przepisów o wykonaniu reformy rolnej (poz. 471); ustawa z dnia 7 bm. o rozciągnięciu na górnośląską część województwa śląskiego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o przejmowaniu na własność państwa gruntów za niektóre należności pieniężne (poz. 472); ustawa z dnia 7 bm. o zniesieniu fideikomisu Pszczyńskiego (poz. 474).

(k) **Stan plantacyj buraczanych na terenie Wielkopolski poprawił się.** W ub. tygodniu notowano największe ilości opadów przewyższające wieloletnią średnią — w województwach poznańskim, pomorskim i łódzkim oraz na północno-wschodzie kraju. Temperatura była na ogół niższa od normy; ocieplenie nastąpiło pod koniec tygodnia ub. Stan plantacyj buraczanych poprawił się nadal na skutek obfitych opadów. W niektórych okręgach, gdzie poprzednio wskutek suszy oraz opadnięcia mszycą zwędły liście, tworzy się świeże uliścienie ze szkodą dla cukrowości buraka. W okolicach, gdzie panowała przez dłuższy czas posucha, pojawiła się zgorzel liści sercowych. Średnie wyniki analiz wykonanych w cukrowniach zachodniopolskich na dzień 7 bm. przedstawiają się następująco: przeciętna waga buraków 244,3 g, przeciętna waga liści 323 g; waga cukru w buraku 34,64 g, a procent cukru w buraku wynosi 14,18%. W roku ub. przeciętna waga buraków wynosiła 194,8 g, a waga liści — 338,5 g; waga cukru w buraku wynosiła w ub. r. 26,60 g a procent cukru w buraku — 13,66%. (az)

(k) **Państwowy Bank Rolny dysponuje kwotami na kredyty hodowlane.** Oddział poznański Państwowego Banku Rolnego dysponuje kwotami na kredyty hodowlane szczególnie dla popierania hodowli bydła rasowego. Jak nas informują — Wielkopolska nie ma w tej dziedzinie szczególnego zainteresowania, gdyż hodowla bydła i koni rasowych nie daje kalkulacji. (az)

(k) **Czy w Wielkopolsce wykryto nadużycia skarbowe przy sprzedaży drożdży?** W ostatnim czasie doniosła prasa codzienna o wykryciu poważnych nadużyć na szkodę skarbu państwa — przy sprzedaży drożdży, przy czym stwierdzono, że na paczki naklejano już uprzednio użyte banderole. Według naszych informacyj podobnych nadużyć na terenie Wielkopolski nie stwierdzono, przy czym zapewniono nas, że takie machinacje, gdzie z sprzedającym musi spółdziałać fabryka, w Poznańskim nie jest do pomyślenia. (az)

Z ZAGRANICY

(z) **Znakowanie jaj polskich we Włoszech.** Na skutek interwencji radcy handlowego przy ambasadzie R. P. w Rzymie, włoskie ministrestwo finansów w porozumieniu z ministerstwem rolnictwa wydało ostatnio zarządzenie do urzędów celnych w Postumia, Pontebba i Chiasso, w którym poleciło zaprzestać dotychczasowych ograniczeń w stosunku do jaj polskich, importowanych do Włoch, byleby tylko znakowanie jaj, świadczące o pochodzeniu polskim, było zupełnie wyraźne. Ministerstwa stanęły na stanowisku, że nie istnieje farba do znakowania jaj niezmywalna pod wpływem kwasów, a przytem nieszkodliwa. Ministerstwa finansów i rolnictwa przyjęły do wiadomości orzeczenie Polskiego Związku Zaw. Zrzeszeń Eksporterów Jaj o stosowaniu przez eksporterów polskich jednego tylko rodzaju właściwej farby.

(z) **Rząd włoski popiera produkcję syntetycznego kauczuku.** We włoskich dziennikach oficjalnym ukazał się dekret, na podstawie którego rząd upoważniony jest do udzielania zezwoleń na bezcłowy przywóz maszyn i surowców, służących do fabrykacji syntetycznego kauczuku. Ponadto przewidziane są pewne ułatwienia podatkowe i przywileje dla zakładów trudniących się produkcją sztucznego kauczuku. Niezależnie od tego ministerstwo finansów przeznaczyło 3 miliony lirów na cele doświadczalne w dziedzinie produkcji sztucznego jedwabiu.

SPORT

Na boiskach piłkarskich

W sobotę odbędą się na arenie PWK o godz. 18 zawody towarzyskie San I — Posnania II

Niedziela przyniesie kilka spotkań. Na pierwszy plan wybijają się zawody towarzyskie Cybina — Legia o godz. 17 na Śródce. Długoletni mistrz wystąpi po długim czasie, aby stawić czoło groźnemu na własnym terenie przeciwnikowi. Spotkanie poprzedzi mecz Cybina — Legia III o godz. 15.

Ruchliwy San przyjął zaproszenie Admiry z Górczyna, z którą zmierzy się o godz. 11.

Boisko przy ul. Bukowskiej będzie widownią spotkania Pentatlon i Stomil o godz. 11.

Na boisku przy Cybinie odbędzie się o godz. 10 czwórmecz błyskawiczny organizowany przez Britanię, z udziałem HCP — Sokoła z Jeżyc — Sparty i Britanii.

Warta I b walczy na własnym boisku o godz. 11 z Koroną I. Przedmecz drużyn juniorów obu klubów odbędzie się o godz. 9.30.

Warta — Ruch. Wynik spotkania ligowego Warta — Ruch wywiesimy około godziny 17.

Zwycięstwo łuczników

Na mistrzostwach łuczniczych świata w Paryżu Polacy odnieśli niespodziewany sukces w zawodach niespozajmując pierwsze miejsce i zdobywając mistrzostwo świata zarówno indywidualnie, jak i zespołowo. Natomiast nasze panie, które broniły tytułu mistrza świata zostały zdystansowane przez Anglię i musiały się zadowolić drugim miejsce. Wyniki techniczne mistrzostw były następujące:

W zawodach indywidualnych na 90 m pierwsze miejsce zajął Anglik Cox 382 p., 2. Majewski (Polska) 375 p., 3. Anglik Hogg 374 p., 4. Francuz Beday.

Na 70 m: 1. Szwed Kuelsson 437 p., za nim postępują Majewski i Kessels.

50 m: 1. Belg de Rons 328 p., 2. Majewski 309 p. i 3. Francuz Fekback 301 pkt.

W ogólnej punktacji mistrzostwo świata zdobył Majewski 1110 p., podczas gdy Kessels i Cox uzyskali po 1029 p. Ostatecznie drugie miejsce przyznano Kesselsowi ze względu na większą liczbę trafnych strzałów.

Zespołowe mistrzostwo świata zdobyła również Polska 875 p., 2. Belgia 828 p., 3. Anglia 762, 4. Francja 738, 5. Szwecja 684, 6. Czechosłowacja 646.

W zawodach pań na 50 m: 1. Angielka Simons, 2. Polka Kurkowska-Spychajowa. Obie osiągnęły po 330 p., ale Angielce przyznano pierwsze miejsce na podstawie większej liczby strzałów trafnych (Angielka miała ich 78, podczas gdy Polka tylko 76).

Na 60 m zwyciężyła Amerykanka Betberg 269 p.

Na 70 m wygrała Francuska Mauduit 352 p., 2. Polka Bunschowa 340.

W ogólnej punktacji mistrzostwo świata zdobyła Angielka Simons 1007, 2. Mauduit (Francja) 996, 3. Amerykanka Betberg 953 p.

Zespołowo mistrzostwo świata pań zdobyła Anglia, przed Polską, Francją i Szwecją.

U progu sezonu pięściarskiego

III.

Najsilniejszym ośrodkiem pięściarskim na prowincji jest niewątpliwie Inowrocław, gdzie też imprezy pięściarskie mają bardzo licznych zwolenników. Reprezentantem stolicy Kujaw jest „Goplania", która po rozwiązaniu „Cuiavii" przyjęła w swoje szeregi wszystkich prawie pięściarzy tej ostatniej. Obecnie tworzy „Goplania" dobrze zmontowany zespół, oparty na zawodnikach rutynowanych i znanych ze swej zaciętości i ambicji.

— Klub nasz — mówi nam kierownik sekcji p. por. Kwitowski — dążyć będzie do zajęcia zaszczytnego miejsca w tegorocznych rozgrywkach o drużynowe mistrzostwo okręgu. W tym celu już z początkiem lipca rozpoczęliśmy energiczny trening pod kierownictwem trenera p. Sobeckiego. Na treningi przychodzi ponad 30 zawodników, przy czym wszyscy pracują pilnie i systematycznie, by do pierwszych zawodów stanąć dobrze przygotowani. Kalendarzyk spotkań na miejscu oraz wyjazdowych nie został jeszcze definitywnie ustalony. W niedzielę 29 bm., wyjeżdżamy do Poznania na rewanżowe spotkanie ze „Sokołem", wystawiając do walki swój najsilniejszy zespół. Poprzednio już mamy walczyć z Astorią w Bydgoszczy. W pertraktacjach jesteśmy z drużynami krajowymi oraz zagranicznymi o przyjazd do Inowrocławia.

— Z ustaleniem składu drużyny nie mamy specjalnego kłopotu. Dysponujemy w kilku wagach po 2 lub 3 równorzędnych pięściarzy, tak, że będziemy musieli przeprowadzać eliminacje wewnętrzne by wybrać „najlepszego". Szkielet zespołu tworzyć będą zawodnicy rutynowani i dobrze znani publiczności.

W wadze muszej startować będzie Tadeusz Łada, w koguciej Łada Łucjan. Piórkowców posiadamy trzech: Marcysiaka, Dudziaka i Krysiaka. Pierwsi dwaj dobrze si. znani, zaś Krysiak to nasz nowy nabytek, wicemistrz okręgu lubelskiego. Posiada on doskonałe walory na dobrego pięściarza i dużo się po nim spodziewamy. Również w wadze lekkiej posiadamy trzech zawodników: Niemczyka, Mrozowskiego i Tomaszewskiego. Najlepszym jest Niemczyk, który po rocznej przerwie powraca na ring. W wadze półśredniej walczyć będzie Pierard. Wagę średnią tworzy „trio": Lewandowski, Stube Wł. i Sobecki. Stałym reprezentantem w tej wadze będzie najprawdopodobniej stary „wyga" Lewandowski, który odsługuje obecnie swoją powinność wojskową. W wadze półciężkiej walczyć będzie Zieliński, a w ciężkiej Leśniak. Poza tym posiadamy w swych szeregach narybek, któremu damy w tym sezonie okazję do nabycia rutyny ringowej przez częste walki.

Lekka atletyka

Polska — Niemcy. W dniach 21 i 22 bm. niemieccy lekkoatleci stoczą siedem spotkań międzypaństwowych. W sześciu meczach walczyć będą panowie, w siódmym — panie.

Międzypaństwowe zawody kobiece stoczy reprezentacja Niemiec z Holandią w Wuppertalu.

Międzypaństwowe spotkania męskiej reprezentacji Niemiec przedstawiają się następująco: w Warszawie — z Polską, w Norymberdze z Austrią, w Karlsruhe ze Szwajcarią, w Dreźnie z Czechosłowacją, w Wuppertalu z Holandią, w Luksemburgu — z Luksemburgiem.

Skład Niemiec przeciwko reprezentacji polskiej przedstawia się następująco:

100 m — Leichum i Fischer.
200 m — Gillmeister i Matthus.
400 m — Hamann i Stülpnagel.
800 m — Linnhiff i Mertens.
1500 m — Schaumburg i Ill.
5.000 m — Syring i Eitel.
10.000 m — Eberhardt i Lieck.
110 m płotki — Beschetznik i Schellin.
400 m płotki — Hölling i Grasshoff.
W dal — Long i Leichum.
Wzwyż — Weinkötz i Gehmert.
Trójskok — Wöllner i Ziebe.
Tyczka — Hartmann i Kobelt.
Kula — Wöllke i Trippe.
Dysk — Blask i Hilbracht.
Oszczep — Laqua i Böder.
Młot — Blask i Sprenger.
4×100 m — Fischer, Gillmeister, Leichum i Matthus.
4×400 m — Hamann, Stülpnagel, Hölling, Linhoff.

Świetny sprinter niemiecki Borchmeyer startować będzie na 100 i 200 m przeciwko Austrii, a Nechermann przeciwko Szwajcarii. Znakomity miotacz kulą Hein wystąpi przeciwko Czechosłowacji.

W piątek odbyły się w Warszawie dalsze eliminacyjne zawody przed ustaleniem składu na mecz z Niemcami. Zawody przyniosły doskonałe wyniki.

Na 400 m Gąsowski uzyskał czas 49,6. 2. Szefler 51, 3. Mittelstedt 51,2 sek.

100 m wygrał Zasłona w czasie 10,7, przed Duneckim i Popkiem.

W sztafecie 4×100 m zespół w składzie Danowski, Popek, Zasłona, Dunecki mimo słabych zmian pobił rekord Polski osiągając czas 43 sek. Wynik ten jest lepszy od dotychczasowego rekordu o 0,4 sek.

Brukselski klub Union Saint Gilloise, który zaprosił Kucharskiego do Brukseli na 25 sierpnia, zamierza zorganizować próbę pobicia rekordu świata na 800 metrów. Przeciwnikiem Kucharskiego byłby m. in. Belg Mostert, który znajduje się obecnie w doskonałej formie. (Zwycięstwo nad Robinsonem w Sztokholmie).

Belgijski związek lekkoatletyczny wyraził jednocześnie zgodę na wysłanie Mostera i Bosmansa na 17 września do Warszawy celem udziału w międzynarodowych zawodach lekkoatletycznych. Bosmans, który zdobył ostatnio mistrzostwo Anglii w biegu na 440 jardów przez płotki, jest dziś najlepszym płotkarzem europejskim.

Kolarstwo

Do mistrzostw świata, rozpoczynających się 25 bm., zgłosiły 22 państwa prawie dwustu zawodników.

Wyścigi o indywidualne i drużynowe mistrz. na torze żużlowym odbędą się w niedzielę o godz. 16 na arenie PWK. Indywidualny mistrz otrzyma niebieską koszulkę z herbem miasta Poznania. W wyścigach niedzielnych startować będą czołowi zawodnicy okręgu.

P. A. Geppert, dotychczasowy kapitan turystyczny ustąpił ze stanowiska swego w zarządzie POZK.

Poznański OZK polecił wszystkim klubom zrzeszonym w związku by przy organizowaniu wyścigów szosowych przeprowadzali je w trzech grupach: dla kolarzy licencjonowanych, nie licencjonowanych (karty wyścigowe) oraz zawodników niestowarzyszonych. Opłaty startowe od zawodników niezrzeszonych winny być minimalne, by umożliwić coraz liczniej napływającej młodzieży startowanie w wyścigach.

Komisja arbitrów POZK zdyskwalifikowała zawodnika Langego Mieczysława (HCP) na okres 3 miesięcy. Poza tym uchwalono przesłać wniosek do Polskiego Zw. Kol. o rozszerzenie dyskwalifikacji na okres 2 lat. (al)

Pięściarstwo

Klub Sportowy K. P. W. zawiadamia, że treningi sekcji pięściarskiej odbywać się będą począwszy od dnia 18 bm. w sali ośrodka Wych. Fizycz. ul. Bukowska, w poniedziałki, środy i piątki od godz. 19 do 21 pod kierownictwem fachowego trenera Jana Arskiego.

Równocześnie odbędzie się kurs dla początkujących. Zapisy nowych członków — uskuteczni kierownik sekcji na treningu. (kom)

Austria — Czechosłowacja 8:8. W dwadzieścia cztery godziny po meczu Austria — Czechosłowacja, wygranym w Klagenfurcie przez Austrię 10:6, rozegrany został w Wiedniu mecz rewanżowy.

W rewanżu bokserzy czechosłowaccy zdołali wywalczyć remis 8:8.

Piłka nożna

Karze się graczy: Sekułę Sylwestra — z KS Naprzód, Poznań — dyskwalifikacją 6 tygodniową za brutalną grę i obrazę sędziego na zawodach w dniu 25. 7. rb.

Biegałę Franciszka — z KS Korona, Bukówiec — dyskwalifikacją 2 miesięczną za słowną obrazę sędziego, nieposłuszeństwo względem sędziego (nieopuszczenie boiska) na zawodach w dniu 25. 7. rb.

Majewskiego Sylwestra — z KS Sparta, Poznań — dyskwalifikacją 6 tygodniową za kopnięcie przeciwnika bez piłki na zawodach w dniu 25. 7. rb.

Pływanie

Kurs przodowników pływania organizowany dla POZP przez Ork. Ośrodek W. F. w Sierakowie rozpoczął się przy udziale 20 pływaków. Połowa uczestników reprezentuje prowincję a mianowicie: Międzychód, Gniezno, Wapno, Wolsztyn i Kościan.

Polska drużyna pływacka startowała w czwartek w Cinkota pod Budapesztem, gdzie spotkała się z jednym z najlepszych klubów węgierskich B. E. A. C. Polacy wygrali tylko jedną konkurencję, w pozostałych zwycięstwo odnieśli Węgrzy. Na porażkę Polaków wpłynęło zmęczenie licznymi startami oraz 100-yardowa trasa, do której nasi pływacy nie są przyzwyczajeni. Wyniki techniczne były następujące:

100 yardów styl. dow.: 1) Bocheński 59.6, 2) Laky (W) 1 minuta. 100 yardów styl klas.: 1) Doszpoly (W) 1:16.2, 2) Fabian (W) 1:16.6, 3) Heinrich (P) 1:19.3, 4) Rusin (P) 1:19.6. 100 yardów na wznak: 1) Lengyel (W) 1:09, 2) Karliczek 1:13.8.

Tenis

Borowczak z AZS wyjechał onegdaj do Warszawy na obóz treningowy najlepszych młodzików. Uczestniczy w nim 16 zawodników w wieku 15 do 17 lat, którzy w roku bieżącym wybili się na turniejach. Obóz zakończony zostanie 27 bm. turniejem. (a)

W Wiśle odbędzie się w dniach 19 do 22 bm. turniej dla młodzików do lat 16. Z poznańskiego AZS zostali na turniej zgłoszeni: Jeżewski, Wesołowski, Piątek i Tomaszewski. (a)

AZS poznański projektuje organizację mistrzostw Poznania w pierwszych dniach września, przy czym w chwili obecnej prowadzi pertraktacje z czołowymi graczami polskimi, którzy grają w Sopocie oraz uczestniczyć będą w mistrzostwach Polski w Bydgoszczy. Turniej poznański rozpoczęłby się bezpośrednio po mistrzostwach Polski. (a)

Ramillon trenerem Italii. Znany trener zawodowy francuski Ramillon podpisał ostatecznie kontrakt na rok 1937/8 ze związkiem tenisowym włoskim.

CHORA WĄTROBA rujnuje organizm. Stosuje się w tych niedomaganiach SÓL MORSZYŃSKĄ lub WODĘ GORZKĄ MORSZYŃSKĄ. Żądać w aptekach i składach aptecz.

ng 46 662

Ostatnie dni zawodów szybowcowych w Inowrocławiu

W 8-mym dniu czwartek) ogólnokrajowych zawodów szybowcowych w Inowrocławiu dokonano 14 przelotów, w tym jeden zespołowy.

Wyniki były następujące:

Góra wylądował pod Harwolinem

Kierownictwo zawodów: Od lewej kpt. pil. Urbański (Min. Kom. Dep. Lotn. Cywilnego), płk pil. Camilli Perini i płk Juliusz Gilewicz.

285 km, Zabski wylądował pod Maciejowicami 252 km, Urban wylądował za Mińskiem Mazowieckim 250 km, Wacnik i Kozieł, startując grupowo za Mińskiem Mazowieckim 240 km, Offierski — Gorzkowice 210 km, Weigl wylądował w locie docelowym w Warszawie 180 km, Błażejewski osiągnął Sochaczew 140 km, Szczecińska — koło Płocka 100 km, Brzezina — lotnisko w Płocku 100 km, Kasprzyk — za Płockiem 107 km, Dudzik — Strzelce 100 km, Modlibowska — 36 km.

W piątek osiągnięto na ogół krótkie przeloty. Warunki atmosferyczne były ciężkie, loty rozpoczęto około południa. Przelotów było 12, w tym jeden docelowy udany, wybany przez kpt. Bleichera (Aeroklub Poznański), który na szybowcu „W. O. S." lądował w Płocku, w odległości 101 km od Inowrocławia. Najdalej w dniu wczorajszym poleciał Milicer (szkoła szyb. w Miłosnej), który lądował w Wartkowach pod Łęczycą (110 km). Reszta zawodników osiągnęła odległości od 50 do 75 km.

Stan punktacji indywidualnej, który przypuszczalnie nie ulegnie już dużym zmianom, przedstawia się następująco:

1) Żabski Z. — 483 p., 2) Urban — 471, 3) Offierski M. — 430, 4) Dziurzyński A. — 426, 5) Góra T. — 363, 6) Gaworski B. — 353, 7) Błażejewski J. — 339, 8) Brzezina St. — 288, 9) Weigl R. — 285, 10) Milicer H. — 271, 11) Kasprzyk W. — 271, 12) Blaicher M. — 222, 13) Dudzik K. — 260, 14) Matławski T. — 201, 15) Makowski E. — 179, 16) Wacnik St. — 172, 17) Kozieł A. — 169, 18) Karczmarzyk Z. — 164, 19) Mermel H. — 161, 20) inż. Tarczyński — 131, 21) Kwiatkowski L. — 129, 22) Plenkiewicz K. 125, 23) Czarnecki L. — 96, 24) Illasiewicz J. — 60, 25) Modlibowska W. — 46, 26) Krepski W. — 35, 27) Szczeciński Z. — 27, 28) Wróbel Fr. — 25.

Dzień 14 bm. jest ostatnim dniem zawodów. W dniu tym zawodnicy startować mogą również na przelot etapami do Lwowa, celem zdobycia nagrody Instytutu Techniki Szybowcowej.

W dniu 15 bm. zawodnicy mogą

Zbigniew Żabski, pierwszy w punktacji ogólnej.

startować tylko do lotów na wysokość, który można wykonać tylko raz. Start w dniu 15 bm. dla zawodników zostanie zamknięty o godz. 14. W ostatnim dniu zawodów tj. 15. VIII. od godz. 14.30 odbędą się pokazy lotnicze dla publiczności, które obejmą: skoki spadochronowe, akrobacje na samolocie RWD-10, pokaz startu szybowców i loty pasażerskie.

O godz. 18 nastąpi przylot przedstawicieli ministerstwa komunikacji i oficjalnych władz lotniczych, odczytanie wyników zawodów, przemówienia, wręczenie pamiątkowej plakiety i ściągnięcie flag.

Goczałkowice-Zdrój G. Śl.

Radoaktywna solanka jodo-bromowa, borowina, wodolecznictwo, elektroterapia, inhalatorium. Kuchnia dietetyczna. Tanie kuracje ryczałtowe. dg 23 655

Z Tow. Ziemianek Wlkp.

Na zebraniu poznańskiego Koła Ziemianek pod przewodnictwem p. Adeli Modlibowskiej, instruktorka Zw. Włościanek Wlkp. p. inż. Onitschowa omówiła projekt pracy organizacyjnej w powiecie, a obecne panie obiecały dopomóc przy przeprowadzeniu tych planów.

P. hr. Brezina referowała o Kongresie Międzynarodowym ku czci Chrystusa Króla i zachęcała do licznego w nim udziału, a również prosiła o ułatwienie przyjazdu ludziom dominialnym na XVII Zjazd Katolicki do Poznania.

Następnie uchwalono tak jak zwykle urządzić i w tym roku kolonię wakacyjną dla dzieci ze „Stelli", która umieszczona będzie w Trzebawiu.

Przewodnicząca, zamykając obrady, poleciła nadal opiecę pań ochronkę dla dzieci bezrobotnych w Naramowicach.

Zegnaj Adrio!

Wesołe i smutne rozstanie będzie miało miejsce w sobotę i w niedzielę wieczorem w czasie przedstawień rewiowych w Adrii. Zespół rewiowy, który w okresie występów w Adrii zjednał sobie najżywszą sympatię — już wyjeżdża. To jest smutne, bo brak nam będzie tych miłych wieczorów. Z drugiej zaś strony ostatnie dwa przedstawienia zapowiadają się doskonale, gdyż wyjeżdżający ulubieńcy będą chcieli osłodzić chwile rozstania popisową grą. **Sobota i niedziela** to szczyt szczytów w **Adrii.**

Pg 29 438-26,172

RADIO

Apolinary Szeluto

W Spółce Młodych Kompozytorów Polskich, w której zjednoczeni byli m. in.: Karol Szymanowski, Ludomir Różycki — wyróżniał się największym talentem naówczas Apolinary Szeluto. Artysta ten, przez całe lata zapomniany, żyjąc na prowincji — w bieżącym sezonie pragnie wznowić swoją działalność artystyczną. Występ jego nada Rozgłośnia Poznańska o godz. 18.10 w tym przekonaniu, że zainteresuje on niewątpliwie szerokie grono radiosłuchaczy.

Z życia ludu wiejskiego

Koncert symfoniczny nadany w niedzielę, dn. 15. VIII. z Łodzi o godz 12.03 zawierać będzie utwory oparte na tym dla wszystkich aktualnym temacie. Fragmenty z „Rycerskości wieśniaczej" Mascagniego, „Sprzedanej narzeczonej" Smetany, „Wiejskiego wesela" Goldmarka, wreszcie „Janka" Zeleńskiego i „Flisa" oraz „Halki" Moniuszki — składają się na program poranku. Grać będzie Łódzka Orkiestra Symfoniczna pod dyr. T. Rydera i E. Szumpicha. Swojski charakter posiadać będzie również koncert Kapeli Ludowej Dzierżanowskiego (o godz. 13.10) transmitowany z ogrodu zdrojowego w Nałęczowie.

„Kombinator"

Rozgłośnia Poznańska wprowadziła w sezonie letnim nowość, pięciominutowe skecze, które są właściwie radiofonizowanymi żartami. 15. VIII. o godz. 13.50 jeden z tych żartów pióra Tadeusza Markowskiego nadany zostanie w programie ogólnopolskim w wykonaniu znanych artystów poznańskich: Władysława Hańczy i Romana Zawistowskiego.

Kurs przeciwzakłóceniowy dla elektromonterów

Rozgłośnia Toruńska Polskiego Radia organizuje w porozumieniu ze Związkiem Przedsiębiorstw Elektrotechnicznych, w terminie od dn. 16 sierpnia do dn. 18 września specjalny kurs przeciwzakłóceniowy dla elektromonterów w Bydgoszczy. Udział w kursie mogą brać elektromonterzy, którzy wykazać się mogą świadectwem wyzwolenia w zawodzie elektrotechnicznym.

Koncert solistów

Poniedziałkowy program radiowy obfituje w występy solistów: śpiewaków, pianistów, skrzypków o różnorodnych fizjognomiach artystycznych. O godz. 17.25 śpiewać będzie Maria Bieńkowska pieśni kompozytorów polskich; wieczorem o godz. 22.00 skrzypaczka Janina Matiasiak-Klechniowska wykonają utwory o charakterze wirtuozowskim. Lekkie piosenki i melodie wypełnią program koncertu w wyk. Cz. Kaczyńskiego i S. Lennarta o godz 16.15. Koncert pt. „Wieniec lekkich melodyj" nadawany z Poznania o godz. 20.00 obejmie utwory Linkkego.

Nowa ankieta radiowa

Polskie Radio chcąc ustalić najdogodniejszą dla słuchaczy porę nadawania dziennika południowego, zaprasza wszystkich słuchaczy do wzięcia udziału w głosowaniu, o której porze między godziną 12 a 13 ma być w zimie nadawany dziennik południowy.

Odpowiedzi prosimy przesyłać do 20 bm. na pocztówkach, podając na nich: Dokładną godzinę i minutę rozpoczęcia dziennika południowego między godz. 12 a 13, swój adres i zawód. O wyniku tego głosowania zależeć będzie ustalenie pory nadawania dziennika południowego w zimie. Opinie w tej sprawie nadsyłać należy pod adresem Polskiego Radia w Warszawie, Mazowiecka 5.

I. KONKIEWICZ
Nowa 8

Ng 47 414

Rozrost Londynu

Władze miejskie w Londynie opublikowały ciekawą statystykę ludnościową stolicy Wielkiej Brytanii. Wynika z niej, że w przeciągu ostatnich 15 lat liczba mieszkańców stolicy przybrała 1 milion głów, w roku 1921 Londyn liczył 7.480.201 mieszkańców, gdy tymczasem dziś posiada 8.203.942 mieszkańców.

Anglia nie potrzebuje uskarżać się na deficyt ludnościowy, gdyż dziennie rodzi się w Londynie 780 dzieci, a umiera zaledwie 670 osób. Według obliczeń statystycznych gwałtowny rozwój miasta jest połączony z osiedlaniem się obywateli z kolonij zamorskich, którzy po ukończeniu swej służby kolonialnej i przejściu w stan spoczynku chętnie wynajmują sobie mieszkanie w jednym z zacisznych przedmieść miasta, by tam spędzić resztę życia. Również pomnożyła się liczba cudzoziemców mieszkających w Londynie z 683.000 na 931.500 osób. Wśród cudzoziemców większość stanowią Francuzi i Niemcy.

Wycieczki FRANCOPOLU

do Paryża:
koleją 11 i 17-dniowe . . . . . zł 315,—
morzem 2 i 3-tygodniowe . . . . zł 380,—
(pobyt w Berlinie 1½ dnia)

Serce Europy:
29-dniowe, w wrześniu i październiku Berlin — Paryż — Nicea — Riviera franc. — włoska — Rzym — Neapol — Capri — Florencja — Wenecja — Budapeszt . . . zł 795,—

Riviera:
29-dniowa w wrześniu i październiku. Paryż — Monte Carlo — Wenecja — Budapeszt (15 dni pobytu w Nicei i San Remo) . . . zł 650,—

do Italii:
28-dniowa wypoczynkowa w wrześniu Wiedeń — Wenecja 3 tyg. pobyt w Viareggio). — Zamknięcie listy 16. 8. . . . . zł 455,—
2-tygodniowa turystyczna . . . zł 370,—
od 2—16. 9. z Komit. Polonia-Italia

2 Wystawy:
w Düsseldorfie i Paryżu 2—11/9. zł 252,—

Informacje i zapisy:
POZNAŃ, św. Marcin 58. Telef. 41-04.
WARSZAWA, Mazowiecka 9.
ng 48 214

ng 47926

Fortepiany i pianina
po cenach najniższych poleca
B. Sommerfeld
Skład fabryczny Poznań
ul. 27 Grudnia 15, tel. 19- 8

†

Dnia 12 sierpnia 1937 r., zmarła po krótkich lecz b. ciężkich cierpieniach, opatrzona Sakramentami św., nasza najdroższa córka, siostra, szwagierka i ciocia, ś. p.

Bronisława Dolatówna

Pogrzeb odbędzie się w niedzielę, dnia 15 b. m. o godz. 17 z kostnicy wojskowej Wały Jana III. na cmentarz staro-św. marciński przy ul. Towarowej.

zg 27 593 W ciężkim smutku pogrążona **rodzina.**

Poznań, Gniezno. Lwów, Berlin.

†

Dnia 13 sierpnia 1937 r., zmarła żona naszego członka ś. p.

Rozalia Schulz

Pogrzeb odbędzie się w niedzielę, dnia 15 sierpnia o godzinie 17 z kostnicy cmentarza Jeżyckiego. O liczny udział członków w pogrzebie prosi

Zarząd Towarzystwa Przemysłowców Poznań-Jeżyce pod wezw. św. Floriana.

zg 27 592

WINA

PRZEPIĘKNE — WĘGIERSKIE — SAMORODNE
na szkle i w beczkach

NYKA & POSŁUSZNY

POZNAŃ, WROCŁAWSKA 33/34. TELEFON 11-94.
Skład win istniejący od roku 1868.

Pg 29 258-30,35

Wróciłam
M. Pasztelan-Zaidlewiczowa
zg 27598 lekarz-dentysta
Poznań, św. Marcina 22 Telefon 36-95

Wyjechałem
Dr Antoni Szac
zg 27 597

WRÓCIŁEM
Dr Marian Szenic
lekarz specjalista chorób dziecięcych
Poznań, ul. Działyńskich 9. Telefon 29-82

Pg 29 387-56,470

Wróciłem
Dr med. Bolesław Hanasz
Lekarz Specjalista chorób wewnętrznych
przyjęcia chorych: 11—1 i 5—6
Poznań ul. Pocztowa 31a tel. 35-59
Pg 28407/6221

W. MAYER
właś. L. Nalaskowski.
POZNAŃ, ul. NOWA 11
telefon 18-44. Rok założ. 1899
Własny warsztat reperacyjny
Asygnaty Kredyt.

Pg 28 080-25.97-9

Poszukujemy mistrza
lub samodzielnego **wykwalifikowanego ROBOTNIKA**
ceramiki ogniotrwałej
Oferty Kurier Poznański
zg 27582/3

Wróciłem
lekarz dentysta ***Jaworowicz***
dg 24072 *Kantaka 2, telefon 37-89*

Niniejszym mam zaszczyt donieść, że **w dniu 14. 8. 1937 otworzyłam w Poznaniu przy ulicy Marszałka Piłsudskiego nr 1** pod firmą:

„Maria"
magazyn kapeluszy damskich

Dokładna znajomość branży zdobyta podczas kilkuletniej praktyki w pierwszorzędnych salonach mód pozwala ufać mi, że zdołam sprostać najwybredniejszym wymaganiom.

dg 24096 Z poważaniem
Anna Maria Śmidowicz

Pg 28 419-71.111/3

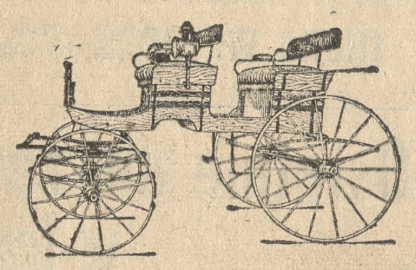

FABRYKA
Powozów i Karoserii
A. DZIECIUCHOWICZ
właśc. **Władysław Zielazek**

poleca **wszelkiego rodzaju powózki, wozy robocze, platformy, mleczarki, reklamówki, wozy ogrodnicze** itd. na obręczach żelaznych, pełnym ogumieniu jak i ogumieniu pneumatycznym z osiami na łożyskach rolkowych. Przeprowadzamy także **naprawy** takowych we własnych warsztatach, po cenach jak najniższych. zg 24 095

Buduję wszelkiego rodzaju karoserie samochodowe, osobowe i ciężarowe
Kosztorysy wysyła się na życzenie bez jakichkolwiek zobowiązań.

Poznań — Rybaki 4/6 — telefon 57-84.

LODY PINGWIN kup-bo warto

ng 47 915/16

Miejskie Liceum Administracyjne Męskie
w Poznaniu

przyjmuje wpisy do I klasy nowego typu w kancelarii Miejsk. Wydziału Szkolnego, ul. Śniadeckich 60, pokój 7.

Absolwenci dwu pierwszych klas przygotowani do pracy administracyjnej w przedsiębiorstwach gospodarczych, będą mogli otrzymać świadectwo ukończenia dwuletniego Liceum Administracyjnego z pełnymi prawami liceów zawodowych. W klasie III przewiduje się wydziały: samorządowy, skarbowy i kolejowy.

Egzamin wstępny: 2. 9. br. Fr. Ratajczaka 30.

Bliższe szczegóły w prospektach, które kancelaria wydaje wzgl. wysyła na żądanie. ng 48 018

PRYW. DOKSZTAŁCAJĄCE KURSY
„WIEDZA"
Kraków, ul. Pierackiego 14.

przygotowujące na lekcjach zbiorowych w Krakowie, oraz **w drodze korespondencji, za pomocą zupełnie nowo opracowanych skryptów,** programów i miesięcznych tematów: **przyjmują wpisy na nowy rok szk. 1937/38 na:**

1) Kurs maturyczny gimnazjum starego typu,
2) Kurs średni do egz. z 4-ch kl. gimn. nowego ustroju,
3) Kurs niższy z zakresu I i II kl gimn. nowego ustroju,
4) Kurs 7-mio kl. szkoły powszechnej.

Uwaga! Uczniowie kursów korespond. otrzymują co miesiąc, oprócz całkowitego materiału naukowego, tematy z 6-ciu głównych przedmiotów do opracowania. Ponadto obowiązkowe egzaminy kollokwialne badają 3 razy w roku szk., postępy uczniów. Pg 29 193-70,152

Wykładają najwybitniejsze siły fachowe.

40.000 zł

na I. hipotekę nieruchomości w Poznaniu wartości 100.000 zł za dobrym oprocentowaniem, odpowiednio uzasadnionym, ewtl. z współpracą w przedsiębiorstwie poszukuje. Zgłoszenia Kurier Pozn. ng **48 213.**

Tylko do 24-go

Tania Sprzedaż Posezonowa!

Na towary nie objęte wyższym upustem udzielamy **10%** rabatu!

Dywaniki przed łóżka

Perskie imit.	1.60 zł
Perskie imit. większe	2.20 „
Bouclé imit.	3.00 „
Bouclé prima	6.20 „
Velour Tournay	12.80 „
Plusz	13.30 „
Plusz gat. I.	15.00 „

Dywany Trwałe Boucle

350 × 250 cm	105.00 zł
300 × 200 cm	72.00 „
250 × 170 cm	53.00 „
200 × 140 cm	35.00 „

Dywany Prima Plusz

350 × 250 cm	211.00 zł
300 × 200 cm	141.00 „
250 × 170 cm	96.00 „
200 × 140 cm	66.00 „

Okazja! Dywany Pluszowe piękne wzory 300/200 cm **124 zł** 350/250 cm **182 zł**

Materiały meblowe	od 2.20 zł
Materiały dekoracyjne	od 2.70 „

Chodniki — Kokosy — Kretony — Narzuty — Serwety — Pledy i t. p.

Bardzo tanio!

Resztki materiałów meblowych dekoracyjnych i chodników **za 1/2 ceny!**

Dywany Pierwszorzędny Velour

350 × 250 cm	227.00 zł
300 × 200 cm	148.00 zł
250 × 170 cm	108.00 zł

Dywany ręcznie wiązane

Najlepsze gatunki
Imponujący wybór!

Centrala - Dywanów

S. KUŻAJ

POZNAŃ 27 Grudnia 9

Wyłączna sprzedaż firm: **Barwa Len — Tkaniny W. Krąkowska — Zdobnictwo Warszawa**

Prawdziwy kontrolowany

miód pszczeli

najlepszej jakości tylko w oryginalnym opakowaniu Wielkopolskiego Związku Pszczelarzy. Do nabycia we wszystkich składach.

HURTOWNIE:
Składnica Miodu Wielkopolskiego Związku Pszczelarzy, Poznań, Dąbrowskiego 17
Telefon 61-97

Pg 29 424-5-32.47-8

Tapety
Ceraty
gładkie, adamaszkowe meblowe, wózkowe, obrusy
Dywany
Chodniki, Dywaniki z linoleum, bouclé, ceratowe i pluszowe
Linoleum
podłogowe i stołowe
Kokosowe
chodniki i wycieraczki
Zb. Waligórski
Poznań Pocztowa 31 — Bydgoszcz Gdańska 12
Przyjmuje się asygnaty „Kredyt"

Pg 29 147-30.150

---

dg 24 019/21

Magazyn obuwia

dobrze zaprowadzony przy pryncypalnej ulicy, z powodu choroby właściciela do sprzedania. Oferty do Kuriera Pozn. pod **zg 27 591**

Dachy Pokrywa — naprawia i smoli
Wykonuje wszelkie prace budowl. blacharskie
J. MANDOWSKI
POZNAŃ, Grobla 3. — Telef. 34-69.

Polecam: **kit dachowy** do uszczeniania rysów i szczelin — **80 gr za kg.** Papa smołowa i biała — smoła — lepik itp. po cenach fabrycznych. dg 24 084

Prywatne Gimnazjum Koedukacyjne im. Braci Śniadeckich w ŻNINIE
POSZUKUJE
NAUCZYCIELA
z pełnymi kwalifikacjami do nauczania zajęć praktycznych dla chłopców, rysunków i śpiewu. Zgłoszenia do Dyrekcji Gimnazjum. dg 24 088

PRZYSZŁOŚĆ TWĄ WIDZI. Najsłynniejszy jasnowidz psycho-grafolog, uznany przez Związek Międzynarodowy Metapsychików. Mistrz Wiedzy Tajemnej WOMOUTH obdarzony fenomenalnym darem jasnowidzenia w transie medialnym. Powie Ci czy masz i kiedy — szczęście w grze loteryjnej, oraz wybierze według obliczenia daty urodzenia Twej planety, zupełnie bezpłatnie szczęśliwy numer losu, który pod gwarancją musi być wygrany. Niezamożnym, jednak mającym szczęście w grze loteryjnej wyłoże ze swoich pieniędzy 10 zł na los, aby przekonać o prawdziwości wygranej. Dowodem tego są w moim posiadaniu setki listów podziękowań od osób, które na wskazane przezemnie losy wygrały po 100.000, 50.000, 20.000 i 10.000 zł. Na żądanie przepowiadam przeszłość i przyszłość — opracowuję horoskopy i analizy grafologiczne. Rady i wskazówki, dając możność zdobycia trwałej miłości pożądanej osoby. Nie zwlekaj, pisz jeszcze dziś nic nie ryzykując a skorzystasz wiele. Podać czytelnie im i nazwisko, date urodzenia, załącz 1.— zł znaczkami pocztowymi na koszty pocztowo kanc. Bez załączenia znaczków odpowiedź nie nastąpi.
Adres: **Jasnowidz WOMOUTH, Kraków, Lenartowicza 11/6.**
n 46 141/2

---

słoje do konserw

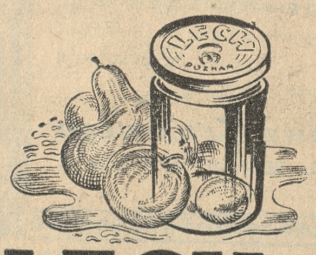

LECH
POZNAŃSKA HUTA SZKŁA

Ng 47 377-8

Młocarnia
Lanz 60"×22". Prasa do słomy po gruntownym remoncie. Młocarnie motorowe i motory Deutza na ropę i benzynę poleca **Markowski — Poznań, Jasna 16**
Pg 29426-32,40

Fabryka wód mineralnych i rozlewnia piw z zapędem elektrycznym w Poznaniu oraz **dwa przedstawicielstwa sprzedam za 32.000,** faktyczna wartość **40.000,** z powodu przejęcia innego przedsiębiorstwa. Oferty Kurier Poznański **zdg 27 594**

„Powstaniec Wielkopolski"

jedyny, niezależny organ opinii uczestników powstania wielkopolskiego. Numery 15 i 16 zawierają następujące artykuły: 1) Cud nad Wisłą. 2) Wspomnienia z wojny światowej. 3) *Czy tak być powinno.* 4) Walka ze zbędnem pośrednictwem. Sprawozdania, referaty, komunikaty. Konto PKO. 204 566. Administracja i ekspedycja: Wolnica 1. ng 18 401

SAMOCHODY OSOBOWE CIĘŻAROWE AUTOBUSOWE

marki **Vauxhall** osobowe 1½ l. 6 cyl. luksusowym wykonaniu w cenie **od 8 500 zł.**
Betford ciężarowe 64 km. do nośności 5 tonn w cenie **5 840 zł.**
G. M. C. do nośn. 8 tonn w cenie **od 7 900.**

Ng 47412

Poznańska Centrala Samochodowa - A. Jabłoński
Dąbrowskiego 8, tel. 64-58

Używane samochody

rozmaitych fabrykatów oraz prawie nowy MERCEDES-BENZ 6 cyl. 5-osob. jako nadzwyczajne kupna okazyjnie poleca

BRZESKIAUTO S. A. Poznań
Dąbrowskiego 29, tel. 63-23, 63-65
Oddział: Jak. Wujka 8, tel. 70-60

Fabryka karoserii — nowocześnie urządzone warsztaty mechaniczne — stacja obsługi — garaże.
ng 48212

Angielskie MŁOCARNIE

Ransomes, Sims & Jefferies Ltd., Ipswich
54", 60" i 66"
oraz **Bawarskie młocarnie Dechentreitera** wszelkich rozmiarów polecają generalni przedstawiciele
Bronikowski, Grodzki i Wasilewski
Poznań, Al. Marcinkowskiego 8. Tel. 21-51.
Pg 2 410-57,8

Fabryka likierów
Hurtownia win
Hurtownia piwa
we województwie śląskim poszukuje
udziałowca

Przedsiębiorstwo jest pierwszorzędnie i wzorowo urządzone. Reflektuje się na dzielnego współpracownika, rozporządzającego ewentualnie gotówką, co jednak nie jest warunkiem. Przedsiębiorstwo posiada stałych i zobowiązanych odbiorców; działalność jego może być znacznie rozszerzona. Dla panów, którzy zdecydowali by się załatwiać sprawy zewnętrzne i z urzędami, nadarza się okazja czynnej współpracy. Reflektant winien być osobą energiczną, stanowczą, posiadającą najlepsze referencje.

Szczegółowe oferty uprasza się składać pod dg **24 077** do Kuriera Poznańskiego.

Original Rekord

w Poznaniu: Fa Kastor, św. Marcin 55 i Fa Sarnowski, Staszica 1.
ng 46 878

ZUPEŁNIE BEZPŁATNIE!

Wszechświatowej sławy Jasnowidz Prof. Dżami, założyciel „Poradnia Życia" w Berlinie i Dreźnie, twórca dzieł astrologicznych. O ile wedle obliczeń kabalistycznych i wizji medialnej wygrana nastąpi, prześle każdemu zgłaszającemu się zupełnie darmo los. Jasnowidz Prof. Dżami daje każdemu stuprocentowe przepowiednie. Zdobędziesz klucz, w którym otworzysz sobie wrota do szczęścia i dobrobytu. Tajemnica loterii tkwi w Twoim imieniu. Podaj imię, date urodzenia, kilka włosów dla kontaktu oraz fotografię, o ile posiadasz a powiem Ci kiedy ile i czy wogóle wygrasz. Przepowiednie, wskazówki, horoskopy, życiowe, miłosne, kradzieże, zakopane skarby, odnalezienie zaginionych osób, stanowią tajemnice Twego szczęścia. Nadeślij jeden złoty na porto. Bezpłatnych horoskopów nie wysyłam. **Poradnia Życia Jasnowidza Prof. Dżami, Kraków, Wielopole 3**
ng 47 921/2

Ekspedient-dekorator

młodszy z branży bławatnej do większego miasta w b. Kongresówce od zaraz potrzebny. Zgłoszenia z fotografią, odpisami świadectw wraz z podaniem pretensji do Biura Ogłoszeń **„PAR" „32,61".**

FARBY LAKIERY POKOSTY
fabryki J. Perek, Leszno, *po cenach fabrycznych*
Poznań, Wodna 13. Tel. 53-26
ng 46 136

OPONY

samochodowe wszelkich fabrykatów po niebywale niskich cenach
reprezentacja samochodów Adler
F. Szczepański, Poznań, Plac Wolności 17 Tel. 30-07
Wszelkie prace warsztatowe i remonty samochodów wykonujemy fachowo, szybko i tanio. Ng 47 419

Magazyny w Lublinie

(na Kośminku) **do sprzedania.** Obszar: 32.000 m² placu i 3.675 m² zabudowań. Własna bocznica kolejowa. **Duże możliwości eksploatacyjne i zarobkowe.** Informacyj udziela: **Bank Handlowy w Łodzi, Sp. Akc. w Łodzi, Al. Kościuszki nr. 60, lub w Lublinie, ul. Krakowskie Przedmieście nr. 62.** dg 24 027

CZEPCZYŃSKI

zaprasza od poniedziałku, 16-go b. m. do zwiedzenia

odnowionej i znacznie powiększonej

DROGERII UNIVERSUM

Poznań, Franciszka Ratajczaka 38. Telefony 27-49 i 25-47

ng 48 315/17

POLACY W BERLINIE!

Ukazało się dzieło dużej wagi p. t. „Polacy w Berlinie", nakładem byłych Wychodźców, obejmujące 524 strony druku, według zebranych materiałów przez A. Gołąbka. Książka ta, przedstawia dzieje emigracji berlińskiej od roku 1800 do 1921, walkę żywiołu polskiego z niemczyzną, pracę społeczno-kulturalną i polityczną i stanowi poważny przyczynek do historii wychodźtwa polskiego w Berlinie i po prawym brzegu Łaby.

Nabyć można dopóki zapas starczy **w „Drukarni Kujawskiej" S. A. w Inowrocławiu.** zg 1806

Bardzo korzystnie do sprzedania lub wydzierżawienia duża

PIEKARNIA MECHANICZNA w TORUNIU

łącznie z domem mieszkalnym i zabudowaniami gospodarczymi i ogrodem. Zgłoszenia **Toruński Młyn Parowy,** Leopold Rychter, Toruń. zg 27 541

Ukł. 4/37.

Postanowienie.

Dnia 22 lipca 1937 r. Wydział Handlowy Zamiejscowy Poznańskiego Sądu Okręgowego w Lesznie w składzie następującym:

Przewodniczący S. O. S. Ossowski
Sędziowie handlowi Fr. Przymuszała i T. Zgaiński
Protokólant prakt. Reich

po rozpoznaniu w dniu 22 lipca 1937 r. sprawy z wniosku nieletniej Bogusławy Mateckiej ur. 21. 9. 1925 r. prowadzącej skład żelaza i towarów kolonialnych w Poniecu, dział. przez ojca Stanisława Mateckiego w Poniecu, postanawia:

I. Otworzyć postępowanie celem zawarcia układu z wierzycielami przez Bogusławę Matecką.

II. Termin sprawdzenia wierzytelności wyznaczyć na 17. 9. 37 r. godz. 10.

Zgłoszenia wierzytelności należy kierować do rąk Sędziego Komisarza opłacone 2,—zł i 50 gr za każdy załącznik w znaczkach sądowych.

III. Zlecić pełnienie czynności sędziego Komisarza Sądowi Grodzkiemu w Bojanowie.

IV. Nadzorcą sądowym minaować rendanta Władysława Krajewskiego z majętności Poniec.

(—) Ossowski. (—) Fr. Przymuszała. (—) Teofil Zgaiński.
Wypisano — Leszno, dnia 30 lipca 1937 r. ng 47 966
Reich, sekretarz sądowy.

Podajemy do łask. wiadomości Szan. Klienteli, że **z dn. 14 bm. uruchomiliśmy Fabrykę maszyn i odlewnię żelaza w Poznaniu Wschodnim, ul. Wrzesińska 1.** Przyjmujemy zlecenia na maszyny kowalskie i przemysłowe jak również odlewy surowe i obrobione do 1 000 kg. wagi. Wielki wybór modeli dla wszelkich gałęzi przemysłowych.

zg 27 599 **M. i L. Staszewscy.**

Bank Gospodarstwa Krajowego

Oddział w Poznaniu, Aleje Marcinkowskiego 6

ogłasza

przetarg

nieograniczony na **rozbiórkę gmachu Komendy Miasta w Poznaniu, Plac Wolności 16.**

Warunki rozbiórki otrzymać można w Wydziale Budowlanym Banku — II piętro. Oferentów obowiązuje złożenie wadium w wysokości zł 300.—

Pisemne oferty należy składać w Banku do dnia 30 sierpnia 1937 r., godz. 13-tej.

Otwarcie ofert nastąpi w tym samym dniu o godz. 14-tej. Zastrzega się prawo unieważnienia przetargu i dowolny wybór oferenta. Pg 29 429-32,44

„LICYTACJA NIERUCHOMOŚCI"

Dnia 19 sierpnia odbędzie się w Sądzie Grodzkim pok. 45 **licytacja domu mieszkalnego** przy ul. Warszawskiej 151, oszacowanego na zł 36.000,—. Cena wywołania zł 24.000.—. Możliwość przejęcia dogodnej pożyczki. Informacji udzieli

Bank Gospodarstwa Krajowego
Oddział w Poznaniu, Al. Marcinkowskiego 6.
Pg 29 388-32,15

Poszukujemy kupca

z kaucją bankową 3000,— zł celem **otworzenia mu fabrycznego składu komisowego w Poznaniu.** Oferty kierować: „Tęcza", Warszawa, Zamenhofa 14/25.
ng 47 844

Przetarg publiczny

Zarząd Gminy w Perzowie, pow. Kępno rozpisuje **przetarg publiczny na roboty budowlane i dostawę materiałów przy budowie nowej 4-klasowej szkoły powszechnej w Domasłowie, pow. Kępno i rozbudowie** (przybudowa 2-ch klas szkolnych) **szkoły powszechnej w Perzowie, pow. Kępno,** a mianowicie: 1) roboty murarskie, 2) roboty ciesielskie, 3) roboty dekarskie, 4) roboty blacharskie, 5) dostawa dachówki.

Informacje i druki ofertowe otrzymać można w godzinach urzędowych **w Zarządzie Gminnym w Perzowie i w biurze budowniczego powiatowego M. Janiaka w Kępnie, ul. Pocztowa nr. 1,** gdzie również wyłożone są do wglądu projekty budowli, warunki ubiegania się o roboty lub dostawy oraz ogólne i szczegółowe warunki, obowiązujące przy wykonywaniu budowli samorządowych. Druki ofertowe (ślepe kosztorysy) wydawane będą za opłatą: **na szkołę w Domasłowie** ad 1 — 15,— zł, ad 2 — 15,— zł, ad 3 — 5,— zł, ad 4 — 5,— zł, ad 5 — 5,— zł; **na szkołę w Perzowie:** ad 1 — 10,— zł, ad 2 — 10,— zł, ad 3 — 3,— zł, ad 4 — 3,— zł, ad 5 — 3,— zł.

Przetarg powyższy odbędzie się **dnia 21 sierpnia br.** w biurze Zarządu Gminnego w Perzowie.

Oferty na poszczególne roboty lub dostawy należy składać **w nieprzejrzystej bezfirmowej i zalakowanej kopercie** z napisem na kopercie **„Oferta przetargowa na budowę szkół w gminie Perzów"** do wyżej podanego terminu godziny 10 przed południem. Przy ofertach przesłanych pocztą należy kopertę z ofertą opatrzyć napisem podanym wyżej i włożyć do drugiej koperty opatrzonej adresem zarządu rozpisującego przetarg; na kopertach nie należy umieszczać firmy wzgl. adresu nadawcy. Do ofert należy dołączyć deklarację, że oferentowi znane są podane wyżej warunki i podać nr. karty rzemieślniczej, świadectwa przemysłowego lub handlowego z podaniem daty i miejsca wystawienia. Otwarcie ofert odbędzie się tego samego dnia o godzinie 10,15 przed południem przy udziale ewentl. przybyłych oferentów. Zarząd Gminny zastrzega sobie swobodny wybór oferenta, podział robót lub dostaw na 2-ch oferentów, wzgl. odrzucenie ofert bez podania powodów i rozpisanie nowego przetargu.

Perzów, dnia 12. 8. 1937 r. dg 24 070

Zarząd Gminy: (—) Sikora, wójt.

Nagłówkowe słowo (tłusto) 25 groszy, każde dalsze słowo 15 groszy, 5 liczb = jedno słowo, i, w, z, a = każde stanowi 1 słowo. Jedno ogłoszenie nie może przekraczać 100 słów, **w tym 5 nagłówkowych.**

OGŁOSZENIA DROBNE

Ogłoszenia wśród drobnych:
1-łamowy milimetr 50 groszy

Znak oferty naprzykład: n 2395, z 21 025, d 1611 i t. d. = 1 słowo.
Drobne ogłoszenia w dni powszednie przyjmuje się do godz. 11,10, w soboty i dni przedświąteczne przyjmuje się do godz. 10.45.

1. DOMY - PARCELE

Willę
pełnokomfortową piękny ogród, sprzeda Karpiński, Puszczykowo, Ogrodowa 7. zdg 1 788

Dwie resztówki
po ca 180 ha, niepodlegające parcelacji, do sprzedania. Dobra ziemia, masywne budynki, wpłata 100 tysięcy zł reszta amortyzacja. Biuro Parcelacyjne, Ludwik Gniewosz, Poznań, plac Nowomiejski 9. Pg 29 379-56.472

Willa
nowa, Mosinie, komfort, 7 ubikacyj, łazienka, ogród, elektryka ogród bez długu 16.000 sprzeda Kleiber, Mosina. zd 4 824

Kilka
korzystnych kamienic, will, poleca Gruszczyński, Marcinkowskiego 17a. zdg 5 099

Kupię
willę lub dom, wpłacę 20 000.— zł Opis i cenę podać. Oferty Kurier Poznański zdg 5 246

Parcela
400 m² zwarta budowa korzystnie. Zgłoszenia ulica Marszałka Focha 148. zdg 5 637

Dom
nowy czynszowy, Poznań-Łazarz, ul. Belwederska 11, właściciel. zdg 5 534

Wykonuje
budowlane prace murarskie, tynkowanie, remont domów, przebudowanie składów tanio, fachowo. Przedsiębiorstwo Budowlane, ul. Mostowa 17 — 6. zdg 5 526

Kamienica
3 piętrowa nowa Łazarz, wpłaty 74 000,— pośrednicy do kosza. — Oferty Kurier Poznański zdg 5 467

Nieruchomości
na sprzedaż. Informacje Wybickiego 5, m. 1. zdg 5 571

Parcelę
1 000 m² domek Starołęka, 2 300 zł sprzedam zaraz, powód wyjazd. Oferty Kurier Poznański zdg 5 492

Parcelę
2 000 m² Poznaniu, ślicznym ogrodem owocowym, domkiem letn. sprzedam śpiesznie. Hinz, Stary Rynek 59/60 — 7. zdg 4 978

Nowy
III ptr. komfortowy, solidny mało wykończenia, wpłaty 74 000,— sprzeda właściciel. Oferty Kurier Poznański zdg 5 447

Kamienica
II piętrowa, miasto powiatowe, rynek, 4 składy, centralne ogrzewanie, do sprzedania. Gotówki potrzeba 25 tys. Ewentualnie zamiana na Poznań. Oferty Kurier Poznański zdg 5 653

Nieruchomość
(domek lub parcelę) w Poznaniu kupię. Gotówką, wpłacę 4.000 zł. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 5 684

Willkę
ul. Pasieka 27, (Winogrady) — sprzedam. zdg 6 014

Willę
na Sołaczu, 10 pokoi, centralne ogrzewanie, piękny ogród sprzedam. Zgłoszenia Kurier Pozn. zdg 6 010

Administrację
domu za mieszkanie 4-a pokojowe przyjmie długoletni administrator. — Oferty Kurier Poznański zdg 6 120

Sprzedam
willę 5 mieszk Al. Wielkop. 33. zdg 6273

Willę
dwumieszkaniową, nową, Łazarz sprzedam właśc. Oferty Kurier Poznański zdg 6236

Kamienicę
wolną od podatku komfortową, dochód 11.000 sprzedam 85.000. — Oferty Kurier Pozn. zdg 6280.

Dom
lub willę niewykończoną kupię, wpłata parcela na Sołaczu, reszta gotówką. Oferty Kurier Poznański zdg 6 193

Kamienicę
komfortową, czynszową, centrum Poznania, składem rzeźnickim, maszynami, elektrycznym zapędem, mieszkaniem, cena 55.000.— Willa nowa, komfortowa, pięciomieszkaniowa, 18 ubikacyj, pięknym ogrodem, cena 40.000 sprzeda Paluch, Poznań, Kantaka 8/9 zdg 5 697

Dom
czynszowy nowy sprzedam. — Wilda. Oferty Kurier Poznański zdg 5 817

Dom
sześcioizbowy przy dworcu Ławickim, część gotówką, część na spłatę. Zgłoszenia Kurier Pozn. zdg 5 732/3

Gdynia
Kamienna Góra, Wyspiańskiego 30, willa „Wiktoria" do sprzedania, wpłata 13.000.— amortyzacja 6.000. Wiadomość Włókna-Dwór, poczta Skoki, Urbanowicz. zdg 4 683-4

Dom
nowy piętrowy sprzedam. Wiadomość Łazarz, Ks. Rogalińskiego 14, właściciel. zd 5 593/4

Parcel
budowlanych największy wybór najtaniej „Osadopol". Rzeczypospolitej 9. zdg 5 887

Kamienica
Poznań, dwupiętrowa, wpłaty 19.000,— Oferty Kurfier Pozn. zdg 5 738

Willkę
nową, sad, przy ul. Kopczyńskiego 63 a, sprzedam. Gensler. zdg 5 875

Sprzedam
dom narożnikowy ze składem kolonialnym, restauracją, pełną koncesją bez długów, wszelkiemi przynależnościami jak duży śpichlerz, stajnia, remiza duże podwórze, zajazdem Bydgoszcz. Prima punkt, cena 40 000 zł. — Oferty Kurier Pozn. ng 48 344

Willę
komfortową, trzymieszkaniową, blisko centrum sprzedam, 37 000, wpłata 18 000. Kossmann, Fredry 6. zd 5 836

Dom
25 000,— wpłaty 20 000.— dochód 3 000,— telefon 19-01. zdg 5 766

Kamienica
nowa, 45.000, wpłaty 30.000, dochód 5.500. Nowakowski, Wielkie Garbary 48. zdg 6 138

Puszczykowo
willę, czynszową ul. Poznańska 3. — 3 min. od dworca sprzedam tanio. Inf. Dom Porcelany ulica Świętosławska 1. Pg 29 431-32.56

Dom
z ogrodem z powodu podziału spadkowego sprzedam. Gniezno, Libelta 50. ng 47 720

2. PIENIĄDZ

2 000,—
poszukuję na rok gwarancja pewna. „Polus", Podgórna 4. zdg 5 577

Generalne przedstawicielstwo
wprowadzonego w całym kraju artykułu branży kolonialnej na teren Poznańskiego i Pomorza do oddania. Celem objęcia składnicy wymagane zł 15 000. Zgłoszenia z życiorysem do Biura Ogłoszeń Bydgoszcz, Dworcowa 54 pod „Przedstawicielstwo Generalne". ng 48 355

Przedsiębiorstwo
dobre kupię 8—15.000. Poznań, skrytka pocztowa 162. zdg 6259

Poszukuję
uczciwego wspólnika, wspólniczki do uruchomienia pierwszej w Polsce chrześcijańskiej fabryki artykułu wyłącznie gotówkowego masowego zbytu (branża opanowana przez Żydów). Pożądane 5—10 000,— zł. Oferty Częstochowa, Dąbrowskiego 1 — „Salon Mód". zdg 5 521

Poszukuję
w interesie przemysłowo handlowym współpracy z odpowiednim udziałem gotówkowym. Wyczerpujące oferty prosze składać Kurier Poznański zdg 5 033

25—30 000
wykończenie III. ptr. komfortowego domu poszukuję. Oferty Kurier Poznański zdg 5 446

Zbożowiec
młody, rzutki na kierowniczym stanowisku większą kaucją zmieni posadę. Łaskawe oferty Kurier Poznański zdg 4 363

Wspólniczki
dok sięgarni poszukuje samotny w Gdyni gotówką 1.500. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 6 070-71

500,—
pożyczki gwarancja zapewniona, procent pokój. Oferty Kurier Poznański zdg 5 672

20 000 zł
na pierwszą hipotekę majątku osiemsetmorgowego pod Poznaniem, buraczana ziemia, poszukuje rolnik D. Zgłoszenia do Kuriera Poznańskiego zdg 5 169

Urzędniczka
poszukuje natychmiast 100.—, oddam 110.— do grudnia. Spieszne oferty Orędownik, Poznań zd 5 073

Spólnika (czki)
dla rozszerzenia zakładu przemysłowego poszukuje do 5 000. Brześć n/B., Zygmuntowska 20, fabryka. zdg 5 798

30.000
50.000 poszukuję I hipotekę kamienicy Poznaniu, wartości 150 tysięcy, duży procent. Oferty Kurier Poznański zdg 5 953

5000
poszukuję, krótki czas, dobre zabezpieczenie. Pośrednicy wykluczeni. Oferty Kurier Poznański zdg 6 037

3500
wkładu, poszukuje wspólniczki do powiększenia przedsiębiorstwa Oferty Kurier Pozn. zdg 6 077

Wspólnik-czka
1 000—1 500.— murowana egzystencja. Spieszne oferty Kurier Poznański zdg 6 065

10 tysięcy
pożyczki lub wspólnika poszukuje przewdsiębiorstwo koncesjonowane. Oferty Kurier Pozn. zdg 6 125

3. LETNISKA I UZDROWISKA

Urocza „Rusałka"
Boszkowo
stacja miejscu. Poczta Błotnica. Pokoje utrzymaniem, pościelą od 3.50 dziennie. ng 47 177

W Krynicy
wydzierżawie lub sprzedam willę murowaną, dziesięciopokojową, wolne lata z intratną kawiarnią. Krynica skrytka pocztowa 52. zdg 4 506

Orłowo
Morskie „Bałtyk" Pensjonat A. Sobolewskiej, ciepła zimna woda przy molo spacerowym — ogród, wykwintna kuchnia. Ceny od 15 sierpnia znacznie zniżone. ng 48 333

Sopoty
Polski Pensjonat „Imperial" położony nad morzem, ładne pokoje ciepła zimna woda, wykwintne utrzymanie. Ceny od 15 sierpnia zniżone. ng 48 332

Jastrzębia Góra
willa „Vesta", pierwszorzędna — chrześcijański pensjonat, elektryka, kanalizacja, łazienka, kuchnia warszawska, ceny znacznie zniżone. zdg 4 439

Letnisko
dwa pokoje jednoosobowe blisko lasu i jeziora na wrzesień poszukuję. Oferty z podaniem ceny Kurier Poznański zdg 5 603

Biały Dunajec
Willa „Tadzia" per Poronin k. Zakopanego, poleca na sierpień i wrzesień słoneczne pokoje z balkonami. Góry, las i rzeka — kuchnia wyśmienita, nowy Zarząd. zdg 5 523

Orłowo
willa
Irena
tuż nad morzem — najlepszy tani wypoczynek. Pg 29 404-56,495

Pobyt
w sierpniu na wsi
w pierwszorzędnych dworach ułatwi bezpłatnie
„Erest"
Poznań, Kantaka 8/9. zdg 5 106

Rymanów
Zdrój. Pensjonat Zofia tanie ryczałty od 145 zł. Prospekty na życzenie. ng 48 336

4. OSOBISTE

Gorsety Biustonosze
poleca
Pracownia Gorsetów „Wanda"
Leontyna Sychowska, Ratajczaka 27 zdg 6 123

Lakiery
farby, emalie, pendzle w wielkim wyborze, po cenach korzystnych poleca Drogeria „Sanitas", ulica 3 Maja 6. Pg 29 421-32,37

Przyjezdni
stołują się tylko w Śniadalni Sobczyńskiego, Poznań, Ratajczaka 2. zdg 3 711-12

6. OŻENKI

Bogate
Amerykanki z dolarami. Kilka tysięcy kamienicznych pań z posagiem od 1 000—500 000,— Niezliczone zastępy panów na różnych stanowiskach poleca Najstarsze Biuro Matrymonialne „Głos Serca", Stanisławów, Słowackiego 20. Podać dane z wymaganiami załączywszy złoty znaczkami. Wysyłamy adresy i fotografie. ng 46 164

Młody
wdowiec bezdzietny, z własnym przedsiębiorstwem — poszukuje starszej panny lub wdowy z gotówką w celu matrymonialnym. Oferty fotografią składać proszę do Kuriera Poznańskiego, Gdynia. ng 48 266

Kawaler
młody, rzutki kupiec, własne poważne przedsiębiorstwo, pragnie poznać odpowiednią towarzyszkę życia. Zgłoszenia z fotografią Kurier Poznański ng 48 331

Żony
praktycznej, gospodarnej, z lepszej rodziny, poszukuje aptekarz kawaler, Wielkopolanin, dzielny fachowiec, kulturalny, muzykalny majątek dla wspólnego dobra pożądany. Pośrednictwo agencyj matrymonialnych wykluczone, pośrednictwo rodziny i krewnych — mile widziane. Łaskawe oferty miłych panien i wdówek w wieku od 30 — 40 lat uprasza się nadsyłać do Kuriera Poznańskiego pod zdg 5 728

Miła
niskiego wzrostu do lat 38, — skromną, gotówką, celem przejęcia fabryki mebli, wartości — 70 000 zł zapoznam, po uzgodnieniu charakterów ożenek. Oferty z fotografią do Kuriera Poznańskiego P 20 992

Który
panów zainteresuje się blondynką, przystojną, miłą, lat 22, biedną. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 6 155

Kawaler
elegancki, pozna przystojną, niezależną towarzyszkę (wdówkę) do lat 40. Cel matrymonialny. — Oferty Kurier Pozn. zdg 6 139

Urzędnik
państwowy, lat 29, poszukuje żony — panienki na stałej posadzie najchętniej nauczycielki. Zgłoszenia do Kuriera Poznańskiego zdg 6 314

Kawaler
lat 37, przystojny, wysoki brunet restaurator, właściciel nieruchomości, wartości 60.000 zł szuka panny odpowiednim majątkiem, celem małżeństwa. Oferty Kurier Poznański zdg 5 580

Szczerze
myślący kawaler, lat 35, monter poślubi panią posiadającą cośkolwiek gotówki lub interes. Oferty Kurier Poznański zdg 6 212

Panna
lat 23, gotówka (1 500 zł) cała wyprawa, szuka męża, stała posada. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 6 217

Wdówka
30, samotna, miła, inteligentna, materialnie niezależna, pozna celu matrymonialnym wyższego urzędnika. Oferty Kurier Poznański zdg 5 269

Dla
pań posiadających 100, 40, 25, 18, 10 tys. złotych poszukuję mężów. Informacje Pocztowa 23 — 6. zdg 5 234

Brunetka
wysoka, lat 39, posiada eleganckie umeblowanie, pokój kuchnię i cośkolwiek gotówki. Cel matrymonialny. Oferty Kurier Poznański zdg 5 354

Kupiec
wdowiec, przystojny 45, solidny, niezależny, szuka żony do 38, szlachetnej, kulturalnej, sercem prawdziwej matki 3—5 letnich, milutkich dzieci. Dla dobra wspólnego gotówka pożądana. — Oferty języku niemieckim, fotografią Kurier Poznański zdg 5 615

Kawaler
urzędnik gospodarczy lat 34, pragnie poznać pannę, cel matrymonialny. Oferty Kurier Pozn. zdg 5 541

Kawaler
na poważnym hadlowym stanowisku, gotówką stu tysięcy, lat 42, wysoki, solidny, pozna w celu matrymonialnym miłą, przystojną panią, materialnie niezależną. Dyskrecja bezwarunkowa. Łaskawe nieanonimowe zgłoszenia upraszam Kurier Poznański zdg 5 525

Poznam
kulturalnego pana do lat 48 samodzielnego kupca lub urzędnika stałej posadzie, domatorka, miła, przystojna, zamiłowanie do kupiectwa, znajomością księgowości gotówką 10 000,—, wyprawa, lat 40. Cel matrymonialny. Oferty fotografią Kurier Poznański zdg 5 522

Wielkopolanka
z dobrej rodziny, wybitnie inteligentna, przystojna, lat 27, posiadająca wyprawę, 15 000,— zł, pozna w celu matrymonialnym panów do lat 38, kulturalnych, wykształceniem, na wyższym stanowisku najchętniej z Pomorza lub Poznańskiego. Oferty Kurier Poznański zdg 5 520

Panną
inteligentna, przystojna, kwalifikowana wychowawczyni dzieci, pozna starszego pana wdowca z dziećmi w celu matrymonialnym. Oferty Poste restante Poznań 1, „Nauczycielka". zdg 5 595

Kawaler
rolnik, lat 33, z odpowiednią pozycją społeczną, mający 25 tysięcy gotówki, ożeni się z panną z dobrego domu. Posag mile widziany. Łaskawe oferty do Kuriera Poznańskiego zdg 5 154

Prawnik
wyższy urzędnik państwowy z uposażeniem miesięcznym 1 100 zł, kawaler, lat 35, przystojny, brunet, średniego wzrostu, pragnie poznać w celu matrymonialnym istotnie przystojną, dobrej budowy, pannę do lat 30. Odpowiedni posag wymagany. Dyskrecja zapewniona. Wyczerpujące listy, możliwie z fotografią, którą zwrócę, proszę kierować Kurier Poznański, Poznań, św. Marcin zdg 5 139

Urodną
wysoką, religijną pannę poślubi młody elegancki brunet. Oferty zdjęciem proszę Kurier Poznański zdg 4 715

Siostrzenicę
posiadającą skład towarów krótkich zapoznam z panem celu matrymonialnym, lat 45—55, urzędnikiem lub emerytem. Oferty Kurier Poznański zdg 4 724

Kawaler
średni urzędnik państw., posiadający 20 000,— zł gotówki pozna celem ożenku pannę posiadającą odpowiednią realność miejską. — przedsiębiorstwo lub wolny zawód. Zgłoszenia fotografią do Kuriera Poznańskiego pod zdg 4 755

Kupiec
lat 33, samodzielny z dobrze prosperującym składem (25 tys.) — pragnie poznać miłą, religijną, posażną panienkę. Cel matrymonialny. Oferty Kurier Poznański zdg 4 931

Urzędnik
trzydziestoletni na poważnym stanowisku, pozna w celu matrymonialnym odpowiednią, samodzielną prawniczkę. Oferty do Kuriera Poznańskiego zdg 4 299

Panna
lat 38, porządna, gospodarna, wesołego usposobienia, posiadająca 2 000,— zł got. i wyprawę pragnie wyjść za mąż. Łaskawe oferty do Kuriera Poznańskiego zdg 5 420

Inteligentna
przystojna, miła, 31, zarządczyni, bez majątku zapozna dobrze sytuowanego starszego pana. Cel matrymonialny. Oferty Kurier Poznański zdg 1238.

Kawaler
lat 33, fachowiec, na stałej posadzie, poszukuje pani, cel matrymonialny, cośkolwiek gotówki, pożądane dla wspólnego dobra. — Oferty możliwie fotografią Kurier Poznański, Gdynia ng 48 271

Pan
na kierowniczym stanowisku — wdowiec, przystojny, wysokiej postawy, dobrego charakteru, zdrów na dobrej posadzie, właściciel nieruchomości (willa) szuka żony, idealnej, miłej, oszczędnej i gospodarnej z majątkiem. Tylko oferty poważne z fotografią Kurier Poznański Pod dg 24 064

Kupiec
lat 29, samodzielny szuka żony gospodarnej, zamiłowaniem do interesu, gotówka od sześć tys. pożądana. Oferty fotografią Kurier Poznański ng 48 184

26 - letni
Ślązak, przystojny szatyn, 170 cm wysoki, otworzy drogerię, szuka w tym celu inteligentnej kobiety z gotówką ca 10 000,— cel matrymonialny. Łaskawe oferty do Kuriera Poznańskiego zdg 4 699

Brat na wysokim stanowisku wyda za mąż
siostrę
miłą, gospodarną, z średnim wykształceniem, niebrzydką, średniego wzrostu, drobnej tuszy, ciemno-blondynkę lat 30, z posagiem kilku tysięcy złotych, za urzędnika średniej kategorii, nauczyciela, kupca itp. Dyskrecja zapewniona. Oferty możliwie z fotografią, którą się zwróci, Kurier Poznański zdg 2 821

Panna
lat 26, prowincji z dobrej rodziny, posiadająca wyprawę kompletną wyjdzie za niższego urzędnika. Oferty Kurier Poznański zdg 5 648

Panna
lat 30, 5000 gotówki poślubi nauczyciela wzgl. urzędnika. Oferty Kurier Pozn. zdg 5 639

Przemysłowiec
lat 30, podobno przystojny, posiadający kamienicę oraz fabrykę Poznaniu, wartości 200 tysięcy zapozna panienkę dobrej rodziny, inteligentną, muzykalną. Cel matrymonialny. Oferty fotografią za zwrotem Kurier Poznański zdg 5 662

Jedynaczka
przystojna duży skład bławatów, kamienicę wyjdzie za mąż dzielnego bławatnika. Piotr Mrówka, Poznań, Wojciecha 2a — 1. zdg 5 894

Ożenię
się z panną lub młodą wdową, która dopomoże młodemu malarzowi do uzyskania stałej posady. — Oferty Kurier Poznański zdg 5 911

Kupiec
przystojny brunet, lat 28, pozna pannę miłą, dobrego charakteru, posag do powiększenia interesu. Cel matrymonialny. Oferty fotografią Kurier Pozn. zdg 5 945

Wdowa
bezdzietna po dentyście właścicielka nieruchomości oraz gabinetu dentystycznego wyjdzie zamąż za lekarza - dentystę, lub uprawnionego dentystę bez nałogów. Poważne zgłoszenia z dołączeniem fotografii do Kuriera Poznańskiego zdg 5 777

Zapoznania
pań — panów dyskretnie, skutecznie ułatwia:
„Sfinks"
Poznań, Kantaka 9. zdg 5 778

7. SPRZEDAŻE

Patefon
nowy przebojami półdarmo sprzedam. Kotowski, Matejki 37. zdg 5 296

Chcesz korzystnie kupić
Meble
być zadowolony z obsługi to z całym zaufaniem na Jezuicka 10 (Świętosławska).
„Dom Okazyjnego Kupna".
Pg 28 934-28.30

Wózki
tanio wybór. Trabczyńska, Pierackiego 11, podwórze. Asygnaty „Kredyt". zdg 1 547

Jak po
Meble
to tylko z całym zaufaniem Woźna 16. zdg 1 640

Okazja
Nowowybudowany piękny pensjonat natychmiast, tanio sprzedam. Wisła, Uzdrowisko, Spaczek. zdg 4 055

Fortepian
używany za 300 zł sprzedam. — Górna Wilda 29, m. 11. zdg 3 425

Maszyny
do pisania nowe i używane z gwarancją. — Skóra i S-ka Poznań — Aleje Marcinkowskiego 23. ng 46 151

Powóz
budka (plauwaga) lekka, dobrym stanie. Müller, Szewska 11. zdg 5 861

Bilardy
dogodne warunki spłaty. Poznańska 28/30, m. 14. zdg 5 857

Sprzedam
grezarkę wraz piłą tarczową. — Fabryka Skrzyń, Stachowiak, — Dąbrowskiego 83/85 zdg 5 841

Okazja
tanio dla wyprow. kanapy i fotele plusz., lampy, obrazy, porcelana, lustra, bufet z marm., stoły krzesła, szafy do rzeczy, bielizn., i książek, zegary, łóżka metal., nocne stol. z marm., umyw. z lustrem, gramofon, biurka, leżanki i wiele innych. Oferty Kurier Poznański zdg 5 120

100 mundurków
i PŁASZCZY SZKOLNYCH
wykonaliśmy w naszych zakładach fabrycznych na
NOWY ROK SZKOLNY
Nasze mundurki są znane z bardzo dobrego kroju, mocnego materiału i przystępnej ceny.
Mundurki . . . . . 22,- 26,- 31,- 36,- 40,- zł
Płaszcze całe na watelinie 28,- 33,- 39,- 43,- 48,- zł
Wykonujemy mundurki na miarę z własnych materiałów
k. Bogajewski
Największa fabryka wykwintnej odzieży męskiej i chłopięcej
POZNAŃ „Asygnaty Kredyt" ST. RYNEK 77
Pg 29 403-32.31

Rower
Torpedo, damski. Poznańska 35 m. 2. zdg 5 581

Farby
dobre
Lakiery
wypróbowane
Pokosty
kupisz najkorzystniej — specjalnym składzie
Centrala Farb
Poznań, Wrocławska 19. dg 23 346

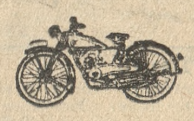

Motocykl N. S. U."
3 KM 2 biegi 1 wolny. Bezpodatkowy — rejestracja jak rower
Najsilniejszy, Najtańszy Motor
Poznań, Dąbrowskiego 5. dg 23 700

Płaszcz
kurtka, długie spodnie, szabla, pas, nowe korzystnie sprzedam. Zagórze 4, m. 3. zdg 5 115

Zwózkowe
przedsiębiorstwo z zapewnionymi przewozami, dobra egzystencja, tanio sprzedam. Oferty Kurier Poznański zdg 4 742

Limuzyna
Fiat 1930 r., starannie utrzymana okazyjnie powodu wyjazdu sprzedam 4 000,— Oferty Kurier Pozn. zdg 4 769

Nowa
stylowa sześciopokojowa willa pod Zakopanem, zdrowe położenie wśród lasu, przepiękny widok na Tatry. Cena niska. Zgłoszenia Zakopane, Sanatorjum Nauczycielskie — Kowieska. ng 48 311

Zlewy kuchenne
Siedzenia
klozetowe
piece, wanny
kąpielowy poleca wyjątkowo tanio. Koska, Poznań, Dominikańska 5. Ng 46 575

Powózkę
tania sprzedam. Cieśnik, Strzelecka 15. zdg 5 484

Krzesła
wiedeńskie tanio. Sołacka 6/8. zdg 5 482

Elektryfikacja
Płyty marmurowe najtaniej — Przemysł Marmurowy „Carrara" Poznań, Przemysłowa 27, telefon 60-49. zdg 5478

Skład
spożywczy dobra okolica, centrum mieszkanie, objęcie 4.500.— Oferty Kurier Poznański zdg 5 074

Skład
papieru, tytoniu, przyległym mieszkaniem sprzedam tanio. Adres Kurier Poznański zdg 5 454

Wózek
ręczny sprzedam. Czesława 7, — m. 1. zdg 5 448

Owocarnię
sprzedam. Zgłoszenia Wielka 17. zdg 5 444

Łóżko
żelazne sprężynowe tanio. Szwajcarska 25, m. 5. zdg 5 442

Sprzedaż — Naprawa
montownia piór — wszelkich systemów piór wiecznych ołówków automatycznych. Naprawa natychmiast w firmie Józef Czosnowski, spec. skład papieru. Poznań — Fr. Ratajczaka 2. dg 23 701

Maszyna
pisząca, walizkowa 180.— zł. Piekary 5 — 2. zdg 5 443

Sypialkę
fornierowaną dobrze utrzymaną zaraz sprzedam. Nowak, Kosynierska 12, nowy dom. zdg 5 439

Sprzedaż
biblioteka 800 tomów, kompletny salonik. Mostowa 24, m. 7. zdg 5 292

Gabinet
piękny polerowany
Jadalnie
nowoczesne
Sypialnie
kuchnie najtaniej kupisz św.
Marcin 74
zdg 5 308

Lubaczów,
woj. Lwowskie, miasto powiatowe, kolej, wojsko, gimnazjum, — mieszkańców z okolicą około 50 tys.,
dom murowany
parterowy przy ul. Głównej, 5 ubikacyj, bud. gospod., wielki ogród jarzynowo - owocowy, front placu na 2 ulice za 10 000,— zł (gotówką)
do sprzedania.
Brak chrześcijańskiego składu bławatnego. Wiadom. Tytus Sakiewicz, Lubaczów. dg 24 045

Wielki wybór
Kryształów
różnych innych drobiazgów najniższe ceny tylko Jezuicka 10 (Świętosławska).
„Dom Okazyjnego Kupna".
Pg 28 933-28.27

Przepisowe fartuszki szkolne
wszelką bieliznę pończoszki, wyprawy dla pensjonarek, gimnazjastów. Fabryka Bielizny
J. Schubert
Stary Rynek 76. Pg 29 150-32.14

Meble
poleca tanio. J. Stepkowski, — Szewska 2. zdg 5 793

Powozy
wolant brek półwolant, piaskowiec w dobrym stanie Półwiejska 26. zdg 5 809

Wilka
9 mies. dla znawców sprzedam. Oferty Kurier Pozn. zdg 5 810

Konia
dobrego Garyantesiewicz, ulica Piaskowa 2. zdg 6 004

Powozy
kryte, amerykanka, wolant reklamówka, lekka tanio. Adamski, Piaskowa 7. zdg 6 101/2

Samochód
osobowy, ekonomiczny, na chodzie, korzystnie sprzedam. Inowrocław, Paderewskiego 6 „Bar Zagłoba". zdg 6 072

Restaurację
najlepszym punkcie, dobrze zaprowadzoną korzystnie odstąpię. Zgłoszenia Inowrocław, skrytka pocztowa 68. zdg 6 073

Kuchenne meble
poleca stolarnia, Grobla 18. — podwórze. zdg 6 105

Maszyny do pisania
nowe i używane z gwarancją, dostarcza najkorzystniej Kochanowicz i S-ka, pl. Wolności 13 (obok 3 Maja). Pg 28 956-29.11

Fabryka mebli
poleca meble wszelkiego rodzaju Józef Matuszewski, Wrocławska 19. dg 24 024

Urządzenie
fryzjerskie damsko-męskie bardzo tanio sprzedam. Poznań, Poznańska 49, m. 1. zdg 4 121-2

Kupując
Rower
5-letnia gwarancja
Poznańskiej wytwórni rowerów
płacisz cenę fabryczną. Bracia
Nowaczyk,
Poznań, Górna Wilda 30. Przyjmujemy asygnaty Kredyt. ng 46 153-4

Podwozia
mleczarskie używane części samochodowe, opony dete, pełne, zakup — sprzedaż. „Automagazyn" Jakuba Wujka 9, telefon 75-17. Ng 47 364-5

Okazja
Betoniarnię, własną żwirownią, zabudowaniami tuż przy Poznaniu. Można prowadzić dodatkowo jakiekolwiek uboczne rzemiosło korzystnie sprzeda — Dom zleceń, Poznań, Pocztowa 15. Pg 29 375-56 462

Skład
towarów krótkich, bławatów i papieru z mieszkaniem, w dobrej dzielnicy Poznania natychmiast do sprzedania. Oferty Kurier Poznański ng 48 209

Dog
bardzo ostry tanio sprzedam. — W. Garbary 39, m. 13. zdg 5 039

Samochód
osobowy Ford, model A, na chodzie, ciężarowy Chevrolet rocznik 36, okazyjnie sprzedam. Poznańska Centrala Samochodowa A. Jabłoński, Dąbrowskiego 8 — Telefon 64-58. ng 47 411

Okazja w Gdyni
tanio sprzedam dobrze prosperujący skład cukrów i owoców, — najlepszy punkt miasta. Zgłoszenia Kurier Poznański, Gdynia ng 48 262

Fortepian
sprzedam 150 zł i skrzypce. — Niegolewskich 5, m. 14. zdg 5 656

FUTRA
Gotowe i na Miarę
poszycia i modernizacje
pod fachowem kierownictwem
EDMUND RYCHTER
POZNAŃ - FR. RATAJCZAKA 2
WROCŁAWSKA 15 — WROCŁAWSKA 14
OSTRÓW (Wlkp.)
ng 42-3-4-5

Pianina
czołowej polskiej i w kraju bezkonkurencyjnej fabryki „Arnold Fibiger" oraz instrumenty używane w każdej cenie poleca Centralny Magazyn Pianin, Poznań, — Pierackiego 11. Zamiana instrumentów używanych. Ng 47 398

Orłowo-Morskie
plac zatwierdzony w dobrym punkcie Orłowa sprzedam tanio. Kralewski, Gdynia, Chłodnia Portowa. ng 47 653

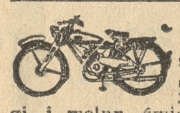

Motocykl „Phänomen"
motorem Sachsa 2.75 KM 2 biegi i wolny światło elektryczne. Bezpodatkowy. Rejestracja jak rower. Cena
695,—
Wul - Gum,
Poznań, Wielkie Garbary 8
Pg 28 573-19.79

Kolonialkę
z powodu choroby za 1 000. Gwiaździsta 7 zdg 5 053

Powóz
półkryty, elegancki fason, mało używany, w bardzo dobrym stanie, obejrzeć: Pawłowski, Poznań, Tama Garbarska 25. zdg 5 116

Maszyna
do pisania Remington, jak nowa. Polna 1, m 21. zdg 5 333

Regał
oszklony okazyjnie. Przecznica 4, m. 9. zdg 5 207

Aparat
do trwałej ondulacji tanio sprzedam. Ratajczak, Małe Garbary 8. zdg 5 206

Samochód
osobowy, limuzyna, Austro-Daimler, 6 osobowy, 6 opon bardzo dobrze utrzymany tanio na sprzedaż. Lubicki, Hurt Sp. z o. o. Toruń, Kopernika 10. zdg 5 217

Tapczany
gotowe i na zamówienie
Leżanki
najtaniej św.
Marcin 74
zdg 5 310

Ford
Junior de Luxe bardzo dobrym stanie tanio sprzedam Św. Marcin 74, m. 14. zdg 5 311

Fryzjerski
salon damsko - męski, dobrze zaprowadzony, powiatowym 9 000.— mieszkańców sprzedam. Oferty Kurier Poznański zdg 5 385

Motor ropowy
mam na sprzedaż, 25 HP., jednocylindrowy, dwutakt., 440 obrotów na minutę, dla napędu dynamo-maszyny, wyposażony w specjalnie ciężkie koło zamachowe. Waga całego motoru około 2155 kg, nowy, nieużywany okazyjnie na sprzedaż. Kurier Poznański ng 47 658

Skład
kolonialny z mieszkaniem za zgodą właściciela sprzedam. Górczyńska 15. zdg 5 622

Meble kuchenne
nowoczesne korzystnie Łąkowa 4 a, stolarnia. zdg 5 616

Samochód
Polski Fiat 514" limuzynę sprzedam lub zamienię na Fiat 508. Mickiewicza 18 a — 7. zdg 5 607

Szpic
rasowy tanio. Jankowska, Marynarska 14. zdg 5 601

Bardzo
tanio sprzedam kawiarnię 8 000 mieszkańców, gimnazjum, sąd, więzienie. Oferty Kurier Poznański zdg 5 553

Wózki
dziecięce używane kupuje, sprzedaje, reparuje, pociąga ceratą Razer, Szewska 11. zdg 5 548

Meble
okazyjnie Spedytor Jankowski, Piłsudskiego 22. zdg 5 545

Sprzedaż butelkowa
i wyszynk pełnym biegu, centrum Poznania, gwarantowana egzystencja sprzedam. Do objęcia potrzeba 23 000.— złotych. Zgłoszenia Biuro ogłoszeń, Poznań, Marcina 58. ng 48 208

Sprzedam
łóżko, szafę, skrzynię. Aleja Wielkopolska 7, piętro. zdg 5 434

Rzeźnictwo
Poznań, urządzeniem, warsztatem, mieszkaniem 2.500 spiesznie, objęcie majątku. Oferty Kurier Poznański zdg 5 644

Sklep
pokojem na każdą branżę Grunwaldzka 31. zdg 5 436

Śruby
stolarskie, narzędzia sprzedam. Adres Kurier Poznański zdg 5 432

Mocny
kryty reklamowy wóz sprzedam za bezcen. Łukaszewicza 26 a. zdg 5 428

Kuchnia
elektryczna dwóch grzejnikach okazyjnie. Focha 27 — 50. zdg 5 658

Sprzedam
dziesięciomorgową posiadłość z budynkami, dziewięcioletnim sadem owocowym, położenie piękne w klimatycznej Chodzieży. Cena umowna. Skwirut, Chodzież. zdg 3 791

Skład
Spożywczy dobrym położeniu. — Zgłoszenia Małe Garbary 5, m. 37 zdg 5 649

Maszynę
damską Singera, okrągłe czółenko sprzedam. Łąkowa 14 — 2 zdg 5 678

Pianino
używane dobrze utrzymane sprzeda korzystnie Centralny Magazyn Pianin, Poznań, Pierackiego 11. Ng 47 415

Sypialnię
nową, nowoczesną — okazyjnie sprzedam. Stolarnia Mostowa 16, w podwórzu. zdg 5 718

Piece, wanny
kąpielowe
zlewy kuchenne, Siedzenia
klozetowe poleca wyjątkowo tanio. Koska, Poznań, Dominikańska 5. Ng 47 417

Wysprzedaż
mebli, instrumentów muzycznych, rozmaitości. Słowackiego 39. Komis. zdg 5 694

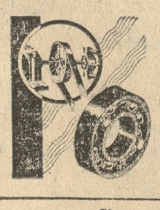

Pędnie
nowoczesne na łożyskach kulkowych i rolkowych Wały transmisyjne. Wieszaki. — Koła pasowe. W. Gierczyński, Poznań, św. Marcin 13, tel. 18-85 zdg 5 873

Samochód
Fiat 501 gotowy do jazdy. Sieroca 8/9 — 2. zdg 5 344

Zakopane.
Willa 24 pokoje ogród 2.000 m² — pierwszorzędna dzielnica — cena ostateczna 45.000.— Kubiński — Krupówki 30. ng 48 334

Kuśnierska
maszyna Singer tanio. Zielona 3 m. 6. zdg 5 812

Parkan
żelazny, 20 mtr sprzedam. Staszica 10, m. 6. zdg 5 893

Trzy
dźwigary, profil 0,24, 5 mtr. Kościelna 9. zdg 5 889

Związek Polski w Lipnie
wskazuje kupno, sprzedaż, zamiany, dzierżawy majątków ziemskich gospodarstw wiejskich, domów, placów, sklepów, wolne placówki handlowe, — majątki przeznaczone do parcelacji i inne. Reflektanci — z całym zaufaniem składajcie i żądajcie dokładnych ofert. Na odp. znaczek. zdg 5 701

Z powodu
choroby, do sprzedania zaraz sklep spożywczo kolonialny, firma wyrobiona, prowadzony fachowo, punkt b. dobry, sklep elegancki, urządzenie wzorowe — nowoczesne, za 2 tysiące, towarem do obliczenia za 8—10 tysięcy. Wraz ze sklepem dom murowany parterowy składający się z 8 wolnych pokoi wraz z dużym placem frontowym i dużym przy domu ogrodem za 21.500 — dla przedsiębiorczego kupca nieograniczona możliwość rozwoju. Informacyj udzieli „Związek Polski", Koło Lipno, ul. Gdańska 45. zdg 5 702

Skład
pieczywa dobrze prosperujący — spiesznie sprzedam. Adres Kurier Poznański zdg 6 174/5

Kolonialkę
zaprowadzoną, ładne mieszkanie przy Górnej Wildzie sprzedam. Adres Kurier Pozn. zdg 6 0067/8

Sklep
spożywczo - delikatesowy z butelkową sprzedażą wódek bardzo korzystnie do objęcia. Oferty Kurier Poznański zdg 4 713

Kolonialkę
zaprowadzoną, ładne mieszkanie, magiel tanio sprzedam. Poznań, Małeckiego 36 zdg 4 865

Powózka
czteroosobowa (piaskowiec) dobrym stanie korzystnie. Müller — Szewska 11. zdg 5 860

Magle
nowoczesne, elektryczne, ręczne oraz domowe magle — prasownie nagrodzone złotymi medalami dostarcza Fabryka Magli, M. Jankowiak, Poznań, Starołęka — telefon 19-47. dg 23 768/9

Wozy
kastowe okazyjnie. Mylna 33, od 7—16. zdg 5 565/6

Wiktor
Czysz,
Szkolna 11
Torby
Teki
Śniadanki
szkolne.
P 29 149-32,8

Meble
kupuje się najtaniej u
Bakosia, Stary Rynek 51
zdg 3 904-5

Futro
bronz kołnierz skunks, mufkę, nowe 85.— sealowe mufka nowe 150.— Poznań, Kanałowa 9, m. 3. zdg 5 645/6

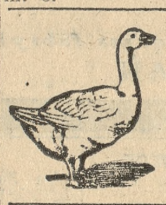

Pierze
świeże, puch poleca Stanisław Dyczkowski, — Poznań, Wierzbięcice 13. Nowoczesna czyszczalnia pierza. zdg 5 488/9

1 200 samochodów
rozebranych używane części podwozia mleczarskie opony najtaniej w firmie Autoskład, Poznań, Dąbrowskiego 89, tel. 46-74 d 23 879-80

Meble kuchenne
wprost wytwórni najkorzystniej, Piaskowa 3 Koniecki. zdg 6 183

Pianino
czarne zagraniczne 550 zł. Debiec, Jaśminowa 6, przy ul. Świerczewskiej. zdg 5 912

Tanio
patefon walizkowy, lampy gazowe, wózek dziecięcy. Kanałowa 17, m. 9. zdg 6 090

Wóz
kastowy okazyjnie. Krzyżowa 8 — 10. zdg 6 097

Chevrolet
5 osobowa limuzyna, bardzo dobrym stanie, sprzedam tanio. — Oferty Kurier Pozn. zdg 6 119

Remington
maszyna pisania, sprzedam. Zgłoszenia Kurier Pozn. zdg 6 111

Hokey
jak nowy, korzystnie sprzedam. Majewski, Poznań, Stary Rynek 17. zdg 6 082

Skład
cukrów, owoców na ruchliwej ulicy, dobrze zaprowadzony, sprzedam tanio. — Adres Kurier Poznański zdg 6 192

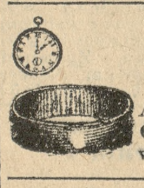

Tylko
Półwiejska 3
A. Benenowski. — Obrączki olbrzymi wybór. dg 24 075/6

Szukam
zbytu na nieużytki z wybrakowanego obuwia wojskowego. Oferty do Kuriera Pozn. zdg 5 896-7

Materace
tapczany, leżanki, garnitury klubowe najtańsze wprost pracownia Wielkie Garbary 18, narożnik, Woźnej, suterena. zdg 5 964-5

Sprzedam
dobrze prosperujący zakład fryzjerski. Wskaże Kurier Pozn. zdg 5 943-4

Krowy
mleczne bydło młodociane polecam i poszukuję. Poznań, plac Nowomiejski 6 a, telefon 19-01. zdg 5 771-2

Okazja
Przedsiębiorstwo handlowo-przemysłowe, w tym dom 6 pokoi, 2 kuchnie, najlepszym stanie, przy głównej ulicy Gdyni, dające dobry dochód sprzedam zaraz za gotówkę, potrzeba 40 000.— Oferty Oredownik, Gdynia — „Dobry dochód". ng 48 268/9

Wolant
jak nowy, platforma 80 ctr. Poznańska 49. zdg 5 823/4

Nowa
piętrowa, ogród, 15 500. Mosina, Lipowa 24. zdg 5 951

Zeszyty — Bruliony
Wieczne pióra
oraz wszelkie przybory szkolne poleca
Musiałkiewicz
właściciel T. Gilewski, Szkolna 11. Asygnaty Kredyt. zdg 5 901

Żaglówka
tanio, Wielka 17, m. 12. zdg 5 917

Urządzenie
rzeźnickie maszynami, lodówka sprzedam. Chwaliszewo 19 — 1. zdg 5 939

Rzeźnictwo
urządzeniem lub bez, mieszkaniem warsztatem przepisowym poszukuję. Oferty Kurier Pozn. zdg 5 937

Fortepian
jadalnię, dywan. Wroniecka 10 — 10. zdg 5 936

Meble
Pałacowe
Empire
Mieszczańskie
Biedermeiery
Fortepian
pianina
Dla
poważnych reflektantów. Dominikańska 1.
Antykwariat
zdg 5 935

Skład
obuwia zaprowadzony, centrum z powodu wyjazdu sprzedam tanio. Oferty do Kuriera Pozn. zdg 5 947

Antyczne
meble Biedermeyer inkrustowane
Salon
Ludwika XV złocony
Serwis
Rosenthal obiadowy sprzedam. Skarbowa 4. zdg 5 948

Dom
placem budowlanym sprzedam cena 12 000 zł. Bydgoszcz „Centrum". Oferty Kurier Poznański ng 48 343

Lokomobila
fabrykat angielski, 15,4 płaszczyzny ogrzewalnej, bardzo dobrym stanie sprzedam korzystnie. Zgłoszenia agentura Kuriera Pozn. Chodzież. ng 48 353

Sprzedam
okazyjnie około 400 kg drutu stalowego wym. 1.40 × 0.80 mm próby i cena na żądanie. Zgłoszenia Kurier Pozn. ng 47 767

Urządzenie
składowe tanio. Al. Marcinkowskiego 16 — 18. zdg 5 839

Jedyna olejarnia
w pow. mieście do sprzedania od zaraz komplet, punkt pierwszorzędny, cena 1 200 zł. Informacyj udzieli Związek Polski, koło Lipno, ul. Gdańska 45. zdg 5 703

Restauracja - hotel
jedyny w powiatowym mieście do odstąpienia z kompletnym urządzeniem. Cena 7—8 000. Egzystencja zapewniona. Informacyj udzieli Związek Polski, koło Lipno, ul. Gdańska 45. zdg 5 704

Sklep
galanterii, bielizny damskiej, męskiej w mieście powiatowym Lipnie w najlepszym punkcie handl., nowoczesne urządzenie na sprzedaż. Informacyj udzieli Związek Polski, koło Lipno, ul. Gdańska 45. zdg 5 705

Futra
lisy, skóry latem kupisz najtaniej tylko u Dobrowolskiego
Marcina 1
reperacje i modernizacja futer. zdg 5 822

Sypialnie — kuchnie
jadalnie — gabinety — leżanki, tapczany oddzielne szafy wielkim wyborze łóżka, biurka najkorzystniej poleca zdg 5 827

Kolonialkę
urządzenie towar sprzeda z powodu wyjazdu. Adres wskaże Kurier Poznański zdg 5 764

Maszynę
do pisania mało używana sprzedam tanio. Oferty do Kuriera Poznański zdg 5 773

Skład
spożywczy najlepszy punkt korzystnie. Focha 39 mieszkanie 17. zdg 6264

Bilard
urządzenia składowe każdej branży, gablotki, kanapy. Dąbrowskiego 94. zdg 5987

Restauracja - Kawiarnia
centrum, zaprowadzona, stała klientela, tylko poważnym reflektantom. Oferty Kurier Poznańsk izdg 6 177

Chevrolet
limuzyna sześciocylindrowa. Mylna 10. zdg 5993

Skład
papieru, cukrów, dwa pokoje, kuchnia, dobry punkt tanio. Adres Kurier Poznański zdg 5995.

Bernardyna
rasowego sprzedam tanio. Kochanowskiego 17 — 7. zdg 6 157

Jamnik rasowy
na sprzedaż. Skryta 4, m. 1. zdg 6 156

Restaurację
z wyszynkiem, dobrze prosperująca sprzedam 1 800. Matelski, św. Wojciech 30. zdg 6 179

Restaurację - Kawiarnię
główna ulica Poznania, korzystnie sprzedam lub zamienię na dom. Oferty Kurier Pozn. zdg 6 178

Zegar
stojący. Szamarzewskiego 11, m. 36. zdg 6 224

Restauracja
tanio do objęcia. Wskaże Kurier Poznański zdg 6 200

Koncesję
wyszynk wódek oddam. Adres Kurier Poznański zdg 6 199

Skład
śródmieściu towar sprzedam okazyjnie 2 000 złotych. Oferty Kurier Poznański zdg 6282.

Skład
kolonialny z mieszkaniem, egzystencja, bez konkurencji, niebywała okazja kupna, powód choroba. Focha 39 m 17. zdg 6260

Skład
urządzeniem. Górna Wilda 38. zdg 6252

Waga
decymalna 1000 kg (20 ctr) tanio na sprzedaż. Polna 29, składnica. zdg 6257

Łóżeczko
dziecięce białe tanio na sprzedaż. Marsz. Focha 39 m. 6 zdg 6246

Citroen
C 4 limuzyna 4 drzwiowa po remoncie 1 700. Auto Okazaja, Grunwaldzka 16, tel. 62-30. zdg 6 214

Sypialnię
tanio sprzedam. Niegolewskich 1, m. 5. zdg 6 271/2

Skład
towarów krótkich zaraz sprzedam. Adres wskaże Kurier Poznański zdg 6 244.

Restauracja
kolonialka prosperująca, centrum Gniezna narożnik, obszerne mieszkanie, zajazd sprzedam. Kurier Poznański Gniezno, 1186. ng 48 452

Tapczany
fotele, kluby gwarantowanej jakości najkorzystniej u fachowca. Wrocławska 14. zdg 6 107

Radio
szafkowe 3 lampowe, bateryjne, okazyjnie Łanowa 29 — 12, godz. 20. zdg 6 168

Wszyscy
podziwiają, że w
„Hali Mebli"
Wrocławska 38, tak tanio
meble
sprzedawają na dogodnych warunkach spłaty. Asygnaty „Kredyt". Pg 29 435-57,13

Osiewacze
Siebmaschine sprzedam Bey, — Witowo, poczta Witowo. ng 48 451

Skład
nadający się bardzo na rzeźnictwo w Poznaniu sprzedam — Adres Kurier Pozn. zdg 6 320

Buty
długie 42. Oferty Kurier Pozn. zdg 6 321

Szafa
z lustrem, łóżko, nocny stolik — okazyjnie na sprzedaż. Osiedle Warszawskie, Czerniejewska 16, m. 3. zdg 6 984

Skład
kolonialno - delikatesowy z mieszkaniem na Jeżycach, dobrze zaprowadzony, pewna egzystencja, z powodu wyjazdu zaraz do objęcia, gotówka 3—4 000.— Oferty do Kuriera Poznańskiego zdg 6 291

Korzystnie
likwidacji składu papieru i galanterii oddam wszelki towar. — Oferty Kurier Poznański zdg 6 285

8. LICYTACJE

Sala licytacyjna
Masztalarska
5 a, I. piętro, sprzedaje codziennie 9—18
przyjmuje do licytacji
meble, maszyny, wszelkie towary
Gniatczyk,
b. komornik sądowy, koncesjonowany aukcjonator. zdg 5 744

Koncesjonowana Sala Licytacyjna
Wroniecka 6/8
sprzedaje
Okazyjnie
Sypialnie, gabinety.
Jadalnie
Salony, bufety.
Tapczany
Umywalnie, kanapy. zdg 6 126

10. MAJĄTKI

Resztówka
80 buraczanej, dwór, 6 pokoi — 23 000.— wpłaty 10 000.—. Adamski, Plac Nowomiejski 6a, telef. 10-01. zdg 5 765

1500
buraczanej w Kongresówce z rąk żydowskich 409 000.— wpłaty 150 000.— Poznań, telef. 19-01 zdg 5 769

11. KUPNA

„Occasion"
Kupuję starą biżuterię, srebro, złoto, brylanty, korale. — Franszczyński, Aleje Marcinkowskiego 23. zdg 3 015

Samochód
D. K. W. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 4 680

Kupuje — sprzedaje
maszyny do szycia, piece *westfalskie*, meble, inne rzeczy. *Dom* Komisowy, Podgórna 2. Pg 28 576

Śrutownik
Styllego lub imperator większy — dobrym stanie. Oferty Kurier Poznański zdg 5 092

Kupię
młynek elektryczny do mielenia kawy. Oferty „Par" pod 32,58 Pg 29 432-32,58.

Kupię
gładkowłosego rasowego foxterierka. Karpiński, Puszczykowo. zdg 4 960

Małą
powózkę na kuca używaną. Oferty Kurier Poznański zdg 5 091

Kawiarnię
zaprowadzoną kupię. Oferty Kurier Poznański zdg 5 632

Piec i wannę
używane dobrym stanie kupię. — Oferty Kurier Poznański zdg 5 555

Łóżeczko
białe kupię. Oferty ceną Kurier Poznański zdg 5 546

Kupię
rasowego młodego odchowanego, czarnego pinczerka, żółto podpalonego, najwyżej 5 funtów wagi. Oferty z podaniem wieku, ceny, wagi św. Marcin 45 a, mieszk. 3 zdg 5 530

Regały
13 metrów do blawatów, aparat do papieru kupię. Oferty Kurier Poznański zdg 5 597

Powózkę
dobrze utrzymaną na kołach gumowych kupię. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 5 567

Westfalkę
kupię. Oferty Kurier Poznański zdg 5 466

Samochód
osobowy, gotówkę. Oferty Kurier Poznański zdg 5 453

Samochód
ekonomiczny osobowy nowszy typ kupię. L. Siewert, Trzemeszno, plac Kilińskiego 4. zdg 5 445

Samochód
używany w najlepszym stanie kupię. Zgłoszenia Agentura Kuriera Poznańskiego, Skoki. ng 48 325

Stoły walcowe
4—5 — 600 i elewatory kupię. — Jurkowski, Skrwilno, pow. Rypin zdg 5 422

Kawiarnię
cukiernię dobra okazyjnie. Oferty Kurier Poznański zdg 5 104

Rury
ocynkowane od ½ do 1 cal, armatury, umywalkę żelazną, długą pisoir, spłuczka, siedzenie klozetowe kupię. Pluciński, Poznań, Kolejowa 1 I piętro. zdg 5845/6

Pantostat
prąd stały 220. Oferty Kurier Poznański zdg 5 681

Kupię
dom Poznaniu przy wpłacie 16000 Frankowski, Żabikowo, Kościuszki 6. zdg 5 725

Maszynę
używaną do falcowych dachówek flisów, formy do rur cementowych 20, 30, 40, 90 i wóz 2 calowy kupię. Zgłoszenia Kurier Poznański ng 48 322

Kolejkę polną
szyny, wywrotki, zwrotnice i akcesoria kupię po wysokiej cenie rynkowej. Zgłoszenia do „Par", Poznań, pod 32.54. Pg 29.428-32.54

Sygnał samochodowy
Boscha sześciowoltowy, telefon 20-23. zdg 5 946

Potrzebny
kocioł parowy do gorzelni, w dobrym stanie, powierzchni ogrzew. od 45—52 mtr. kw. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 5 710

Motory
na prąd stały ½ do 1 konia kupi Fabryka Magli M. Jankowiak, Poznań, Starołęka tel. 19-47 dg 24 093

Pianino
kupię z pierwszej ręki. Oferty z podaniem ceny Kurier Pozn. zdg 5 972

Rower
męski dobrym stanie kupię. Zgłoszenia Kurier Pozn. zdg 6258

Kupujemy
większe partie żytnie, słomy prasowanej do natychmiastowej wzgl. późniejszej dostawy. Oferty do Kuriera Pozn. zdg 6 274

Wannę
piec kąpielowy kupię. Oferty Kurier Poznański zdg 6 308

12. DO WYNAJĘCIA

Trzypokojowe
Aleja Hetmańska 9. Wskaże stróż. zdg 4 243

Dwa
mieszkania 2 pokojowe, komfort, balkon, willi 2 mieszkaniowej do wynajęcia. Ul. Saperska 65. zdg 4 648

Pięciopokojowe
III p. odnowione. Chełmońskiego 9, portier. zdg 4 145

Pięciopokojowe
centrum wynajmie właściciel. — Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 4 354

Dwupokojowe
Szamarzewskiego 10, rok z góry. zdg 4 216

Siedmiopokojowe garażem
pięciopokojowe II słoneczne tanio. Wyspiańskiego 14 — 9. od 15—18. zdg 4 362

Sześciopokojowe
tanio, komfortowe, słoneczne. — piece, pierwsze piętro, Park Wilsona, Wyspiańskiego 15 — 2. gospodarz od 17—19-tej. zdg 4 746

Czteropokojowe
willi — nowoczesne bardzo słoneczne, pełnokomforowe, parkiety, centralne ogrzewanie luksusowe, łazienka, ogród, pewnym płatnikom, kaucja konieczna, — ulica Nehringa 6, Łazarz Pg 29 359-31.85

5-cio pokojowe
I ptr. wolne 1. 10. Długa 3, gospodarz (Zielone ogródki). d 24 032

Czteropokojowe
willowe, ogrodem pobliżu Ostroroga - Grunwaldzka. — Tamże dwupokojowe. Bliższą wiadomość: Mielżyńskiego 2, m. 5. zdg 5 326

Dwupokojowe
od września, trzypokojowe od października, Staszica 17, telefon 24-49. zdg 5 052

Pięciopokojowe II
komfortowe, słoneczne, odnowione, Grunwaldzka 19. zdg 4 667

3
pokojowe komfortowe, słoneczne, pewnemu płatnikowi od 1. 9. — Szamotulska 34 — 1. zdg 5 108

5, 6 i 7
pokoi. Grottgera tanio wydzierżawię. Telefon 34-44. Pg 29 409-57.4

4
i 6 pokoi od 1. 9. Aleje Marcinkowskiego 2. zdg 5 162

3
pokojowe mieszkanie do wynajęcia od 1. 10. Bukowska 65, od 17 — 19. zd 5 156

3
pokoje kuchnia. Wybickiego 5, m. 1. zdg 4 929

Puszczykówku
3 pokoje, kuchnia, ogród, urzędnikowi 15. 8. Oferty Kurier Poznański zdg 4 928

2
pokoje i kuchnia do wynajęcia. — Ul. Strzecha 4. zdg 5 243

Pięciopokojowe
komfortowe, piece, Chełmońskiego 8. zdg 5 097

Trzypokojowe
4 komfortowe Chełmońskiego 8. zdg 5 098

Puszczykówko
willa Helena przy dworcu, komfort 2—5 pokojowe mieszkania. zdg 5 533

2
pokoje i kuchnię komfortowe — wynajmę na stałej posadzie. — Szamarzewskiego 60, m. 52. zdg 5 615

2
pokoje, duże, 1 mniejszy z przynależnościami od 1. 9. 1937. Władysława Nehringa 5. (Łazarz). zdg 5 342

Jeden
dwa pokoje kuchnią odstąpię. — Jackowskiego 36 — 7. zdg 5 390

3
pokoje kuchnię, komfort, willi przy lesie w Puszczykowie na stałe. Oferty Kurier Poznański zdg 5 383

Trzypokojowe
słoneczne komfort IV ptr. Niegolewskich 6. zdg 5 606

Siedmiopokojowe
słoneczne komfortowe mieszkanie, Patrona Jackowskiego zaraz do wynajęcia. Oferty Kurier Poznański zdg 5 598

Luksusowe
trzypokojowe 1. 9. 37. Konińska 20. zdg 5 559

Dwupokojowe
kuchnia, balkon, śródmieście, — drugie piętro, frontowe, etatowemu wynajmię gospodarz. Kwiatowa jedenaście, mieszkanie jedenaste. zdg 5 552

Trzypokojowe
z kuchnią, łazienka w nowym domu, odnowione, Łazarzu do wynajęcia. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 5 528

Pięciopokojowe
słoneczne, komfort, piece, odnowione. Grottgera 4. Obejrzeć 4—7 zdg 5 561

Trzypokojowe
kuchnia, łazienka, wprost od gospodarza. Winogrady, ul. Zagonowa 11. zdg 5 563

2
pokoje komfort. Miła 17, naprzeciw Botaniku. zdg 5 463

5 pokoi
kuchnia względnie całe II piętro 7 pokoi, 2 kuchnie na mieszkanie, biura itp. czynsz niski. Wskaże dozorca, Szamarzewskiego 34. zdg 2 755

Dwupokojowe
słoneczne, komfortowe 1 piętro września, wolne. Zbąszyńska 50. zdg 5 490

Mieszkanie
4 pokojowe z przynależnościami, frontowe na I piętrze w śródmieściu, wprost od gospodarza do wynajęcia. Oferty uprasza się składać do Kuriera Poznańskiego zdg 5 477

Pięciopokojowe
mieszkanie komfortowe I piętro, 1. 10. Wielkie Garbary 13, m. 4. Pg 29 423-57.9

Sześciopokojowe
III, centralne

Trzy
ubikacje handlowe razem, oddzielnie. Pocztowa 5. zdg 5 503

Czteropokojowe
mieszkanie ul. Gąsiorowskich 5, zaraz do wynajęcia. Cena ustawowa. Zgłoszenia kierować pod adresem ul. Kantaka 4, II, ptr. Poznańsko - Warszawskie Towarzystwo Ubezpieczeń. Pg 29 402-32.22

Szteropokojowe
komfortowe, słoneczne. Niegolewskich 4 — 3. zdg 5 430

2 pokojowe
komfortowe okolica dworca, komorne 40.— różne dogodne instalacje, gorąca woda w umywalni. Warunek kupno kilka instalacyj. Oferty Kurier Poznański zdg 5 079

Trzypokojowe
słoneczne, Jeżyce, września. — Zgłoszenia Matejki 65a, — 5. zdg 5 643

Mieszkania
dwu i trzypokojowe do wynajęcia. Zgłoszenia Focha 114, m. 3. zd 5 837

Ciche
słoneczne, tanie czteropokojowe. Lodowa 34. zdg 5 677

Trzypokojowe
Grunwaldzka — Matejki od września. Zgłoszenia Ratajczaka 31 m. 5. zdg 5 668

Pokój
od gospodarza, willi. Sołacz — przystanek tramwajowy, czynsz naprzód. Mazowiecka 6. zdg 4 262/3

Dwupokojowe
słoneczne, Górczyn, Focha, przy poczcie, tramwaju. Informacje: Poznań, Grottgera 3, m. 3. zdg 6 019-20

3 duże słoneczne
pokoje w willi, komfort, zaraz lub później. Informacje: telefon 29-85. Pg 29.427-32.55

Pokój
i kuchnia od zaraz blisko rynku Łazarskiego. Oferty Kurier Poznański zdg 5 895

Dwupokojowe
łazienka, niski parter, I. 10. Reymonta, przystanek. Zgłoszenia Kurier Pozn. zdg 5 919

Aleja Wielkopolska 45
słoneczny pokój 3½ × 6.75 kuchnia 4 × 5½ 35 zł rok zgóry wprost od gospodarza. ng 48 345

Grunwaldzka 59
tuż przy przystanku Ostroroga 2 pokoje, parter, dla bezdzietnego małżeństwa lub samotnych. Informacje na miejscu. zdg 6 158

Trzypokojowe
Poznań, Górna Wilda 38, odstąpi gospodarz. zdg 5 691

Skład
z mieszkaniem do wynajęcia. — Zgłoszenia Focha 114, m. 3. zdg 5 838

Trzypokojowe
centrum wolne. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 5 960

Pokój
wynajmę. Matejki 57, m. 1. zdg 6 038

4 pokojowe
komfortowe z centralnem ogrzewaniem zaraz wolne. Wiadomość: Polna 14, m. 9. zdg 6 049

2
i 3 pokojowe mieszkanie w Głównej oraz ubikacje na warsztaty rzemieślnicze za złożoną kaucją. Zgłoszenia Wielkie Garbary 27, pokój 1. zdg 6 069

Mieszkania
3 pokojowe nowe wydzierżawię. Loretańska 16, przystanek Kościół Łazarski. zdg 6 116

Słoneczne
dwupokojowe wynajmę zaraz gospodarz. Aleja Hetmańska 21, stróż. zdg 6 141

3-pokojowe
piękne, słoneczne, od 1. 9. Sadowa 27 (Winogrady). zdg 6 100

Sześciopokojowe
słoneczne ogrzewaniem. I. Józefa 5. zdg 6 130

Siedmiopokojowe
komfortowe, słoneczne, czyste, 1. 10. Działyńskich 3. zdg 6 110

Pokój
próżny 25.— klatki. Gospodarz. Górna Wilda 32. zdg 6238

Kolejarzom
domek ogrodem wynajmę. Oferty Kurier Poznański zdg 6227.

4
pokojowe w willi, z ogrodem od zaraz. Grunwaldzka 97. zdg 6226

Komfortowe
3 pokojowe od zaraz. Patr. Jackowskiego 52. zdg 5984

Dwuosobowy
kuchnia. Dąbrowskiego 23 — 7. zdg 5986

6 pokojowe
Młyńska 13, pewnemu płatnikowi, 120 zł. Borkiewicz, Kręta 24, m. 3. zdg 6 190

Pokój
kuchnia — Wierzbięcice. Rok z góry. Św. Marcin 74, m. 17. zdg 6 159

Czteropokojowe
Stary Rynek, wolne, ewentualnie biura. Zgłoszenia Św. Marcin 5, m. 8. zdg 6 166

Mieszkanie
4 pokoje. Wielkie Garbary 4, m. 6. zdg 6 092

3
pokojowe bezpodatkowe. Focha 128. Administrator informuje. zdg 6 173

6
pokojowe komfort II piętro. Kantaka 7 od zaraz. Informacyj udzieli portier. zdg 5 752

Samotnej
urzędniczce jednopokojowe III. ogrzewaniem. Józefa 5. zdg 6 132

Czteropokojowe
Niegolewskich 4, właściciel. zdg 6 131

Dwupokojowe
mieszkanie gospodarz. Palacza 83. zdg 6 194/5

Pokój
kuchnię bezdzietnym. Gwiaździsta 18. zdg 6 201

4
łazienka, balkon, słoneczne I. p. Grodziska 13. 1 października. zdg 6 208

2
pokoje kuchnia do wynajęcia I piętr. Śląska 17. zdg 6001

3 pokoje
kuchnia, łazienka, słoneczne, nowym domu od zaraz. Pamiątkowa 21, m. 3. zdg 6 213

Dwupokojowe

Trzypokojowe
komfort Marcina czteropokojowe. Marcina 74, I. 18, front. zdg 6 268

Dwupokojowe
komfort. Stablewskiego 9, kościół Łazarski, Kołodziejek. zdg 6 219

Czteropokojowe
komfort. Sołacz. Śląska 11. Pg 29 440-57.15

4
pokojowe, bezpodatkowe, odnowione. Focha 128, administrator informuje. zdg 6 171

3-
pięciopokojowe, łazienka, centralne zaraz. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 6 115

Pokój
kuchnia wolne. Chlebowa 14. zdg 6 145

5 pokojowe
odnowione. Działyńskich 6, portier. zdg 6 185

2
pokoje kuchnia. I piętrze zaraz do wynajęcia. Św. Leonarda 17. zdg 6 296

Ubikacje
biurowe do wynajęcia. Libelta 12, portier. zdg 6 186

Ogrodowa 12
sześciopokojowe odnowione. Informacje m. 7. zdg 6 188

Pięciopokojowe
Hetmańska 1. zdg 6 148

Trzypokojowe
Poznańska 37. zdg 6 146

Trzypokojowe
Focha 126. zdg 6 154

Skład
mieszkaniem dwupokojowym. — Focha 126. zdg 6 153

Sześciopokojowe
Wały Zygm. Augusta 2. zdg 6 152

Pięciopokojowe
Działyńskich 7. zdg 6 150

Od
gospodarza pokój kuchnia zaraz. Grudzieniec 40. — 16—18. zdg 6 309

Trzypokojowe
pokoik, łazienka, balkon, I piętro przed Rynkiem Wildeckim. Oferty „Par" pod 32.59. Pg 29 433-32.59

Pokój
kuchnia, łazienka 45.— Ostroroga-Zakręt 13, gospodarz. dg 24 091

Puszczykowie
zimowe trzypokojowe ogrodem. Wiadomość Ostroroga-Zakręt 13, m. 3. dg 24 090

Trzypokojowe
ogrodowe 3 min. od tramwaju od września. Chociszewskiego 29. zdg 6 278

Mieszkania
dwupokojowe. Kosynierska 12. zdg 6 276

6
pokojowe I piętro, komfortowe. Cieszkowskiego 8, telef. 13-60 zdg 6 317

Pięciopokojowe
Wielka 9. zdg 6 149

Trzypokojowe
komfort Parku Wilsona częściowo umeblowane, korzystnie. — Oferty Kurier Poznański zdg 6 283

3
i 6 pokoi do wynajęcia. Zgłoszenia Wierzbięcice 21, m. 2. zdg 6 239

4
komfortowe z ogrodem 95,— I piętro

3
z lub bez składu. Biedrzyckiego 17. Informacje Felmann, Biedrzyckiego 20. zdg 6 310

Trzypokojowe
centrum „Rex", Trzeciego Maja 5. zdg 6 304

13. SZUKA MIESZK.

Mieszkania
5—6, komfort, poszukuję zaraz, komorne w parcelach przy Poznaniu. Oferty Kurier Poznański zdg 4 209

2—3
pokoi kuchnią, łazienką od września, urzędniczka. Oferty Kurier Poznański zdg 4 345

Etatowy
urzędnik poszukuje 4 pokojowego mieszkania komfortowego od 15. 9. Oferty Kurier Poznański zdg 5 189

Starsze
małżeństwo, samotne, pewny płatnik, 1—2 pokojowego, możliwie parafii świętomarcińskiej. — frontowe, ewentualnie pół roku z góry. Pośrednicy wykluczeni. Oferty Kurier Pozn. zdg 5 278

3 pokojowe
łazienką, okolicy Głównego Dworca poszukuje bezdzietne starsze małżeństwo, stała posada. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 5 630

Dwupokojowego
kuchnią, pewny płatnik. Oferty Kurier Poznański zdg 5 629

Szukam
3 pokojowego kuchnią, komfortowego I piętro blisko śródmieścia Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 5 551

Wojskowy
poszukuje 1—2 pokoi kuchnią od gospodarza, okolica Łazarz, Jeżyce. Oferty Kurier Poznański zdg 5 592

2 pokoi kuchni
centrum poszukuję 1. 9. punktualny płatnik. Oferty Kurier Poznański zdg 5 572

Wyższy
urzędnik państw., żonaty, bezdzietny poszukuje od 1. 10. 3—4 pokojowego komf. mieszkania w okolicy Jasnej, Kochanowskiego, Słowackiego wzgl. Ostroroga. — Oferty Kurier Poznański pod zdg 5 119

2
pokoje kuchnią od gospodarza w okolicy Jeżyc poszukuje plut. Olejniczak, pułk lotniczy, Ławica zdg 4 870

3—4
pokoje emeryt do II ptra. Szczegółowe oferty Kurier Poznański zdg 5 475

Emeryt
szuka blisko Poznania 3—4 pokojowego komfortowego mieszkania z etażowym ogrzewaniem i ogrodem. Oferty Kurier Poznański zdg 4 614

5—6
pokojowego słonecznego balkonem niedaleko Opery, Mickiewicza, — Wilsona lub Sołacza poszukuje wyższy urzędnik państwowy. — Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 5 459

Mieszkania
4—5 pokoi komfortowych, piece, śródmieściu lub Łazarzu do II piętra ewentl. willi ogródkiem od 1. 10. poszukuję od gospodarza. Oferty cena Kurier Poznański zdg 5 470

Dwu
trzypokojowego z wygodami poszukuje stały urzędnik państw. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 5 441

Mieszkania
2—3 pokojowego śródmieściu poszukuje pewny płatnik. Oferty Kurier Poznański zdg 5 655

Poszukuję
dwóch pokoi kuchnią okolicy Marcina, najwyżej 11 piętro, — pewny płatnik. Oferty Kurier Poznański zdg 3 095

Emerytka
siostra, dwupokojowego, gospodarza, każdego czasu. Oferty Kurier Poznański zdg 5 540

Mieszkanie
4—5 pokoi, centrum. Oferty Kurier Poznański zdg 5 675

1
do 3 pokoi Jeżyce. — Pośrednicy wykluczeni. Oferty Kurier Poznański zdg 5 693

Poszukuję
3 pokoj, mieszkania tylko centrum. Pewny płatnik. Małżeństwo bezdzietne. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 5 818

Poszukuję
pokój kuchnię lub dwa centrum. Oferty Kurier Poznański zdg 5 885

2
pokojowego blisko dworca głównego poszukuję od zaraz lub 1. 9. Płacę punktualnie. Zgłoszenia do Kuriera Pozn. zdg 5 898

Dużego
pokoju z kuchnią wprost od gospodarza. Zgłoszenia do Kuriera Poznańskiego zdg 5 909

Wyższy urzędnik
poszukuje obszernego komfortowego mieszkania czteropokojowego, śródmieściu. Oferty podaniem ceny Kurier Poznański zdg 5 759

Mieszkania
2—3 pokoi urzędnik poszukuje, okolica Chwaliszewo, Wielka. — Oferty Kurier Pozn. zdg 5 802

3-
czteropokojowego. Marcin. I piętro lub okolicy. Zgłoszenia Kurier Pozn. zdg 6 096

2—3
pokoje łazienką ewentl. ogródek peryferie lub Puszczykowo korzystnie pewny płatnik, samotna. Oferty Kurier Pozn. zdg 5 749

3—4
pokoje na biura I. piętro, centrum wprost od gospodarza. Oferty Kurier Poznański zdg 6 221

3
pokojowe poszukuje inżynier, płacąc z góry. Oferty Kurier Pozn. zdg 6 180

3-pokojowego
mieszkania, higienicznego i komfortowego poszukuje wprost od gospodarza Poznańczyk, pewny płatnik, solidny lokator. Cena 60 — 80 zł. Nowe lub świeżo odnowione. Niski parter wykluczony. Obszerna kuchnia. Łazienka z umywalnią. Gaz i elektryczność. Spokojna ulica, niezbyt daleko od tramwaju, pożądane peryferia — lub w pobliżu większego placu zieleni, najchętniej Ostroróg, — lecz nie dalej niż ½ godz. pieszej drogi od Kaponiery. Możność garażowania motocyklu w pobliżu. Łaskawe pisemne oferty z opisem mieszkania i przybliżoną wielkością pokoi pod adr. Mgr. Lange, Łąkowa 4a. zdg 5 958

Potrzebne
2,1 pokoje zaraz. Oferty Kurier Poznański zdg 6 063

Mieszkania
2—3 pokojowego Sołaczu. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 6 303

14. ZAMIANA MIESZK.

Mieszkanie
trzypokojowe, ładne, centrum, — zamienię na większe, centrum. Oferty Kurier Poznański zdg 5 674

15. POKOJE UMEBL.

Niekrępujący
elektryczność. Marcina 64, m. 24. zdg 5 730

Panienki
na stancję przyjmę blisko gimn. Zamoyskiej i Słowackiego. Konopnickiej 16. Chrzanowska. zdg 1 567

Grunwaldzka
5, m. 5. zdg 3 926

Wierzbięcice
53, m. 1, dla 1—2 panów. zdg 4 677

Pokoik
elektryczność, tylko solidnemu panu 15-go. Fr. Ratajczaka 11a, m. 69. zdg 4 869

Matejki
51 — 1, frontowy, komfortowy, 3 mniejsze łącznie, pojedyńczo. zdg 4 783

Wroniecka
18 — 6. zdg 4 933

Frontowy
telefon, Plac Nowomiejski 10a, m. 8. zdg 4 934

Kochanowskiego
17 — 6. zdg 5 302

Słoneczny
spokojny Reja 2 — 19. zdg 5 303

Mickiewicza
1 — 4. zdg 5 166

Frontowy
czysty, tani Łazarz. Spokojna 27, m. 9, 1. zdg 4 100

Niekrępujący
Wojciecha 14/15 — 9. zdg 5 183

Szwajcarska
13, m. 3, 1—2 osobowy. zdg 5 635

Dwuosobowy
ładny, słoneczny zaraz. Skryta 10, m. 8. zdg 5 634

Pokój
umeblowany. Mostowa 33 — 8. zdg 5 633

Pokój
mały, czysty. Śniadeckich 6 a — m. 9. zdg 5 631

Solidnemu
panu. Skarbowa 6 — 3. zdg 5 627

Pokój
jedno — dwuosobowy, tylko paniom, łazienka, elektryczność. — Plac Nowomiejski 6, m. 15. zdg 5 623

Jasna
13 — 6. zdg 5 618

Mały
pokoik, panienki, pracującej. — Skryta 14, m. 4. zdg 5 612

Ogrodowa
2 — 9. zdg 5 609

Pensjonat
przyjezdnych. Rowecka, Pocztowa 31. zdg 5 600

Pokój
Niegolewskich 16 — 1. zdg 5 560

Klatki
Długa 12 — 7. zdg 5 540

Wspólny
panom. Strzelecka 28 a, m. 4. zdg 5 539

Pokój
czysty, elektryczność, front, słoneczny. Maleckiego 13, m. 5. zdg 5 537

Ładny
Strusia 10, m. 6. zdg 5 535

Nowomiejski
6 a — 23, frontowy, duży kulturalnemu. zdg 5589

Pokoje
umeblowane zaraz do wynajęcia Sew. Mielżyńskiego 22, m. 20 I. p. w podwórzu wprost. zdg 5 588

Jeden-
dwuosobowy, utrzymaniem, bez Skryta 14 — 3. zdg 5 573

Ratajczaka
11a — 102. zdg 5 562

Miły
Górna Wilda 24 — 1. zdg 5 462

Uczennicy
gimnazjum pokój utrzymaniem, opieką. Wielkie Garbary 6, m. 7. zdg 5 119

Elegancki
Szamarzewskiego 24 — 16, I piętro. zdg 14 690

Elegancki
elektryczność, centralne ogrzewanie, łazienka, Jeżycka 45—4, narożnik Mickiewicza. zdg 5 485

Dąbrowskiego
43 — 6. zdg 5 468

Komfortowy
dwuosobowy. Pocztowa 21 — 4. zdg 5 449

Siostry
„Wspólnej Pracy" od Niepokalanej Marii, Poznań, ul. Tomickiego 3 (naprzeciw kościoła św. Jana) przyjmują uczennice na stancje oraz samotne panie z inteligencji na czasowy lub stały pobyt. Dom skanalizowany, posiada centralne ogrzewanie, przylega doń ogród. zdg 4 234

Ratajczaka
11 — 50. zdg 5 437

Niekrępujący
Długa 12 — 13. zdg 5 431

Strzelecka
31 — 7. zdg 5 659

Śniadeckich
22 — 3. zdg 5 163

Wierzbięcice
11 — 9. zdg 5 167

Dąbrowskiego
46 — 9 dwuosobowy — jednoosobowy. zdg 5 686

Klatki
czysty. Małe Garbary 3 — 25. zdg 5 683

Podgórna
6 — 10. zdg 5 673

12
zł Skarbowa 20 — 15. zdg 5 713

Grudnia
10 — 8 czysty, centralne. zdg 5 656

Półwiejska
5—9. zdg 5 699

Pokój
1 osobowy od zaraz. Łazienna 1 a. m. 27. zdg 5 813

Składowa
1 — 16. zdg 5 849

Ratajczaka
11 — 45 zdg 5 862

Niekrępujący
frontowy. Chwaliszewo 75. m. 7 zdg 5 859

Działyńskich
8 — 2. zdg 5 854

Młyńska
12a — 10. zdg 5 888

Pokój
umeblowany dwom panom. 3-go Maja 6. m. 11. zdg 5 886

Marcin
18. II. lewo. zdg 5 884

Piekary
19. m. 8. wspólny dla pana. zdg 5 882

Frontowy
Szkolna 13 — 5. zdg 5 731

Zaraz
Marcina 5 — 11. zdg 5 740

Półwiejska
40 — 6. zdg 5 739

Wrocławska
38 — 34. zdg 5 865

Mały
Jackowskiego 17 — 10. zdg 5 874

Klatki
utrzymaniem. Ratajczaka 9 — 8. zdg 5 876

Dąbrowskiego
36 — 8. zdg 5 877

Grobla
29 a — 7. zdg 5 878

Ładny
Towarowa 21 a. I piętro. lewo. zdg 5 891

Półwiejska
36 — 8. zdg 5 928

Słowackiego
29 — Kwaśniewski. zdg 5 924

Wielka
18 — 12a. zdg 6 061

Młyńska
2 — 16. zdg 6 059

Pokoik
Focha 38 — 7. zdg 6 279

Dwuosobowy
Marcin 22. skład papieru. zdg 5 922

Pani
pokój próżny. umeblowany front I piętro. telefon 10-36. zdg 5 904

Frontowy
telefon. Skarbowa 7. m. 8. dg 24 082

Centrum
niekrępujący. Ratajczaka 40/12. zdg 5 840

Ładny
duży i mały. Strzelecka 3, m. 6. zdg 5 743

Jednoosobowy
utrzymaniem. Pierackiego 9. m. 6. zdg 5 746

Pokój
Pocztowa 28, I. p., osobne wejście. zdg 5 930

Pokój
Zamkowa 5 — 9. zdg 5 828

Niekrępujący
czysty, słoneczny, elektryczność, łazienka od zaraz. Spokojna 24a m. 19. zdg 5 829

Niekrępujący
nobliwy, czysty. Młyńska 4 — 1 zdg 5 830

Panom
Piekary 4 — 7. zdg 5 834

Pokój
panu Zamkowa 4b, m. 8, wejście Pocztowa. zdg 5 789

Garncarska
2 — 9. zdg 5 801

Jedno-
dwuosobowy. Focha 27. front. II. Sypniewska. zdg 6 013

Słoneczny
pokój, próżny, klatka, centralne balkon wynajmę. Św. Marcin 63 mieszkanie 11. zdg 6 007

Skarbowa 14
parter, prawo. zdg 6 006

Pokój
duży centralne telefon. Gajowa 4. — 3. zdg 6 060

Umeblowany
Szwajcarska 19 — 2. zdg 6 054

Wszystkich
Świętych 6 — 6. zdg 6 048

Działyńskich
9 — 6. zdg 6 044

Pokoik
Sapieżyński 8 — 5. zdg 6 064

Pokoik
miły. Śniadeckich 30 — 2. zdg 6 114

Czysty
Strzelecka 26 — 5. zdg 6 083

Gimnazjastę
utrzymaniem, oriska. Strzelecka 3a — 3. zdg 6 101

Pokój
Wodna 7. m. 11. zdg 6 091

Pokoik
utrzymaniem. Wielkie Garbary 36 m. 3 zdg 6 098

Czysty
Aleje Marcinkowskiego 18 m. 8. zdg 6 121

Marcinkowskiego
25. m. 9. dla 1—2 urzędników. zdg 6 124

Elegancki
Stary Rynek 80-82 — 8. zdg 6 112

Umeblowany
I piętro Wielkie Garbary 43 — 6 zdg 6267

Wrocławska
35 — 3. zdg 6262

Pokój
dla pań. Stary Rynek 91/3 zdg 6261

Niekrępujący
Działyńskich 9 — 7. zdg 6233

Pokój
dla pani wzgl. pana. ul. Wierzbiecice 14 m. 19 zdg 6232

Pokoik
balkonowy wynajmę. Łąkowa 9 m 7. zdg 6230

Pokoik
ładny. Pierackiego 17 — 21. zdg 6229

Telefonem
komfortowy. Jackowskiego 11 m. 3. zdg 6228

Małżeństwu
Józefa 9a — 11 zdg 6275

Słowackiego
19 — 5 zdg 5989

Jackowskiego
9 — 10 śliczny frontowy. zdg 5988

Pokój
umeblowany. Rzeczypospolitej 3. m. 7. zdg 6 191

Pokój
czysty od 15. Wodna 13. m. 9. zdg 6 184

15,—
Wyspiańskiego 19 — 6. zdg 6 160

Niekrępujący
Piłsudskiego 24 —3. zdg 6 167

Ratajczaka
14 — 19. dwunosobowy. zdg 6 136

Willa — Cicha 19
2 i 1 pokój umeblowane wynajmę. zdg 6 127

Niekrępujący
Wielkie Garbary 40 — 3. zdg 6 129

Klatki
św. Marcin 49 — 9. zdg 6 133

Pokój
telefon. łazienka. Piekary 5 —2. zdg 6 163

Pokój
frontowy, słoneczny, elektryka, łazienka. Kwiatowa 4. m. 6. zdg 6 169

Dwuosobowy
klatki zaraz. Szyperska 3 — 9. zdg 5 748

Elegancki
czysty, balkonowy, telefon. I. piętro, solidnemu. Ratajczaka 11 a. m. 85. wchód 5. zdg 5 750

Mielżyńskiego
22. m. 9, również przyjezdnym. zdg 6 137

Dwu-
jednoosobowe utrzymaniem. — Działyńskich 7 — 9. zdg 6 222

Pokój
słoneczny z wygodami. Wały Król. Jadwigi 4 a — 20. zdg 6 203

Pokoik
słoneczny. Plac Bernardyński 1 — 5. zdg 6 207

Gimnazjastów
utrzymaniem. Wrocławska 4 — 2. zdg 6281

Próżny
pani, pracowni. Piekary 8 — 11. zdg 6241

Utrzymaniem
bez. Kręta 22 — 8 zdg 6250

Jeżycka
45 — 9 zdg 6002

Niekrępujący
Patrona Jackowskiego 19 — 11. zdg 6255

Duży
Długa 9 — parter prawo zdg 6249

Solidny
niekrępujący. Marcina 74, I. 18. front. zdg 6 269

Czysty
Towarowa 21 — 9. zdg 6 243

Panu
utrzymaniem bez. Górna Wilda 114 — 16. zdg 6 242

Wrocławska
20 — 10. zdg 6 122

Pokój
frontowy, duży, z klatki schodowej dla panów. Ul. Szewska 6. m. 5, od 15 b. m. zdg 6 128

Ogrodowa
10 — 8 zdg 6 134

Klatka
niekrępujący czysty. Żupańskiego 21. — 10. zdg 6 143

Pokoik
Św. Marcin 5 — 13. zdg 6 198

Pokój
Pocztowa 11 — 4. zdg 6 292

Pokój
Pl. Bernardyński 4. m. 8. zdg 6 294

Pierackiego
17 — 10. zdg 6 295

Skarbowa
7 — 10, jedno lub dwuosobowy. zd 6 313

Pokój panu
Strzelecka 2 — 5. zdg 6 316

Najkorzystniej
podróżnym. Plac Kolegjacki 5. m. 3. zdg 6 318

Mickiewicza
21/25 — 1. zdg 6 161

Pokój
dobrze umeblowany odnajmę. — Dąbrowskiego 4. m. 8. zdg 6 085

Eleganckie
2 pokoje łączne, częściowo umeblowane lub próżne, na stanowisku panu. Oglądać 10—12. też 4—7. Mickiewicza 21/5, m. 6. zdg 6 087

Próżny
umeblowany Matejki 61. — 11. zdg 6 088

Przyjezdnym
niekrępujący. Matejki 45 — 6. zdg 6 290

Pokój
próżny umeblowany tanio. Matejki 39, m. 5. zdg 6 284

Jeden - trzy
pokoi, komfortem, śródmieściu. Krakowski. Strumykowa 39, — mistrz - kierownik, składnica kafli, budowa piceów. zdg 6 287

Ładny
słoneczny. Piekary 18 — 8, od 1. 9. zdg 6 301

Mickiewicza
11. m. 5. zdg 6 286

Skarbowa
2 — 9. zdg 6 288

16. SZUKA POKOJU

Śródmieście
20,— Oferty Kurier Poznański zdg 5 172

Małżeństwo
bezdzietne poszukuje pokoju umeblowanego niekrępującego z pościelą30—40,— zł od zaraz lub od 20. bm. Oferty Kurier Poznański zdg 5 590

2
pokoje, parter, lub I ptr. Fr. Ratajczaka, lub okolica poszukuję. Oferty Kurier Poznański zdg 5 586

Pokoju
jednoosobowego elektrycznością poszukuje na Jeżycach lub pobliżu. Oferty Kurier Poznański zdg 5 585

Próżnego
obszernego pokoju na lekcje tańców, centrum poszukuję. Oferty Kurier Poznański zdg 5 642

Próżnego
urzędniczka matka od 1. 9. — Oferty Kurier Poznański zdg 5 690

Niekrępującego
czystego spokojnego, bez utrzymania i pościeli. Śródmieście, Jeżyce. Cena. Zgłoszenia Kurier Poznańsk zdg 5 866

Urzędnik
zupełnie swobodnego, eleganckiego, utrzymanie — bez. śródmieście. Cena Kurier Poznański zdg 6 181

Poszukuję
pokoju umeblowanego lub próżnego używaniem kuchni do 15,— zł. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 6 057

Próżnego
niekrępującego — pan. Oferty Kurier Poznański zdg 6 277

17. LOKALE

2
ubikacje 18 i 40 m² na składnice lub warsztat do wynajęcia. Przemysłowa 27. przy dworcu autobusowym. zdg 4 830

Skład
trzypokojowe z kuchnią wolne. — Długa 3. dg 23 837

Hali
dużej z wjazdem poszukuję. Zgłoszenia Kurier Pozn. zdg 5 061

5-cio pokojowe
na własność, bez długu, centrum Warszawy, parter, łazienka, służbowy, wyjątkowa okazja. Chrześcijaninowi. Warszawa, Czerwonego Krzyża 25, dozorca. ng 47 823

Lokal
na kawiarnię 72 m² lub inne cele handlowe z mieszkaniem i przynależnościami. Wyspiańskiego 22 zdg 5 542

Warsztat
krawiecki odnajmę osobne wejście. Adres Kurier Poznański zdg 5 575

Skład
natychmiast na dogodnych warunkach do wynajęcia przy ulicy Kantaka 7. Informacyj udzieli portier. zdg 5 753

Składu
bezkonkurencyjnego z mieszkaniem na kolonialkę, poszukuje spokojne małżeństwo od gospodarza. Oferty Kurier Poznański zdg 5 110

Skład
2 pokoje, kuchnia oraz ubikacja warsztatowa. Graniczna 5. zdg 5 499

Lokal
handlowy 2 ubikacje ul. Wielka narożnik Wielkich Garbar od zaraz do wynajęcia. Wiadomość Administracja, Dąbrowskiego 33, garaże. zdg 5 491

Składu
wolnego na pralnię, prasowalnię poszukuję. Oferty Kurier Pozn. zdg 5 461

Duża
składnica przy ul. Wodnej zaraz do wynajęcia. Zgłoszenia do Kuriera Poznańskiego zdg 5 440

Skład
składnica. Niegolewskich 4 — 3. zdg 5 429

Kawiarnia
piekarnia z mieszkaniem oraz
Skład
oddzielnie zaraz do wynajęcia. — Półwiejska 16 wskaże portier. zdg 5 661

Stajnię
tanio. Małe Garbary 3 — 25. zdg 5 682

Ubikacja
warsztatowa od zaraz. Marcina 15, gospodarz. zdg 5 815

Warsztatowe
ubikacje wolne. Półwiejska 30. zdg 5 790

Skład
wolny. Półwiejska 30. zdg 5 791

Skład
Stary Rynek 58, dwa okna wystawowe, centralne ogrzewanie do wydzierżawienia od zaraz. — Ludwik Kruk Stary Rynek 9. zdg 6 011

Pokój
biuro. I piętro, św. Marcin 15—3. zdg 6 164

Skład
po fotografie, przyległym dwupokojowym, wygodami. Focha 128. wolny. zdg 6 172

Lokal
handlowo - przemysłowy, 3 ubikacje, frontowy Masztalarska 6. do wydzierżawienia, zawiadowca. zdg 6 210

Lokal
przemysłowy zł 50. podwórzu. Masztalarska 6. do wydzierżawienia. zawiadowca. zdg 6 211

Korporacja
wynajmie zaraz jeden od października dwa pokoje joka lokal korporacyjny. Oferty Kurier Poznański zdg 6 270

Ubikację
na warsztat wynajmę. Pracownia form Poznań Sew. Mielżyńskiego 25. II codwórze. zdg 6 297

Egzystencja!
urządzamy składy mąki. Zgłoszenia Zrzeszenie Młynów, Plac Działowy 6, m. 7. Pg 29 439-57,14

18. DZIERŻAWY

Poszukuję
dzierżawy, mniejszej cegielni — kompletnie z maszynami. Zgłoszenia Kurier Pozn. zdg 5 062

Ubikacje
fabryczne z placem Poznaniu wydzierżawię. Zgłoszenia Kurier Pozn. zdg 5 871

Skład
dwa pokoje, kuchnia, łazienka, nadający się również na drogerię na Łazarzu do wynajęcia. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 5 527

Piekarnię
parową wydzierżawię. Sołacka 6/8 zdg 5 481

Skład kolonialny
Hotel - restauracja
obszerne ubikacje, śpichrze, większe miasto powiatowe, garnizon, Wielkopolska, całość lub oddzielnie wydzierżawię. Oferty „Par". Toruń „569". Pg 29 422-64,86

Śpichlerz
nowy około 650 m² jest do wynajęcia. Zgłoszenia St. Urbański, — Września, Dworcowa 8. zdg 5 457

Skład
od 20 lat damskie kapelusze, towary krótkie, 2 pokoje, kuchnia, najlepszym położeniu wydzierżawi gospodarz. Zgłoszenia skrytka pocztowa 2, Trzemeszno.. zdg 48 249

Skład
od 40 lat obuwie najlepszym położeniu 2 pokoje kuchnia, wydzierżawi gospodarz. — Zgłoszenia Skrytka pocztowa 2. Trzemeszno. ng 48 249

Rzeźnictwo
bez konkurencji z całkowitym urządzeniem, rzeźnią, przepisową, blisko Poznania wydzierżawię. — Cena podług ugody. Adres wskaże Kurier Poznański zdg 5 424

Zadzierżawi
ogród, ogrodnictwo, małe gospodarstwo, ogrodnik, nie drogo. — Oferty Kurier Poznański zdg 5 676

Młyn
parowy, 25 tonowy, nowoczesny, Poznańskie, oddam poważnemu reflektantowi zaraz w dzierżawę, właściciel. — Zgłoszenia Kurier Pozn. zdg 5 921

Plac
do wydzierżawienia na składnice. Fabryczna 14. zdg 5 262

23. ROZMAITE

Książkowy
doświadczony ma wolne godziny. Oferty do Kuriera Pozn. zdg 2 880

Fryzjerzy
Aparaty — szuszarki trwałej ondulacji, elektryczne, gazowe — najtaniej Wenzlik. Al. Marcinkowskiego 19. Ng 46 561

Jąkania
oraz wszelkich wad językowych, jak nieczystą wymowę, zacinanie się, bełkot, seplenienie usuwam radykalnie raz na zawsze. Metoda własna i pewna. Dużo podziekowań od obarczonych — oraz osób wybitnych. Lange-Wnukowski. Pedagog Wymowy, Dąbrowskiego 34, m. 15. (Dom ogrodowy) pt. 9—10 i 5—7. zdg 5 095

100%
sił męskich uzyska pan stosując aparat Nr. 111. Naukową broszurę wysyłamy bezpłatnie, dyskretnie. Broer, Warszawa. Żulińskiego 3, m. 2. ng 47 876

Wypożyczę samochód
poważnej firmie. Zgłoszenia do Kuriera Poznańskiego zdg 5 619

Światowej sławy
Chiromantka - Grafolog
fizjognomistka
Jakubowska
zdumiewająco przepowiada przeszłość, teraźniejszość, przyszłość, loterie. Ratajczaka 15 — 10, Pasaż Apollo. zdg 5 384

Akuszerka
Kowalewska, Łąkowa 14, śródmieściu paniom zainteresowanym udziela porady, pomocy. zdg 5 583

Oddam
dziecko na własne. Adres Kurier Poznański zdg 5 576

Kto
przyjmie 10 letniego chłopca inteligentnego sierotę na własne lub wychowanie. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 5 471

Wróży
najpopularniejsza chiromantka Poznania. Piekary 6 — 2. zdg 5 507

Akuszerka
Poznań. Strzelecka 2
przy Świętokrzyskim
przyjmuje udziela porady, pomocy położniczej. dg 23 342-3

Przeprowadzki
krytemi samochodami meblowemi uskutecznia Autoprzewóz. — Poznańska 51, tel. 16-30, 3 Maja 6, tel. 28-59. zdg 5 879-80

Foto-Albumy
najtaniej
J. Musiałkiewicz
właściciel T. Gilewski. Skład papieru, zabawek, galanterii. Szkolna 11. Asygnaty Kredyt. zdg 5 902

Syn
biednych rodziców chcący zostać misjonarzem prosi o pomoc. — Agentura Kuriera Poznańskiego Września, Rynek pod 136. ng 48 350

Nieomylnie
przepowiadam wszystkie sprawy życiowe. Sellima, Półwiejska 31 — 12. zdg 5 747

Znana Adarelli
przepowiada
z Braminów i ręki. Podgórna 13, mieszkanie 10, w niedziele przyjmuje. zdg 5 806

Jasnowidząca
Rena przepowiada nieomylnie. — Ul. Ratajczaka 9, m. 10. zdg5 811

Słynna
chiromantka trafnie przepowiada. Szewska 21 — 5. zdg 5 955

Księgowy
rutynowany, wielobranżysta szuka dodatkowego zajęcia. Oferty Kurier Pozn zdg 6231.

Przedstawicielstwa
poważnych firm poszukuję na Poznańskie, Pomorze, Śląsk. — Branża obojętna. Dysponuję gwarancją, samochodem ciężarowym, osobowym. Oferty pod „Zaprowadzony" Biuro Ogłoszeń, Bydgoszcz, Dworcowa 54 ng 48 351

Szyję
wykwintnie tanio. Słowackiego 39 — 9 zdg 6216

Bilanse
ustawia — księgi zaprowadza — kontroluje — także abonamentowo. Sprawy podatkowe. Referencje poważne. Oferty Kurier Poznański zdg 6254.

Samochód
osobowy na 500—700 km wynajmę. Oferty z ceną Kurier Poznański zdg 6 328

24. NAUKA

Stenografii
pisania maszyną, księgowości. — Strzelecka 33. zdg 3 140

Kursy stenografii
pisania maszyną rozpoczynam 1 września. Kantaka 1.

Koncesjonowane
kursy nowoczesnego kroju. — Nowak. Wrocławska 33. dg 23 887

Kursy Handlowe
Skrzypczak, pl. Wolności 2. Kursy roczne, półroczne. Początek 2 września. zdg 4 631

Institutrice
diplômée vient de rentre de Paris. S'adresser Kurier Poznański zdg 5 626

Prywatna Szkoła
Powszechna
przy Pryw. Gimn. Żeńsk. im. Królowej Jadwigi w Poznaniu, — Wały Zygmunta Starego 9, przyjmuje dzieci codziennie od 11—14. Warunki bardzo dogodne. zdg 5 587

Przyjmiemy
dwie uczennice, zapewniamy sumienna opiekę, dobre odżywianie Konarscy. Matejki 2. zdg 5 501

Stancja
wolna dla chłopca z dobrej rodziny b. dobre utrzymanie u nauczycielki, okolica Starego Rynku. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 5 068

Gimnazjastów
gimnazjastki, opieka rodzicielska. Mielżyńskiego 26/27 — 7. zdg 5 638

English
lady gives lessons conversation. Szamarzewskiego 8 — 7. zdg 5 685

Przyjmę
2—3 uczennice, opieka, dobra kuchnia zapewniona. Zgłoszenia od 3—6. Kalksteinowa. Kwiatowa 2, m. 7. zdg 5 680

60 złotych
przyjmę gimnazjast.
pomoc. Troskliwa opieka. Kardelska. Ratajczaka 19 — 10. zdg 5 716

Kursy
handlowe Sawickiego. dypl. W. S. H. teraz Kantaka 4. tel. 49-68 Kursy 3 września dg 23 904/5

Szkoła
Tańców
Szorskiego. Pierackiego 12. tel. 38-08. Kurs początkujący poniedziałki, piątki, dla osób starszych środy. zdg 5 698

Polecam nauczycielkę
10 lat pracowała w domu moim. Przygotowuje do gimnazjum. Zna język niemiecki, francuski, początki muzyki. Łangowska. Mileszewy, p. Konojady Pomorskie. zdg 5 711

Książkowość
stenografia, pisanie maszyną. — Kromczyńska Ogrodowa 16., II zd 5 760

Kursy Handlowe
i Szkoła Przysposobienia Administracyjno - Handlowego
Preissa
Skarbowa 11. zdg 5 754

Gimnazjastów
pomoc naukowa. Skarbowa 6 — 8. zdg 6 135

25. MUZYKA

Pianista
akordeonem, rutynowany, wolny pierwszego. Jakubowski. Leszno, Piłsudskiego 50. zdg 4 951

Duet
ze specjalnym śpiewakiem (własny program) wolny. Grządzielewski, Inowrocław. Kościelna 1 ng 48 234

Dyplomowana
nauczycielka muzyki (fortepian, teoria). Matejki 51 — 1. zdg 5 651

Trio
zgrane z podwójnym instrumentami z śpiewem potrzebne od 1 września. Strzelnica, Rawicz. zdg 5 942

Jazzbandzista
śpiew, gitara hawajska wolny 1, 9. Agentura Kuriera Poznańskiego, Leszno. ng 47 768

26. SZUKA POSADY

Ogłoszenia do 30 słów dla poszukujących posady w tej rubryce obliczamy po jednej trzeciej cenie drobnych.

a) Służba domowa

Gospodyni
samodzielna oszczędnie gotuje, zaprawia, prasuje, chów drobiu poszukuje posady do samotnej osoby na wieś. Oferty Kurier Poznański zdg 5 621

Pielęgniarka
długoletnia praktyka do niemowlęcia szuka posady. Oferty Kurier Poznański zdg 5 570

Dziewczyna
ze wsi z jednoroczną służbą w Poznaniu, zna język niemiecki — szuka miejsca. Łaskawe zgłoszenia do Kuriera Poznańskiego zdg 4 843

Inteligentna
przystojna panna lat 27, znająca wszechstronnie gospodarstwo — przyjmie posadę gospodyni u samotnej osoby. Oferty Kurier Poznański zdg 5 495

Panienka
dobrze znająca szycie, robótki — szuka zajęcia do dzieci. Leszno, Osiecka 19 — 9. zdg 5 611

Osoba
starsza znająca pracę i gospodarstwo domowe poszukuje posady do 1 lub 2 osób w lepszym domu. Oferty Kurier Poznański zdg 6 209

Uczciwa
dziewczyna prowincji poszukuje posady z gotowaniem od zaraz. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 6 162

Krawcowa
pierwszorzędna domowa lub wyręczycielka pani domu poszukuje posady na wieś, świadectwa pierwszorzędne. Oferty Kurier Pozn. zdg 6 289

Młodsza
dziewczyna szuka posady do lekkich prac domowych. Oferty Kurier Poznański zdg 5 664

Młoda
rzetelna samodzielnym gotowaniem szuka do 1 lub 2 osób. — Oferty Kurier Pozn. zdg 5 820

Panienka
młoda, inteligentna, poszukuje posady, najchętniej do dzieci. — Łaskawe oferty Kurier Poznański zdg 5 103

Posługi
poszukuje śródmieściu. Oferty Kurier Poznański zdg 5 271

Przyjmę
posługę lub sprzątanie biur. — Oferty Kurier Poznański zdg 5 410

Posługi
poszukuje. Oferty Kurier Pozn. zdg 5 389

Panienka
inteligentna, sierota, szuka posady u samotnej pani. Oferty Kurier Pozn. zdg 4 475

Dla
córki 16-letniej szukam posady, lekkich prac domowych lub do dziecka. Oferty Kurier Pozn. zdg 4 731

Dziewczyna
uczciwa długoletnimi świadectwami samodzielnym gotowaniem — tylko dobry dom, także na wyjazd szukam posady. Oferty Kurier Poznański zdg 5 883

Posługi
poszukuje od godz. 12-tej. Oferty Kurier Pozn. zdg 5 908

Absolwentka
3 kl. szkoły handlowej, pisanie na maszynie, stenografię, ładny charakter pisma, szuka posady. — Oferty Kurier Pozn. Ng 47 424

Inteligentna
uczciwa poszukuje posady do samotnej osoby. Oferty Kurier Poznański zdg 5 794

Krawcowa
garderobę damską dobry krój — szuka posady w dom. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 6 022

Gospodyni
dobrym gotowaniem, zaprawy, szuka posady do samotnej osoby lepszy dom Oferty Kurier Poznański zdg 6240.

Poszukuję
prania. Wierzbięcice 49, m. 14. zdg 6 187

Dziewczyna
uczciwa, akuratna, poszukuje posługi. — Oferty Kurier Poznaski zdg 6 144

Wychowawczyni
praktyką, długoletnie dobre świadectwa, lubiąca dzieci, szycie, niemiecki poszukuje posady — wyręczenia pani Oferty Kurier Poznański zdg 6220.

Gospodyni
inteligentna z wykwintnem gotowaniem, zaprawy, wyroby, chów drobiu na wskroś uczciwa, pracowita poszukuje posady w majątku od zaraz lub 1 września. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 6 307

Poszukuję
prania. Sew. Mielżyńskiego 22 — m. 19. zdg 4 707

Poszukuję
posady od zaraz do wszystkiego. Oferty Kurier Poznański zdg 4 749

Posługi
poszukuje. Oferty Kurier Pozn. zdg 4 864

Panienka
inteligentna — szuka posady do dzieci od zaraz. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 4 873

Panna
inteligentna, uczciwa, do wszystkiego z poleceniem od 13. 8.; 1. 9. Adres wskaże Kurier Poznański zdg 4 757

Uczciwa
poszukuje posługi, świadectwami, okolica Łazarz, Ostroroga. Oferty Kurier Pozn. zdg 5 003

Dziewczyna
uczciwa, czysta poszukuje posady z gotowaniem od 15-go. Oferty Kurier Pozn. zdg 4 972

Dziewczyna
ze wsi, czysta, uczciwa poszukuje posługi od 15 lub 1. Oferty Kurier Poznański zdg 4 850

Szukam
posługi, umiem gotować. Oferty Kurier Poznański zdg 5 024

Osoba
inteligentna, znająca wszechstronnie gospodarstwo, szuka posady gospodyni samodzielnej prowobstwie lub samotnego. Oferty Kurier Poznański zdg 3 348

Poszukuję
posługi całodziennej lub 3 — 4 godz. Oferty Kurier Poznański zdg 4 954

Sierota
uczciwa szuka posady od 15. do wszystkiego. Oferty Kurier Poznański zdg 4 957

Dziewczyna
uczciwa z gotowaniem bez prania do wszystkiego poszukuje posady. Oferty Kurier Poznański zdg 4 780

Przychodnia
szuka posady. Oferty Kurier Poznański zdg 4 964

Dziewczyna
z prowincji, długoletnie świadectwo szuka posady z gotowaniem do 2—3 osób, od 15. lub 1. 9. — Oferty Kurier Pozn. zdg 4 823

Dziewczyna
zaufana, dobrze polecona szuka samodzielnej posady do prowadzenia domu. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 3 483

Dziewczyna
do wszelkich prac od zaraz szuka posady. Oferty Kurier Pozn. zdg 4 407

Służąca
z prowincji lat 23, poszukuje posady, miejscowość obojętna. — Oferty Kurier Pozn. zdg 4 355

Dziewczyna
do wszystkiego uczciwa poszukuje posady od 15. 8 Oferty Kurier Poznański zdg 4 366

Uczciwa
dziewczyna wiejska z dobrymi świadectwami szuka posady do wszystkiego. Oferty Kurier Poznański zdg 4 539

b) Inni

Panienka
z ładnym charakterem pisma — przyjmie praktykę biurową. Oferty Kurier Poznański zdg 5 494

Ekspedientka
inteligentna z długoletnią praktyką, branży papierniczej i księgarskiej zmieni posadę od 1. 8. lub później. Łaskawe zgłoszenia Kurier Poznański zdg 5 487

Panienka
pisząca na maszynie, poszukuje praktyki biurowej. Oferty Kurier Poznański zdg 5 509

Wykwalifikowany ogrodnik
posiada liczne świadectwa, obznajmiony z wszystkimi gałęziami wiedzy ogrodniczej poszukuje posady jako żonaty od 1 października. Adres Maj. Kolnica, poczta Brudzew kolski. Wacław Nowicki ng 48 238

Małżeństwo
bezdzietne polecone szuka jakiejkolwiek posady kaucją, portierstwa inną, mąż ogrodnik. Oferty Kurier Poznański zdg 5 109

Ogrodnik - fachowiec
posiadający wszechstronne długoletnie kwalifikacje praktyczno-teoretyczne w sadownictwie, warzywnictwie szklarniowo - gruntowym, kwiaciarstwie doniczkowo-szklarniowym, gruntowym, hodowli winorośli, szpalerów szklarniowych, gruntowych, pielęgnacji parku, kwietników, dekoracyj — dotychczas na stanowiskach kierowniczych zagranicą i Polsce, — handlowiec, dobry organizator, sumienny, uczciwy, najlepsze świadectwa, referencje, w niewypowiedzianej posadzie, zmieni obecną najpóźniej od 1. 4. 1938. Oferty Kurier Poznański zdg 2 571

Nauczycielka
wychowawczyni z dłuższą praktyką, bardzo dobrymi świadectwami poszukuje posady. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 5 689

300,—
kaucji złożę za udzielenie posady jako robotnik w Poznaniu Oferty Orędownik Poznań zd 5178.

Fotograf
pomocnik, dzielny w swym zawodzie poszukuje posady. Zgłoszenia do eksp. Kuriera Pozn. pod zdg 5 665

Krawcowa
mistrzyni poszukuje posady na wieś w majątku. Oferty Kurier Poznański zdg 5 700

Przyjmę
posadę pracownik biurowego — lub pracę umysłową, średnie wykształcenie. Łaskawe zgłoszenia Kurier Poznański zdg 5 051

Chłopak
ukończone 16 lat szuka nauki w zawodzie piekarsko - cukierniczym. Oferty Kurier Poznański zdg 5 121

Panienka
szuka posady w składzie kwiatów lub jakiejkolwiek innej. — Oferty Kurier Pozn. zdg 4 474

Organista
starszy, emeryt poszukuje zastępstwa lub skromnej posady. Zgłoszenia Kurier Pozn. zdg 4 682

Nauczycielka
egzamin nauczycielski szkół powszechnych, prawo nauczania, — dobry niemiecki, znajomość francuskiego, muzyka stopnia średniego szuka posady. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 4 052

Drukarz
znający również zecerstwo szuka posady. Oferty Kurier Pozn. zdg 5 270

Szukam
posady do chorej osoby lub do dziecka w lepszym domu. Oferty do Kuriera Poznańskiego zdg 5 279

Urzędnik
większych majątków, czterdziestoletni szuka posady. Poste restante. Inowrocław „Rutynowany". zdg 5 423

Kupiec
30-letni, zbożowiec, rzutki, samodzielny, zna handel, księgowość korespondencję, język niemiecki, organizację, chlubne świadectwa, referencje, posiada prawo jazdy samochodowej, poszukuje posady, kasjera, magazyniera, zastępstwo, złoży gwarancję. Łaskawe zgłoszenia Kurier Pozn. zdg 5 666

Murarz
inwalida poszukuje miejsca za stróża. Oferty do Orędownika zd 4 312

Wdówka
młoda, krytycznym położeniu — prosi posady biurowej, kasjerki, ekspedientki. Zgłoszenia do Orędownika, Poznań zd 4 691

Panna
która pracowała w kiosku, przyjmie posadę — lub składzie kol. Oferty Orędownik, Poznań zd 5 040

Pomocnik
piekarski, rozumie cukiernictwie, 6 l. praktyki złoży kaucję 150 złotych. Łaskawe oferty Orędownik, Poznań zd 5 145

Gospodyni
samodzielna pierwszorzędna siła szuka posady w majątku lub probostwie od zaraz lub później. — Zgłoszenia do Kuriera Poznańskiego zdg 5 421

Książkowa
księgowość korespondencje, pisanie na maszynie, język niemiecki poszukuje posady, małe wynagrodzenie. Oferty Kurier Pozn. zdg 5 096

Kwartet
dancingowy, zgrany lub trio wolne od 1 września (Boczne instrumenty accordeon, saksofon, wiolonczela, gitara hawajka, klarnet, obligat I a śpiew, gwizd) — Płock, Tumska 8, m. 10. zdg 5 102

Magister farmacji
początkująca szuka posady. Oferty, warunki Kurier Poznański zdg 5 625

Szofer
z praktyką, po wojsku w Broni Techn. poszukuje posady Oferty Kurier Poznański zdg 5 382

Młoda
krytycznym położeniu panienka szuka posady samotnej. Oferty Kurier Poznański zdg 5 554

Rządca gospod.
żonaty, bezdzietny lat 33, praktyki lat 14, wszechstronnie doświadczony rolnik. Przez 7 lat na bardzo wzorowym, szczegółowym majątku Zakrzewko na Pomorzu, pod osobistym kierunkiem właściciela, skąd też wyszedłem jako zdolny rolnik — i urzędnik. Dobry organizator pracy i we wykorzystaniu ludzi tak i zaprzęgu. Referencje udziela JPan Szambelan Czarliński, Zakrzewko. Łaskawie przyjmę stałą posadę żonatego, od 1. 10. lub 1. 1. 38. Łaskawe zgłoszenia do Kuriera Poznańskiego zdg 4 854

PROPAGANDA

Ogłoszenia i kampanie reklamy gazetowej
projektuje i udziela fachowych porad
WYDZIAŁ PROPAGANDY
Wydawnictw Drukarni Polskiej Sp. Akc.
Poznań, św. Marcin 70
I piętro od godz. 16—18
zg 1 883/4

Inteligentna
lat 32, średnie wykształcenie, język polski, niemiecki, zna biurowość maszynę, fortepian poszukuje posady do biura, lektorki, wychowawczyni lub składu za skromnym wynagrodzeniem. — Oferty Kurier Poznański zdg 5 715

Czeladnik
rzeźnicki 1½ roku praktyki w Poznaniu, naukę ukończył na prowincji szuka posady. Oferty Orędownik, Poznań zd 5 261

Praktykant rolny
po wojsku, ukończona Szkoła Rolnicza, 3 letnia praktyka, dokładna książkowość, poszukuje posady. Łaskawe zgłoszenia do Kuriera Pozn. pod zdg 5 950

Nauczycielka
wychowawczyni, prawo nauczania, praktyka. Świadectwa bardzo dobre poszukuje posady do dzieci od 5 — 10 lat. Muzyka fortepian) początki, francuski, niemiecki, bez konwersacji. Łaskawe zgłoszenia St. Okuljar, Węgierska Górka, Małopolska. zdg 4 205

Kowal - szofer
poszukuje posady za mniejszym wynagrodzeniem. Oferty Kurier Poznański zdg 5 564

Ślusarz
mechanik, wiek średni, dzielny fachowiec poszukuje pracy. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 5 111

Książkowa-korespondentka
starsza poszukuje — stanowiska stałego, przejściowego mieście lub majątku. Oferty Kurier Pozn. zdg 5 089

Panienka
lat 16 z lepszej rodziny, zna prace przy bufecie, poszukuje dalszej nauki w kawiarni z całym utrzymaniem i małym wynagrodzeniu. Oferty Kurier Pozn. zdg 5 093

Technik - dentysta
katolik, zdolny, pracujący w operatywie i technice poszukuje posady. Z podaniem warunków. — Zgłoszenia Kraków, Zdzisław Proszek, Mały Rynek 4. zdg 5 094

Panna
inteligentna, skromna szuka jakiejkolwiek pracy od zaraz. — Oferty Kurier Poznański zdg 5 602

Szofer
dobry mechanik, obeznany elektrycznością szuka posady. Oferty Kurier Poznański zdg 4 766

Maturzysta
podchor. rez., szuka posady. — Dam kaucję. Oferty Kurier Poznański zdg 5 242

Rutynowany
urzędnik biurowy z poważną praktyką, 28 letni kawaler — wszechstronny, samodzielny fachowiec, księgowy, korespondent zarządzający przedstawiciel, język polski i niemiecki, mieszkający obecnie na prowincji, szuka odpowiedniej posady biurowej od zaraz. Zgłoszenia do Kuriera Poznańskiego zdg 5 518

Młoda
zdrowa, inteligentna mamka od zaraz szuka posady. Oferty Kurier Poznański zdg 5 578

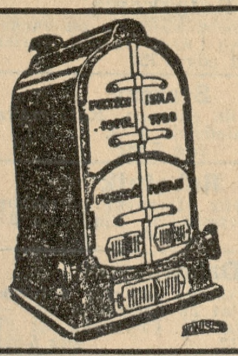

Do wszelkich ogrzewań centralnych
Oszczędnościowe kotły uniwersalne pat. „Höntscha"
Opalać można każdym opałem, stąd znaczne korzyści. ng 47932
Höntsch i Ska, Sp. z o. o.
Odlewnia kotłów ogrzewalnych
Poznań — Rataje VI.

Inteligentna
młoda, dobrym gotowaniem przyjmie posadę do prowadzenia gospodarstwa, najchętniej do dwojga lub jednej osoby od 1. 9. 1937 Oferty Kurier Poznański zdg 5 401

Panienka
z praktyką u adwokata, pisząca na „Adlerze" szuka posady początkującej maszynistki od 1. 9. Oferty Kurier Poznański zdg 5 574

Owczarz
lub skotarz — dojarz z dobrymi referencjami i własnymi ludźmi poszukuje posady od zaraz. Oferty do Kuriera Pozn. zdg 4 962

Kaucję
złoży inteligentna młoda panienka przy otrzymaniu posady kasjerki lub ekspedjentki. Oferty Kurier Poznański zdg 6 005

Uczeń
syn uczciwych rodziców poszukuje miejsca elektro-mechanika lub innej posady. Oferty Kurier Poznański zdg 6 021

Stenotypistka
polski, niemiecki szuka posady. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 5 983

Pani
poszukuje posady biurowej, kasjerki lub prowadzenia składu — najchętniej artykułów kuchennych. Mam 5 lat praktyki biurowej i ukończoną Szkołę Handlową. Oferty „Par" Toruń pod 572. Pg 29 437-64,88

Magistra
farm. młoda z 7 mies. praktyką wolna od 1. 9. Zgłoszenia z podaniem warunków do Kuriera Poznańskiego zdg 6 050

Krawcowa
dobra tanio w dom szuka posady. Oferty Kurier Pozn. zdg 6 079

Krawocwa
1,50 dziennie, szuka posady. — Oferty Kurier Pozn. zdg 6 106

Kołdry
szyję 2 zł dziennie, szuka posady. Oferty Kurier Pozn. zdg 6 118

Kuśnierka
polecona szyje taniej, szuka pracy — Oferty Kurier Poznański zdg 6 117

Inteligentna
sprytna, zajmie się gospodarstwem samotnej osoby, pomoc w składzie, biurze lub posadę w fabryce. Oferty Kurier Poznański zdg 6234

Kuśnierz
damski, zdolny, futra modernizuje, poszukuje pracy, w dom. za dom. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 6247.

Panna
po maturze szuka jakiejkolwiek pracy. Wilkówna, Karwowskiego 2 — 1. zdg 6245

Maszynistka
ze znajomością stenografii poszukuje posady biurowej, za skromnym wynagrodzeniem. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 6 108

Dziewczyna
uczciwa, samodzielna szuka posady do 2—3 osób w Poznaniu. Zgłoszenia do Kuriera Poznańskiego zdg 6 142

Ekspedientka
branży galanteryjnej. — dobre świadectwa szuka posady. Oferty Kurier Pozn. zdg 6 293

Młody
magistre farmacji
poszukuje miejsca od zaraz lub pierwszego września. Oferty Kurier Poznański zdg 6 325

Dla
siostrzenicy poszukuję posady do dzieci, jest uczciwa, lubi dzieci z poleceniem, świadectwem. Oferty Kurier Poznański zdg 6 086

Syn
porządnej rodziny, lat 18 ukończoną szkołą wydziałową poszukuje jakiejkolwiek posady. Oferty Kurier Pozn. zdg 4 651

Panienka
18, inteligentna poszukuje jakiejkolwiek posady do ekspedycji lub innej. Oferty Kurier Poznański zdg 6 299

Dziewczyna
zdrowa, umiejąca gotować, — sztywno prasować, zna szycie, — dobrze polecona, poszukuje posady z spaniem lub bez, za pokojową lub do wszelkiej pracy od 15. lub 1 września. Łaskawe zgłoszenia Kurier Pozn. zdg 6 298

Inteligentna
młoda znająca pielęgnację chorych masaże, gospodarstwo domowe poszukuje do starszej pani lub dzieci posady najchętniej na wsi, wymaganie skromne. Oferty Kurier Poznański, Gniezno 1181. ng 47 719

27. WOLNE MIEJSCA

Dla
niemowlęcia i 1½ letniego dziecka poszukuję od 15. 9. względnie 1. 10. na wieś opiekunki (freblanki) z pierwszorzędnymi świadectwami. Reflektuję się jedynie na sumienne i doświadczone osoby. Odpisy świadectw, z podaniem żądanej pensji i fotografię proszę nadesłać do Kuriera Poznańskiego pod zdg 4 441

Hafciarki
tylko pierwszorzędne siły poszukiwane przez większe przedsiębiorstwo. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 4 675

Potrzebny
czeladnik rzeźnicki — wędliniarski, starszy, samodzielny pracownik do maszyn, dobrze polecony. Zgłoszenia do B. Lidzbardzki, Puck. ng 48 265

Laborant - (tka)
retuszer (rka) pierwszorzędne siły Oferty Kurier Poznański zdg 4 210

Dentystę
uprawnionego poszukuje. Zgłoszenia Kurier Pozn. zdg 4 508

Chłopiec
młodszy do posyłek, syn uczciwych rodziców potrzebny. Cichocki, Wrocławska 5/6. zdg 6 311

Stróża
z kaucją 100,— zł. Spieszne zgłoszenia Kurier Poznański zdg 6 302

Gimnazjum
Kupieckie w Piotrkowie Trybunalskim (ul. Rudowskiego 4) poszukuje nauczycielki (la) języka niemieckiego. ng 47 824

Służąca
Noskowskiego 1, restauracja. zdg 6 305

Dziewczyna
z gotowaniem do wszystkiego. — Dąbrowskiego 82 — 12 zdg 6 306

programy radiowe

OGÓLNOPOLSKIE

Poniedziałek, 16. sierpnia.

6.15 audycje poranne; **11.57** sygnał czasu; **12.03** dziennik południowy; **12.15** dziecko idzie do szkoły — pogadanka dla gospodyń wiejskich; **12.25** fragmenty zespołowe z op. „Halka" — St. Moniuszki (płyty); **12.40** od warsztatu do warsztatu: Zawód zduna; — **15.45** wiadomości gospodarcze; — **16.00** „Ewa" — opowiadanie Wandy Borudzkiej dla dzieci starszych **16.15** lekkie piosenki i melodie. Wykonawcy: Czesław Kaczyński — fortep., Stanisław Lennart — śpiew; **16.45** „O pewnym szlachcicu, który umiłował kuchnię" — felieton dr. Mieczysława Smolarskiego; **17.00** koncert na klarnecie Józefa Madei (z Poznania); **17.25** recital śpiewaczy Marii Bieńkowskiej (z Krakowa); **17.50** nasze renety — pogadanka — wygł. dr Feliks Krawiec (z Poznania); — **18,00** skrzynka techn.; **18,10** program na jutro; **18.15** w rytmie tańców polskich (płyty); **18.40** dym z trzech części świata — pogadanka; **18.50** pogadanka aktualna; — **19.00** koncert rozrywkowy w wykonaniu Łódzkiej Orkiestry pod dyr. Seweryna Pietruszki; **19.40** pogadanka sportowa; **19.50** wiadomości sportowe; **20.00** wieniec lekkich melodii (z Poznania). Wykonawcy: Orkiestra Rozgłośni Poznańskiej pod dyr. Ferdynanda Kowalika, Wanda Zakowska-Krzyżanowska — sopran, Juliusz Bieńkowski — tenor; Oktet mieszany pod kier. M. Obsta, Bog. Batke — fagot; w programie utwory Pawła Linckego. W przerwie o godz. 20.45 dziennik wieczorny; **21.45** „Dni powszechnie państwa Kowalskich", powieść mówiona; **22.00** koncert solistów; **22.50** ostatnie wiadomości dziennika wieczornego. Przegląd prasy.

WARSZAWA

Warszawa II — 13.00 gra Józef Szigeti — płyty; **14.00** parę informacji; **14.06** koncert rozrywkowy; — płyty; **15.00** pogadanka aktualna; **15.10** życie kulturalne stolicy; **15.15** koncert solistów; **22.00** wiadomości sportowe; **22.05** u źródeł legendy o Janosiku — szkic literacki; **22.20** muzyka lekka — płyty; **23.00 — 24.00** muzyka taneczna — płyty.

POZNAŃ

Poznań — 12.15 muzyka dla wsi. Melodie góralskie — płyty; **13.00** życie kulturalne i społeczne Poznania; **13.05** koncert życzeń z płyt; **14.05** przegląd giełdowy; **14.15** koncert życzeń — c. d.; **18.00** skrzynka ogólna; **18.10** audycja kompozytorska Apolinarego Szeluto — fortepian; **18.40** program na jutro; **18.45** wiadomości sportowe; **23.00 — 23.30** walce grane i śpiewane — płyty.

PROPONUJEMY LAMPOWICZOM

15,15 Königswush. Płyty. **15,25 Hamburg.** „Bal maskowy" op. Verdiego (płyty).
16,00 Wrocław. M. rozrywkowa. **16,10 Praga.** M. taneczna.
17,00 R. Paris. Koncert orkiestrowy. **17,30 Budapeszt.** M. taneczna.
18,00 Paris PTT. Koncert popularny. **Luksemburg.** Koncert życzeń. **18,30 Droitwich.** Koncert.
19,00 Sztutgart. Wesoła audycja muzyczna. **19,10 Praga.** Słynne marsze i walce. **19,25 Wiedeń.** Koncert symf. muzyki operowej.
20,00 Londyn R. Koncert wagnerowski z Queen Hall-u. **Budapeszt.** Dawne węgierskie melodie operowe. **Lipsk.** Koncert ork. symfonicznej.
21,00 Mediolan. Koncert solistów. **Kolonia.** Koncert z uzdrowiska. **21,15 Königswush.** Staroberlińska muzyka symfoniczna.
22,00 Sztokholm. M. rozrywkowa. **Mediolan.** M. rewiowa. **22,20 Luksemburg.** Utwory Offenbacha. **22,30 Kolonia.** M. lekka.
23,00 Mediolan. M. taneczna. **23,05 Budapeszt.** Koncert kwintetu.
24,00 Sztutgart [illegible] Walce klas[illegible]

Bielska
firma sukienna chrześcijańska poszukuje ustosunkowanych zastępców do sprzedaży materiałów za gotówkę. Zgłoszenia Bielsko Śląsk, skrytka pocztowa 327. zdg 5 709

Zastępstwo
rewelacyjnego wynalazku do telefonów (patent) odda poważna firma Panom obznajomionym z organizacją, mającym wyrobione stosunki w biurach i urzędach, na województwa: śląskie, pomorskie, poznańskie. Potrzebne biuro w stolicy danego województwa oraz gotówka 3 000 zł. Zgłoszenia pod „Zdrowy Interes" Biuro Ogłoszeń Stattera, Kraków. ng 48 337

Ekspedient
dekorator rutynowany do bławatów w większym mieście potrzebny od 1. 9. rb. Zgłoszenia Kurier Poznański dg 24 083

Zegarmistrzowskiego
pomocnika przyjmę zaraz. Szymczak, Marcina 79. zdg 5 961

Ekspedientka
do fabryki cukierków z kaucją potrzebna. Oferty Kurier Pozn. zdg 6 326

Biurowa
młodsza potrzebna do przedsiębiorstwa handlowego. Oferty Kurier Poznański zdg 6 327

Fryzjera
i fryzjerkę na stałą posadę przyjmie zaraz Salon Fryzjerski, Poznań, Małeckiego 27. zdg 5 969-70

Marszantka
gotówką potrzebna. Zgłoszenia Kurier Poznański ng 48 348/9

Służąca
uczciwa, dobre świadectwa od zaraz. Restauracja Pasaż, Ratajczaka 15. zdg 5 734

Stolarze
potrzebni. Św. Marcin 31, m. 6. zdg 5 872

Chłopak
do fabryki taśmy potrzebny, 16—19 lat. Ul. Mylna 32. zdg 5 900

Damski
fryzjer (fryzjerka) potrzebny. — „Szarotka", Aleje Marcinkowskiego 28. zdg 5 932

Urzędnik
samodzielny, samotny, długoletnia praktyka, potrzebny do majątku 1000 mórg Popowo-Podleśne, p. Mieleszyn, k. Gniezna. dg 24 092

Inżynier
początkujący poszukiwany od zaraz do Stalowni i Odlewni stali. Zgłoszenia Kurier Poznański dg 24 081

Pokojowa
pierwszorzędna, pracowita, gotowanie, świadectwa, pożądany dobry niemiecki, potrzebna do Warszawy. Zgłoszenia: Lwów, Długosza 16, Stachiewiczowa. zdg 5 519

Uczeń
do składu żelaza i hurtowni kolonialnej może się zgłosić. Zygmunt Hoffmann, Żerków. zdg 5 220

TEATRY

Poznań, sobota, 14. 8.

TEATR POLSKI: Sobota, 14. 8. godz. 20: „Dwaj mężowie pani Marty".
Niedziela, 15. 8. godz. 20: „Dwaj mężowie pani Marty".
Poniedziałek, 16. 8. o godz. 20: „Dwaj mężowie pani Marty".
ADRIA: „Codziennie o ósmej"

Żądajcie w cukierniach, restauracjach, składach
płynnego owocu
Caprice
KANTOROWICZA
Orzeźwia — zawiera witaminy jest pyszny!
dg 24 094

KINA

Poznań, sobota, 14. 8.

APOLLO: „Dorożkarz nr. 13".
CORSO: „Wiktor czy Wiktoria".
GLORIA: „Teodora robi karierę"
GWIAZDA: „Ciotka Karola".
METROPOLIS: „Wierna rzeka"
OŚWIATOWE T. C. L.: „Wiedeń — Londyn".
RENAISSANCE: „Orzeł leci do Chin" oraz „Łowca przygód".
SŁOŃCE: „Klub kobiet".
SFINKS: „Królowa Tańca".
ŚWIT: „Miasto Anatol".
TĘCZA-Łazarz: „Ramona".
TĘCZA-Wilda: „Papa się żeni"
WILSONA: „Bohater".

Książkową
młodszą poszukuje się od zaraz. świadectwa i życiorys pod Kurier Poznański zdg 5 727

Starszy
człowiek do chorego. Ratajczaka 10 — 4. niedziela 3—4. zdg 5 582

Robotnik
do maszyny, frezarki potrzebny zaraz. Drygas, ul. Piaskowa 2/3 zdg 5 663

Dziewczyna
do wszystkiego dobrym gotowaniem 40 lat 30 potrzebna od — 1 września K. Cegielska, ul. 27 Grudnia 12. zdg 5 821

Dziewczyna
młoda, czysta z bardzo dobrym gotowaniem jako gosposia do samotnego potrzebna od 1 września. Zgłoszenia ze świadectwami tylko w poniedziałek 16 sierpnia 10 do 12. Rzeczypospolitej 4, m. 5, parter. zdg 5 041

Posługaczka
potrzebna. Mazowiecka 65, parter zdg 5 360

Apteka
pod Lwem w Rawiczu poszukuje od 1. 10. 37
magistra
(katolika) z ½ roczną praktyką, pożądany język niem. Świadectwa, życiorys, fotografię. Podać warunki. dg 24 053

Elew
gospodarczy potrzebny od 1-go września na 500 mórg. Obielewo, poczta Chomontowo, koło Żnina. zdg 5 435

Uczennica
potrzebna do składu cukierków. Zgłoszenia 15. 8. od 12 do 1. — Marsz. Focha 70, m. 5. zdg 5 660

Wymowne panie
potrzebne do propagandy. Osoby władające możliwie także językiem niemieckim, obeznane z obsługą klienteli, zechcą złożyć swe oferty z podaniem wieku i dotychczasowej działalności do Kuriera Pozn. pod zdg 5 671

Ekspedientki
młodszej uczciwej, składu kolonialnego wyszynku, znajomością niemieckiego całym utrzymaniem. Podanie wynagrodzenia z fotografią, lub osobiste przedstawienie. Paweł Ewert, Połajewo. zdg 5 286

Korepetytorka
łaciny, francuskiego potrzebna. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 5 624

Wychowawczyni
do dzieci 2½ — 4 lat polecenia świadectwami od 15 września. Oferty Kurier Poznański zdg 5 063

Nauczycielka
wychowawczyni potrzebna do trojga dzieci 9—11 lat z niemieckim i fortepianem. Zgłoszenia, odpis świadectw, wiek i pensji przy wolnym utrzymaniu Kurier Poznański zdg 5 058

Klejarki
potrzebne, akord. „Plakat", Kantaka 8/9. zdg 5 502

Poszukuję natychmiast pierwszorzędnego, biegłego, trzeźwego i uczciwego
służącego-kamerdynera
Zgłoszenia należy kierować pod H. v. Wegner, Majętność Ostaszewo, pow. Toruń. dg 29 028

Pisarz
podwórzowy, hodowca, praktyka, prima referencjami, zaraz lub 1. 9. miesięcznie 40 zł. Kopij świadectw nie zwraca się. Zgłoszenia Słembowo, powiat Żnin. zdg 5 352

Służąca
młodsza do wszystkiego, znajomością szycia. Niegolewskich 6, m. 5. zdg 5 605

Służąca
do wszystkiego zaraz, kochająca dzieci, uczciwa, poleceniem. Mazowiecka 62, Sołacz. zdg 5 366

Do apteki
S-ów Wł. Zielezińskiego w Sosnowcu, Orla 28, potrzebny od 15 września na stałe asystent lub magister z roczną praktyką jako druga siła (Polak - chrześcijanin) Nieuwzględnione bez odpowiedzi. dg 24 069

Inżynier
elektryk z dokładną znajomością języka niemieckiego natychmiast poszukiwany. Wyczerpujące oferty z żądanymi wymaganiami i fotografią należy kierować pod: „Pierwszorzędna siła" do Tow. Reklamy Międzynarodowej, Warszawa, Marszałkowska 124. Tg 21 352

Sekretarki
intelig., sumiennej, piszącej czytelnie i b. szybko poszukuje lekarz 5—6 godz. pracy dziennie. Konieczna znajomość łaciny. — Zgłoszenia pisemne z podaniem kwalifikacji, warunków oraz z życiorysem do Kuriera Pozn. zdg 5 141

Magazynier
inkasent od zaraz, pierwszeństwo ma wielkopolanin (samotny), kaucja 1000 zł. Zgłoszenia pod „Materiał Budowlany", Kurier Poznański, Gdynia. ng 48 267

Dziewczyna
15. 8. do wszystkiego szyciem. — Niegolewskich 6, I piętro. zdg 6 140

Panienka
z maturą do pomocy w lekcjach II. IV. gimnazjalna i dziewczynka 6 lat. Zgłoszenia z odpisami świadectw, podaniem wymagania, fotografią Wagrowiec Hotel Metropol. zdg 6 075

Dyrektryza
pierwszorzędna krojczyni do wytwornego salonu. Oferty Kurier Poznański zdg 6 078

Uczennica
do składu kapeluszy zaraz. Kraszewskiego 1 — 12. zdg 5991

Nawijacz
na stały i zmienny, samodzielny na stałe od zaraz. Oferty Kurier Poznański zdg 5990.

Marszantki
potrzebne. Kraszewskiego 1 — 12. zdg 5992

Dziewczyna
do wszystkiego bardzo dobrym gotowaniem, dobre świadectwa. Czarneckiego 7, Wilda. zdg 5 392

Wyręczycielkę
pani domu (pokojową) czystą i zdrową tylko z dobrych domów i poleceniem i
Kucharkę
z wykwintnem gotowaniem, wypiekaniem i zaprawami z długoletnią praktyką w lepszych domach poszukuję od 1. 9. Łukaszewicza 32. zdg 6266

Bonę
I klasy (wychowawczynię) z francuskim, niemieckim z dłuższą praktyką w lepszych domach. — Zgłoszenia tylko z życiorysem i podaniem warunków do Kuriera Pozn. pod zdg 6265.

Ekspedientka
dzielna, dobrze prezentująca, potrzebna. Trojanowski, Artykuły damskie, męskie. Marcin 18. zdg 6235

Elektromonter
młodszy na instalacje potrzebny zaraz. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 6 176

Ekspedientka
młodsza, przystojna, do magazynu futer, możliwie z branży. — Kaucja lub poręczenie. Zgłoszenia z fotografią i podaniem żądanej pensji Kurier Poznański zdg 6 165

Biuralistka
dobrze się prezentująca, piszącą na maszynie od zaraz. Zgłoszenia Kurier Poznański zdg 6 039

Dziewczyna
przychodnia zaraz. Śniadeckich 20 m. 3. zdg 6 040

Odwiedzającego
regularnie — fryzjernie poszukuje. Wielkie Garbary 46, m. 6. dg 24 087

Retuszerki
i uczennicy poszukuję. Foto Markiewicz, Al. Piłsudskiego 1. zdg 6 094

Fotografa
poszukuję. Markiewicz, Al. Piłsudskiego 1. zdg 6 095

Pracownicy
obeznani układaniem
parkietu
potrzebni. Zgłoszenia piśmienne Kurier Pozn. ng 48 421

Kuśnierz
oraz maszyniarka zaraz. Benon Kautsch, Poznań, Zamkowa 6, m. 7. zdg 6 099

Gospodyni
tylko dobrze gotująca, przez samotnego polecona, potrzebna 1-go września. Zgłoszenia świadectwami Mielżyńskiego 4, m. 8. zdg 6 089

Ekspedientka
tylko z branży kapeluszy damskich potrzebna. Stary Rynek 40, I piętro. zdg 6 104

Fryzjerka
na stałe potrzebna. Poznań, ul. Sienkiewicza 9 a. zdg 6 202

Dziewczyna
uczciwa, pracowit. Górna Wilda 41 — 2. zdg 6 204

Służąca
potrzebna od zaraz. Zgłoszenia 7—8. Adres wskaże Kurier Poznański zdg 6 206

Uczennice
biegłe, szycie, zaraz potrzebne. Podanie oferty Kurier Poznański zdg 6 170

Podróżujący
który w branży spożywczej pracował na miasto Poznań celem sprzedaży marmelady i soków potrzebny. „Jagol" Fabr. Marmelady, Poznań, św. Wojciech 29. zdg 6 218

Uczennica
krawiecka potrzebna. Oferty Kurier Poznański zdg 6 189

MEBLE solidne - piękne - tanie
W. NOWAKOWSKI i SYNOWIE
Wystawa: Kantaka 1. Fabr. i Magaz. Górna Wilda 134
Parkiet po cenach konkurencyjnych
ng 46 148

Młody
pomocnik fryzjerski z prowincji. Oferty Kurier Pozn. zdg 6 300

Potrzebna
służąca do wszystkiego. Piekary 9 — 8. zdg 6251

Posługaczka
przed południe Józefa 6 — 6. zdg 6253

Marszantka
młodsza, zdolna i uczenica. G. Lewicka, Wielka 8, Kraszewskiego 17. zdg 6256

Krawcowa
do przeróbek dom polecona, biegła w szyciu, tania. Focha 64, m. 5. Ng 47 426

Uczenice
do dobrej krawieczyzny — krój, roczne (płatne). Kochanowskiego (17 — 9). zdg 5994

Praktykantka
potrzebna. Księgarnia — antykwariat, Wodna 1. zdg 5 804

Służąca
zaraz potrzebna. Polna 14, m. 2. zdg 5 926

Służąca
uczciwa, samodzielna, polecona, wszystkiego. Piłsudskiego 9, m. 4. od 2—4. zdg 5 918

Hygienistka
potrzebna do lekarza dentysty. Oferty Kurier Pozn. zdg 5 905

Dziewczyna
do wszystkich prac znająca szycie, potrzebna. Spokojna 19, m. 3. zdg 5 907

Szewski
czeladnik potrzebny. Rzeczypospolitej 2. zdg 5 952

Panna
przy rodzicach do pomocy przy lekarzu. Plac Nowomiejski 3, m. 8. zdg 5 963

Potrzebna
nauczycielka dwojga dzieci wieku przedszkolnym obowiązkowo dobrym językiem niemieckim, — gra fortepianie. Oferty życiorysem podaniem warunków Kurier Poznański zdg 5 762

Posługaczka
Królowej Jadwigi 4 a — 22. zdg 6 223

Potrzebne
kuchmistrzynie - gospodynie. Lewandowska, Aleje Marcinkowskiego 16. zdg 6 215

Potrzebna
bufetowa do kasyna. Oferty Kurier Poznański zdg 5985.

Przedstawiciela
na Poznań, prowincję rzutkiego z kaucją poszukuje fabryka fortepianów. Oferty Kurier Pozn. ng 47 925

Ekspedient
bławatnik, wybitnie zdolny — na stałą posadę poszukiwany możliwie od września. Uposażenie do 300 złotych miesięcznie. Uwzględnia się tylko pierwszorzędne oferty oparte na dobrych świadectwach i referencjach. Oferty z dołączeniem fotografii oraz podaniem wzrostu kierować: „Par" Poznań pod 574. Pg 29 436-64,87

Konstruktor
kreślarz z dokładną znajomością języka niemieckiego natychmiast poszukiwany. Wyczerpujące oferty z żądanymi wymaganiami i fotografią należy kierować pod: „Pierwszorzędna siła" do Towarzystwa Reklamy Międzynarodowej, Warszawa, Marszałkowska 124. Tg 21 351

Służąca
gotowaniem potrzebna. Małeckiego 27, m. 6, między 3—5. zdg 6 312

28. CHLEB DLA POLAKÓW

Dobrze
zaprowadzony skład odzieży męskiej w przemysłowym mieście sprzedam (Kresy). Oferty Kurier Pozn. zdg 5 923

29. ROZRYWKA

RADIOLAVOX
Fr. Ratajczaka 14
tel. 32-15.
ng 47 682

Erbedont
ELIKSIR · PROSZEK i PASTA DO ZĘBÓW
ng 46 1569
R. Barcikowski S. A. Poznań

„Bohater"
John Boles. Kino Wilsona. zdg 5 321

Radioekspert
instaluje
Urządzenia dźwiękowe
włącznie
Kinowe
światowej
Marki.
Informacje, oferty, ilustracje Poznań, Śniadeckich 1. Pg 29 395-56,480

Kłopotu
wędrówek po sklepach, obawy zrobienia złego wyboru, trudnej decyzji
Zaoszczędzi
Specjalista dziedziny radioodbiorczej
Radioekspert
Śniadeckich 1, telefon 64-44, pierwsze piętro.
Dypl. radiotechnik
przez ściśle fachową pomoc w wyborze nowoczesnego odbiornika. Pg 29 392-56,478

Na dobroć nowoczesnego radioodbiornika składa się:
Selektywność
i
Ton
i
Antifading
strojenie
Optyczne
i inne
Zalety
z którymi przed kupnem warto się zapoznać. Radioekspert. Pg 29 398-56,477

Radioodbiorniki
sprzedaje
Radioekspert
umożliwiając
Spłaty
18 miesięcy
Bez
wystawienia
Weksli
obiegowych. Pg 29 397-56,479

Po przebudowie lokali i zainstalowaniu najnowszej aparatury dźwiękowej
„Philipsa"
otwarcie premiera
Kinoteatr „Sfinks"
nastąpi w sobotę dnia 14 sierpnia
„Królowa tańca"
zdrg 3 761

Nasze atuty radioaparaty
12
złotych miesięcznie.
Pożyczki
Państwowe
100
za 100.
Radiomechanika
św.
Marcin
numer
25
telefon 12-38. dg 23 796-7

Głośno
grające
Detektory
gramofony
Płyty
nowości — części zapasowe — reperacje.
Szewska 20
dg 24 086

Ramona
Kino Tęcza Łazarz. zdg 5 915/6

Teodora
robi karierę. Kino Gloria. zdg 5 913/4

Radioaparaty
po najniższych cenach — najkorzystniej bo na raty po 10,— zł miesięcznie kupisz wprost w hurtowni
Radioświat
Poznań, Ratajczaka 10. Ng 47 422-23

Dogodne warunki
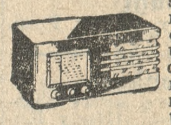
spłaty, przy minimalnej wpłacie gotówkowej, umożliwiają — obecnie każdemu nabycie wspaniałych aparatów
Prems i Telefunken
Prosimy jeszcze dziś, odwiedzić nasz salon demonstracyjny.
RADIOLAVOX
Poznań, Ratajczaka 14. Telefon 32-15. n 48 211

Radioaparaty
bateryjne, sieciowe
Telefunken
i inne
Dedektory
z głośnikiem
Pożyczki
Państwowe 100 za 100 — długoterminowe spłaty — asygnaty „Kredyt"
Kolasa
Radiotechnik, Poznań, św. Marcin 45a. dg 23 884-5

Roxy
Humoru urozmaiceń znajdziesz wiele — codzień i niedzielę. Koncert artystyczny. Poznań, Focha nr. 23. zdg 57 799-800

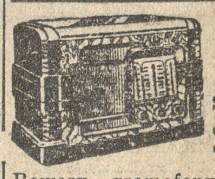
Nowość! Anteny przeciwszmerowe
sprzedaż i instalacje. Radioaparaty, Rowery, gramofony i płyty po cenach fabrycznych na dogodnych warunkach i za pożyczki
Centrum
J. Kamiński, Poznań, St. Rynek 13/14. Ng 47 420/21

„Kapelusz"
Fabrycznie przefasonowany kapelusz zastąpi często nowy. Tanie kapelusze na składzie. Polska wytwórnia kapeluszy, 27-go Grudnia 2, podwórze. zdg 8 570-71

Miłowody
Ng 46 498
leczą nerwy, serce
Inform.: Administracja Miłowody p. Oborniki, Wlkp.

Humor zagraniczny

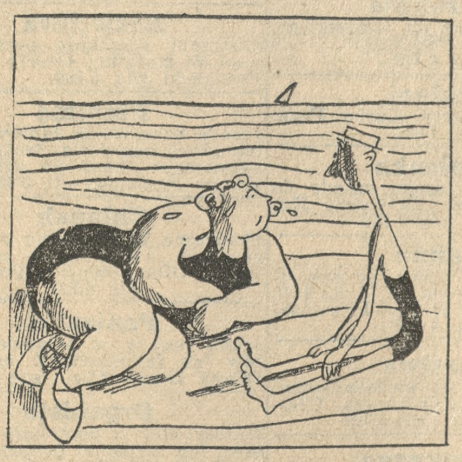

— Nie mam z ciebie żadnego pożytku, nawet odrobiny cienia! (M)
(Lustige Blätter, Berlin).

Przedpłata na miesiąc sierpień 1937 roku za oba wydania razem w Poznaniu w ekspedycji zł 3,20, w agencjach w mieście zł 3,50, z odnoszeniem do domu w Poznaniu zł 3,70, z odnoszeniem przez pocztę poza Poznaniem miesięcznie zł 4,10, kwartalnie zł 12,30, pod opaską miesięcznie w Polsce zł 5,00, w innych krajach zł 7,00—9,50. W razie wypadków, spowodowanych siłą wyższą, przeszkód w zakładzie, strajków i t. p. wydawnictwo nie odpowiada za dostarczenie pisma, a abonenci nie mają prawa domagania się niedostarczonych numerów lub odszkodowania.

Ogłoszenia na stronie 6-łamowej 25 gr, na stronie 4-łamowej przy końcu tekstu redakcyjnego 60 gr na stronie czwartej (lub piątej) 100 gr, na stronie drugiej (lub trzeciej) 120 gr, przed wiadomościami potocznemi 200 gr od 1-łamowego milimetra. Ogłoszenia skomplikowane oraz z zastrzeżeniem miejsca 20% nadwyżki. Ogłoszenia do wydania porannego przyjmujemy do godz. 18 30, w nagłych wypadkach do godz. 22 u stróża, do wydania głównego (wieczornego) „drobne" do g. 11.10, w dni przedświąteczne do godz. 10,45, większe dłużej według możności. Drobne ogłoszenia (najwyżej) 100 słów w tem 5 nagłówk.), słowo nagłówk. (tłuste) 25 gr, każde dalsze słowo 15 gr. Za różnicę między zestawem a wysokością ogłoszenia, powstałą wskutek matryc, wydawnictwo nie odpowiada.

W wydaniach wielkoświątecznych i uroczystościowych poprzedza normalną codzienną część numeru z reklamami i ogłoszeniami materiał poświęcony danej uroczystości
Telefony do Redakcji i Administracji: 44-61, 14-76, 33-07, 35-24, 35-25, 40-72, w niedzielę, święta i nocą tylko 14-76, 35-24 i 40-72 P. K. O. Poznań nr. 200-149.